

Dysgu Cymraeg

(Gogledd Cymru –
North Wales)

Mynediad –
Entry (A1)

Y Ganolfan
Dysgu Cymraeg
Genedlaethol —
National Centre
for Learning Welsh

Dysgu
Learn

Croeso!

Croeso i'ch taith yn dysgu Cymraeg. Er mwyn dysgu'n llwyddiannus, mae mynchyu dosbarthiadau'r rheolaidd yn bwysig dros ben, yn ogystal â dysgu'r eirfa ym mhob uned, ymarfer y patrymau a defnyddio'ch sgiliau newydd. I'ch helpu chi i ymarfer, mae llawer o weithgareddau ar-lein sy'n cyd-fynd â'r cwrs yma ar

www.dysgucymraeg.cymu, ac ym mhob uned yn y cwrs mi fyddwch chi'n cael gwybod sut i adolygu'r gwaith efo Duolingo hefyd. Mae unedau Gwaith cartref yng nghefn y llyfr yma. Gwrandewch ar Radio Cymru, gwyliwch S4C a darllenwch! Mi fydd eich tiwtor chi hefyd yn dweud wrthoch chi am lawer o gyfleoedd i ymarfer ac i ddefnyddio eich Cymraeg.

Pob lwc!

Welcome to your learning Welsh journey. To make sure that you are successful, it is important to attend class regularly, learn the vocabulary in the units as you go along, practise the language patterns and use your new skills. To help you practise, you can access learning materials specifically designed to accompany this course at www.learnwelsh.cymru. As you work through the units, you will also know which Duolingo units will help you revise specific language patterns. There are Homework sections for each unit at the back of this book. Listen to Radio Cymru, watch S4C and read! Your tutor will inform you regularly of the numerous opportunities available to practise and use your Welsh.

Good luck!

Cynnwys / Content

Uned	Teitl	Nod/Aim	Cynnwys newydd/New content
1	Helô, sut dach chi?	Dechrau sgwrs/ Starting a conversation	Ceri dw i Sut dach chi? Sut wyt ti? Lle dach chi'n byw? Rhifau/Numbers
2	Wyt ti'n licio/hoffi coffi?	Siarad am bethau dan ni'n hoffi a gweithgareddau pob dydd/ Talking about likes and everyday activities	Dw i'n licio/hoffi Wyt ti'n licio/hoffi? Ydw/Nac ydw Dw i ddim yn hoffi Dan ni'n hoffi Dan ni ddim yn hoffi Dyddiau'r wythnos/ Days of the week
3	Dach chi isio paned?	Mynegi dymuniad/ Expressing a desire	Dw i isio Wyt ti isio? Oes/Nac oes Lliwiau/Colours
4	Mynd a dŵad	Trafod o le dan ni'n dŵad a lle dan ni'n mynd/ Discussing where we come from and where we are going	Y Treiglad Meddal/ Soft Mutation
5	Be wnest ti ddoe?	Deud be wnaethoch chi/ Saying what you did	Mi wnes i Wnest ti? Do/Naddo Wnaethoch chi? Do/Naddo
6	Sut mae'r tywydd?	Siarad am y tywydd a phobl eraill/ Talking about the weather and other people	Mae hi'n braf Mae hi'n medru Mae o'n medru Maen nhw'n medru Sut/lle/pryd mae'r dosbarth? Rhifau/Numbers 11-100
7	Ydy hi'n gweithio?	Gofyn ac ateb cwestiynau am bobl a phethau eraill/ Asking and answering questions about other people and things	Siân ydy hi Ydy hi'n dda? Ydy/Nac ydy Ydyn nhw'n dda? Ydyn/Nac ydyn Dydy o ddim yn dda Dydyn nhw ddim yn dda Pwy/be/faint ydy o?

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys newydd/ New content
8	Adolygu ac ymestyn – Siarad ar y ffôn	Adolygu ac ymarfer ymadroddion ffôn/ Revision and useful phrases for the telephone	Ga i? Cei/Na chei; Cewch/Na chewch Dw i'n gweithio yn y coleg / Dw i'n gweithio mewn coleg
9	Mi wnaethon ni brynu bara	Deud be wnaethoch chi a phobl eraill yn y gorffennol/ Saying what you and others did in the past	Mi wnaeth o/hi Mi wnaethon ni Mi wnaethon nhw Wnes i ddim
10	Mi es i i'r dre	Deud lle aethoch chi a phobl eraill/ Saying where you and others went	Mi es i Mi est ti Mi aeth o/hi Mi aethon ni Mi aethoch chi Mi aethon nhw Es i ddim Y tymhorau/The seasons
11	Mi ges i dost i frecwast	Deud be gaethoch chi a phobl eraill/ Saying what you and others had or received	Mi ges i Mi gest ti Mi gaeth Sam Mi gaethon ni Mi gaethoch chi Mi gaethon nhw Gest ti? Ches i ddim
12	Mae gen i gar	Deud be sy gynnoch chi a phobl eraill/ Saying what you and others have and own	Mae gen i/gen ti/ gan Sam/gynno fo/ gynni hi/gynnon ni/ gynnoch chi/ gynnyn nhw Sgen ti? Sgen i ddim
13	Roedd hi'n braf	Disgrifio pethau yn y gorffennol/ Describing things in the past	Roedd hi'n braf Oedd hi'n braf? Oedd/Nac oedd Doedd hi ddim yn braf Roedd gen i
14	Lle oeddech chi'n byw ac yn gweithio?	Siarad am bethau roeddech chi'n arfer eu gwneud/ Talking about things you used to do	Ro'n i/Roeddet ti Roedden ni Roeddech chi Roedden nhw Y Treiglad Trwynol/ Nasal Mutation

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys newydd/ New content
15	Adolygu ac Ymestyn – Siarad wyneb yn wyneb	Adolygu ac ymarfer ymadroddion ar gyfer siarad wyneb yn wyneb/ Revision and useful phrases for face-to-face meetings	Dw i wedi arall Y misoedd/ The months
16	Rhifau, Amser a Phres	Siarad am amser a phres/ Talking about time and money	Faint o'r gloch ydy hi? Y cloc Faint ydy...? Pres
17	Mi fydd hi'n braf yfory	Siarad am ddigwyddiadau yn y dyfodol/ Talking about events in the future	Mi fydd o/hi Fydd o/hi...? Bydd/Na fydd Fydd o/hi ddim Mi fydda i
18	Mi fydd da i'n mynd	Siarad am gynlluniau yn y dyfodol/ Talking about plans in the future	Mi fyddwn ni Mi fyddan nhw Fyddi di? Bydd/Na fydd Fyddwch chi? Byddwn/Na fyddwn
19	Fy	Siarad am eich eiddo chi a'ch perthnasau chi/ Talking about your possessions and your relatives	fy nad i fy nrws i fy nghar i fy ngwin i fy mhen i fy mrawd i
20	Dy/Eich	Gofyn cwestiynau am eiddo a perthnasau pobl eraill/ Asking questions about other people's possessions and relatives	eich tocyn chi dy docyn di
21	Dewch yma!	Cyfarwyddo/ Giving instructions	Codwch/Ewch/ Dewch/Gnewch Coda/Dos/Tyrd/ Gwna
22	Yn y gwaith	Siarad yn y gwaith ac adolygu unedau 16-21/ Speaking in work and revision of units 16-21	

Rhestri Defnyddiol / Useful Vocabulary Lists

Uned	Teitl	Nod/ Aim	Cynnwys newydd/ New content
23	Rhaid i mi	Siarad am orfod gwneud rhywbeth/ <i>Talking about having to do something</i>	Rhaid i mi Rhaid i ti Rhaid iddo fo Rhaid iddi hi Rhaid i ni Rhaid i chi Rhaid iddyn nhw Oes rhaid i ti? Does dim rhaid i mi Rhaid i mi beidio
24	Cyn ac ar ôl	Siarad am gyfres o ddigwyddiadau yn eu trefn/ <i>Talking about a series of events in sequence</i>	Ar ôl i mi fynd Cyn i mi fynd
25	Mae 'na fwyd yn y caffi	Gofyn am bethau mewn caffi/ <i>Asking for things in a café</i>	Mae'r te'n oer Ydy'r te'n oer? Dydy'r te ddim yn oer Mae 'na de Oes 'na de? Does 'na ddim te
26	Ei/Ein/Eu	Siarad am bethau a phobl sy'n perthyn i bobl eraill/ <i>Talking about other people's belongings and relatives</i>	ei gar o ei char hi ein car ni eu car nhw
27	Pobol y Cwm	Siarad am eiddo a pherthnasau/ <i>Talking about possessions and relatives</i>	pris petrol pris y petrol
28	Adolygu ac edrych ymlaen	Adolygu/ <i>Revision</i>	hoff liw
Uned Arholiad Mynediad	Yr Arholiad	Paratoi at Arholiad Mynediad/ <i>Preparing for the Entry level examination</i>	Enghreifftiau o'r tasgau/ <i>Examples of the tasks</i>

Dyddiau'r Wythnos/Days of the Week

dydd Sul	Sunday
dydd Llun	Monday
dydd Mawrth	Tuesday
dydd Mercher	Wednesday
dydd Iau	Thursday
dydd Gwener	Friday
dydd Sadwrn	Saturday

Misoedd/Months

mis Ionawr	January
mis Chwefror	February
mis Mawrth	March
mis Ebrill	April
mis Mai	May
mis Mehefin	June
mis Gorffennaf	July
mis Awst	August
mis Medi	September
mis Hydref	October
mis Tachwedd	November
mis Rhagfyr	December

Lliwiau/Colours

brown	brown
coch	red
du	black
glas	blue
gwyn	white
gwyrdd	green
llwyd	grey
melyn	yellow
oren	orange
pinc	pink
porffor/piws	purple

Uned 1 (un) – Helô, sut dach chi?

Nod: Dechrau sgwrs/Starting a conversation

(Ceri dw i, Pwy dach chi?, Sut dach chi?, Sut wyt ti?, Lle dach chi'n byw?)

Geirfa

- enwau benywaidd / feminine nouns
- enwau gwrywaidd / masculine nouns
- berfau / verbs
- ansoddeiriau / adjectives
- arall / other

Cymraeg —— Welsh
nos —— night
noswaith —— evening

paned —— cuppa
problem(au) —— problem(s)
uned(au) —— unit(s)

bore(au) —— morning(s)
car (ceir) —— car(s)
croeso —— welcome
dosbarth(iadau) —— class(es)

enw(au) —— name(s)
heddlu —— police
p'nawn(iau) —— afternoon(s)
rhif(au) —— number(s)

byw —— to live
darllen —— to read
dysgu —— to learn, to teach

gwyliau —— to watch
gyrru —— to drive
stopio —— to stop

da —— good
ofnadwy —— terrible

pinc —— pink
wedi blino —— tired

a —— and
chi —— you
diolch —— thanks
dyna pam —— that's why
efo —— with
eto —— again
fi —— me
heddiw —— today
hwyl! —— bye!
i —— to
iawn —— ok, very

lle —— where
ond —— but
pawb —— everybody
pwy —— who
rŵan —— now
sut —— how
ti —— you
yma —— here
yn —— in

Geiriau pwysig i mi

- X
X
X
X

Cymraeg Dosbarth — Pawb! Eto!

“

Siôn dw i. —— I'm Siôn.
Siân dw i. —— I'm Siân.
Pwy dach chi? —— Who are you?

Sut dach chi? —— How are you?
Iawn. —— OK.
Da iawn, diolch. —— Very well, thanks.
Ofnadwy. —— Terrible.
Wedi blino. —— Tired.

Sgwrs 1

A: Helô, Eryl dw i. Pwy dach chi? **B:** lawn, diolch.
B: Bore da, Ceri dw i. Sut dach chi? **A:** Hwyl, Ceril.
A: Da iawn, diolch. Sut dach chi? **B:** Hwyl.

Ynganu - Yr Wyddor

Aa

A	- cat/hard	Ng	- long
B	- bat	H	- hard
C	- cat	I	- ink/tree
Ch	- loch	J	- jam
D	- dog	L	- lounge
Dd	- the	Li	- Llandudno (Place tongue behind teeth and blow)
E	- egg/air	M	- mam
F	- valley	N	- no
Ff	- friend	O	- orange/oar
G	- garden	P	- paper

Ph	- physics
R	- race
Rh	- as in Y Rhyl, Y Rhiw
S	- seven
T	- tavern
Th	- three
U	- tin/been
W	- water/look
Y	- bin / been / 'uh' as in Betws-y Coed

Un llythyren (one letter) ydy

Ch	Dd	Ff	Ng	Li	Ph	Rh	Th
----	----	----	----	----	----	----	----

Rhifau

dim (0)	pedwar (4)	wyth (8)
un (1)	pump (5)	naw (9)
dau (2)	chwech (6)	deg (10)
tri (3)	saith (7)	

Pwyslais! Stress!

professional	proffesi ^Y Nol
novelist	noFELydd
psychologist	seicoleGydd
psychiatrist	seiciATrydd

The stress in Welsh is almost always on the last but one syllable.

Sîon	A	Sîan
Huw	2	Mair
Marc	3	Gwen
Gareth	4	Marged
Carwyn	5	Rhian
Rhodri	6	Bethan
Dylan	7	Glenys
Geraint	8	Eirlys
Gwilym	9	Mari
Rhidian	10	Rhiannon
Arfon	Jac	Eleri
Llywelyn	Brenhines	Mererid
Meredydd	Brenin	Myfanwy

Ymarfer! Practice!

mân	man	gwên	Gwen	tôn	ton	dur	dŵr
twr	tŵr	hyn	hŷn	cân	carn	ci	si
dal	dall	dallu	dathlu	marc	march	y garreg	y garej
nodi	noddi	beth	bedd	gwrth	gwyrrd	ofer	offer

Sgwrs 2

A: O na, yr heddlu! (Stopio'r car)
B: Hello, hello, hello.
A: Cymraeg, plîs.
B: O helô, helô, helô.
A: P'nawn da, cwnstabl.
B: P'nawn da. Pwy dach chi?
A: Ceri Llwyd dw i.
B: Ceri Llwyd, y gitarydd?

A: Ia, sut ...
B: Y gitarydd efo band Y Pandas Pinc?
A: Ia.
B: Y Pandas Pinc. Waw...
A: Problem efo'r car, cwnstabl?
B: Na, na, dim problem. Hwyl, Ceri.
A: Hwyl.
B: Wel, wel, Ceri Llwyd, Y Pandas Pinc, waw...

Sut wyt ti?

A: Bore da Ceri.
B: Helô Eryl. Sut **wyt ti?**
A: Da iawn diolch, sut **wyt ti?**
B: lawn.

CHI = formal & plural
TI = one person you know well, a child, a pet

Lle dach chi'n byw?
Lle wyt ti'n byw?

Where do you live?
Where do you live?

Wrecsam.
Amlwch.

Dw i'n gyrru Fiesta. _____ I drive a Fiesta.
Dw i'n gwyllo Strictly. _____ I watch Strictly.
Dw i'n darllen y Daily Post. _____ I read the Daily Post.
Dw i'n dysgu Cymraeg. _____ I'm learning Welsh.

Sgwrs 3

A: Bore da. Sut dach chi?
B: lawn, ond wedi blino heddiw.
A: Lle dach chi'n byw rŵan?
B: Bangor.
A: Bangor? A dach chi'n dysgu Cymraeg yma!

Help llaw (Top Tips)**Yr Wyddor (The Alphabet)**

1. Welsh pronunciation is generally quite consistent.

There are 7 vowels –
a e i o u w y

Y has 2 sounds, see Ynys, Aberystwyth. This will be explained soon.

A, I, O + Y are also useful words!
(meaning and, to, from, the).

S also has 2 sounds – normally a hiss (**Sut**) but combined with **i** is a **sh** sound (e.g. **Siân**).

2. The stress on a Welsh word is almost always on the last syllable but one.

3. **lawn** – You will see in the vocabulary that 'iawn' can mean both 'OK' and 'very'. On its own, it means 'OK': Sut dach chi? lawn.

However, when used after an adjective its meaning is 'very': da iawn (very good).

4. **Ti + Chi** are similar to **Tu + Vous** in French (and many other languages). Ti is always singular and Chi can be either formal singular or plural.

5. The word for 'and' is **a**, but it becomes **ac** before a vowel: Aled a Siân / Siân ac Aled.

greet1 greet2 present1

Uned 2 (dau) – Wyt ti'n licio/hoffi coffi?

Nod: Siarad am bethau dan ni'n hoffi a gweithgareddau pob dydd/
Talking about likes and everyday activities (Dw i, dan ni, wyt ti, dach chi)

Geirfa

cacen(nau) —— cake(s)
pêl (peli) —— ball(s)

wytnos(au) —— week(s)

bwyd —— food
caws —— cheese
cerdyn (cardiau) — card(s)
cig(oedd) — meat(s)
coffi(s) — coffee(s)
criced — cricket
dau —— two
dillad —— clothes
dydd(iau) — day(s)
golf — golf

gwin —— wine
hocí —— hockey
llefrith/llaeth — milk
papur newydd — newspaper
pêl-droed — football
radio —— radio
siocled(i) — chocolate(s)
siwgr — sugar
teledu — television
tost — toast

bod —— to be
bwytá — to eat
canu —— to sing
chwarae — to play
dawnsio — to dance
gweithio — to work
gweld —— to see
gwneud — to do, to make

hoffi —— to like
licio —— to like
mynd —— to go
prynu —— to buy
siopa —— to shop
smwddio — to iron
yfed —— to drink
ymddeol — to retire

bendigedig — brilliant
coch — red
gwyn — white

neis —— nice
newydd — new
siŵr — sure

be?/beth? — what?
chwaith — either
dim — not; nothing; zero
hefyd — also
heno — tonight

i —— to/for
mynd am dro — to go for a walk
wrth gwrs — of course
ych a fi — horrid
yfory — tomorrow

Cymraeg
Dosbarth
Codwch!
Eisteddwch!

Geiriau pwysig i mi

.....
X
.....
X

.....
X
.....
X

Licio/Hoffi

Dw i'n licio/hoffi coffi. —— I like coffee.
Dw i'n licio/hoffi siocled. —— I like chocolate.
Dw i'n licio/hoffi pitsa. —— I like pizza.
Dw i'n licio/hoffi llefrith. —— I like milk.

Wyt ti'n licio/hoffi coffi? —— Do you like coffee?
Wyt ti'n licio/hoffi siwgr? —— Do you like sugar?
Wyt ti'n licio/hoffi cyrrí? —— Do you like curry?
Wyt ti'n licio/hoffi pitsa? —— Do you like pasta?

Ydw. ✓

Nac ydw. ✗

Dw i ddim yn licio/hoffi caws. —— I don't like cheese.
Dw i ddim yn licio/hoffi siocled. —— I don't like chocolate.
Dw i ddim yn licio/hoffi cyrrí. —— I don't like curry.
Dw i ddim yn licio/hoffi pasta. —— I don't like pasta.

Enw	caws	cacen	pêl-droed	canu
Chi				
Tiwtor				

Sgwrs 1

A: Wyt ti'n hoffi gwin gwyn?

B: ✓

A: Dw i ddim. Wyt ti'n hoffi gwin coch?

B: X

A: Dw i ddim yn hoffi gwin coch chwaith! Ond dw i'n hoffi coffi!

B: A fi. Dw i'n hoffi coffi hefyd.

A: Wyt ti'n licio rygbi?

B: ✓

A: Dw i ddim. Wyt ti'n licio criced?

B: X

A: Dw i ddim yn licio criced chwaith! Ond dw i'n licio pêl-droed.

B: A fi. Dw i'n licio pêl-droed hefyd.

Ceri: Noswaith dda, **Eryl:** Sut wyt ti?

Eryl: Da iawn, diolch. A sut wyt ti?

Ceri: Wedi blino, heno.

Eryl: Wyt ti'n mynd i'r dosbarth **Salsa** yfory?

Ceri: Ydw, wrth gwrs! Dw i'n licio'r dosbarth **Salsa**.

Eryl: Da iawn! Hwyl, **Ceri**.

Ceri: **Nos da.**

Be dach chi'n hoffi/licio? — *What do you like?*

Be dach chi'n hoffi/licio wneud? — *What do you like doing?*

Be dach chi ddim yn hoffi/licio? — *What don't you like?*

Be dach chi ddim yn hoffi/licio wneud? — *What don't you like doing?*

Be wyt ti'n hoffi/licio ar y teledu? — *What do you like on television?*
Be wyt ti'n hoffi/licio ar y radio? — *What do you like on the radio?*

**Dw i'n hoffi pasta ond dw i ddim yn hoffi pitsa.
Dw i'n hoffi ioga ond dw i ddim yn hoffi dawnsio.**

Be dach chi **ddim** yn hoffi?

siopa	dawnsio	canu
gweithio	smwddio	darllen

Holiadur

Ynganu - llafariaid hir/long vowels

Efo'r tiwtor, wedyn efo'ch partner, dudwch:

**da/de/di/do/du/dw/dy
pa/te/ci/to/plu/nhw/fy**

Ymarfer! Practice!

brain	dull	mud	union	archangel
campus	faint	murmur	sail	Arthur
call	haul	offer	toes	barn
cell	her	person	toll	blinder
dawn	hurt	pump	bore	draw
march	torch			

- Dan ni'n dysgu Cymraeg.** — We are learning Welsh.
Dan ni'n darllen papur newydd — We read a newspaper in the morning.
Dan ni'n mynd am dro yn y p'nawn. — We go for a walk in the afternoon.
Dan ni'n prynu bwyd yn Tesbury's. — We buy food in Tesbury's.

- Lle dach chi'n siopa?** — Where do you shop?
Lle dach chi'n prynu bwyd? — Where do you buy food?
Lle dach chi'n prynu dillad? — Where do you buy clothes?
Lle dach chi'n prynu petrol? — Where do you buy petrol?

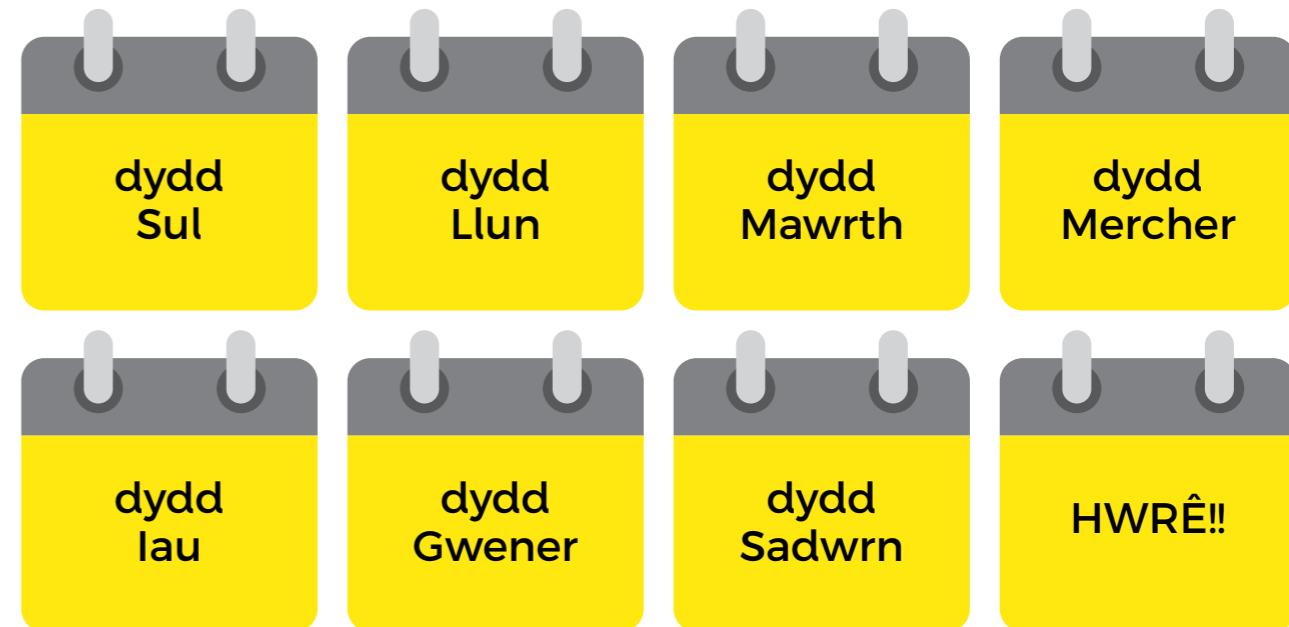
Holiadur siopa/Shopping questionnaire

Gofynnwch i saith person lle maen nhw'n prynu bwyd, dillad, petrol.
 Ask seven class members where they buy bwyd, dillad, petrol.

Enw	bwyd	dillad	petrol

- Dan ni ddim yn gwyllo Emmerdale.** — We don't watch Emmerdale.
Dan ni ddim yn bwyta cig. — We don't eat meat.
Dan ni ddim yn hoffi/licio criced. — We don't like cricket.
Dan ni ddim yn yfed gwin. — We are not drinking wine.

Dyddiau'r wythnos (days of the week)

	Llun	Mawrth	Mercher	Iau	Gwener	Sadwrn	Sul
Chi							
Partner							

Pryd dach chi'n.....?

chwarae tennis/hoci/golff/cardiau/pêl-droed/rygbi/criced?

siopa?

dysgu Cymraeg/ioga/pilates?

Be dach chi'n wneud?

	Chi		
dydd Sul			
dydd Llun			
dydd Mawrth			
dydd Mercher			
dydd Iau			
dydd Gwener			
dydd Sadwrn			

chwarae...	dawnsio	dysgu Cymraeg
prynu...	siopa	smwddio
gwylia...	darllen	gweithio

Sgwrs 2

A: Bore da.

B: Hmff.

A: Sut dach chi heddiw?

B: Ofnadwy. Dw i ddim yn licio dydd Llun.

A: Coffi?

B: Ych a fi. Dw i ddim yn licio coffi.

A: Te?

B: lawn.

A: Llefrith?

B: Ych a fi. Dw i ddim yn licio llefrith.

Reit, lle dw i'n gweithio?

A: Gweithio? Ym, dw i ddim yn siŵr. Pwy dach chi, plîs?

B: Williams, y bôs newydd.

A: O? Neis iawn.... Croeso, Mr Williams.

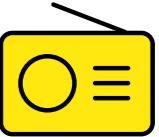
B: Dr Williams.

A: Croeso, Dr Williams.

...

A: (wrtho/wrthi'i hun / to him/herself)
Ych a fi, dwi ddim yn licio'r bôs newydd.

Robin Radio

a) Atebwch / Answer:

Efo pwy mae Robin yn siarad?
Who is Robin speaking to?

.....

Pa adeg o'r diwrnod ydy hi?
What time of day is it?

.....

Lle mae Robin yn byw?
Where does Robin live?

.....

b) Gwrandewch am / Listen out for:

Pwy sy'n siarad? — *Who is speaking?*
heddiw — *today*
wedi ymddeol — *retired*

c) Cyfieithwch / Translate:

How are you today?

Where do you live?

I don't work.

Help llaw

- The verb **bod** (to be) is very important in Welsh. Here it is used to make present tense patterns. **Dw i + yn + verb** (also **Rwyt ti**, **Dan ni**, **Dach chi**) In this unit we have been looking at present tense sentences, e.g.

Dw i'n hoffi ————— I like
 Dw i'n mynd ————— I go/I am going
 Dw i'n darllen ————— I read/I am reading
 Dw i'n gweithio ————— I work/I am working

- Dw i'n hoffi** – I like – is also said as **Dw i'n licio/lico** in many areas of Wales. Both are fine, use the one you like (ask your tutor!)
- Ydw / Nac ydw** is the 1st person answer (present tense) when questions start with **Wyt ti** or **Dach chi**... You are literally saying I am/I do or I am not/I don't. The plural is **Ydan / Nac ydan**.
- You may come across the form **Rydw i**. **Dw i** is a shortened form used in speech.
- Here are the forms of the verb **bod** in Uned 2:

Dw i	Dan ni
Rwyt ti	Dach chi
Dw i ddim	Dan ni ddim
Dwyt ti ddim	Dach chi ddim
Wyt ti?	Ydw/Nac ydw
Dach chi?	Ydw/Nac ydw
	Ydan/Nac ydan

Uned 3 (tri) – Dach chi isio paned?

Nod: Mynegi dymuniad Expressing a desire
 (Dw i isio, Mae Aled isio)

Geirfa

diod(ydd) ————— drink(s)

punt (punnoedd) – pound(s) (money)

blodyn (blodau) ————— flower(s)
 caffi(s) ————— café(s)
 coffi ————— coffee
 dŵr ————— water
 finegr ————— vinegar
 ffôn (ffonau) ————— phone(s)
 halen ————— salt

hufen iâ ————— ice cream
 pysgodyn (pysgod) ————— fish(es)
 rhywbeth ————— something
 sglodion ————— chips
 tŷ (tai) ————— house(s)
 te ————— tea

cael ————— to have
 clywed ————— to hear
 dallt / deall ————— to understand

isio / eisiau ————— to want
 nofio ————— to swim

arall ————— other, else
 dyma ————— here is, this is

rhywbeth arall ————— something else
 os gwelwch chi'n dda ————— please

Cymraeg Dosbarth –
 Dw i ddim yn
 dallt

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Sgwrs 1

Dw i isio paned. ————— I want a cuppa.
 Dw i isio te. ————— I want tea.
 Dw i isio car newydd. ————— I want a new car.
 Dw i isio swydd newydd. ————— I want a new job.

Wyt ti isio diod? ————— Do you want a drink?
 Wyt ti isio paned? ————— Do you want a cuppa?
 Wyt ti isio llefrith? ————— Do you want milk?
 Wyt ti isio siwgr? ————— Do you want sugar?

Oes. Nac oes.

Dw i ddim isio coffi. ————— I don't want coffee.
 Dw i ddim isio te gwyrdd. ————— I don't want green tea.
 Dw i ddim isio tŷ newydd. ————— I don't want a new house.
 Dw i ddim isio ffôn newydd. ————— I don't want a new phone.

Amser Paned - Gofynnwch i'r dosborth:

Enw	coffi	te	llefrith	siwgr
Chi				
Tiwtor				

A: Helô. Be dach chi isio?
 B: Pysgodyn a sglodion, os gwelwch chi'n dda.
 A: Dach chi isio finegr?
 B: Oes, plîs.
 A: Dach chi isio halen?
 B: Dim diolch.
 A: Dach chi isio rhywbeth arall?
 B: Potel o lemonêd, os gwelwch chi'n dda.
 A: Dyma chi. Pum punt, os gwelwch chi'n dda.
 B: Dyma chi.
 A: Diolch.

Yn y caffi...

A: Be dach chi isio?	A: Be dach chi isio?
B:	B:
A: Dach chi isio ?	A: Dach chi isio ?
B: ☐	B: ☒
A: Dach chi isio ?	A: Dach chi isio ?
B: ☒ Dw i'n licio siwgr.	B: ☐ Dw i ddim yn licio siwgr.
A: Dach chi isio rhywbeth arall?	A: Dach chi isio rhywbeth arall?
B: ☐	B: ☐
A: Dyma chi. Pum punt os gwelwch chi'n dda.	A: Dyma chi. Pum punt os gwelwch chi'n dda.
B: Dyma chi.	B: Dyma chi.
A: Diolch.	A: Diolch.

Lliwiau

Dan ni isio dawnsio heno. ————— We want to dance tonight.
Dan ni isio canu carioc heno. ————— We want to sing karioki tonight.
Dan ni isio smwddio heno. ————— We want to iron tonight.
Dan ni isio gwneud y gwaith cartre heno. ————— We want to do the homework tonight.

Dach chi isio dawnsio heno? ————— Do you want to dance tonight?
Dach chi isio canu carioc heno? ————— Do you want to sing karaoke tonight?
Dach chi isio smwddio heno? ————— Do you want to iron tonight?
Dach chi isio gwneud y gwaith cartre heno? ————— Do you want to do the homework tonight?

Sgwrs 2

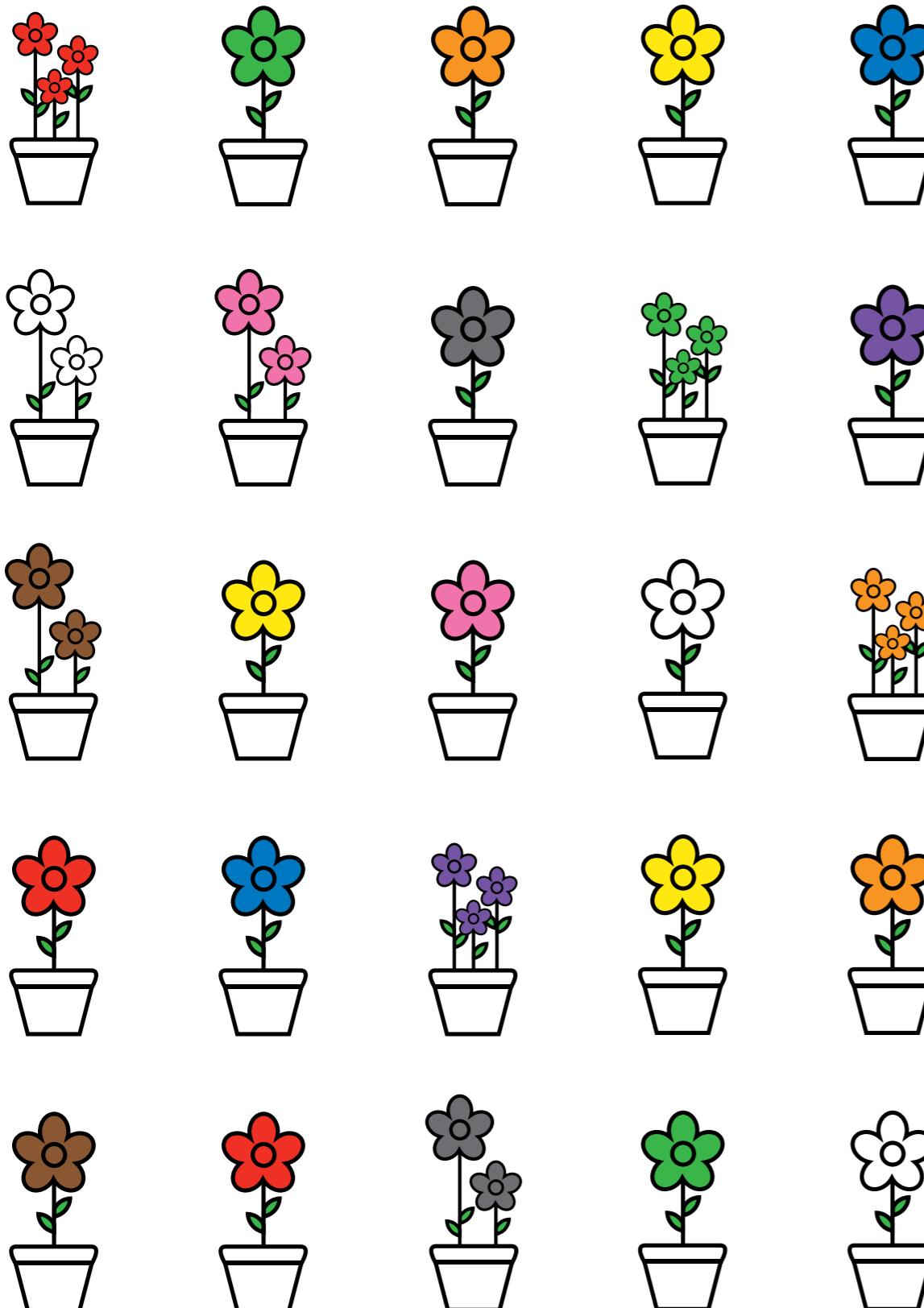
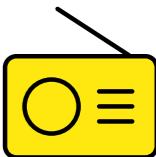
- A: Dach chi isio paned? B: Oes, llefrith a chwech siwgr.
 B: Mm, diolch yn fawr. Coffi, plîs.
 A: Dyma chi. Dach chi isio cacen?
 B: Dim diolch. Dw i'n slimio.

Mae Siân isio diod. ————— Siân wants a drink.
Mae Aled isio te. ————— Aled wants tea.
Mae Mari isio coffi. ————— Mari wants coffee.
Mae Gareth isio dŵr. ————— Gareth wants water.

Ynganu

cof	ffynnu	nain	trai
crai	hynny	sain	dysgu
synnu	taid	main	

Blodau**Robin Radio****a) Atebwch:**

Pwy sy'n ffonio Robin? Who is phoning Robin?

.....

Sut mae Haf? How is Haf?

.....

Be ydy gwaith Haf? What is Haf's job?

.....

b) Gwrandewch am / Listen out for:

Mae'n braf. ————— It's nice weather.
ysbyty ————— hospital
Diolch am ffonio. —— Thanks for phoning.

c) Cyfieithwch / Translate:

I'm Haf. How are you?

Where do you work?

Help llaw

- When using **isio** – to want – never use **yn**. You will also come across **eisiau** – particularly in written Welsh.
- When **isio** is in the question, the answer in North Wales is **Oes/Nac oes**.
- The third person singular of **bod** (to be) is introduced in Uned 3. To speak of a third person we use **Mae** at the beginning of the sentence:

Mae Aled isio diod. / Mae Aled yn licio te. / Mae Aled yn dysgu Cymraeg.

So far, you have learned.

Dw i	I am
Rwyt ti	You are
Mae Aled	Aled is

I am
You are
Aled is

Dan ni	We are
Dach chi	You are

wanting1 colours

Uned 4 (pedwar) – Mynd a dŵad

Nod: Trafod o le dach chi'n dŵad a lle dach chi'n mynd/
Discussing where you come from and where you are going
(Dw i'n dŵad o, dw i'n mynd i)

Geirfa

Cymru	Wales
gêm (gemaу)	game(s), match(es)
gwlad (gwledydd)	country(countries)
gwyliau	holiday(s)
Iwerddon	Ireland
Lloegr	England

mefusen (mefus)	strawberry (strawberries)
siop(au)	shop(s)
tref(i)	town(s)
tudalen(nau)	page(s)
Yr Alban	Scotland

byd	world
dyn(ion)	man (men)
gwaith	work
gwely(au)	bed(s)

hufen	cream
Nadolig	Christmas
penwythnos(au)	weekend(s)
sinema (sinemâu)	cinema(s)

aros	to stay, to wait
cerdded	to walk
cofio	to remember
deud	to say, to tell

dŵad	to come
hedfan	to fly
helpu	to help
nabod	to know, to recognise

bach

gwreiddiol

a deud y gwir	to tell the truth
ac ati	etc.
adre	home
dros	over
dyna	there is
pan	when

pob lwc	good luck
'ta	or
weithiau	sometimes
wir	indeed
yno	there

Geirianau pwysig i mi

X
X

X
X

Cymraeg Dosbarth –
Wela i chi
wythnos nesa!

Cymraeg Dosbarth –

Dw i'n dŵad o Abertawe. I come from Swansea.
Dw i'n dŵad o Harlech. I come from Harlech.
Dan ni'n dŵad o'r Bala. We come from Bala.
Dan ni'n dŵad o'r Rhyl. We come from Rhyl.

O le wyt ti'n dŵad? Where do you come from?
O le dach chi'n dŵad? Where do you come from?

 ABERYSTWYTH

 ABERDEEN

 EGLWYSBACH

 EGLWYSWRW

 FFWRNAIS

 FFRAINC

 HARLECH

 HWLFFORDD

 AWSTRALIA

 IWERDDON

 RADUR

 RWSIA

 SOLFACH

 SBAEN

 WAUNFAWR

 WRECSAM

 YSTRADGYNLAIS

 Y BARRI

Y Treiglad Meddal – Soft Mutation

Ar ôl **o** mae 9 llythyren (9 letters) yn newid. Gweler Help llaw (see Help llaw).

t	d	ll
c	g	rh
p	b	m

Dw i'n dŵad o D alybont, o D reffynnon, o D reorci, o D yddewi	T > D
Dw i'n dŵad o G aerdydd, o G eredigion, o G aergybi, o G ymru	C > G
Dw i'n dŵad o B enarth, o B wllheli, o B restatyn, o B ontypridd	P > B
Dw i'n dŵad o D dolgellau, o D dowlais, o D degannwy, o D dinbych	D > Dd
Dw i'n dŵad o L ynebwyl, o L ynedd, o L ynceiriog, o L Went	G > L
Dw i'n dŵad o F angor, o F ethesda, o F rynmawr, o F edwas	B > F
Dw i'n dŵad o R ydamon, o R uthun, o R isga, o R osneigr	Rh > R
Dw i'n dŵad o L angrannog, o L anelli, o L angollen, o L oegr	LI > L
Dw i'n dŵad o F achynlleth, o F erthyr, o F aesteg, o F eifod	M > F

Mae Gareth yn dŵad o Gymru. —— Gareth comes from Wales.
Mae Lisa yn dŵad o Loegr. —— Lisa comes from England.
Mae Iona yn dŵad o Iwerddon. —— Iona comes from Ireland.
Mae Andrew yn dŵad o'r Alban. —— Andrew comes from Scotland.
O le mae Carmen yn dŵad? —— Where does Carmen come from?

Enw	C	LI	A	I	?

O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

Cymru	Wales
Iwerddon	Ireland
Yr Alban	Scotland
Lloegr	England

Dyma gerdd (poem) gan Cyril Jones (Dysgu trwy lenyddiaeth, CBAC)
(dod = dŵad)

I gofio'r treiglad meddal:
Mae Ceri o Gaerdydd,
Mae Tom yn dod o Dalybont
A Pam o Bontypridd.

Mae Gwyn yn dod o Wynedd,
Mae Dai o Ddinas Brân,
Mae Bob yn dod o Fangor,
A dyna hanner cân.

Mae Mari'n dod o Fargam,
A Llew o Lan-y-bri,
Mae Rhys yn dod o Ryd-y-waun,
Ac wedyn, dyna ni!

Lle dach chi'n mynd?

Dw i'n mynd i Gaerdydd.	I'm going to Cardiff.
Dw i'n mynd i Fangor.	I'm going to Bangor.
Dw i'n mynd i Landudno.	I'm going to Llandudno.
Dw i'n mynd i Bontypridd.	I'm going to Pontypridd.
Dw i'n mynd i'r sinema.	I'm going to the cinema.
Dw i'n mynd i'r gêm.	I'm going to the game.
Dw i'n mynd i'r siop.	I'm going to the shop.
Dw i'n mynd i'r amgueddfa.	I'm going to the museum.
Dan ni'n mynd i'r gwaith.	We are going to work.
Dan ni'n mynd i'r dosbARTH.	We are going to class.
Dan ni'n mynd i'r gwely.	We are going to bed.
Dan ni'n mynd i'r dre.	We are going to town.
Lle wyt ti'n mynd yfory?	Where are you going tomorrow?
Lle wyt ti'n mynd dydd Sul?	Where are you going on Sunday?
Lle dach chi'n mynd nos yfory?	Where are you going tomorrow night?
Lle dach chi'n mynd nos Sul?	Where are you going Sunday night?

Dach chi'n cofio?

dydd Sul	dydd Mercher	dydd Sadwrn
dydd Lun	dydd Lau	
dydd Mawrth	dydd Gwener	
Ond...		
nos Sul	nos Fercher	nos Sadwrn -
nos Lun	nos Lau	Hwrê!!
nos Fawrth	nos Wener	

Chi	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos lau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
Lle?							
Sut?							
Partner:	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos lau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
Lle?							
Sut?							

LLE? – i'r sinema, i'r theatr, i'r dre, i'r gêm, i'r dosbARTH, i'r caffi, i'r siop.
SUT? – yn y car, ar y bws, ar y trêu **neu** Dw i'n cerdded.

Be dach chi'n mynd i wneud?

Dw i'n mynd i siopa. ————— I'm going shopping.
 Dw i'n mynd i nofio. ————— I'm going swimming.
 Dw i'n mynd i chwarae golff. ————— I'm going to play golf.
 Dw i'n mynd i helpu ffrind. ————— I'm going to help a friend.

Dw i'n mynd i ddarllen llyfr. ————— I'm going to read a book.
 Dw i'n mynd i gael bath. ————— I'm going to have a bath.
 Dw i'n mynd i fwyta cinio. ————— I'm going to eat lunch.
 Dw i'n mynd i weld ffilm. ————— I'm going to see a film.

1 - heno 2 - bore fory
 4 - dydd Sul 5 - nos Sul

3 - nos fory 6 - wythnos nesa

Ynganu – llythrennau dwbl

Rhai enwau llefydd i ymarfer:

Aberystwyth	Clydach
Dolgellau	Hwlfordd
Llanelli	Llanfihangel
Machynlleth	Pwllheli
Rhyd-ddu	Treffynnon

Dinbych
Llandudno
Llangollen
Rhuddlan
Tyddewi

Edrychwch yn ôl ar yr wyddor ar dudalen 8.
Look back at the alphabet on page 8.

Sgwrs 1

Ceri: O le wyt ti'n dŵad yn wreiddiol?
Chris: Dw i'n dŵad o America.
Ceri: Lle yn America?
Chris: Dw i'n dŵad o Los Angeles.
Ceri: Wel, wel, dw i'n licio Los Angeles.
 Dw i'n mynd yno ar wyliau bob haf.
Chris: Wyt ti'n nabod loan lfans o Gaerdydd?

Ceri: Ydw wir! Dw i'n aros efo loan weithiau.
Chris: Wel, wel, dw i'n mynd i wyliau pêl fasged efo loan yn aml.
Ceri: Byd bach!

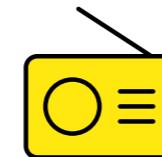
Sgwrs 2

- A:** Be wyt ti'n wneud penwythnos 'ma?
B: Dw i'n mynd i Lundain ar y trênn bore dydd Gwener.
A: Pryd?
B: Pump o'r gloch y bore. Dw i'n mynd i Stockholm yn y p'nawn.
A: O le wyt ti'n mynd?
B: O Heathrow. Dw i'n mynd i weld tîm pêl-droed Cymru yn chwarae Sweden nos Wener.
A: Lle wyt ti'n aros?
B: Dw i'n mynd i Riga yn Latvia dros nos. Sadwrn.
A: Pryd wyt ti'n dŵad adre?
B: Nos Sul. Wel, tri o'r gloch y bore, bore dydd Llun, a bod yn onest.
A: Wyt ti'n gweithio dydd Llun?
B: Ydw, dw i'n mynd i Gaerdydd efo'r bôs. Dan ni'n mynd ar y trênn o Fangor!
A: Pob lwc!

Llenwch y bylchau/Fill in the gaps

- Dw i'n mynd i ar y trênn bore dydd Gwener.
 Dw i'n mynd i Stockholm yn y p'nawn o
 Dw i'n mynd ar y fferi i dros nos.
 Dw i'n mynd i yn Riga nos Sadwrn.
 Dw i'n mynd i Fangor ar y bore Llun.

Robin Radio

a) Atebwch:

Efo pwy mae Robin yn siarad? *Who is Robin talking to?*

Lle mae hi'n byw? *Where does she live?*

Pam mae hi'n mynd i Melbourne? *Why is she going to Melbourne?*

b) Gwrandewch am / Listen out for:

dros y Nadolig _____ over Christmas
 Dach chi'n mynd yn ôl? — Do you go back?
 siwrne dda _____ good journey

c) Cyfieithwch / Translate:

I come from Australia.

I'm going to Melbourne.

Help llaw

1. Y Treiglad Meddal / Soft Mutation

You may have noticed that some words change their first letter in Welsh sometimes. These are called mutations and are meant to make it easier to link words together.

Once you start listening out for them you will see that they are quite common for various reasons – but don't worry too much about them, they don't change the meaning and people will understand you even if you forget.

After the words **o** (from) and **i** (to) there is a change called the soft mutation – **treiglad meddal**.

Only 9 letters change – the majority stay the same.

t > d	d > dd	m > f
c > g	g > /	rh > r
p > b	b > f	ll > l

2. Dw i'n mynd i'r = I'm going to the...blocks the mutation unless it's a **singular** feminine noun! **Dw i'n mynd i'r dosbarth, i'r caffi, i'r tŷ bwyta, i'r dafarn, i'r dre** (feminine nouns!)

3. I'r means 'to the' but look at the following phrases:

mynd i'r dosbarth _____	<i>to go to class</i>
mynd i'r gwaith _____	<i>to go to work</i>
mynd i'r ysgol _____	<i>to go to school</i>
mynd i'r dre _____	<i>to go to town</i>

In English, we omit 'the' when referring to a specific place we attend regularly.

4. Dw i'n mynd i ...can mean both "I'm going to..." a place and "I'm going to..." do something.

5. Dŵad is used in north Wales but you should also be familiar with **dod** which is used in south Wales and in many written texts.

countries goingto days1

Uned 5 (pump) - Be wnest ti ddoe?

Nod: Deud be wnaethoch chi/

Saying what you did

(Mi wnes i, Be wnest ti?, Be wnaethoch chi?)

Geirfa

eglwys(i) ——— church(es)

lolfa ——— lounge

llyfrgell(oedd) ——— library

swyddfa bost — a post office

tafarn(au) ——— pub(s)

ysgol/ion) ——— school(s)

amser ——— time

banc(iau) ——— bank(s)

cartref(i) ——— a home (homes)

clwb (clybiau) ——— club(s)

llestr(i) ——— dish(es)

llyfr(au) ——— book(s)

parc(iau) ——— park(s)

rygbi ——— rugby

stamp(iau) ——— stamp(s)

swper ——— supper

ysbyty (ysbytai) hospital(s)

coginio ——— to cook

edrych ar ——— to look at

garddio ——— to garden

golchi ——— to wash

ymlacio ——— to relax

diwetha ——— last (previous)

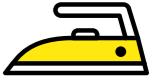
ddoe ——— yesterday

gyda'r nos ——— in the evening

neithiwr ——— last night

wedyn ——— afterwards

Cymraeg Dosbarth –
Mae'n ddrwg gen i.

Mi wnes i swper ddoe. ——— I made supper yesterday.

Mi wnes i de ddoe. ——— I made tea yesterday.

Mi wnes i ginio ddoe. ——— I made dinner yesterday.

Mi wnes i frecwast ddoe. ——— I made breakfast yesterday.

Be wnest ti ddoe? ——— What did you do yesterday?

Be wnest ti neithiwr? ——— What did you do last night?

Be wnaethoch chi ddoe? ——— What did you do yesterday?

Be wnaethoch chi neithiwr? ——— What did you do last night?

Wnest ti swper ddoe? ——— Did you make supper yesterday?

Wnest ti de ddoe? ——— Did you make tea yesterday?

Wnest ti ginio ddoe? ——— Did you make dinner yesterday?

Wnest ti frecwast ddoe? ——— Did you make breakfast yesterday?

8.15am **gwneud paned** **2.00pm** **gwneud tost**

8.30am **gwneud brecwast** **3.30pm** **gwneud te**

11.00am **gwneud coffi** **7.00pm** **gwneud swper**

12.30pm **gwneud cinio**

1.30pm **gwneud gwaith cartre**

Mi wnes i ymlacio ddoe. ——— I relaxed yesterday.

Mi wnes i weithio ddoe. ——— I worked yesterday.

Mi wnes i goginio ddoe. ——— I cooked yesterday.

Mi wnes i olchi llestri ddoe. ——— I washed up yesterday.

Geiriau pwysig i mi

X X

X X

Sgwrs

- Mi wnes i fynd i'r gwaith neithiwr.** —— *I went to work last night.*
Mi wnes i fynd i'r sinema neithiwr. —— *I went to the cinema last night.*
Mi wnes i fynd i'r gêm neithiwr. —— *I went to the game last night.*
Mi wnes i fynd i'r dosbarth neithiwr. —— *I went to class last night.*
- Lle wnest ti fynd?** ————— *Where did you go?*
Lle wnaethoch chi fynd? ————— *Where did you go?*

	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos Iau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
fi							
enw							
enw							

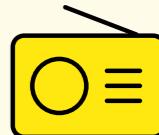
- A: Lle wnaethoch chi fynd ddoe? A: A be wnaethoch chi gyda'r nos?
 B: Mi wnes i aros yn y ty. B: Mi wnes i edrych ar y teledu yn y lolfa.
 A: Be wnaethoch chi 'ta? A: Wnaethoch chi fwyta?
 B: Mi wnes i olchi'r car yn y bore, mi B: Do, wrth gwrs.
 wnes i arddio yn y p'hawn ac wedyn A: Be wnaethoch chi fwyta?
 mi wnes i ddarllen y papur. B: Mi wnes i gael têcawê!

Ynganu

trydan	gwyn	tywydd	ysbyty
pymtheg	plentyn	ynys	gwely
gyrru	menyn	mynydd	bwyty

Robin Radio

a) Alwen dach chi. (*You are Alwen.*) **Atebwch y cwestiynau:**

- Be wnaethoch chi ddoe?
 Dach chi'n licio'r gwaith?
 Be dach chi isio wneud?

b) Gwrandewch am:

Wnes i ddim byd. *I didn't do anything.*
 a deud y gwir *to tell the truth*
 Pam wyt ti'n ffonio? *Why are you phoning?*

c) Cyfieithwch:

- What did you do?*
I stayed at home.
I'm not sure.

Help llaw

1. There is a **treiglad meddal**/soft mutation when a verb (or indefinite noun) comes straight after:

Mi wnes i	Mi wnes i + gweld = Mi wnes i weld
Mi wnest ti	Mi wnest ti + gweld = Mi wnest ti weld
Mi wnaethoch chi	Mi wnaethoch chi + gweld = Mi wnaethoch chi weld

2. The answer to questions in the past tense is always **Do** or **Naddo**, e.g.

Wnest ti weithio ddoe? Do / Naddo.

3. The following forms have been introduced in Uned 5:

Mi wnes i	I did/made
Mi wnest ti	You did/made
Mi wnaethoch chi	You did/made
Wnes i?	Did I do/make?
Wnest ti?	Did you do/make?
Wnaethoch chi?	Did you do/make?

Uned 6 (chwech) – Sut mae'r tywydd?

Nod: Siarad am y tywydd a phobl eraill/ Talking about the weather and other people
(Mae o, mae hi, maen nhw)

Geirfa

awyren(nau)	— plane(s)
barn	— opinion
cân (caneuon)	— song(s)

gwraig (gwragedd)	wife (wives)
neuadd(au)	hall(s)

bws (bysiau)	bus(es)
cyfarfod(ydd)	meeting(s)
eira	snow
glaw	rain
gŵr (gwŷr)	husband(s)
hanner	half

llawr	floor
teulu(oedd)	family (families)
traeth(au)	beach(es)
trên (trenau)	train(s)
tywydd	weather

bwrw eira	to snow
bwrw glaw	to rain
cau	to close
cyfarfod	to meet
dechrau	to start
gadael	to leave

gorfad	to have to
gorffen	to finish
gwybod	to know
medru	to be able to
rhedeg	to run
torri lawr	to break down

braf	fine
cymylog	cloudy
cynnes	warm
diflas	boring, miserable
gwlyb	wet
gwyntog	windy
hyfryd	nice, lovely
mawr	big

oer	cold
poeth	hot
prysur	busy
pwysig	important
stormus	stormy
swnllyd	noisy
sych	dry

pam?	why?
pryd?	when?

rhywle	somewhere
tua	about

Geiriau pwysig i mi

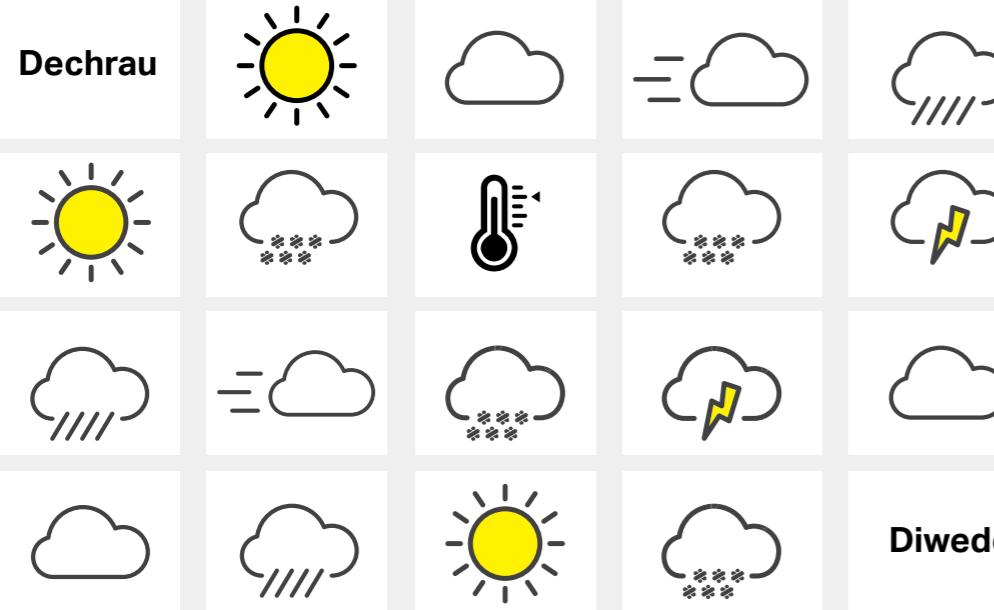
X X

Mae hi'n braf. It's fine.
Mae hi'n oer. It's cold.
Mae hi'n stormus. It's stormy.
Mae hi'n sych. It's dry.

Mae hi'n wyntog. It's windy.
Mae hi'n wlyb. It's wet.
Mae hi'n gymylog. It's cloudy.
Mae hi'n boeth. It's hot.

Mae hi'n bwrw glaw. It's raining.
Mae hi'n bwrw eira. It's snowing.

Sut mae'r tywydd heddiw? How is the weather today?

Ymarfer

- A: Bore da. Mae hi'n braf heddiw. (gwyntog, poeth, stormus, gwlyb)
 B: Ydy, mae hi'n braf iawn. Dw i'n mynd i'r parc. (sinema, tafarn, llyfrgell, traeth)
 A: Grêt, hwyl!
 (*ydy= yes, it is. Dach chi'n mynd i ddysgu 'ydy' yn Uned 7.)

Cymraeg
Dosbarth
Sut mae
deud ...?

Mae hi'nnofio. She is swimming.
Mae hi'ngyrru. She is driving.
Mae o'n canu. He is singing.
Mae o'n rhedeg. He is running.

Mae hi'n medru nofio. She can swim.
Mae hi'n medru gyrru. She can drive.
Mae o'n medru canu. He can sing.
Mae o'n medru rhedeg. He can run.

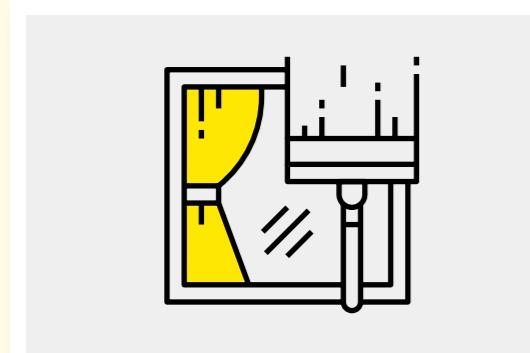
Mae hi'n medru nofio'n dda. She can swim well.
Mae hi'n medru gyrru'n dda. She can drive well.
Mae o'n medru canu'n dda. He can sing well.
Mae o'n medru rhedeg yn dda. He can run well.

Dyma John / Dyma Tom

Dyma Mae o'n dŵad o
 Mae o'n licio Mae o'n medru 'n dda.
 Mae o'n mynd i i bob penwythnos.

Maen nhw'n siopa. They are shopping.
Maen nhw'n bwyta. They are eating.
Maen nhw'n gweithio. They are working.
Maen nhw'n rhedeg. They are running.

Maen nhw'n gor fod siopa yfory. They must shop tomorrow.
Maen nhw'n gor fod bwyta yfory. They must eat tomorrow.
Maen nhw'n gor fod gweithio yfory. They must work tomorrow.
Maen nhw'n gor fod rhedeg yfory. They must run tomorrow.

Barn

Wyt ti'n licio bocsio?

Ydw, mae o'n grêt.
Mae o'n iawn.
Nac ydw, mae o'n ofnadwy.

Wyt ti'n licio'r ffilm?

Ydw, mae hi'n fendigedig.
Mae hi'n iawn.
Nac ydw, mae hi'n ddiflas.

Wyt ti'n hoffi'r grŵp?

Ydw, maen nhw'n fendigedig.
Maen nhw'n iawn.
Nac ydw, maen nhw'n swnllyd

criced			
golff			
ffilm:			
ffilm:			
grŵp:			
grŵp:			

Sut mae'r dosbarth? _____ How is the class?
Lle mae'r dosbarth? _____ Where is the class?
Pryd mae'r dosbarth? _____ When is the class?

Cysylltwch y cwestiwn â'r ateb cywir!
Match the question to the correct answer

Sut mae'r bös? _____ Wyth o'r gloch.
Lle mae'r bös? _____ Mae hi'n brysur.
Pryd mae'r bös yn mynd adre? _____ Yn y swyddfa.

Sut mae'r gw̄r? _____ Mae o yn y car.
Lle mae'r gw̄r? _____ Rŵan.
Pryd mae'r gw̄r yn mynd adre? _____ Mae o'n hapus.

Sut mae'r plant? _____ Tri o'r gloch.
Lle mae'r plant? _____ Maen nhw'n iawn.
Pryd mae'r plant yn mynd adre? _____ Yn yr ysgol.

Ynganu

Ynganu – Deuseiniaid – 2 lafariad
Diphthongs – 2 vowels together

ai	Dai, Mair, gair, gwaith, Owain
ae	pennaeth, gwasanaeth
au	dau, cau, dechrau
aw	naw, mawr, llawr, awr, caws, cawl, glaw, pawb
ei	beic, peint, eira, gweithio
eu	neu, neuadd, deud
ew	blew, llew, tew

Dau lew tew heb ddim blew.
Mae pawb yn y cae yn chwarae.
Dau gawr mawr ar y llawr.
Mae'r Neuadd Fawr wedi cau.
Mae Dai wedi mynd ar y beic i gael peint o seidr yn y Llew Aur.

Sgwrs 1

- A: Noswaith dda, sut wyt ti heno?
 B: Ofnadwy.
 A: Mae hi'n wlyb heno.
 B: Mae hi'n ofnadwy.
 A: Sut mae'r teulu?
 B: Ofnadwy.
 A: Sut mae'r gwaith?
 B: Ofnadwy.
 A: Sut mae'r dosbarth Cymraeg yn mynd?
 B: Bendigedig.

Sgwrs 2

Eryl: Pryd mae'r cyfarfod pwysig?

Ceri: Heno.

Eryl: lawn. Lle mae o?

Ceri: Yn Neuadd y Dre.

Eryl: Pryd mae o'n dechrau?

Ceri: Chwech o'r gloch.

Eryl: Pryd mae o'n gorffen?

Ceri: Dw i ddim yn gwybod. Tua naw o'r gloch?

Eryl: Wyt ti'n mynd?

Ceri: Ydw, wrth gwrs. Ond dw i'n gadael am saith o'r gloch.

Eryl: Pam?

Ceri: Mae'r dosbarth Cymraeg yn cyfarfod yn y clwb golff.

Eryl: Wel, wel, dw i'n dŵad i'r clwb golff hefyd, 'ta!

Rhifau mwy na 10

Degau (tens) ac unedau (units)

Un deg + un	= 11	Chwe deg + chwech	= 66
Dau d deg + dau	= 22	Saith deg + saith	= 77
Tri deg + tri	= 33	Wyth deg + wyth	= 88
Pedwar deg + pedwar	= 44	Naw deg + naw	= 99
Pum deg + pump	= 55	Cant	= 100

Robin Radio**Help llaw****a) Atebwch:**

Sut mae'r tywydd yn Aberafon?

Be mae Ann isio wneud p'nawn ma?

Be mae Ann yn mynd i wneud p'nawn ma?

b) Gwrandewch am:

drwy'r wythnos *throughout the week*
 ers chwech o'r gloch *since six o'clock*
 Dw i ddim yn meindio. *I don't mind.*

c) Cyfieithwch:

It is very wet.

What are you doing?

It is dry in the club.

- When we speak about the weather we use the feminine version of 'it is' – **mae hi**. However, many people don't say the word **hi** when speaking – just **Mae'n...**

- In Uned 6 we meet another important example of the soft mutation – Adjectives mutate after **yn**.
da > yn dda prysur > yn brysur

- Sut mae...** – How is... **Mae** is used in questions starting with these words:

Sut mae? – How is?
Lle mae? – Where is?
Pryd mae? - When is?
Pam mae? – Why is?

- The word for the is **y**. However, it is **yr** before a vowel and becomes '**r**' when it follows a vowel.

y neuadd	yr awyren	Sut mae'r tywydd?
y bws	yr eira	i'r ysgol

- Gorfod** is really useful. Learn the following:

Dw i'n gorfod mynd.	Dan ni'n gorfod mynd.
Rwyt ti'n gorfod mynd.	Dach chi'n gorfod mynd.
Mae o'n gorfod mynd.	Maen nhw'n gorfod mynd.
Mae hi'n gorfod mynd.	

Uned 7 (saith) – Ydy hi'n gweithio?

Nod: Gofyn ac ateb cwestiynau am bobl a phethau eraill / Asking and answering questions about people and other things
(Ydy o? Ydy hi? Dydy o ddim, Dydy hi ddim)

Geirfa

awr (oriau) ————— hour(s)	merch(ed) ————— girl(s), daughter(s)
ceiniog(au) ————— penny (pennies)	stryd(oedd) ————— street(s)

ffasiwn ————— fashion	postmon ————— postman
ffermwr (ffermwyr) ————— farmer(s)	(postmyn) ————— (postmen)
mab (meibion) ————— son(s)	rhew ————— ice
oed ————— age (of person)	tennis ————— tennis
pen-blwydd ————— birthday(s) (penblwyddi)	

codi ————— to get up, to lift ffeindio ————— to find

blin ————— angry	hen ————— old
clên ————— nice, friendly	hwyr ————— late
cynta ————— first	nesa ————— next
drud ————— expensive	rhad ————— cheap
enwog ————— famous	trist ————— sad
gwirion ————— silly	

faint? ————— how much? how many?
o'r gloch ————— o'clock

Geiriau pwysig i mi

X X
X X

Cymraeg Dosbarth –

Be ydy "rhad" yn Saesneg? "Cheap."
Be ydy "expensive" yn Gymraeg? "Drud."

Siôn dw i. ————— I am Siôn.
Siôn ydy o. ————— He is Siôn.
Tiwtor ydy o. ————— He is a tutor.

Pwy ydy o? ————— Who is he?
Be ydy o? ————— What is he?
Siôn ydy o? ————— Is he Siôn?

Ia. Naci.

Siân dw i. ————— I am Siân.
Siân ydy hi. ————— She is Siân.
Tiwtor ydy hi. ————— She is a tutor.

Pwy ydy hi? ————— Who is she?
Be ydy hi? ————— What is she?
Siân ydy hi? ————— Is she Siân?

Ydy hi'n canu? ————— Is she singing?/Does she sing?
Ydy hi'n actio? ————— Is she acting?/Does she act?
Ydy o'n chwarae golff? ————— Is he playing golf?/Does he play golf?
Ydy o'n gweithio? ————— Is he working?/Does he work?

Ydy. Nac ydy.

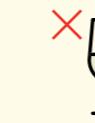
Ydyn nhw'n brysur? ————— Are they busy?
Ydyn nhw'n ddiflas? ————— Are they miserable?
Ydyn nhw'n gwybod? ————— Do they know?
Ydyn nhw'n gadael? ————— Are they leaving?

Ydyn. Nac ydyn.

Ydyn nhw'n...?

	darllen y <i>Times</i>?
	gyrru Porsche?
	prynu tŷ newydd?
	licio coffi du?
	mynd i sioe ffasiwn?
	dysgu Cymraeg?
	mynd i Disneyland?
	mynd i glwb nos?

Dydy'r gwin ddim yn dda. ————— The wine isn't good.

Dydy'r bwyd ddim yn ddrud. ————— The food isn't expensive.

Dydy'r staff ddim yn glên. ————— The staff aren't nice.

Dydy'r prisiau ddim yn rhad. ————— The prices aren't cheap.

Dydy o ddim yn hapus. ————— He is not happy.

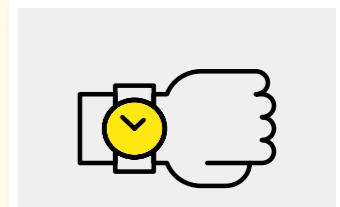
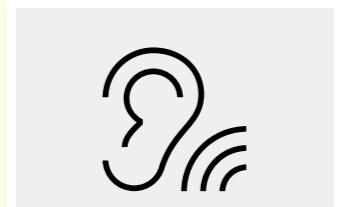
Dydy hi ddim yn hapus. ————— She is not happy.

Dydyn nhw ddim yn hapus. ————— They are not happy.

Dydyn nhw ddim yn flin. ————— They are not angry.

Sgwennwch un o'r brawddegau o dan bob llun/

Write one of the sentences under every picture.

1. Dydy hi ddim isio codi.

2. Dydy hi ddim isio clywed.

3. Dydyn nhw ddim isio bod yn y car.

4. Dydy hi ddim isio bod yn y swyddfa.

5. Dydy o ddim isio bod yn hwyr.

6. Dydyn nhw ddim isio bod yn y cyfarfod.

- Faint ydy o?** _____ *How much is it?*
- Faint ydyn nhw?** _____ *How much are they?*
- Un bunt.** _____ *One pound.*
- Dwy bunt.** _____ *Two pounds.*
- Tair punt.** _____ *Three pounds.*
- Pedair punt.** _____ *Four pounds.*

Ynganu

Deuseiniaid eto – 2 lafariad (*Diphthongs – 2 vowels together*)

oi	troi, rhoi, cloi
oe	oer, ddoe, oed, poeth
ow	Owen, Lowri, brown, clown
iw	lliw, rhiw, siwt
yw	byw, llyw

Sgwrs 1

- Ceri:** Wyt ti'n dŵad i'r theatr heno?
Eryl: Dw i ddim yn siŵr. Dw i wedi blino.
- Ceri:** Ond mae pawb o'r dosbarth yn mynd.
Eryl: Dw i ddim yn hoffi pantomeim a deud y gwir.
- Ceri:** Mae o'n grêt!
Eryl: Nac ydy, dydy o ddim! Mae o'n wirion.
- Ceri:** Dydy o ddim yn wirion!
- Eryl:** O ydy, mae o...!
Ceri: Dydy o ddim!
Eryl: Ac mae o'n ddrud iawn.
Ceri: Dydy o ddim! Mae o'n rhad!
Eryl: Wel, a deud y gwir, dw i isio aros adre i wneud y gwaith cartref Cymraeg.
- Ceri:** Ond mae'r pantomeim yn Gymraeg!
Eryl: O'r gorau 'ta.

Sgwrs 2

- A:** Wyt ti'n mynd i'r cyfarfod p'nawn 'ma?
B: Nac ydw, dw i'n brysur. Ond mae Siôn yn medru mynd.
A: lawn, dim problem. Wyt ti'n medru mynd i'r cyfarfod mawr dydd Mercher?
B: Pryd mae o?
A: Deg o'r gloch.
B: Nac ydw, dw i'n brysur iawn bore dydd Mercher. Ond mae Siôn yn medru mynd, dw i'n siŵr.
A: Mae Siôn yn medru mynd i'r cyfarfod busnes efo'r cleient newydd yn Barcelona dydd Gwener hefyd, 'ta.
B: O nac ydy, mae Siôn yn ofnadwy o brysur dydd Gwener, ond dw i'n medru mynd i Barcelona, dim problem.

Yr Amser

Un	Dau
Tri	Pedwar
Pump	Chwech
Saith	Wyth
Naw	Deg
Un ar ddeg	Deuddeg

... o'r gloch.

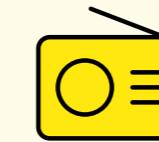

Hanner dydd –
Midday

Hanner nos –
Midnight

Robin Radio

a) Atebwch:

Be maen nhw'n wneud dydd Sadwrn?:

plant Mari? Mari

Robin

b) Gwrandewch am:

Mae gen i fab. — *I have a son.*

dim o gwbl — *not at all*

Pen-blwydd hapus! — *Happy birthday!*

c) Cyfieithwch:

I'm not going swimming.

The children are learning to swim.

Can you play tennis well?

Help llaw

1. We have now learnt the verb **bod in the present tense:**

Dw i	Dw i?	Dw i ddim
Rwyt ti	Wyt ti?	Dwyt ti ddim
Mae o/hi	Ydy o/hi?	Dydy o/hi ddim
Dan ni	Dan ni?	Dan ni ddim
Dach chi	Dach chi?	Dach chi ddim
Maen nhw	Ydyn nhw?	Dydyn nhw ddim

2. Also, take a look at the answers but concentrate on the ones in the bold font:

Dw i'n mynd?	Wyt/Ydach
Wyt ti'n mynd?	Ydw
Ydy o/hi'n mynd?	Ydy
Dan ni'n mynd?	Ydan/Ydach
Dach chi'n mynd?	Ydw/Ydan
Ydyn nhw'n mynd?	Ydyn

3. When we introduce ourselves or say who someone else is in Welsh, we need to use emphasis and place the name at the beginning of the sentence. When this happens in a question, the answer is **la or **Naci**.**

Siôn dw i.	Siôn wyt ti?	la / Naci.
Siôn ydy o.	Siôn ydy o?	la / Naci.
Siân ydy hi.	Siân ydy hi?	la / Naci.

You will frequently hear people say just Na, rather than Naci.

4. Notice the difference in the way we form a question:

Lle mae o/hi?	Pwy ydy o/hi?
Pryd mae o/hi?	Be ydy o/hi?
Sut mae o/hi?	Faint ydy o/hi?

5. Note that **dau and **tri** have feminine versions to be used before feminine nouns.**

dau fab	dwy bunt
tri mab	tair punt

Uned 8 (wyth) – Adolygu ac Ymestyn

(Revision and Extension)

Nod: Adolygu ac ymarfer ymadroeddion ffôn

Revision and useful phrases for speaking on the telephone.

Geirfa

actores(au) —— actor(s)
athrawes(au) —— teacher(s)
ffatri (ffatrioedd) factory (factories)
fflat(iau) —— flat(s)
gorsaf(oedd) —— station(s)

hogan (genod) - girl(s)
nyrs(ys) —— nurse(s)
pobl —— people
rheolwraig —— manager

actor(ion) —— actor(s)
athro (athrawon) teacher(s)
camera (camerâu) camera(s)
cogydd(ion) —— chef(s), cook(s)
cyngerdd —— concert(s)
(cyngherddau)
derbynnydd —— receptionist
gwesty (gwestai) hotel(s)
hogyn (hogiau) boy(s)
maes parcio —— car park

meddyg(on) —— doctor(s)
munud(au) —— minute(s)
pennaeth —— head (person)
plismon —— policeman
(plismyn) —— (policemen)
prifathro —— headmaster
rheolwr (rheolwyr) manager(s)
rhywun —— someone
tocyn(nau) —— ticket(s)

adolygu —— to revise, to review
cadw —— to keep, to reserve
ffonio —— to phone

gofyn —— to ask
talu —— to pay

allan —— out
ar gael —— available
Caerdydd —— Cardiff

drwodd —— through
mewn —— in a

Geiriau pwysig i mi

X X
X X
X X

Cymraeg Dosbarth
– Ga i ofyn cwestiwn?

Gêm o gardiau

	♠	♦	♣	♥
A	O le wyt ti'n dŵad?	Wyt ti'n gyrru car?	Lle wyt ti'n gweithio?	Be dach chi'n gorfol ei wneud heddiw?
2	Lle wyt ti'n licio prynu bwyd?	Be wyt ti'n licio yfed mewn parti?	Be wnest ti fwyta i freqwast?	Be wyt ti'n hoffi chwarae?
3	Be dach chi'n ei wneud penwythnos nesa?	Wyt ti'n gweithio?	Wyt ti'n darllen papur newydd?	Dach chi'n bwyta cacennau?
4	Be dach chi'n ei licio ar y teledu?	Lle dach chi'n mynd dydd Sadwrn?	Wnaethoch chi fynd allan neithiwr?	Lle wyt ti'n licio mynd ar wyliau?
5	Dach chi'n brysur yfory?	Be wnaethoch chi brynu ddoe?	Be wyt ti'n hoffi yfed amser brecwast?	Lle wyt ti'n byw?
6	Lle mae'r plant?	Wnaethoch chi fynd i'r sinema wythnos diwetha?	Sut mae'r tywydd?	Be wyt ti'n licio ei ddarllen?
7	Be wyt ti isio ei wneud dydd Sul?	Pwy dach chi?	Wyt ti'n licio chwarae bingo?	Ydy hi'n braf heddiw?
8	Wyt ti'n hoffi nofio?	Lle mae'r dosbarth?	Wyt ti'n medru nofio'n dda?	Wyt ti wedi blino?
9	Sut wyt ti'n dŵad i'r dosbarth?	Wnaethoch chi waith cartre ddoe?	Be wyt ti'n licio ei fwyta?	Ydy hi'n bwrw glaw?
10	Be wyt ti'n ei wneud yfory?	Wnaethoch chi fynd i gyngerdod mis diwetha?	Be dwyt ti ddim yn licio ei yfed?	Wnaethoch chi ymlacio ddoe?
Jac	Dach chi'n licio mynd i gaffis?	Wyt ti'n hoffi rygbi?	Lle wyt ti'n medru yfory?	Wyt ti'n medru canu'n dda?
Brenhines	Lle wyt ti'n dysgu Cymraeg?	Lle dach chi'n mynd i'r sinema?	Sut wyt ti?	Be wnaethoch chi goginio ddoe?
Brenin	Ydy hi'n bwrw eira?	Wyt ti'n licio coffi?	Be dach chi'n gorfol ei wneud yfory?	Be wyt ti isio amser paned?

1. Ffonio'r banc

A: Bore da, banc Llanaber.

B: Ga i siarad efo Mr Jones os gwelwch chi'n dda?

A: Cewch wrth gwrs. Dach chi drwodd rŵan. Dyma chi.

A: Bore da, Banc Abercastell.

B: Ga i siarad efo Ms Morgan, os gwelwch chi'n dda?

A: Un munud. Mae'n ddrwg gen i, dydy hi ddim yma heddiw.

B: Dim problem.

A: Dach chi isio ffonio'n ôl yfory?

B: Wrth gwrs, diolch yn fawr.

Ga i helpu?

Ga i dalu?

Ga i ofyn?

Ga i aadael?

Cewch. Yes, you may.

Cei. Yes, you may.

Na chewch. No, you may not.

Na chei. No, you may not.

2. Ffonio'r ysgol

A: P'nawn da, Ysgol y Bryn.

B: Ga i siarad efo'r pennae, os gwelwch chi'n dda?

A: Mae'n ddrwg gen i, dydy o ddim ar gael. Mi wnaeth o fynd i gyfarfod yng Nghaerdydd bore 'ma.

B: Ydy o'n medru ffonio'n ôl?

A: Ydy, wrth gwrs. Mae o'n ôl yn yr ysgol yfory.

B: Ydy o'n medru ffonio yn y bore? Dw i'n mynd allan yn y p'nawn.

A: Be ydy'ch enw chi?

B: Pat Jones

A: Be ydy'r rhif ffôn?

B: 07841 632591

A: 07841 632591. lawn?

B: lawn.

A: Dim problem. Hwyl.

B: Diolch. Hwyl!

Dw i'n gweithio yn y coleg. I work in the college.

Dw i'n gweithio yn y banc. I work in the bank.

Dw i'n gweithio yn yr ysbyty. I work in the hospital.

Dw i'n gweithio yn yr ysgol. I work in the school.

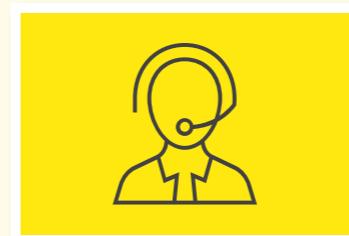
Dw i'n gweithio mewn siop. I work in a shop.

Dw i'n gweithio mewn caffi. I work in a cafe.

Dw i'n gweithio mewn swyddfa. I work in an office.

Dw i'n gweithio mewn ffatri. I work in a factory.

Lle dach chi'n gweithio?

derbynnydd

plismon

athrawes

nyrs

cogydd

mecanic

Dilynwch y patrwm:

Nyrs dw i, dw i'n gweithio mewn

Efo partner: Ysgrifennwch **mewn** neu **yn** yn y bylchau.

Bob dw i. Dw i'n byw fflat a dw i'n gweithio swyddfa brysur yr ysbyty Llanaber. Dw i'n mynd i'r gwaith y car bob dydd a dw i'n medru parcio maes parcio bach i'r staff. Dw i'n licio'r gwaith yn fawr iawn.

Rŵan, sgwennwch baragraff fel un o'r bobl yn y lluniau.

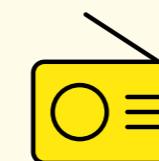

3. Ffonio'r theatr

Derbynnydd: Noswaith dda. Theatr yr Aber.
Sam: Ga i docynnau i'r ddrama nos yfory? (cyngerdd)
Derbynnydd: Cewch, wrth gwrs.
Sam: Faint ydyn nhw?
Derbynnydd: Deg punt yr un. (£5)
Sam: Ga i bedwar tocyn os gwelwch chi'n dda? (7)
Derbynnydd: Cewch, wrth gwrs.
Sam: Ga i dalu nos yfory?
Derbynnydd: Dw i'n medru cadw tocynnau i chi. Mae'r ddrama yn dechrau am saith o'r gloch. Be ydy'ch enw chi? (8)
Sam: Sam Jones.

Robin Radio – Mae Robin, Llinos ac Anti Mair yn siarad yn y swyddfa

a) Atebwch:

Faint o'r gloch ydy hi?

Lle mae'r parti?

Faint o'r gloch mae Robin yn gweithio yfory?

b) Gwrandewch am:

Dw i yma ers wyth o'r gloch. —— I've been here since eight o'clock.

Dw i'n mynd i alw mewn. —— I'm going to call in.

Dw i'n mynd i gael tacsi. —— I'm going to get a taxi.

c) Cyfieithwch:

Can I have a black coffee?

I don't drink coffee.

Can I have a lift?

Adolygu Atebion – Yes and No Revision

Wyt ti'n dysgu Cymraeg?	Ydw/Nac ydw.	Uned 2
Dach chi'n dysgu yn yr Wyddgrug?	Ydan/Nac ydan.	Uned 2
Ydy'r bws yn mynd i Wrecsam?	Ydy/Nac ydy.	Uned 7
Ydy'r plant yn yr ysgol? (Ydyn nhw?)	Ydyn/Nac ydyn.	Uned 7
Aethoch chi i Sbaen?	Do/Naddo.	Uned 5
Wnaethoch chi brynu car?	Do/Naddo.	Uned 5
Wyt ti isio mynd i'r theatr?	Oes/Nac oes.	Uned 3
Actor wyt ti? (noun/adj 1st)	Ia/Naci.	Uned 7
Y Beatles ydyn nhw?	Ia/Naci.	Uned 7
Ga i ofyn cwestiwn?	Cei/Na chei.	Uned 8
Ga i fynd?	Cewch/Na chewch.	Uned 8

Help llaw

1. **Ga i ...?** *May I ...?* is useful to ask for things and for permission. It comes from the verb **cael** – to have. You can use it before verbs and nouns:

Ga i helpu? - May I help?

Ga i docynnau? – May I have tickets?

The answers **Cei/Na chei** (informal) **Cewch/Na chewch** (formal/plural) will be explained later, but for now accept it as an important/useful phrase.

2. **Mewn** and **yn** can both mean 'in' but are used in separate ways.

Mewn – in a (before an indefinite noun)

Yn – in (before the definite article + with proper nouns such as place names)

3. In y sgwrs 'Ffonio'r ysgol', you come across **yng Nghaerdydd**. This is an example of the nasal mutation which happens following **yn** meaning 'in'. It will be fully introduced in Uned 14 but try to recognise the mutations. Look at the following examples:

Caerdydd – **yng Nghaerdydd**
Caernarfon – **yng Nghaernarfon**

Cymru – **yng Nghymru**
Caergybi – **yng Nghaergybi**

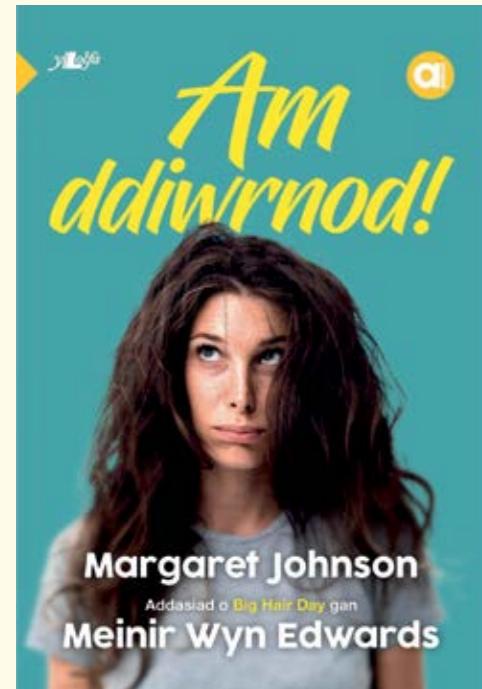
may i? work1

Uned 9 (naw) – Mi wnaethon ni brynu bara

Nod: Deud be wnaethoch chi a phobl eraill yn y gorffennol/
Saying what you and others did in the past
 (Mi wnaeth o/hi, mi wnaethon ni/nhw)

Dach chi rŵan yn medru darllen *Am Ddiwrnod*. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

Dw i yng Nghaerdydd! Hwyl fawr, Abertawe a hwyl fawr, Caffi Jac, am wythnos! Dw i'n hapus iawn, iawn. Dw i eisiau **chwerthin** a dw eisiau **gweiddi** a dawsio.

chwerthin – to laugh

gweiddi – to shout

Geirfa

Abertawe —————— Swansea
 cegin(au) —————— kitchen(s)
 cerddoriaeth —————— music

garej(is) —————— garage(s)
 Lerpwl —————— Liverpool
 Saesneg —————— English

bwrdd (byrddau) —————— table(s)
 cwrw —————— beer
 drws (drysau) —————— door(s)
 ebost (ebyst) —————— email(s)

gair (geiriau) —————— word(s)
 help —————— help
 llawer —————— a lot
 tipyn —————— a little

agor —————— to open
 ateb —————— to answer
 bowllo —————— to bowl
 cadw'n heini —————— to keep fit
 cyrraedd —————— to arrive
 gwrando ar —————— to listen to

llenwi —————— to fill
 mynd â —————— to take
 mwynhau —————— to enjoy
 peintio —————— to paint
 seiclo —————— to cycle

bechod! —————— what a shame!
 dan —————— under
 echdoe —————— the day before
 yna —————— yesterday

fel arfer —————— usually
 felly —————— therefore, so
 go lew —————— quite good
 yna —————— there; then

Cymraeg Dosbarth –
 Esgusodwch fi.

Geiriau pwysig i mi

X

X

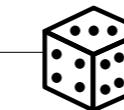
X

X

Dach chi'n cofio?

Be wnest ti ddoe? _____ *Mi wnes i swper.*
Be wnaethoch chi ddoe? _____ *Mi wnes i goginio.*

Dechrau	Wnest ti fwyta brecwast heddiw?	Wnest ti weithio yn yr ardd ddoe?	Wnest ti goginio ddoe?
Wnest ti yfed te ddoe?	Wnest ti brynu rhywbeth ddoe?	Wnest ti ffonio rhywun ddoe?	Wnest ti olchi'r car wythnos diwetha?
Wnest ti smwddio wythnos diwetha?	Wnest ti wrando ar y radio bore 'ma?	Wnest ti weld ffrind ddoe?	Wnest ti yrru i'r dosbarth heddiw?
Wnest ti wyllo ffilm dydd Sadwrn?	Wnest ti chwarae gêm wythnos diwetha?	Wnest ti wrando ar gerddoriaeth ddoe?	Wnest ti brynu rhywbeth ddoe?
Wnest ti gerdded i'r dosbarth heddiw?	Wnest ti gyrraedd y dosbarth yn hwyr heddiw?	Wnest ti aros yn y tŷ neithiwr?	Wnest ti ddysgu'r eirfa wythnos diwetha?
Wnest ti orffen y gwaith cartre wythnos diwetha?	Wnest ti dalu bil wythos diwetha?	Wnest ti brynu rhywbeth ar-lein wythnos diwetha?	Yn ôl i'r dechrau

Mi wnaeth o goffi. _____ *He made coffee.*
Mi wnaeth o de. _____ *He made tea.*
Mi wnaeth hi fwyd. _____ *She made food.*
Mi wnaeth hi ginio. _____ *She made dinner.*

Be wnaeth Tom bore ddoe? _____ *What did Tom do yesterday?*
Mi wnaeth Tom godi. _____ *Tom got up.*
Mi wnaeth o wisgo. _____ *He got dressed.*
Mi wnaeth o fwyta brecwast. _____ *He ate breakfast.*
Mi wnaeth o olchi'r llestri. _____ *He washed the dishes.*
Mi wnaeth o adael y tŷ. _____ *He left the house.*

Be wnaeth Mari neithiwr? _____ *What did Mari do last night?*
Mi wnaeth Mari yrru i'r garej. _____ *Mari drove to the garage.*
Mi wnaeth hi lenwi'r tanc petrol. _____ *She filled the petrol tank.*
Mi wnaeth hi dalu'r bil. _____ *She paid the bill.*
Mi wnaeth hi yrru adre. _____ *She drove home.*

Wnaeth o fwyta swper? _____ *Did he eat supper?*
Wnaeth o ddarllen papur newydd? _____ *Did he read a newspaper?*
Wnaeth hi arddio? _____ *Did she garden?*
Wnaeth hi edrych ar S4C? _____ *Did she watch S4C?*

Do. Naddo.

Llongau rhyfel

bwyta swper	darllen papur newydd	garddio	edrych ar S4C
coginio cyrri	ymlacio	smwddio	mynd â'r ci am dro
prynu car newydd	gyrru i'r gwaith	cerdded i'r gwaith	gweld ffilm
siarad Cymraeg	gwyliau gêm	ffonio ffrind	anfon ebost
gwrando ar y radio	cadw'n heini	golchi dillad	mynd i gyfarfod

Mi wnaethon ni'r gwaith cartre. —— We did the homework.
Mi wnaethon ni'r bwyd. —— We made the food.
Mi wnaethon nhw'r gwaith cartre. — They did the homework.
Mi wnaethon nhw'r bwyd. — They made the food.

Be wnaeth o? ————— What did he do?
Be wnaeth hi? ————— What did she do?
Be wnaeth y plant? ————— What did the children do?
Be wnaethon nhw? ————— What did they do?

Wnes i ddim gweld y ffilm. —— I didn't see the film.
Wnes i ddim darllen y papur. —— I didn't read the paper.
Wnes i ddim golchi'r llestri. —— I didn't wash the dishes.
Wnes i ddim gyrru i'r gwaith. —— I didn't drive to work.

Wnaethon ni ddim prynu car newydd. — We didn't buy a new car.
Wnaethon ni ddim gweld y gêm. — We didn't see the game.
Wnaethon nhw ddim gweld y gêm. — They didn't see the game.
Wnaethon nhw ddim symud tŷ. — They didn't move house.

	✓	X
1 – fi	golchi'r car	garddio
2 – ti	darllen y papur	smwddio
3 – fo/hi	garddio	cerdded i'r gwaith
4 – ni	smwddio	ffonio ffrind
5 – chi	cerdded i'r gwaith	golchi dillad
6 – nhw	chwarae golff	ateb y drws

Cysylltwch y cwestiwn â'r ateb:

Be wnaeth y staff?	Mi wnaethon nhw brynu petrol i'r car.
Be wnaeth y teulu?	Mi wnaethon nhw fynd i barti pen-blwydd.
Be wnaeth y ffrindiau?	Mi wnaethon nhw fynd i gyfarfod.
Be wnaeth y bobl drws nesa?	Mi wnaethon nhw wrando ar gerddoriaeth.
Be wnaeth yr heddlu?	Mi wnaethon nhw fynd i'r parc.
Be wnaeth John a Jane?	Mi wnaethon nhw agor y drws i ni.

Ynganu – wy

Dwedwch:

wy	dwy	llwy	mwy
wyth	hwyr	cwyn	nwy

Be ydy food / egg / grey / who / late / birthday yn Gymraeg?

Be ydy windy / green / white / weather yn Gymraeg?

Sgwrs 1

Mam: Rwyd ti'n edrych yn ofnadwy bore 'ma. Be wnest ti yn y dre neithiwr?

Sam: Mi wnes i gyfarfod ffrindiau.

Mam: Be wnest ti wedyn?

Sam: Mi wnes i ddŵad yn syth adre.

Mam: Wnest ti brynu cyrri i ddŵad adre, Sam?

Sam: Pam, Mam?

Mam: Achos mae 'na reis ar fwriad y gegin.

Sam: Sori, Mam.

Mam: A sut wnest ti ddŵad adre?

Sam: Mi wnes i ddŵad adre mewn tacsi.

Mam: Pam, Sam?

Sam: Mi wnes i golli'r bws.

Mam: Pryd wnest ti ddŵad adre?

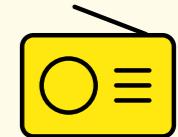
Sam: Dw i ddim yn siŵr, wnes i ddim edrych ar y cloc.

Mam: Mi wnest ti gyrraedd adre am bedwar o'r gloch, Sam.

Sam: O diar.

Robin Radio**a) Atebwch:**

Sut wnaeth Alwyn fynd o Abergele i Brestatyn?

Sut wnaeth o fynd o Brestatyn i Abergele?

Wnaeth o gael tywydd braf?

b) Gwrandewch am:

Diolch byth! ————— *Thank goodness!*

Mae'n gas gen i... ————— *I hate...*

Hwyl ar y cerdded. ————— *Good luck with the walking.*

Sgwrs 2

A: Sut mae'r cwrs Cymraeg yn mynd?

B: Grêt, diolch.

A: Wyt ti'n siarad Cymraeg allan o'r dosbarth?

B: Dw i'n trio gwneud tipyn bach yn Gymraeg bob dydd.

A: Sut mae'n mynd?

B: Iawn. Mi wnes i siarad Cymraeg ar y bws dydd Llun, ond mi wnaeth y gyrrwr siarad efo fi yn Saesneg.

A: Ond mi wnaeth o ddalit y cwestiwn?

B: Do.

A: Dechrau da!

B: Nos Fawrth, mi wnes i siarad Cymraeg yn y dafarn. Mi wnaeth y barman ateb yn Gymraeg – hwrê – ond mi wnes i gael peint o ddŵr, dim cwrw.

A: Bechod, ond mae dŵr yn dda i ti.

B: Dydd Mercher, mi wnes i wrando ar Radio Cymru.

A: Da iawn. Mae gwrandeo ar y radio'n help mawr.

B: Bore 'ma, mi wnes i siarad Cymraeg efo'r ci. Mi wnaeth o ddallt pob gair.

Help llaw

1. Gwneud (*to do or to make*) is possibly the most widely used verb in Welsh. Learn this verb thoroughly as it is key to speaking in the past tense.

Mi wnes i	Wnes i?	Wnes i ddim
Mi wnest ti	Wnest ti?	Wnest ti ddim
Mi wnaeth o/hi	Wnaeth o/hi?	Wnaeth o/hi ddim
Mi wnaethon ni	Wnaethon ni?	Wnaethon ni ddim
Mi wnaethoch chi	Wnaethoch chi?	Wnaethoch chi ddim
Mi wnaethon nhw	Wnaethon nhw?	Wnaethon nhw ddim

2. The verb following **mi wnes i** etc. takes a soft mutation.

Mi wnes i weld
Mi wnest ti gerdded
Mi wnaeth o ddarllen

3. There is no mutation with the negative as the word **ddim** blocks it.

Wnes i ddim gweld
Wnest ti ddim cerdded
Wnaeth o ddim darllen

4. When using this pattern, use **Do** (yes) and **Naddo** (no) in all instances to answer questions:

Wnest ti smwddio? **Do.** Wnaethoch chi siopa? **Naddo.**
Wnaeth Dewi weithio? **Do.** Wnaethon nhw yrru? **Naddo.**

5. Wnaeth rhymes with **cath**.

Uned 10 (deg) – Mi es i i'r dre

Nod: Deud lle aethoch chi a phobl eraill /

Saying where you and others went

(Mi es i, mi est ti, mi aeth hi, mi aethon ni, mi aethon nhw, es i ddim)

Geirfa

coeden (coed)	— tree(s)
deilen (dail)	— leaf (leaves)
Llundain	— London
miliwn (miliynau)	— million(s)

Sbaen	——— Spain
siec(iau)	——— cheque(s)
ysgol/ion)	——— school(s)

beic(iau)	——— bike(s)
capel(i)	——— chapel(s)
Dydd Calan	——— New Year's Day
Dydd Gŵyl Dewi	— St. David's Day
gaeaf	——— winter
gwanwyn	——— spring

haf	——— summer
hydref	——— autumn
mis(oedd)	——— month(s)
môr (moroedd)	— sea(s)
pwll (pyllau)	——— pool(s)
tymor (tymhorau)	season(s), term(s)

ennill	——— to win
gwario	——— to spend

hel	——— to collect
------------	----------------

cynnar	——— early
mwya	——— more

syth	——— straight
-------------	--------------

am	——— about
dal	——— still

ffwrdd	——— away
---------------	----------

Geiriau pwysig i mi

×	×
×	×

×	×
×	×

- Mi es i i'r gwaith ddoe.** _____ I went to work yesterday.
Mi es i i'r sinema ddoe. _____ I went to the cinema yesterday.
Mi es i i'r gêm neithiwr. _____ I went to the game last night.
Mi es i i'r dosborth neithiwr. _____ I went to class last night.
- Lle est ti ddoe?** _____ Where did you go yesterday?
Lle est ti neithiwr? _____ Where did you go last night?

	nos Lun	nos Fawrth	nos Fercher	nos lau	nos Wener	nos Sadwrn	nos Sul
fi							
enw							
enw							

- Est ti i siopa ddoe?** _____ Did you go shopping yesterday?
Est ti i nofio ddoe? _____ Did you go swimming yesterday?
Aethoch chi i nofio ddoe? _____ Did you go swimming yesterday?
Aethoch chi i weld ffilm ddoe? _____ Did you go to see a film yesterday?

Do. Naddo.

Yr wythnos diwetha	X neu ✓	X neu ✓
y dosborth Cymraeg		
yr eglwys		
y llyfrgell		
yr ysbyty		
yr ysgol		
y banc		
y parc		
y clwb rygbi		

- Mi aeth Ceri i'r dre.** _____ Ceri went to town.
Mi aeth Eryl i'r siop. _____ Eryl went to the shop.
Mi aeth o i'r dosborth. _____ He went to the class.
Mi aeth hi i'r gêm. _____ She went to the game.

- Aeth Ceri i'r capel?** _____ Did Ceri go to chapel?
Aeth Eryl i'r eglwys? _____ Did Eryl go to church?
Aeth o i'r mosg? _____ Did he go to the mosque?
Aeth hi i'r neuadd? _____ Did she go to the hall?

Do. Naddo.

Enw	Lle?
	i'r sinema
	i'r siop
	i'r gêm bêl-droed
	i'r dosbarth Cymraeg
	i'r cyfarfod
	i'r gwaith
	i'r swyddfa
	i'r dre
	i'r dafarn
	i'r ysbyty
	i'r parti
	i'r gêm rygbi
	i'r ganolfan hamdden
	i'r clwb nos
	i'r pwl nofio

Ymarfer – Lle aethoch chi?

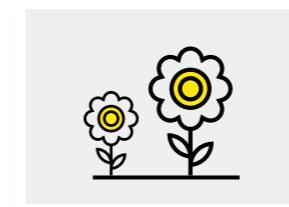
- A: Lle aethoch chi neithiwr?
 B: Mi aethon ni i Wrecsam neithiwr.
- A: Pam aethoch chi i Wrecsam?
 B: Mi aethon ni i weld gêm.
- A: Lle aethoch chi ddoe?
 B: Mi aethon ni i Landudno.
 A: Pam aethoch chi i Landudno?
 B: Mi aethon ni i siopa.

Es i ddim allan ddoe. ————— I didn't go out yesterday.
Aethon nhw ddim allan ddoe. ————— They didn't go out yesterday.
Aethon nhw ddim allan neithiwr. ————— They didn't go out last night.
Aethon nhw ddim allan o gwbl. ————— They didn't go out at all.

Mi aethon ni i siopa ddoe. ————— We went shopping yesterday.
Mi aethon ni i gerdded ddoe. ————— We went walking yesterday.
Mi aethon ni i brynu car ddoe. ————— We went to buy a car yesterday.
Mi aethon ni i weld ffilm neithiwr. ————— We went to see a film last night.

Y tymhorau

Pwy?	Lle?	Sut?	Pryd?
fi	Llundain	mewn tacsi	yn y gwanwyn
Siân	Awstria	ar y trêñ	yn yr haf
Dafydd	Paris	yn y car	yn yr hydref
y plant	Sbaen	mewn awyren	yn y gaeaf
y teulu	Awstralia	ar y bws	ddoe
y dosbarth	Yr Alban	ar y beic	neithiwr

Ynganu - o

eto	heno	gwrando	ciniō	licio
nofio	seiclo	trio	gwyliao	coginio
dawnsio	gweithio	smwddio	ymlacio	garddio

Sgwrs 1

Ceri: Pen-blwydd hapus, Eryl!

Eryl: Diolch.

Ceri: Lle est ti dros y penwythnos, 'ta?

Eryl: Mi es i i'r tŷ bwyta newydd ym Mangor nos Sadwrn.

Ceri: Neis iawn! Efo pwy est ti?

Eryl: Mi es i efo Jo a Chris.

Ceri: Aethoch chi i rywle wedyn?

Eryl: Do, mi aethon ni i'r sinema. Ond aethon ni ddim i mewn...

Ceri: Pam?

Eryl: Mae Chris yn mynd i weld pob ffilm newydd yn syth! Felly mi aethon ni adre yn gynnar.

Ceri: Bechod!

Sgwrs 2

A: Sut aeth y cyfarfod neithiwr?

B: Dw i ddim yn gwybod. Es i ddim.

A: Est ti ddim?

B: Naddo.

A: Aeth Ceri ddim chwaith.

B: Naddo? Be am Siôn a Siân?

A: Na, aethon nhw ddim chwaith.

B: Wel, wel, ofnadwy.

A: Mi wnes i weld rhywbeth ar Facebook bore 'ma. Sam ydy'r capten newydd.

B: Sam? O na!

A: Be? Dwyt ti ddim yn hapus? Ond est ti ddim i'r cyfarfod neithiwr?

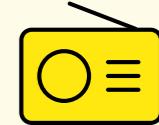
B: Naddo.

A: TYFF, felly.

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle aeth y Teulu Tomos yn syth ar ôl ennill y Loteri?

Lle aethon nhw wedyn?

Lle maen nhw rŵan?

b) Gwrandewch am:

Peidiwch â gwario — *Don't spend*
Paid â phoeni — *Don't worry*

c) Cyfieithwch:

Five million pounds

We went to London.

We are not coming home.

Help llaw

1. In Uned 8 **gwneud** was used to form the past tense. However, the past tense of **mynd** is very common. The endings follow exactly the same pattern as **gwneud**:

Mi es i	Mi aethon ni
Mi est ti	Mi aethoch chi
Mi aeth o/hi/X	Mi aethon nhw

2. All the concise past answers are **DO** (yes) and **NADDO** (no):

Est ti i'r cyfarfod? Do. Aethoch chi i'r cyfarfod? Naddo.
Aeth Dewi i'r cyfarfod? Do. Aethon nhw i'r cyfarfod? Naddo.

3. To form the negative – add **DDIM**.

Es i ddim i'r dosbarth. Aeth o ddim allan.
Aethon ni ddim i'r dre. Aethoch chi ddim i'r siop.

4. **Ym Mangor.** This is another example of the nasal mutation after **yn**. You have already seen **yng Nghaerdydd**.

ym Mangor **ym** Meddgelert
ym Mlaenau Ffestiniog **ym** Miwmares

Uned 11 (un ar ddeg) – Mi ges i dost i freqwast

Nod: Deud be gaethoch chi a phobl eraill/
Saying what you and others had or received
(Mi ges i/mi gest ti/mi gaeth Sam/mi gaethon ni/
mi gaethoch chi/mi gaethon nhw)

Geirfa

banana(s) —— banana(s)
bargen —— bargain(s)
(bargeinion)
bisged(i) —— biscuit(s)
brechdan(au) - sandwich(es)

esgid(iau) —— shoe(s)
moronen (moron) carrot(s)
taten (tatws) —— potato(es)
torth(au) —— loaf/loaves

bara —— bread
cawl —— soup
chwaraeon —— sports
ffrwyth(au) —— fruit(s)
ham —— ham
haul —— sun
jam —— jam
lemon(au) —— lemon(s)

llysiau —— vegetables
peiriant (peiriannau) —— machine(s)
salad —— salad
sudd —— juice
tomato(s) —— tomato(es)
uwd —— porridge
wy(au) —— egg(s)

angen —— to need
gwerthu —— to sell

parcio —— to park

anodd —— difficult

gormod —— too much

popeth —— everything
trwy —— through

Geiriau pwysig i mi

X

X

Cymraeg Dosbarth –
Sut mae sillafu...?

Mi ges i uwdd i frecwast. I had porridge for breakfast.

Mi ges i ffrwythau i frecwast. I had fruit for breakfast.

Mi ges i wy i frecwast. I had an egg for breakfast.

Mi ges i dost i frecwast. I had toast for breakfast.

Be gest ti i frecwast? What did you have for breakfast?

Be gest ti i ginio? What did you have for lunch?

Be gest ti i de? What did you have for tea?

Be gest ti i swper? What did you have for supper?

	Fi	Enw	Enw
brecwast			
cilio			
te			
swper			

Gaethoch chi sglodion ddoe? Did you have chips yesterday?

Gaethoch chi frechdan ddoe? Did you have a sandwich yesterday?

Gaethoch chi uwdd? Did you have porridge?

Gaethoch chi gawl? Did you have soup?

Do. **Naddo.**

Be gaeth Pat yn y caffi? What did Pat have in the café?

Mi gaeth Pat de. Pat had tea.

Mi gaeth Pat goffi. Pat had coffee.

Mi gaeth o siocled poeth. He had hot chocolate.

Mi gaeth hi sudd oren. She had orange juice.

Be gaeth pawb?

	Bwyd	Diod
A – Tom	caws	coffy du
2 – Mari	tost	te
3 – Helen	bara brown	cappuccino
4 – Marc	brechdan salad	dŵr
5 – Mair	cyrri	lager
6 – Sara	brechdan domato	lemonêd
7 – Matt	pasta	gwin gwyn
8 – Gareth	banana	sudd oren
9 – Paul	brechdan jam	te gwyrdd
10 – Sam	brechdan ham	gwin coch
Jac – Jac	barbeciw	cwrw
Brenhines – Liz	cilio dydd Sul	siampên
Brenin – Harri	cawl	siocled poeth

Mi gaethon ni ebost ddoe. We had an email yesterday.

Mi gaethon ni neges ddoe. We had a message yesterday.

Mi gaethon nhw bost ddoe. They had post yesterday.

Mi gaethon nhw lythyr ddoe. They had a letter yesterday.

Ymarfer

- Ches i ddim post ddoe.** ————— I didn't get any post yesterday.
Ches i ddim ebost ddoe. ————— I didn't get an email yesterday.
Ches i ddim tecst ddoe. ————— I didn't get a text yesterday.
Ches i ddim llythyr ddoe. ————— I didn't get a letter yesterday.

1. Mi es i i'r siop fara, mi ges i dorth.
2. Mi est ti i'r sinema, mi gest ti bopcorn.
3. Mi aeth o i'r siop lysiau, mi gaeth o foron.
4. Mi aethon ni i'r banc, mi gaethon ni arian.
5. Mi aethoch chi i'r traeth, mi gaethoch chi dywydd braf.
6. Mi aethon nhw i'r siop ddillad, mi gaethon nhw fargen.

1. Yn y dosbarth

- A: Mi ges i uwdd i frecwast heddiw.
B: O! Mi ges i wy ar dost.
C: Ches i ddim brecwast o gwbl! Mi ges i goffi du. Dw i ddim yn licio bwyta yn y bore.

2. Yn y swyddfa

- A: Mi ges i gawl llysiau i ginio heddiw.
B: O! Mi ges i frechdan gaws.
C: Ches i ddim cinio o gwbl! Mi ges i baned o de a bisged siocled. Dw i isio bwyd!

3. Yn y dafarn

- A: Mi ges i gyrra a reis i swper neithiwr.
B: O? Mi ges i gyrra hefyd ond ches i ddim reis. Ond mi ges i fara nan.
C: Mi ges i bysgod a sglodion – dw i ddim yn hoffi cyrra o gwbl.

Mewn grŵp o dri, sgwennwch ddeialog:

A:

B:

C:

	mynd	cael
1 (fi)	i'r banc	
2 (ti)	i'r garej	
3 (fo/hi)	at y doctor	
4 (ni)	i'r swyddfa bost	
5 (chi)	i'r traeth	
6 (nhw)	i'r siop fara	

Ynganu - r

storm	stormus	araf	arall
car	cariad	cerdded	cario
gŵr	gwraig	dosbarth	person
gair	geiriau	sgwrs	siarad

Sgwrs 1

- Ceri:** Est ti i'r dre ddoe?
Eryl: Naddo, pam?
Ceri: Mae siop Lewis Huws yn cau.
Eryl: O, bechodi! Dw i'n licio'r siop yna yn fawr. Maen nhw'n gwerthu popeth!
Ceri: Ond maen nhw'n symud i siop fawr yn y parc siopa.
Eryl: Wel, mae'n anodd parcio yn y dre....
Ceri: Mi ges i fargen – teledu newydd am hanner pris! Mae popeth yn hanner pris...
Eryl: Wel, wel!

- Ceri:** Ydy! Dillad, esgidiau, pethau i'r gegin... Dw i'n mynd i brynu peiriant golchi a siaced newydd yfory!
Eryl: Ydyn nhw isio staff newydd?
Ceri: Ella. Pam?
Eryl: Mi ges i neges o'r banc bore ma. Mi wnes i brynu gormod yn y sêls... Dw i angen ffeindio gwaith, dw i'n meddwl...

Sgwrs 2

- A:** Helô! Sut mae'r cadw'n heini'n mynd?
B: Wel, mi es i i'r gwaith ar y beic bob dydd wythnos diwetha ac mi es i allan i redeg dydd Sadwrn a dydd Sul.
A: Be gest ti i fwyta trwy'r wythnos?
B: Mi ges i uwdd i frecwast ac mi ges i gawl i ginio bob dydd.

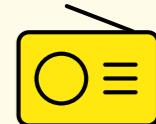
- A:** Da iawn ti.
B: A bod yn onest, mi es i allan i fwyta nos Wener ac mi ges i ormod o sglodion. Mi es i i'r dafarn nos Sadwrn hefyd ac mi ges i sglodion eto, a deud y gwir.
A: O diar!

- B:** Ond ches i ddim byd ond salad a dŵr efo lemon dydd Sul. A ti? Be wnest ti i gadw'n heini wythnos diwetha?
A: Mi wnes i gerdded o'r maes parcio i'r swyddfa bob dydd.
B: Pum deg metr?
A: O na, dau ddeg pump. A ches i ddim cacen amser cinio dydd Llun.
B: Mae'r cadw'n heini'n mynd yn dda, dw i'n gweld!

Robin Radio – Yn y swyddfa

a) Atebwch:

Be wnaeth Robin dydd Sul?

Lle mae o rŵan?

Lle mae Llinos yn gweld y gêm?

b) Gwrandewch am:

Mae'n well gen i... —— I prefer...
Dw i'n cytuno. —— I agree.

c) Cyfieithwch:

I had a telephone message.

Where is the game?

Robin phoned.

Help llaw

1. Cael – to have – is an important verb in Welsh. It is easy to form the past tense by adding a **G** to the verb **mynd** (past) in the positive and question form, and **Ch** in the negative.

Mi ges i	Ges i?	Ches i ddim
Mi gest ti	Gest ti?	Chest ti ddim
Mi gaeth o/hi	Gaeth o/hi?	Chaeth o/hi ddim
Mi gaethon ni	Gaethon ni?	Chaethon ni ddim
Mi gaethoch chi	Gaethoch chi?	Chaethoch chi ddim
Mi gaethon nhw	Gaethon nhw?	Chaethon nhw ddim

2. You may have noticed the **ch** at the beginning of another pattern – Na **chewch**. This change indicates the negative.

3. The negative **ddim** blocks the mutation: Ches i ddim coffi.

Uned 12 (deuddeg) – Mae gen i gar

Nod: Deud be sy gynnoch chi a phobl eraill /

Saying what you and others have and own

(Mae gen i/gen ti/gan Sam/gynno fo/gynni hi/gynnon ni/gynnoch chi/gynnyn nhw)

Geirfa

canolfan(nau)	— a centre (centres)
carafán (carafanau)	caravan(s)
cath(od)	cat(s)
chwaer (chwiorydd)	sister(s)
het(iau)	hat(s)

mam(au)	—— mother(s)
nain (neiniau)	—— grandmother(s)
sbectol	—— spectacles
troed (traed)	—— foot (feet)

anifail (anifeiliaid)	animal(s)
anifail anwes	pet
apwyntiad(au)	appointment(s)
babi(s)	baby/babies
brawd (brodyr)	brother(s)
cariad(on)	girlfriend(s), boyfriend(s)
ceffyl(au)	horse(s)
ci (cŵn)	dog(s)
taid (teidiau)	grandfather(s)

cyfrifiadur(on)	—— computer(s)
cymydog	—— neighbour(s)
(cymdogion)	
geiriadur(on)	—— dictionary (dictionaries)
gwallt	—— hair
partner(iaid)	—— partner(s)
plentyn (plant)	- child(ren)
pres	—— money; brass
syniad(au)	—— idea(s)
tad(au)	—— father(s)

cysgu ————— to sleep

Cymraeg Dosbarth –
Be sy'n digwydd?
What's happening?

Geiriau pwysig i mi

X

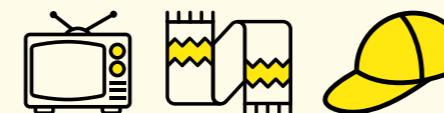
X

X

X

Mae gen i ffeil. _____ I have a file.
Mae gen i het. _____ I have a hat.
Mae gen i radio. _____ I have a radio.
Mae gen i sgarff. _____ I have a scarf.

Mae gen i gar. _____ I have a car.
Mae gen i dŷ. _____ I have a house.
Mae gen i deledu. _____ I have a television.
Mae gen i ddosbarth. _____ I have a class.

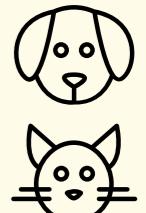
Sgen ti gar? _____ Have you got a car?
Sgen ti deledu? _____ Have you got a TV?
Sgen ti ddosbarth? _____ Have you got a class?
Sgen ti waith? _____ Have you got work/a job?

Oes. Nac oes.

Enw	teledu	camera	ffôn	sbeclol	cyfrifiadur	geiriadur

Sgen i ddim ci. _____ I don't have a dog.
Sgen i ddim cath. _____ I don't have a cat.
Sgen i ddim ceffyl. _____ I don't have a horse.
Sgen i ddim parot. _____ I don't have a parrot.

Mae gan Bethan blant. _____ Bethan has children.
Mae gan Bethan bartner. _____ Bethan has a partner.
Mae gan Bethan frawd. _____ Bethan has a brother.
Mae gan Bethan chwaer. _____ Bethan has a sister.

1. chwaer	2. brawd	3. plant
4. ffrindiau	5. partner	6. cymdogion

Sgan Tomos deulu? _____ Has Tomos got a family?
Sgan Tomos gar? _____ Has Tomos got a car?
Sgan Tomos gi? _____ Has Tomos got a dog?
Sgan Tomos diod? _____ Has Tomos got a drink?

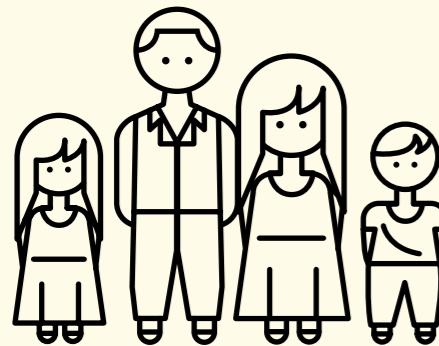
Sgan Tomos ddim teulu. _____ Tomos hasn't got a family.
Sgan Carys ddim car. _____ Carys hasn't got a car.
Sgan Gwen ddim ci. _____ Gwen hasn't got a dog.
Sgan Dewi ddim diod. _____ Dewi hasn't got a drink.

A	teledu	car	ci	diod
Tomos	✓	✓	✗	✓
Carys	✓	✗	✗	✗
B				
Gwen	✗	✓	✓	✗
Dewi	✓	✗	✓	✓

Sgynno fo ddim plant. _____ He doesn't have children.
Sgynno fo ddim anifail anwes. _____ He doesn't have a pet.
Sgynni hi ddim plant. _____ She doesn't have children.
Sgynni hi ddim anifail anwes. _____ She doesn't have a pet.

Mae gynno fo blentyn. _____
Mae gynno fo ddau o blant. _____
Mae gynno fo dri o blant. _____
Mae gynno fo bedwar o blant. _____
Mae gynno fo bump o blant. _____

Mae gynni hi blentyn. _____
Mae gynni hi ddau o blant. _____
Mae gynni hi dri o blant. _____
Mae gynni hi bedwar o blant. _____
Mae gynni hi bump o blant. _____

Mae gynnon ni broblem. _____ We have a problem.
Mae gynnon ni gyfarfod. _____ We have a meeting.
Mae gynnyn nhw gyfarfod. _____ They have a meeting.
Mae gynnyn nhw gyfarfod staff. _____ They have a staff meeting.

Sgynnon ni ddim cyfarfod. _____ We don't have a meeting.
Sgynnon ni ddim apwyntiad. _____ We don't have an appointment.
Sgynnyn nhw ddim apwyntiad. _____ They don't have an appointment.
Sgynnyn nhw ddim syniad. _____ They don't have an idea.

Pam wyt ti'n mynd i'r siop?	petrol
Pam dydy Serena ddim yn chwarae tennis?	pêl
Pam wyt ti ddim yn darllen papur newydd bob dydd?	problem
Pam wyt ti'n hapus?	pasport
Pam mae o'n cerdded i'r gwaith?	raced
Pam dydy'r plant ddim yn chwarae pêl-droed?	pres
Pam mae'r bös yn mynd i'r banc?	bwyd
Pam mae hi'n mynd i'r Ganolfan Waith?	amser
Pam mae o'n cysgu mewn carafán?	gwaith
Pam dydy'r tiwtor ddim yn mynd i Sbaen?	car
Pam dydy o ddim yn edrych ar S4C?	tŷ
Pam mae Gwyn yn mynd i'r garej?	teledu

Sgynnoch chi broblem? _____ Have you got a problem?
Sgynnoch chi gyfarfod? _____ Have you got a meeting?
Sgynnoch chi apwyntiad? _____ Have you got an appointment?
Sgynnoch chi syniad? _____ Have you got an idea?

Sgynnyn nhw gyfarfod staff? _____ Have they got a staff meeting?
Sgynnyn nhw apwyntiad? _____ Have they got an appointment?
Sgynnyn nhw syniad? _____ Have they got an idea?
Sgynnyn nhw swyddfa? _____ Have they got an office?

Enw	chwaer	brawd	ci	cath

Faint o blant sgynnoch chi?

How many children do you have?

Faint o blant sgen ti?

How many children do you have?

Faint o blant sgynno fo?

How many children does he have?

Faint o blant sgynni hi?

How many children does she have?

Mae gen i un mab.

Mae gen i un ferch.

Mae gen i ddu fab.

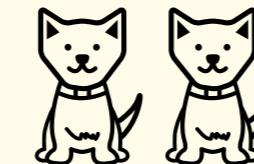
Mae gen i ddwy ferch.

Mae gen i dri mab.

Mae gen i dair merch.

Mae gen i bedwar mab.

Mae gen i bedair merch.

Ynganu

Dyma hwiangerdd (*nursery rhyme*) enwog yn Gymraeg:

**Dau gi bach yn mynd i'r coed,
Esgid newydd am bob troed;
Dau gi bach yn dŵad adre
Wedi colli un o'u sgidie,
Dau gi bach.**

Sgwrs 1

Bara brith – “speckled bread” – fruit loaf

Mae Eryl yn ffonio Ceri.

Ceri: Helô ?

Eryl: Helô Ceri, Eryl yma. Mae gen i gwestiwn. Faint o'r gloch mae'r bore coffi dydd Sadwrn?

Ceri: Deg o'r gloch. Mae gen i boster yma.

Eryl: Da iawn. Dw i'n medru mynd i'r bore coffi felly, ond mae gen i gyfarfod am hanner dydd.

Ceri: Dw i'n medru cyrraedd am un ar ddeg ar y bws. Wela i ti yna.

Eryl: Mae gen i gacen i'r bore coffi.

Sgen ti amser i wneud cacen?

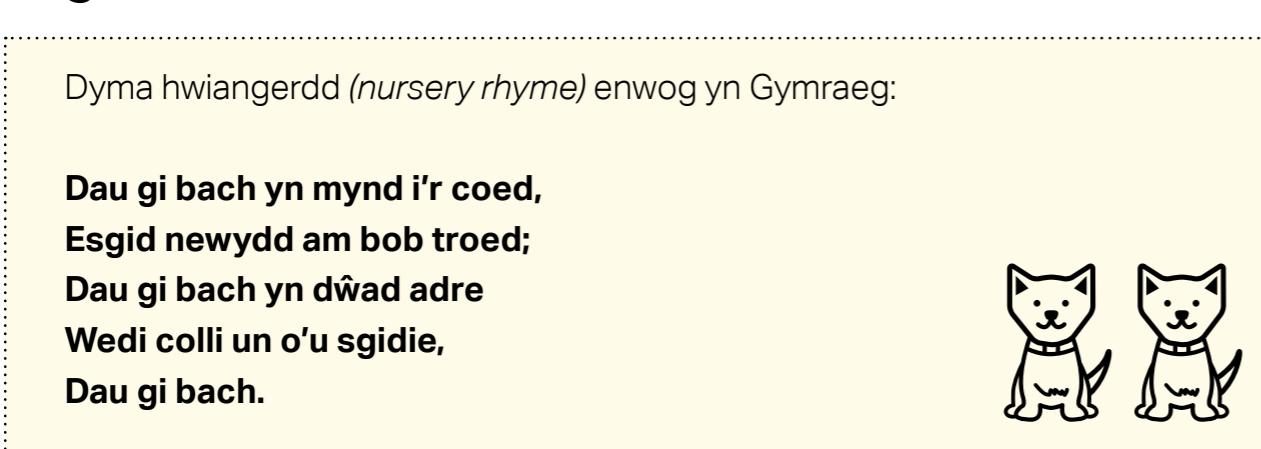
Ceri: Nac oes, ond mae gen i fara brith gan Mam yma.

Eryl: Bendigedig! Mae'r tiwtor a'r dosbarth yn hoffi bara brith yn fawr.

Ceri: Mae bara brith Mam yn flasus iawn.

Eryl: Mae gynnon ni waith cartref hefyd – gofyn am baned yn Gymraeg yn y bore coffi!

Ceri: Da iawn, wela i ti dydd Sadwrn.

Sgwrs 2

A: Sgynnoch chi deulu mawr?

B: Oes, wir. Mae gen i bump brawd a saith chwaer. Fi ydy'r babi yn y teulu – plentyn rhif un deg tri!

A: Sgynnoch chi blant?

B: Oes, mae gynnon ni saith o blant: chwech merch ac un mab.

A: Sgynnoch chi anifeiliaid?

B: Oes, mae gynnon ni bedwar ci.

A: Dach chi'n medru mynd ar wyliau teulu?

B: O ydan, dan ni'n mynd i

Aberaeron bob haf. Mae gynnon ni garafán yno.

A: Sut dach chi'n mynd i Aberaeron?

B: Yn y car.

A: Sgynnoch chi gar mawr?

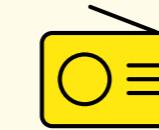
B: Nac oes, mae gynnon ni fws mini.

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle mae Anti Mair yn gweithio?

Be ydy esgus (excuse) Anti Mair?

Lle mae Anti Mair?

b) Gwrandewch am:

Be sy'n bod? —— What's wrong?
Dw i ar ben fy hun. —— I'm on my own.
Rwyd ti'n glên iawn. —— You're very nice.

c) Cyfieithwch:

I have a problem.

I don't want to leave.

I want to stay.

Help llaw

1. Showing possession is an important pattern in Welsh. It is different to English. The bits in *italics* below are usually dropped, but it shows you how the pattern works – including Yes/No!

Mae **gen i**
Mae gen ti
Mae gynno fo/hi
Mae gan Siân/y plant

Oes **gen i?**
Oes gen ti?
Oes gynno fo/hi?
Oes gan Siân/y plant?

Does **gen i ddim**
Does gen ti ddim
Does gynno fo ddim
Does gynni hi ddim
Does gan Siân/y plant ddim

Oes. Nac oes.

2. Treiglad Meddal/Soft mutation follows this pattern in the positive and question form. However, the word **ddim** takes the mutation and blocks the mutation on the next word.

Mae gen i gar / Sgen ti gar? / Sgen i ddim **car**.

3. There are 2 ways of using numbers in Welsh. Here we see number + **o** + plural form (mutated after **o**), e.g. **dau o blant**. The other way is to use the number plus the singular form, but you need to know whether the noun is masculine or feminine:

un mab (dim treiglad)
dau **f**ab (treiglad meddal)
tri mab (dim treiglad yma ond t>th, c>ch, p>ph)
pedwar mab (dim treiglad)

un **f**erch (treiglad meddal)
dwy **f**erch (treiglad meddal)
tair merch (dim treiglad)
pedair merch (dim treiglad)

Uned 13 (un deg tri) - Roedd hi'n braf

Nod: Disgrifio pethau yn y gorffennol/

Describing things in the past

(Roedd hi'n braf, Oedd hi'n braf? Oedd/Nac oedd, Doedd hi ddim yn braf, Roedd gen i)

Geirfa

cawod(ydd) — a shower(s)
côt (cotiau) — coat(s)
dannodd — toothache

pabell (pebyll) — tent(s)
poen(au) — pain(s)

annwyd — a cold
bag(iau) — bag(s)
beic modur — motorbike(s)
(beiciau modur)
bol(iau) — stomach(s)
cefn(au) — back(s)
cur pen — headache

dolur gwddw — sore throat
ffisig — medicine
llais (lleisiau) — voice(s)
pâr (parau) — pair(s), couple(s)
peswch — a cough
pigyn clust — earache

cario — to carry

symud — to move

araf — slow
ardderchog — excellent
cyflym — fast

heulog — sunny
priod — married

byth — ever; never
fel arfer — usually; as usual

llynedd — last year

Geirianu pwysig i mi

X
X

X
X

Roedd hi'n braf ddoe. — It was fine yesterday.

Roedd hi'n heulog ddoe. — It was sunny yesterday.

Roedd hi'n oer ddoe. — It was cold yesterday.

Roedd hi'n wyntog ddoe. — It was windy yesterday.

Oedd hi'n braf neithiwr? — Was it fine last night?

Oedd.

Oedd hi'n heulog neithiwr? — Was it sunny last night?

Oedd.

Oedd hi'n oer neithiwr? — Was it cold last night?

Nac oedd.

Oedd hi'n sych neithiwr? — Was it dry last night?

Nac oedd.

Sut oedd y tywydd ddoe? — How was the weather yesterday?

Roedd hi'n sâl. — She was ill.

Roedd hi'n drist. — She was sad.

Roedd hi'n hwyr. — She was late.

Roedd hi'n brysur. — She was busy.

Oedd o'n sâl? — Was he ill?

Oedd o'n drist? — Was he sad?

Oedd o'n gyflym? — Was he quick?

Oedd o'n araf? — Was he slow?

Oedd. **Nac oedd.**

Doedd hi ddim yn sych. — It wasn't dry.

Doedd hi ddim yn dda. — She wasn't well.

Doedd o ddim yn drist. — He wasn't sad.

Doedd o ddim yn hapus. — He wasn't happy.

Pwy oedd yn y dosbarth?

1		braf	(tywydd)
2		hawdd	(gwaith)
3		oer	(bwyd)
4		drud	(car)
5		rhad	(gwesty)
6		stormus	(môr)
7		trist	(ffilm)
8		hapus	(plentyn)
9		prysur	(ffordd)
10		hwyr	(trên)

Mae gen i annwyd. ————— I have a cold.

Roedd gen i annwyd. ————— I had a cold.

Roedd gen i beswch. ————— I had a cough.

Roedd gen i boen cefn. ————— I had backache.

Roedd gan Bryn boen bol. ————— Bryn had a stomach ache.

Roedd gan Gwen gur pen. ————— Gwen had a headache.

Roedd gynni hi ddolur gwddw. ————— She had a sore throat.

Roedd gynno fo bigyn clust. ————— He had earache.

Roedd gynnon ni annwyd. ————— We had a cold.

Roedd gynnoch chi beswch. ————— You had a cough.

Roedd gynnyn nhw boen bol. ————— They had a stomach ache.

Roedd gan Sam a Mari gur pen. ————— Sam and Mari had a headache.

	A	B
Siân		
Mair		☒
Iestyn		
Llinos		☒
Elen		
Gareth		
Huw		
Marc		
Dafydd		
Tomos	☒	

Ymarfer

Roedd gynnon ni gar glas. Rŵan mae gynnon ni gar coch...

Roedd

cot babi		babi	
beic modur	llyfrau		geiriadur Saesneg

Mae

	dau o blant		beic
gwely	cyfrifiadur		geiriadur Cymraeg

Sgwrs 1

Ceri: Sut oedd y parti priodas neithiwr?

Pat: Roedd o'n grêt! Roedd y gwesty'n braf, roedd y bwffe'n flasus ac mi gaethon ni amser gwych.

Ceri: A sut oedd y pâr priod?

Pat: Hapus iawn.

Ceri: Oedd pawb yno?

Pat: Doedd y plant bach ddim yno, wrth gwrs, ond roedd pawb arall yno.

Ceri: Sut oedd mam Twm?

Pat: lawn. Roedd hi'n mwynhau ei hun, dw i'n meddwl.

Ceri: Oedd hi'n dawsio yn y disgo?

Pat: Oedd, wrth gwrs, fel arfer.

Ceri: Efo pwy y tro 'ma?

Pat: Efo'r ficer.

Ceri: A sut oedd y carioci?

Pat: Ofnadwy. Dw i ddim isio clywed ABBA byth eto.

Sgwrs 2

Mae ditectif yn siarad efo Mr Williams

A: Felly, Mr Williams, be wnaethoch chi weld?

B: Mi wnes i weld rhywun yn rhedeg allan o'r banc.

A: Faint o'r gloch oedd hi?

B: Saith munud wedi dau.

A: Dw i'n gweld. Reit, mi wnaethoch chi weld rhywun yn rhedeg allan o'r banc am saith munud wedi dau. Dyn oedd o?

B: Na, dynes, dw i'n meddwl, ond roedd gynni hi gôt fawr a balaclafa, felly dw i ddim yn siŵr.

A: Oedd hi'n cario rhywbeth?

B: Oedd, roedd gynni hi fag mawr du.

A: Be oedd oed y person?

B: Mae'n anodd deud. Tua wyth deg, ella.

A: Wyth deg oed? Oedd o hi'n rhedeg yn gyflym?

B: Nac oedd, wrth gwrs.

A: Diolch yn fawr am eich help, Mr Williams.

Ynganu - ymarfer y llythyren u

dolur gwddw
hapus

cur pen
du

pigyn clust
un ar ddeg

un

Robin Radio

Dach chi'r wän yn medru darllen Wynne Evans, *O Gaerfyddin i Go Compare*.
 Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar
www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

Enw: Wynne Evans

Blwyddyn geni: 1972

Gwaith: Tenor, cyflwynydd ar Radio Wales, Radio 3 a Classic FM

Enwog iawn am fod yn: Gio Comario ar hysbysebion Go Compare

Beth yw hanes y teulu?

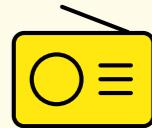
Roedd teulu Dad yn dod o Langynog, ar bwys Caerfyddin. Ffermwyr o'n nhw.
 Roedd teulu fy nhad yn siarad Cymraeg. Cymraeg oedd iaith gyntaf fy nhad.

blwyddyn geni —— year of birth
hysbysebion —— advertisements
fy nhad —— my father

cyflwynydd —— presenter
hanes —— history
iaith gyntaf —— first language

a) Atebwch:

Pam mae Robin yn hwyr?

Pwy sy'n gwneud y rhaglen efo Robin?

Pam dydy Anti Mair ddim yn y gwaith?

b) Gwrandewch am:

Mae'n ddrwg gen i mod i'n hwyr. ——— I'm sorry that I'm late.
 Dw i wedi blino'n lân. ——— I am shattered.
 a deud y gwir ——— to tell the truth, to be honest

c) Cyfieithwch:

Do you remember?

I had no idea.

She has flu.

Help llaw

1. **Roedd** is the 3rd person singular imperfect tense of the verb BOD.

2. **Roedd** is used for all persons to denote possession in the imperfect.

As with the present tense, we change the preposition **gan** to show the person:

Roedd gen i
Roedd gen ti
Roedd gynno fo
Roedd gynni hi

Roedd gynnon ni
Roedd gynnoch chi
Roedd gynnyn nhw
Roedd gynni hi

3. Some words for aches and pains are specific to a certain part of the body.
If you can remember them, great, but usually **poen** (pain) + part of the body can suffice.

Uned 14 (un deg pedwar) – Lle oeddech chi'n byw ac yn gweithio?

Nod: Siarad am bethau roeddech chi'n arfer eu gwneud/

Talking about things you used to do

(Ro'n i, roeddet ti, rodden ni, roeddech chi, rodden nhw)

Geirfa

cost(au) ————— cost(s)
crempog(au) ————— pancake(s)
ffordd (ffyrdd) ————— road(s), way(s)

gwyl (gwyliau) ————— festival(s), holiday(s)
llong(au) ————— ship(s)

côr (corau) ————— choir(s)
cyngor ————— council; advice
de ————— south

deintydd ————— dentist
gogledd ————— north

galw ————— to call
gobeithio ————— to hope

nyrsio ————— to nurse
pleidleisio ————— to vote
teimlo ————— to feel

diog ————— lazy
gwell ————— better

pell ————— far
sâl ————— ill

athro llanw ————— supply teacher
cymaint ————— so much
cyn ————— before

fel ————— as, like
i gyd ————— all
o gwmpas ————— around

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Y Treiglad Trwynol/Nasal Mutation

t > yn Nh d > yn N
c > yng Ngh g > yng Ng
p > ym Mh b > ym M

Dw i'n byw yn **Nh**reffynnon
Dw i'n byw yng **Ngh**ymru
Dw i'n byw ym **Mh**wllheli
Dw i'n byw yn **Nin**bych
Dw i'n byw yng **Ng**lyn Ceiriog
Dw i'n byw ym **M**ethesda

T > **Nh**
C > **Ngh**
P > **Mh**
D > **N**
G > **Ng**
B > **M**

TREFFYNNON
CYMRU
PWLLHELI
DINBYCH
GLYN CEIRIOG
BETHESDA

Dyma fersiwn 2 o gerdd (poem) gan Cyril Jones
(*Dysgu trwy Lenyddiaeth, CBAC*)

I gofio'r treiglad trwynol:

Mae Ceri yng **Ngh**aerdydd,
Mae Tom yn byw yn **Nh**alybont
A Pam ym **Mh**ontypridd.

Mae Gwyn yn byw yng **Ngwynedd**,
A Dai yn **Ninas Brân**,
Mae Bob yn byw ym **Mangor**,
A dyna ydy'r gân.

Ro'n i yn Llandudno ddoe. _____ I was in Llandudno yesterday.
Ro'n i yn y gwaith ddoe. _____ I was at work yesterday.
Ro'n i yn y dosbarth ddoe. _____ I was in class yesterday.
Ro'n i adre ddoe. _____ I was at home yesterday.

Lle oeddet ti ddoe? _____ Where were you yesterday?
Lle oeddet ti neithiwr? _____ Where were you last night?
Lle oeddech chi ddoe? _____ Where were you yesterday?
Lle oeddech chi neithiwr? _____ Where were you last night?

A: Lle oeddet ti neithiwr? Mi wnes i alw yn y ty.
B: Ro'n i yn y gwaith. Mi wnes i gyrraedd adre am ddeg o'r gloch.

A: Lle oeddet ti prynhawn ddoe? Mi es i i'r gêm.
B: Ro'n i yn y gwely - yn sâl. Pwy wnaeth ennill?
A: Ni, wrth gwrs. 5-0.

Ro'n i'n byw yn Llangefni pan o'n i'n fabi.
I lived in Llangefni when I was a baby.

LLANGEFNI

Ro'n i'n byw yng Nghaer pan o'n i'n blentyn.
I lived in Chester when I was a child.

CAER

Lle oeddet ti'n byw pan oeddet ti'n blentyn?
Where did you live when you were a child?

Lle oeddech chi'n byw pan oeddech chi'n blentyn?
Where did you live when you were a child?

Lle oeddech chi'n byw?

T	yn	
C	yng	
P	ym	
D	yn	
G	yng	
B	ym	
Dim newid	yn	

Ro'n i'n arfer gwyliau Blue Peter. — I used to watch Blue Peter.
Ro'n i'n arfer darllen y Beano. — I used to read the Beano.
Ro'n i'n arfer chwarae hoci. — I used to play hockey.
Ro'n i'n arfer mynd i Landudno. — I used to go to Llandudno.

Pan o'n i'n blentyn...

Do'n i ddim yn licio hoci. — I didn't like hockey.
Do'n i ddim yn licio cinio ysgol. — I didn't like school dinner.
Do'n i ddim yn licio bwyta sbrowts. — I didn't like eating sprouts.
Do'n i ddim yn licio ymarfer piano. — I didn't like practising the piano.

Oeddet ti'n hoffi cinio ysgol? — Did you like school dinners?
Oeddet ti'n hoffi gwaith cartre? — Did you like homework?
Oeddet ti'n hoffi ymarfer corff? — Did you like P.E.?
Oeddet ti'n hoffi canu yn y côr? — Did you like singing in the choir?

O'n. Nac o'n.

Be oeddet ti'n licio?

Sgwennwch ateb (e.e. Ro'n i'n licio mynd i'r ysgol / Do'n i ddim yn licio mynd i'r ysgol) a holwch (ask) eich partner.

helpu yn y tŷ	
gwneud gwaith cartref	

mynd i'r swâ

mynd at y deintydd

Dw i wedi ymddeol rŵan. — I have retired now.

Ond...

Ro'n i'n gweithio mewn canolfan siopa. I used to work in a shopping centre.
Ro'n i'n gweithio mewn ffatri. — I used to work in a factory.
Ro'n i'n gweithio mewn amgueddfa. I used to work in a museum.
Ro'n i'n gweithio mewn bwyty. — I used to work in a restaurant.

Rodden ni'n gweithio yn Ysbyty'r Fflint. — We used to work in Flint Hospital
Rodden ni'n gweithio yn y Cyngor Sir. — We used to work in the County Council.
Rodden nhw'n gweithio yn y coleg. — They used to work in the college.
Rodden nhw'n gweithio yn y parc busnes. — They used to work in the business park

Lle oeddech chi'n gweithio o'r blaen? — Where were you working before?
Lle oedden nhw'n gweithio o'r blaen? — Where were they working before?

1 - fi	1 - trist
2 - ti	2 - hapus
3 - fo/hi	3 - sâl
4 - ni	4 - oer
5 - chi	5 - prysur
6 - nhw	6 - diog

Ffeindiwch yr ateb!

Oeddet ti'n arfer dawnsio tap? ————— Odden.
Oedd o'n gwybod yr ateb? ————— Odden.
Oedd y swyddfa'n brysur? ————— Nac o'n.
Oeddet ti'n hoffi mathemateg? ————— Oedd.
Odden nhw'n gweithio dydd Sadwrn? ————— Nac oedd.
Oeddech chi'n gwybod? ————— Oedd.
Odden nhw'n oer yn y Sahara? ————— O'n.
Oedd Gareth yn chwarae neithiwr? ————— Nac odden.

Ro'n i'n gwybod. ————— I knew.
Ro'n i'n meddwl. ————— I thought (so).
Ro'n i'n gobeithio. ————— I hoped (so).
Ro'n i isio. ————— I wanted.

Sgwrs 2

- A:** Rhys?
B: Yn siarad.
A: Pennaeth yr ysgol yma. Pam dwyt ti ddim yn yr ysgol ar hyn o bryd?
B: Roedd gen i annwyd dydd Llun a dydd Mawrth.
A: Wnest ti fynd i'r feddygfa i gael papur doctor?
B: Naddo. Ro'n i'n well dydd Mercher, ond roedd gen i apwyntiad efo'r deintydd dydd Mercher.
A: Trwy'r dydd?
B: Ia. Mae'r deintydd yn Lerpwl.
- A:** Pam doedd ti ddim yn yr ysgol dydd lau?
B: Doedd y ci ddim yn dda. Roedd gynno fo boen bol.
A: Pam dwyt ti ddim yn yr ysgol heddiw?
B: Do'n i ddim yn dallt y gwaith cartre. Do'n i ddim isio teimlo fel ffŵl yn y dosbarth.
A: Wyt ti'n dŵad i'r ysgol dydd Llun?
B: Ydw.
A: Da iawn. Dw i ddim isio talu am athro llanw eto wythnos nesa.

Sgwrs 1

Chris: Lle dach chi'n byw rŵan?
Pat: Dw i'n byw ym Mangor.
Chris: Wel, wel! Dw i'n byw ym Mangor hefyd. Byd bach.
Pat: Dach chi'n licio Bangor?
Chris: Ydw. Ro'n i isio byw yng Nghaernarfon ond dw i'n licio Bangor yn fawr.
Pat: Lle oeddech chi'n byw cyn symud i Fangor?
Chris: Ro'n i'n byw yn Nolgellau.
Pat: Wel, wel, do'n i ddim yn byw yn bell. Ro'n i'n byw yn y Bala pan o'n i'n blentyn.

Chris: Lle dach chi'n gweithio rŵan?
Pat: Dw i'n gweithio yn Ysbyty Gwynedd. Dw i'n nrysio.
Chris: Wel, dw i wedi ymddeol.
Pat: Lwcus iawn. Lle oeddech chi'n gweithio cyn ymddeol?
Chris: Ro'n i'n gweithio efo'r Cyngor Sir. Ro'n i'n trwsio'r ffyrdd. A lle oeddech chi'n gweithio cyn yr ysbyty?
Pat: Do'n i ddim yn gweithio. Ro'n i yn y coleg yng Nghaerdydd.
Chris: Braf iawn!

Ynganu – Enwau llefydd (Place names) Pwyslais! Stress!

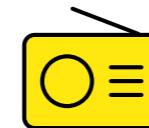
Ar y sillaf olaf ond un / On the last syllable but one.

Fflint / Dinbych / Conwy / Cricieth / Caernarfon / Caerffili / Caergwrle / Cydweli / Dolforwyn / Aberystwyth / Abertawe / Aberteifi / Dolwyddelan

OND – Caerdydd – stress on dydd – 2 words = caer + dydd.

Mae castell yn y llefydd yma i gyd. Felly efo eich partner, dudwch:
Mi wnes i weld y castell yn/yng...

Robin Radio**a) Atebwch:**

Efo pwy mae Robin yn siarad?

Lle oedd hi'n gweithio?

Be mae hi'n wneud pan mae hi'n bwrw eira?

b) Gwrandewch am:

ger y castell ————— near the castle

ddim yn bell ————— not far

Ydy hi'n bwrw eira'n aml? ————— Does it snow often?

c) Cyfieithwch:

I can walk to the castle.

every winter

at the seaside

Help llaw**1. Y Treiglad Trwynol/Nasal Mutation**

*This change happens after the preposition **yn** meaning 'in'.*

t > yn Nh	d > yn N
c > yng Ngh	g > yng Ng
p > ym Mh	b > ym M

It does occur in other contexts, but not as often as the soft mutation. Write a place name you can associate with in the gaps above.

2. Notice how the word **yn itself changes.****3. There is no mutation after **mewn** (in a....)** Dw i'n gweithio mewn coleg.**4. The rest of the imperfect tense of **bod** is also introduced here. Here it is in full.**

Ro'n i*	O'n i?	Do'n i ddim	O'n/Nac o'n
Roeddet ti	Oeddet ti?	Doeddet ti ddim	Oeddet/Nac oeddet
Roedd o/hি	Oedd o/hি?	Doedd Ceri ddim	Oedd/Nac oedd
Rodden ni	Odden ni?	Doedden ni ddim	Odden/Nac oedden
Roeddech chi	Oeddech chi?	Doeddech chi ddim	Oeddech/Nac oeddech
Roedden nhw	Odden nhw?	Doedden nhw ddim	Odden/Nac oedden

*you will also see Roeddwn i.

5. This tense refers to things we did often in the past, rather than a one-off activity. Compare the following sentences:

Mi wnes i gerdded i'r ysgol ddoe. I walked to school yesterday.

Ro'n i'n cerdded i'r ysgol. — I walked to school (usually).

6. We always use the imperfect with the following:

Ro'n i'n hoffi/licio ————— I liked

Ro'n i'n gwybod ————— I knew

Ro'n i isio ————— I wanted

7. We usually use the imperfect with adjectives:

Ro'n i'n brysur.

Roedd hi'n oer.

Uned 15 (un deg pump) – Siarad wyneb yn wyneb

Nod: Ymarfer siarad wyneb yn wyneb ac adolygu unedau 8-14/

Practise speaking face to face and revise units 8-14.

(Dw i wedi, arall)

Geirfa

gwers(i) —— lesson(s)

llinell(au) —— line(s)

Nos Galan —— New Year's Eve

taith (teithiau) — journey(s)

awdur(on) —— author(s)

dant (dannedd) tooth (teeth)

dewis(iadau) — choice(s)

llyfrgellydd —— librarian(s)

(llyfrgellwyr)

wyneb(au) —— face(s)

anghofio —— to forget

archebu —— to order

sgwennu / —— to write

ysgrifennu

trafod —— to discuss

buan —— soon

hir —— long

rhyfedd —— strange, funny

Geirianau pwysig i mi

X

X

X

X

Gêm o gardiau

	♠	♦	♣	♥
A	Lle oeddech chi'n byw yn 1997?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be ydy'ch gwaith chi?	Sut oedd y tywydd ddoe?
2	Lle wnaethoch chi siopa wythnos diwetha?	Pryd wnaethoch chi godi bore 'ma?	Be gest ti i frecwast heddiw?	Be wnaethoch chi ddoe?
3	Sgynnoch chi feic?	Lle aethoch chi ar wyliau ddiwetha?	Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw?	Sgynnoch chi gyfrifiadur?
4	Oedd hi'n braff dydd Sadwrn?	Sut oeddet ti'n arfer mynd i'r ysgol?	Be dach chi'n ei wneud y penwythnos nesa?	Aethoch chi i'r coleg?
5	Sgynnoch chi anifeiliaid anwes?	Be dach chi'n ei hoffi ar y teledu?	Sgynnoch chi amser i siopa heddiw?	Sgynnoch chi deulu?
6	Oedd gynnoch chi anifail anwes pan oeddech chi'n blentyn?	Be oeddech chi'n licio ei wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Lle aethoch chi i siopa Nadolig?	Be wnaethoch chi brynu ddiwetha?
7	Be wnaethoch chi weld ar y teledu neithiwr?	Be gest ti i ginio dydd Sul?	Faint o'r gloch est ti i'r gwely neithiwr?	Lle oeddech chi Nos Galan ddiwetha?
8	Sgynnoch chi gar gwyrd?	Sut mae'r tywydd heddiw?	Pwy oedd yn y newyddion wythnos diwetha?	Be oedd ar y teledu wythnos diwetha?
9	Lle oeddech chi'n arfer gweithio?	Be doeddet ti ddim yn licio ei wneud pan oeddet ti'n blentyn?	Lle oeddet ti'n mynd ar wyliau pan oeddet ti'n blentyn?	Lle oeddech chi dydd Nadolig?
10	Be gaethoch chi i swper nos Sadwrn?	Be wnaethoch chi weld yn y sinema ddiwetha?	Lle wnaethoch chi fwyta allan ddiwetha?	Lle dach chi'n byw?
Jac	Oeddet ti'n licio nofio pan oeddet ti'n blentyn?	Be oeddet ti'n hoffi ei ddarllen pan oeddet ti'n blentyn?	Be doeddet ti ddim yn licio ei fwyta pan oeddet ti'n blentyn?	Aethoch chi am dro dros y penwythnos?
Brenhines	Wnaethoch chi smwddio neithiwr?	Gaethoch chi baned o goffi bore 'ma?	Tua faint o'r gloch wnest ti adael y tŷ bore 'ma?	Est ti i'r capel/eglwys/mosg dros y penwythnos?
Brenin	Wnest ti arddio dros y penwythnos?	Wnest ti siarad Cymraeg efo rhywun ddoe?	Lle est ti i'r traeth ddiwetha?	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

Sgwrs 1

Chris: Bore da. Wyt ti isio paned?

Jo: Coffi du, plîs. Dw i angen caffin. Roedd y traffig yn ofnadwy y bore 'ma.

Chris: Sut aeth y cyfarfod tîm ddoe?

Jo: Da iawn. Mi wnaethon ni drafod y cyfarfod mawr nesa efo'r staff. Dan ni'n mynd i gael y cyfarfod ym Mangor.

Chris: Pryd?

Jo: Ym mis Medi, gobeithio. Be wyt ti'n wneud heddiw?

Chris: Dw i yn y swyddfa bore 'ma. Dw i isio ateb ebost gan y bös. Ond mae gen i ddau gyfarfod p'nawn 'ma.

Jo: Dw i wedi ateb fy ebyst. Mi wnes i nhw neithiwr. Dw i'n mynd i sgwennu papur heddiw.

Wedi

Dw i wedi ateb pob ebost. ——— I have answered every email.

Dw i wedi darllen llyfr Harry Potter. — I have read a Harry Potter book.

Dw i wedi gweld ffilm James Bond. — I have seen a James Bond film.

Dw i wedi bwyta sushi. ——— I have eaten sushi.

Dw i wedi bod yn y gwaith. ——— I have been in work.

Dw i ddim wedi chwarae golff. ——— I haven't played golf.

Dw i ddim wedi canu carioci. ——— I haven't sung karaoke.

Dw i ddim wedi bod i Las Vegas. ——— I haven't been to Las Vegas.

Dw i ddim wedi nofio yn y Caribî. ——— I haven't swum in the Caribbean.

Wyt ti wedi cael brecwast? ——— Have you had breakfast?

Wyt ti wedi ymddeol? ——— Have you retired?

Wyt ti wedi chwarae bingo? ——— Have you played bingo?

Wyt ti wedi blino? ——— Are you tired?

Do. Naddo.

Llongau rhyfel

yfed llefrith soya	gweld gêm hoci iâ	yfed te gwyrdd	gweld ffilm 3D	bwyta candi fflos	gweld gêm pêl-droed America
dawnsio tango	bwyta cyrra madras	canu'r blŵs	yfed lemonêd pinc	darllen <i>Hello</i>	bwyta cig cangarŵ
bwyta cig crocodeil	canu carioci	dawnsio llinell	yfed cappuccino	gyrru Ferrari	chwarae tidliwincs
gweld <i>The Sound of Music</i>	bwyta sushi	gyrru tractor	gweld <i>Hamlet</i>	chwarae pêl-droed	yfed prosecco

Sgwrs 2

Llyfrgellydd: P'nawn da.

Eryl: P'nawn da. Sgynnoch chi gopi o lyfr *Teithiau Cerdded Cymru* gan Eryl Hughes os gwelwch chi'n dda? Dw i ddim yn medru gweld dim byd ar y silff.

Llyfrgellydd: Roedd gynnon ni ddau gopi ddoe. Un munud – dw i'n medru edrych ar y cyfrifiadur.

Eryl: Diolch. Roedd darn yn *Lingo am y llyfr*.

Llyfrgellydd: A, dyma ni. Mi gaeth rhywun arall y ddau gopi ddoe. Dw i'n medru cael copi o lyfrgell arall i chi.

Eryl: Diolch yn fawr iawn.

Llyfrgellydd: Dim problem. Be ydy eich rhif llyfrgell?

Eryl: EBCS3987.

Llyfrgellydd: Be ydy'r enw?

Eryl: Eryl Hughes.

Llyfrgellydd: Dyna ryfedd, dyna enw'r awdur.

Eryl: Ia, fi ydy'r awdur!

Llyfrgellydd: Wel, un cwestiwn arall. Be ydy'ch cyfeiriad ebost?

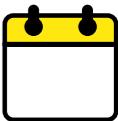
Eryl: Eryl.hughes33@llanaber.cymru

Llyfrgellydd: lawn. Dw i'n medru anfon ebost pan mae'r llyfr yn cyrraedd.

Eryl: Diolch yn fawr. Hwyl.

Misoedd y flwyddyn

Arall - another

Ffeindiwch y tri **arall** yn y ddeialog a sgwennwch y brawddegau (sentences) yma:

1.
2.
3.

Ymarfer:

- Mi ges i lyfr arall.** ————— I had another book.
Mi ges i lythyr arall. ————— I had another letter.
Mi ges i gerdyn arall. ————— I had another card.
Mi ges i ddiod arall. ————— I had another drink.

Sgwennwch bum cwestiwn i blentyn efo **arall**
e.e. Wyt ti isio diod arall?

1.
2.
3.
4.
5.

mis Ionawr	mis Chwefror	mis Mawrth	mis Ebrill
mis Mai	mis Mehefin	mis Gorffennaf	mis Awst
mis Medi	mis Hydref	mis Tachwedd	mis Rhagfyr

Sgwrs 3

Derbynnydd: Bore da, ga i helpu?

Chris: Bore da. Mae gen i broblem.

Derbynnydd: Sgynnoch chi ddannodd?

Chris: Nac oes, ond mi wnes i anghofio dŵad i apwyntiad ddoe.

Derbynnydd: Be ydy'r enw?

Chris: Chris Jones.

Derbynnydd: Efo pwy oedd yr apwyntiad?

Chris: Efo Mrs Dent.

Derbynnydd: Pryd oedd yr apwyntiad?

Chris: Bore ddoe am un ar ddeg.

Derbynnydd: Un munud – o ia, mae nodyn ar y cyfrifiadur. Roedd hi'n aros am chwarter awr...

Chris: Wel, mae'n ddrwg gen i... Ga i apwyntiad arall?

Derbynnydd: Pryd?

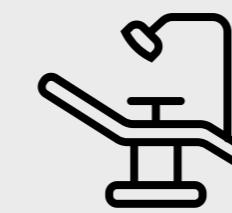
Chris: Yn fuan, os gwelwch chi'n dda.

Derbynnydd: Mae'n ddrwg gen i, sgynnon ni ddim apwyntiad arall efo Mrs Dent tan fis Awst. Dach chi isio gweld deintydd arall?

Chris: Sgen i ddim dewis felly.

Derbynnydd: lawn. Apwyntiad efo Mr Dent.

Chris: O... dim diolch, mi ges i boen ofnadwy ar ôl gweld Mr Dent. Ga i apwyntiad efo Mrs Dent ym mis Awst?

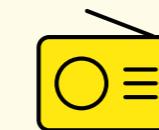
Derbynnydd: Ydy Awst y cynta am hanner awr wedi deg yn iawn?

Chris: Wel... ydy, iawn. Hwyl.

Derbynnydd: Wela i chi ym mis Awst. Hwyl.

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle aeth Llinos dros y penwythnos?

Lle wnaeth hi fwyt?

Be wnaeth hi ar ôl bwyd?

b) Gwrandewch am:

wrth gwrs _____ of course

Be wnaethoch chi wedyn? — What did you do then?

diddorol _____ interesting

c) Cyfieithwch:

Who won?

We heard a group.

Did you have fun?

Adolygu Atebion (Yes and No Revision)

Wnest ti'r gwaith?	Do / Naddo.	Uned 9
Wnaeth y plant fynd i'r ysgol?	Do / Naddo.	Uned 9
Aethoch chi ar wyliau llynedd?	Do / Naddo.	Uned 10
Aeth Gwen i'r gwaith?	Do / Naddo.	Uned 10
Gest ti frecwast heddiw?	Do / Naddo.	Uned 11
Gaeth y teulu amser da yn Sbaen?	Do / Naddo.	Uned 11
Sgen ti anifail anwes?	Oes / Nac oes.	Uned 12
Sgan Gareth gar gwyrdd?	Oes / Nac oes.	Uned 12
Oedd hi'n braff ddoe?	Oedd / Nac oedd.	Uned 13
Oedd gen ti gur pen?	Oedd / Nac oedd.	Uned 13
Oeddet ti'n brysur ddoe?	O'n / Nac o'n.	Uned 14
O'n i'n iawn?	Oeddet / Nac oeddet.	Uned 14
Oeddech chi yma wythnos diwetha?	Oedden / Nac oedden.	Uned 14
Oedden ni yn y parti?	Oeddech / Nac oeddech.	Uned 14
Oedden nhw'n hapus?	Oedden / Nac oedden.	Uned 14

Sgwrs 4

A: Helô, cariad; croeso adre. Gest ti ddiwrnod da yn y gwaith?	B: Do.
B: Naddo.	A: Wyt ti isio bwyd?
A: Bechod. Oeddet ti'n brysur ofnadwy?	B: Oes.
B: O'n.	A: Ydy stêc yn iawn?
A: Oedd y staff yn flin eto heddiw?	B: Ydy.
B: Oedden.	A: Be wyt ti isio efo fo? Tatws neu sglodion?
A: Est ti allan amser cinio?	B: Ia.
B: Naddo.	A: Llysiau neu salad?
A: Gest ti frechdan yn y swyddfa?	B: Ia.
	A: Bobl bach! Dw i'n siarad efo'r wal.

Help llaw

1. In Unit 15, we have another past tense – the **perfect tense**:

- Mi wnes i ddarllen** ————— I read
- Ro'n i'n darllen** ————— I was reading
- Dw i wedi darllen** ————— I have read

2. The perfect tense is very similar to the present tense, **yn** is replaced with **wedi**.

Dw i'n darllen	Dw i wedi darllen
Rwyd ti'n darllen	Rwyd ti wedi darllen
Mae o/hi'n darllen	Mae o/hi wedi darllen
Dan ni'n darllen	Dan ni wedi darllen
Dach chi'n darllen	Dach chi wedi darllen
Maen nhw'n darllen	Maen nhw wedi darllen

Uned 16 (un deg chwech) – Rhifau, Amser a Phres

Nod: Siarad am amser a phres/

Talking about time and money

(Faint o'r gloch ydy hi?, y cloc, Faint ydy...?, pres)

Geirfa

Ffrainc ————— France	pys (ll) ————— peas (pl)
mil(oedd) ————— thousand(s)	

arian ————— money; silver	menyn ————— butter
cwm (cymoedd) ————— valley(s)	pensil(iau) ————— pencil(s)
cwmni (cwmniau) ————— company (companies)	newyddion ————— news
chwarter(i) ————— quarter(s)	ugain ————— twenty

cymryd ————— to take	sgorio ————— to score
cynnwys ————— to include	trefnu ————— to organise
ffermio ————— to farm	troi ————— to turn
perfformio ————— to perform	

drwg ————— bad	yn unig ————— only

digon ————— enough	tan ————— until
o'r gorau ————— ok, all right	yn ôl ————— back, ago; according to
rhy ————— too	

Geiriau pwysig i mi

X	X
X	X

wedi

Amser

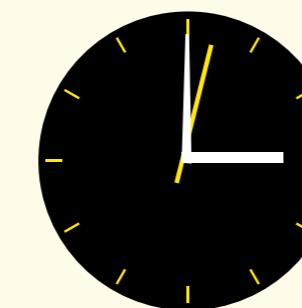
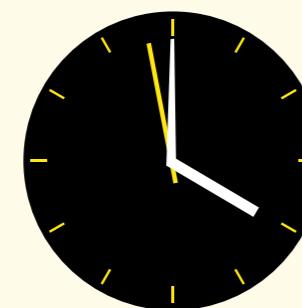
Faint o'r gloch ydy hi? ————— *What time is it?*

Mae hi'n un o'r gloch. ————— *It is one o'clock.*

Mae hi'n ddau o'r gloch. ————— *It is two o'clock.*

Mae hi'n dri o'r gloch. ————— *It is three o'clock.*

Mae hi'n bedwar o'r gloch. ————— *It is four o'clock.*

pum munud **i ddau**
deg munud **i ddau**
chwarter **i ddau**
ugain munud **i ddau**
pum munud ar hugain
i ddau

hanner awr wedi dau

o'r gloch

pum munud wedi dau
deg munud wedi dau
chwarter wedi dau
ugain munud wedi dau
pum munud ar hugain
wedi dau

Faint o'r gloch mae'r dosbarth yn dechrau? Saith o'r gloch. ————— *What time does the class start?
Seven o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r dosbarth yn gorffen? Naw o'r gloch. ————— *What time does the class finish?
Nine o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r gêm yn dechrau? Tri o'r gloch. ————— *What time does the game start?
Three o'clock.*

Faint o'r gloch mae'r gêm yn gorffen? Chwarter i bump. ————— *What time does the game finish?
Quarter to five.*

06:00		Cyw
	13:00	Cegin Bryn
13:00		Newyddion amser cinio
	13:15	Twydd amser cinio
13:15		Prynhawn da
	16:00	Ffermio
16:00		Awr Fawr
	18:00	Stwnsh
18:00		Newyddion amser te
	18:20	Twydd amser te
18:20		O'r Eisteddfod
19:00		Heno
	20:00	Newyddion
20:00		Pobol y Cwm
	21:00	Garddio a Mwy
21:00		Y Byd ar Bedwar
21:30		Sgorio
22:45		Y Clwb Rygbi

S4/C
Partner A

	12:00	Cyw
12:00		Cegin Bryn
	13:10	Newyddion amser cinio
13:10		Twydd amser cinio
	15:00	Prynhawn da
15:00		Ffermio
	17:00	Awr Fawr
17:00		Stwnsh
	18:15	Newyddion amser te
18:15		Twydd amser te
	19:00	O'r Eisteddfod
	19:30	Heno
19:30		Newyddion
	20:30	Pobol y Cwm
20:30		Garddio a Mwy
21:00		Y Byd ar Bedwar
	22:45	Sgorio
	24:00	Y Clwb Rygbi

S4/C
Partner B

Faint o'r gloch wnest ti godi ddoe?	What time did you get up yesterday?
Faint o'r gloch wnest ti adael y tŷ?	What time did you leave the house?
Faint o'r gloch wnest ti gyrraedd adre?	What time did you arrive home?
Faint o'r gloch wnest ti fynd i'r gwely neithiwr?	What time did you go to bed last night?

Enw	codi	gadael y tŷ	cyrraedd adre	mynd i'r gwely

Mi wnes i godi am hanner awr wedi chwech. I got up at half past six.

Mi wnes i adael y tŷ am hanner awr wedi saith. I left the house at half past seven.

Mi wnes i gyrraedd adre am bump o'r gloch. I arrived home at five o'clock.

Mi wnes i fynd i'r gwely am ddeg o'r gloch. I went to bed at ten o'clock.

Pres/Arian

Punt / ceiniog
Dwy bunt / geiniog
Tair punt / ceiniog
Pedair punt / ceiniog
Pum punt / ceiniog
Chwe phunt / cheiniog

Saith punt / ceiniog
Wyth punt / ceiniog
Naw punt / ceiniog
Deg punt / ceiniog
Ugain punt / ceiniog
Dau ddeg saith punt / ceiniog

Sgwrs yn y Siop

Faint ydy'r gacen?	How much is the cake?
Punt.	A pound.
Faint ydy'r gwyliau?	How much is the holiday?
Pum can punt.	£500.
Faint ydy'r car?	How much is the car?
Pum mil o bunnau.	£5,000.
Faint ydy'r garafán?	How much is the caravan?
Ugain mil (o bunnau).	£20,000.

Cofiwch –
Rhad / Drud iawn!

Pris Tesburys

Partner A	
Tatws newydd	£1
Siocled poeth	
Bisgedi	90c
Pensiliau lliw	£3
Llyfr lliwio	
Moron	
Pys mewn tun	30c
Menyn	
Afalau	£2.99
Cacen Pen-blwydd	

Partner B	
Tatws newydd	
Siocled poeth	£1.50
Bisgedi	
Pensiliau lliw	
Llyfr lliwio	£1.50
Moron	40c
Pys mewn tun	
Menyn	£1.15
Afalau	
Cacen Pen-blwydd	£4.50

- Ceri:** Faint ydy'r llyfr yna, os
gwelwch chi'n dda?
Sam: Pedair punt naw deg naw.
Ceri: Ddim yn rhy ddrwg. Ga'i
brynu un, os gwelwch chi'n dda?
Sam: Wrth gwrs. Dyma chi. Pedair
punt naw deg naw, os
gwelwch chi'n dda.
Ceri: A faint ydy'r calendr?
Sam: Dim ond dwy bunt pum deg!
Ceri: Bendigedig. Ga i ddau os
gwelwch chi'n dda?

- Sam:** Dyma chi. Naw punt naw deg
naw.
Ceri: O, mae'n ddrwg gen i, sgen
i ddim digon o bres...Dach chi'n
cymryd cerdyn?
Sam: Ydan, wrth gwrs.
Ceri: Pam wnaethoch chi ddim
deud?
Sam: Wnaethoch chi ddim gofyn!

Ymarfer - Rhy

Ydy'r bwyd yn ddrud?	Nac ydy, ddim yn rhy ddrud.
Ydy'r tywydd yn ddrwg?	
Ydy'r coffi yn boeth?	
Ydy'r te'n oer?	
Ydy'r gwaith yn ddiflas?	
Ydy'r bòs yn ddiog?	

Ynganu

Dudwch y brawddegau yma wrth eich partner, bob yn ail.

Dw i'n darllen llyfrau Llinos.

Mae chwe chwaer yn chwarae cardiau.

Llwyd ydy lliw'r llyfrau yn y llyfrgell.

Dw i'n gweithio mewn gwesty gwely a brecwast.

Robin Radio

a) Atebwch

Lle mae'r cyngerdd?

Pryd mae'r cyngerdd?

Pam mae Anti Mair isio mynd?

b) Gwrandewch am:

Sut medrwn ni helpu? How can we help?

bargen go iawn a real bargain

Diolch am eich help. Thank you for your help.

c) Cyfieithwch:

We are organizing a bus.

We can share the bus.

I want to hear the choir again.

numbers 1 numbers 2

time

money

Help llaw

1. It is important, as always, to remember to use the soft mutation after **i**,
e.g. **chwarter i bedwar**. We also see it here after **am**, e.g. **am bump o'r gloch**.

2. As with the weather, we use the feminine pronoun when referring to time, e.g. **Faint o'r gloch ydy hi? Mae hi'n bump o'r gloch**.

3. The number following **yn** takes the **treiglad meddal**:
Mae hi'n bump o'r gloch.
Mae hi'n ddeuddeg o'r gloch.

4. The older forms of the numbers 20 and 25 are used when telling the time:
20 = ugain
25 = pump ar hugain (literally five on twenty)

5. Also, note the placing of the words **awr** and **munud** in the middle of the number:
pum munud ar hugain
pedair awr ar hugain (24 hours)
The reason for adding the letter **h** will be explained later.

6. Money.

Punt and **ceiniog** are both feminine nouns.

The numbers two, three and four have feminine forms (see Uned 14) = **dwy, tair + pedair**.

Remember to change the numbers accordingly.

7. Tri a Chwe

The **treiglad llaes** (aspirate mutation) follows **tri** and **chwe**:

tri theulu chwe theulu

tri chant chwe chant

tri phlentyn chwe phlentyn

8. In the dialogue, each person uses **ddim yn rhy ddrwg**. **Rhy** always comes before the adjective and causes a **treiglad meddal** (**drwg > rhy ddrwg**).

Uned 17 (un deg saith) – Mi fydd hi'n braf yfory

Nod: Siarad am ddigwyddiadau yn y dyfodol /

Speaking about events in the future

(Mi fydda i, Mi fydd o/hi)

Geirfa

cystadieuath — competition(s)
(cystadlaethau)

ffair — fair
Gwlad yr Iâ — Iceland

hysbyseb(ion) — advert(s)

noson — evening
ochr(au) — side(s)
seren (sêr) — star(s)

bar(iau) — bar(s)
castell (cestyll) — castle(s)
lled — width
llynedd — last year
maes (meisydd) — field(s)
mynediad — entry

oedolyn — adult(s)
(oedolion)
pensiwn — pension
pensiynwr (-wyr) — pensioner(s)
trydan — electricity
yr Wyddfa — Snowdon

cefnogi — to support
chwerthin — to laugh
digwydd — to happen

gwenu — to smile
oeri — to get cold
poeni — to worry

cynnes — warm
di-waith — unemployed
hawdd — easy, simple

niwlog — foggy, misty
posib — possible

ar werth — for sale
dim ond — only

ledled — throughout
unrhyw — any

Geirianau pwysig i mi

X X
X X

Mae hi'n braf heddiw. — It's fine today.

Roedd hi'n braf ddoe. — It was fine yesterday.

Mi fydd hi'n braf heno. — It will be fine tonight.

Mi fydd hi'n bwrw eira yfory. — It will be snowing tomorrow.

Sut fydd y tywydd yfory? — How will the weather be tomorrow?

Fydd hi'n bwrw glaw ym — Will it be raining in Blaenau Ffestiniog?

Mlaenau Ffestiniog?

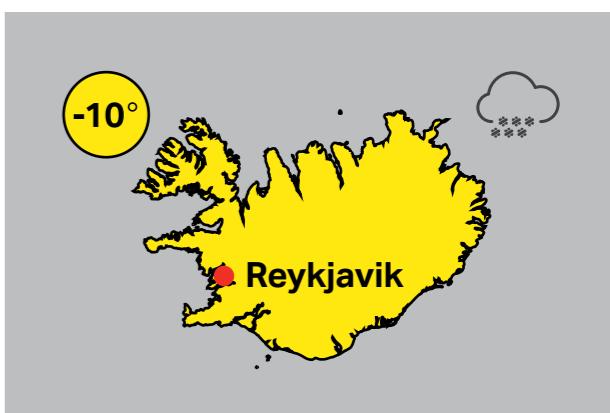
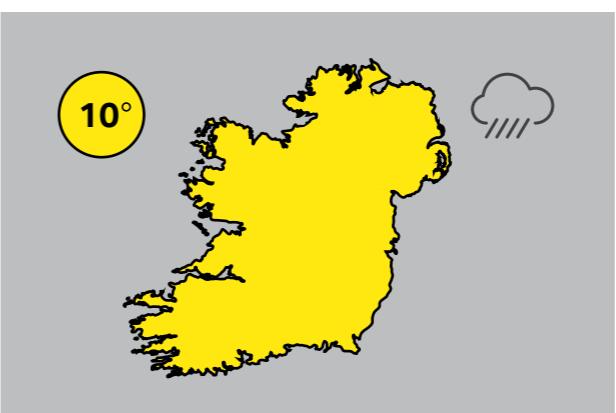
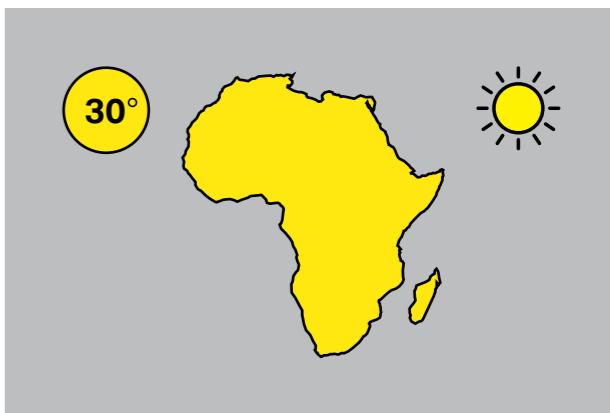
Fydd hi'n bwrw eira ar yr Wyddfa? — Will it be snowing on Snowdon?

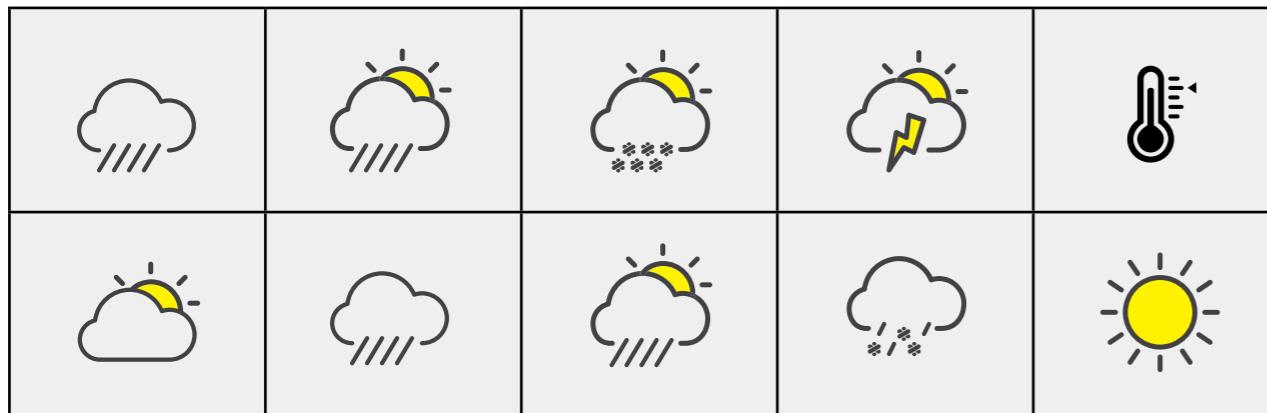
Fydd hi'n boeth yn Siberia? — Will it be hot in Siberia?

Fydd hi'n oer yn Dubai? — Will it be cold in Dubai?

Bydd Na fydd X

Fydd hi'n...?

Fydd Bethan ddim yn brysur heno. — Bethan won't be busy tonight.
 Fydd hi ddim yn brysur yfory. — She won't be busy tomorrow.
 Fydd Bryn ddim yn brysur heno. — Bryn won't be busy tonight.
 Fydd o ddim yn brysur yfory. — He won't be busy tomorrow.

Llongau rhyfel

Fydd Bethan ddim yn y gwaith yfory achos ...

mae gynni hi docyn i'r opera yn Llundain.	mae hi wedi trefnu mynd allan efo ffrind.	mae'r tywydd yn edrych yn ddrwg iawn.	mae hi wedi blino.
mi fydd hi'n mynd i'r ysbyty.	mae gynni hi annwyd.	mae gynni hi apwyntiad efo'r meddyg.	mae gynni hi gyfarfod yn y banc.
mae hi'n cael cegin newydd yn y tŷ.	mae gynni hi gur pen ofnadwy.	mae gynni hi gyfarfod efo'r athro yn yr ysgol.	mae hi'n mynd i'r dosbarth Cymraeg.
mi fydd hi'n mynd at y deintydd.	mae hi'n ddiog.	mae gynni hi ddolur gwddw.	mae hi wedi ennill y loteri.
mae hi'n mynd i Ffrainc am y penwythnos.	mi fydd hi'n mynd i'r ysbyty efo ffrind.	mae hi'n gorfod gorffen gwaith yn y tŷ.	mi fydd hi ar wyliau.

Lle fydd pawb yn mynd? — Where will everyone be going?
 Sut fydd pawb yn mynd? — How will everyone be going?
 Pryd fydd pawb yn mynd? — When will everyone be going?
 Pam fydd pawb yn mynd? — Why will everyone be going?

Lle fydd pawb yn mynd ar wyliau?

Pwy?	Lle?	Bwyta?	Yfed?
A - Tom	Tokyo	sushi	sake
2 - Mari	Milan	pitsa	cappuccino
3 - Morfydd	Morocco	couscous	te mint
4 - Marc	Madras	cyrri poeth	te chai
5 - Mair	Madrid	tapas	gwin Rioja
6 - Sara	Sydney	barbeciw	lager
7 - Mathew	Moscow	stroganoff	fodca
8 - Gareth	Glasgow	haggis	wisgi
9 - Paul	Provence	croissant	siampên
10 - Sam	Seattle	pitsa	coffi cryf
Jac - Jac	Acapulco	tacos	tequila
Brenhines - Liz	Lerpwl	lobsgows	cwrw
Brenin - Carlo	Caerffili	caws	paned o de

Ynganu

Dudwch y brawddegau yma:

Roedd hi'n stormus yn Rhuthun neithiwr.
Mae'r haul yn gwenu yn Hwlfordd heddiw.
Mi fydd hi'n wlyb ledled y wlad heno.
Mi fydd hi'n fendigedig o Fangor i Flaenau Ffestiniog yfory.

Gwrando

Dyma'r bwletin tywydd.
Roedd hi'n iawn ddoe, dros Gymru i gyd. Diolch byth, mae hi'n rŵan, tywydd i fynd â'r ci am dro. Ond, mae'n ddrwg gen i ddeud, mae hi'n mynd i heno. Mi fydd hi'n dros nos yn y de a'r gogledd. Yfory, mi fydd y wedi mynd, ond mi fydd hi'n Dim yfory eto! A dyna'r bwletin tywydd.

Mi fydda i yn y gwaith yfory. ————— *I will be in work tomorrow.*
Mi fydda i yn y tŷ yfory. ————— *I will be in the house tomorrow.*
Mi fydda i yn y dre yfory. ————— *I will be in town tomorrow.*
Mi fydda i yn y siop yfory. ————— *I will be in the shop tomorrow.*

Sgwrs

Derbynnydd: Bore da, ga i helpu?

Chris: Ga i siarad efo'r bös?

Derbynnydd: Dydy o ddim yma heddiw. Mae o ar wyliau yn y Bahamas.

Chris: Pryd fydd o'n ôl?

Derbynnydd: Fydd o ddim yn ôl tan wythnos i ddydd Mawrth.

Chris: Ga i adael neges?

Derbynnydd: Cewch, wrth gwrs.

Chris: Chris Ellis dw i. Dw i'n gweithio yn swyddfa Abercastell. Ar ôl y storm ddoe, mae'r trydan wedi torri yn y swyddfa ac mae hi'n oer iawn yma.

Derbynnydd: O diar, mae'n ddrwg gen i glywed. Ac ydy, mae'r tywydd yn oeri. Fydd hi'n bosib i chi ebostio'r bös? Mi fydd o'n medru darllen yr ebost yn y gwesty.

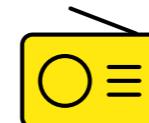
Chris: Fydd hi ddim yn bosib ebostio achos mae'r trydan wedi torri.

Derbynnydd: O, ia.

Chris: A dw i ddim yn meddwl bydd y bös yn y Bahamas yn poeni am y trydan yn swyddfa Abercastell. Ond diolch am eich help chi.

Derbynnydd: Croeso! Unrhyw bryd!

Robin Radio

a) Atebwch:

Am faint o'r gloch bydd y ffair yn dechrau?

Faint fydd rhywun 70 oed yn ei dalu i fynd i'r ffair?

Sut oedd y tywydd llynedd?

b) Gwrandewch am:

mynediad am ddim ————— free entry

Mi fydd yr haul yn gwenu ————— *The sun will be smiling*

Be fydd yn digwydd? ————— *What will be happening?*

llifogydd ————— *floods*

c) Cyfieithwch:

in six weeks

The doors will open

very noisy as usual

Help llaw

1. The future form of **bod** (to be) is widely used in Welsh. You will hear it in the context of organising events and talking about the weather.

Mi fydd o/hi	He/she/it will be	Mi fydda i	I will be
Fydd o/hi?	Will he/she/it be?	Fydd a?	Will I be?
Fydd o/hi ddim	He/she/it won't be	Fydd a ddim	I won't be

2. The same mutation rules apply as the present form – **Mae hi'n gweithio** / **diwtor** / **brysur**. Nouns and adjectives mutate following **yn**, but not verbs.

Now here is: the imperfect form - **Roedd hi'n gweithio/diwtor/brysur**.
the future form - **Mi fydd hi'n gweithio/diwtor brysur**.

Uned 18 (un deg wyth) – Mi fydda i'n mynd

Nod: Siarad am gynlluniau yn y dyfodol /

Talking about plans in the future

(Mi fyddi di, Mi fyddwn ni, Mi fyddwch chi, Mi fyddan nhw)

Geirfa

cadair (cadeiriau) ————— chair(s)
feryllifa ————— chemist shop(s)
(fferyllfeydd)

gwobr(au) ————— prize(s)
marchnad(oedd) market(s)
rhan(nau) ————— part(s)
sioe(au) ————— show(s)

anrheg(ion) ————— present(s)
gobaith ————— hope
mêl ————— honey

mis mêl ————— honeymoon
siopwr/siopwyr shopkeeper(s)
tabled(i) ————— tablet(s)

cystadlu ————— to compete
dyfalu ————— to guess
eistedd ————— to sit
glanhau/linau ————— to clean

nôl ————— to get, collect
pacio ————— to pack
priodi ————— to marry, to get married

cenedlaethol ————— national

ifanc ————— young

ar ôl ————— after
beth bynnag ————— anyway
bobol bach! ————— good grief!
erbyn ————— by (amser)

ers ————— since
ers talwm ————— a long time ago
prif ————— main, top, highest

Geiriau pwysig i mi

X X
X X

X X
X X

Mi fydda i'n teithio wythnos nesa. — I will be travelling next week.
Mi fydda i'n siopa wythnos nesa. — I will be in shopping next week.
Mi fydda i'n gweithio wythnos nesa. — I will be working next week.
Mi fydda i'n ymlacio wythnos nesa. — I will be relaxing next week.

Be fyddi di'n wneud heno? — What will you be doing tonight?
Be fyddi di'n wneud yfory? — What will you be doing tomorrow?
Be fyddi di'n wneud yn y gwaith? — What will you be doing at work?
Be fyddi di'n wneud ar wyliau? — What will you be doing on holiday?

Fyddi di'n smwddio wythnos nesa? — Will you be ironing next week?
Fyddi di'n siopa wythnos nesa? — Will you be shopping next week?
Fyddi di'n siarad Cymraeg wythnos nesa? — Will you be speaking Welsh next week?
Fyddi di'n gweithio wythnos nesa? — Will you be working next week?

Enw	heno	yfory	wythnos nesa	mis nesa

Bydda. Na fydda. X

Wythnos nesa...

Enw					
smwddio					
siopa					
siarad Cymraeg					
mynd â'r ci am dro					
gweithio					
ymlacio					
darllen papur newydd					
garddio					

Mi fyddwn ni'n pacio heno. — We will be packing tonight.
Mi fyddwn ni'n hedfan bore yfory. — We will be flying tomorrow morning.
Mi fyddwn ni'n cyrraedd p'nawn yfory. We will be arriving tomorrow afternoon.

Mi fyddwn ni'n ymlacio nos yfory. — We will be relaxing tomorrow evening.

Pryd fyddwch chi'n pacio? — When will you be packing?
Pryd fyddwch chi'n hedfan? — When will you be flying?
Pryd fyddwch chi'n cyrraedd? — When will you be arriving?
Pryd fyddwch chi'n ymlacio? — When will you be relaxing?

Mi fyddan nhw'n pacio heno. — They will be packing tonight.
Mi fyddan nhw'n hedfan bore yfory. — They will be flying tomorrow morning.
Mi fyddan nhw'n cyrraedd pnawn yfory. They will be arriving tomorrow afternoon.
Mi fyddan nhw'n ymlacio nos yfory. — They will be relaxing tomorrow evening.

Lle?	Gwneud?	Bwyta?	Yfed?
India	canu carioci	caws	te gwyrdd
Las Vegas	gwyliau pêl-droed a rygbi	mefus a hufen	sake
Hong Kong	prynu gwin	sushi	te du
Tokyo	gwyliau tenis	byrgyr mawr	gwin coch
Caerdydd	siopa	cyrri	wisgi Bourbon
Wimbledon	gweld y Taj Mahal	chop suey	cwrw Brains
Bordeaux	gweld "Elvis"	pysgod a sglodion	Pimms

Fyddi di'n garddio fory?	Will you be gardening tomorrow?	Bydda.	☒
Fyddi di'n gwrando ar gerddoriaeth?	Will you be listening to music?	Bydda.	☒
Fyddi di'n chwarae ar y cyfrifiadur?	Will you be playing on the computer?	Na fydda.	☒
Fyddwch chi'n mynd i fowlia deg?	Will you be going ten pin bowling?	Byddwn.	☒
Fyddwch chi'n mynd â'r ci am dro?	Will you be taking the dog for a walk?	Na fyddwn.	☒
Fyddan nhw'n mynd i'r farchnad?	Will they be going to the market?	Byddan.	☒
Fyddan nhw'n mynd ar fis mêl?	Will they be going on honeymoon?	Na fyddan.	☒

	Dyfalu	Ateb
Fyddi di yn y gwely cyn hanner awr wedi deg heno?		
Fyddi di'n glanhau'r tŷ dros y penwythnos?		
Fyddi di'n rhydd nos Sul?		
Fyddi di'n brysur wythnos nesa?		

Mae'n ddrwg gen i ond ...

Fydd i ddim ar gael. *I won't be available.*

Fydd i ddim yn y cyfarfod. *I won't be in the meeting.*

Fydd i ddim yn y dosbarth. *I won't be in class.*

Fydd i ddim yn gweithio. *I won't be working.*

Fydd i ddim yn mynd i'r capel dydd Llun.

Fyddi di ddim yn nofio yn y môr dydd Mawrth.

Fydd Gareth ddim yn chwarae pêl-droed dydd Mercher.

Fyddwn ni ddim yn mynd i'r mosg dydd lau.

Fyddwch chi ddim yn mynd i'r bingo dydd Gwener.

Fyddan nhw ddim yn gweithio dydd Sadwrn.

Fydd y plant ddim yn yr ysgol dydd Sul.

Gwrando

1. Be mae Siwan isio?

Be ydy'r broblem?

2. Be mae Dafydd isio?

Be ydy'r broblem?

Ynganu

A: Ga i siarad efo Ceri Prys, os gwelwch chi'n dda?

B: Mae'r lein yn brysur. Dach chi'n medru ffonio'n ôl mewn chwarter awr?

A: Nac ydw... Ydy Dafydd Elis i mewn?

B: Mae o mewn cyfarfod. Mi fydd o yn y swyddfa ar ôl tri o'r gloch.

A: Be am Ann Davies 'ta?

B: Dydy hi ddim yn y gwaith, mae'n ddrwg gen i. Mae hi ar wyliau tan ddydd lau nesa.

A: Reit, dw i isio siarad efo'r Pennaeth.

B: Fi ydy'r Pennaeth. Dw i'n rhy brysur i siarad rŵan. Hwyl fawr.

Sgwrs**Gwrandewch ar y ddeialog a llenwch y grid:**

	Be mae Jo isio?
o'r farchnad	
o siop Mr Clark	
o'r swyddfa bost	
o'r fferyllfa	

Jo: Fyddi di'n mynd i'r dre heddiw?

Chris: Bydda.

Jo: Fyddi di'n medru prynu un neu ddau o bethau i mi?

Chris: Bydda, wrth gwrs. Be wyt ti isio?

Jo: Fyddi di'n medru prynu ffrwythau o'r farchnad?

Chris: lawn, wrth gwrs.

Jo: Dw i angen trwsio'r esgidiau 'ma. Fyddi di'n medru mynd â nhw i siop Mr Clark?

Chris: Wel, o'r gorau...

Jo: Fyddi di'n medru mynd i'r swyddfa bost? Dw i angen stampiau i bostio anrheg.

Chris: Wel... mi fydd y swyddfa bost yn brysur iawn...

Jo: Ac wyt ti'n meindio mynd i nôl y presgripsiwn yma o'r fferyllfa? Sgen i ddim tabledi cur pen ar ôl...

Chris: Bobol bach, dw i'n dechrau cael cur pen! Mi fyddai i drwy'r dydd! Wyt ti isio rhywbeth arall?

Jo: Na, dw i'n iawn. Mi fyddai i'n mynd i'r dre yfory beth bynnag.

Darllen**Tair Eisteddfod a sioe**

Mae'r gair Eisteddfod yn dŵad o ddau air Cymraeg – **eistedd** a **bod**. Mae bardd (*poet*) yn ennill cadair mewn seremoni.

Roedd eisteddfodau ers talwm yng Nghymru ond roedd yr Eisteddfod Genedlaethol “fodern” gyntaf yn 1861 yn Aberdâr. Erbyn heddiw mae dros 150,000 o bobol yn mynd i'r Eisteddfod Genedlaethol bob blwyddyn. Eisteddfod Genedlaethol yr Urdd Corwen 1929 oedd y gyntaf i bobol ifanc dan 25 oed. Erbyn hyn mae dros 90,000 yn dŵad i Eisteddfod yr Urdd.

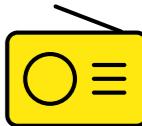
Fel arfer, pan mae Eisteddfod yr Urdd yn y Gogledd mae'r Eisteddfod Genedlaethol yn y De. Y flwyddyn wedyn mae'r ddwy Eisteddfod yn symud i ben arall Cymru.

Roedd Eisteddfod yn Llangollen am y tro cyntaf yn 1947, lle roedd pobol o bob rhan o'r byd yn dŵad i gystadlu. Mae dros 50,000 yn dŵad i Langollen i'r Eisteddfod bob blwyddyn.

Ond yn Sioe Fawr Llanelwedd mae dros 200,000 o bobol – a llawer iawn o anifeiliaid!

Ffeindiwch dair ffaith (*find 3 facts*) **o'r darn yma a sgwennwch nhw yn Gymraeg.**

1.
2.
3.

Robin Radio**a) Atebwch:**

Lle fydd Mari ym mis Mehefin?

.....

Lle fydd Mari ym mis Gorffennaf?

.....

Lle fydd Mari ym mis Awst?

b) Gwrandewch am:

Dw i isio trefnu mis mêl. *I want to organise a honeymoon.*
Pryd dach chi'n priodi? *When are you getting married?*
dim gobaith *no chance, no hope*

c) Cyfieithwch:

I have had an idea.

Will you be working?

Have you got a caravan?

Help llaw

1. You now know all of the verb **bod** in the future tense.

Mi fydda i	I will be
Mi fyddi di	You will be
Mi fydd hi/o/y plant	He/she/the children will be
Mi fyddwn ni	We will be
Mi fyddwch chi	You will be
Mi fyddan nhw	They will be

The rules of use are exactly the same as the other forms of the verb **bod – Ro'n i...etc. and Dw i... etc.** You can add on verbs in the infinitive to form a sentence in the future tense but as in the other tenses you must also use **yn ('n)**.

2. As with other tenses, the answers respond to the verb used in the question:

Fydda i?	Byddi.	Na fyddi.
Fyddi di?	Bydda.	Na fydda.
Fydd o/hi?	Bydd.	Na fydd.
Fyddwn ni?	Byddwn/byddwch.	Na fyddwn/na fyddwch.
Fyddwch chi?	Bydda/byddwn.	Na fydda/na fyddwn.
Fyddan nhw?	Byddan.	Na fyddan.
Fydd y plant?	Byddan.	Na fyddan.

Uned 19 (un deg naw) - Fy

Nod: Siarad am eich eiddo chi a'ch perthnasau chi/ Talking about your possessions and relatives (fy nghar i)

Geirfa

diod(ydd)	drink(s)
ffenest(ri)	window(s)
llen(ni)	curtain(s)
sbectol haul	sunglasses
silff(oedd)	shelf (shelves)

silff ben tân	mantle piece
(y)stafell(oedd)	room(s)
wal(iau)	wall(s)
y we	the web
ynys(oedd)	island(s)

beiro(s)	biro(s)
brws(y)	brush(es)
brws(y) dannedd	toothbrush(es)
cwpwrdd	cupboard
goriad(au)	key(s)

llun(iau)	picture(s)
llygad (llygaid)	eye(s)
pasport(iau)	passport(s)
tân	fire

anghywir — wrong

diddorol — interesting

ar — on
bron — nearly

dan — under
wrth — by

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Fy

fy nhad i my father
fy nghar i my car
fy mhen i my head

fy nrws i my door
fy ngwin i my wine
fy mrawd i my brother

Mae fy nhaid i yn Nhreffynnon. **Mae fy neintydd i yn Nolgellau.**
Mae fy nghariad i yng Nghrificeth. **Mae fy ngwaith i yng Ngwynedd.**
Mae fy mhlant i ym Mhorthmadog. **Mae fy mrawd i ym Mangor.**

Dyma fy ffeil i. Here is my file.
Dyma fy nhocyn i. Here is my ticket.
Dyma fy ngherdyn i. Here is my card.
Dyma fy mhwrs i. Here is my purse.

Pat ydy enw fy nhad i. Pat is my father's name.
Pat ydy enw fy mam i. Pat is my mother's name.
Pat ydy enw fy mab i. Pat is my son's name.
Pat ydy enw fy merch i. Pat is my daughter's name.

Dach chi wedi colli'r pethau yma:

1. pwrs/waled, 2. ffôn, 3. papur, 4. bag, 5. diod, 6. cerdyn banc,
 7. tocyn trêñ, 8. côt, 9. beiro, 10. sbectol haul, 11. goriadau.

Mae eich partner wedi ysgrifennu'r rhifau ar y llun. (Your partner will have written the numbers in on her/his copy of the picture). **Gofynnwch iddi hi/iddo fo am help i ffeindio'r pethau, e.e.**

Lle mae fy ffôn i? **Mae o ar y gadair.**
Mae o dan y soffa.
Mae o wrth y ffenest.

Cofiwch: **ar, dan, wrth.**

Dyma fi

Dewiswch bum peth i ddeud wrth y dosbarth:
Dilynwch y patrwm: Pat ydy/oedd enw fy nhad i.

enw	mam/tad
enw	mab
enw	merch
enw	(anifail)
lliw	(anifail)
mêc	car
lliw	car
enw	bòs
enw	tŷ
rhif	tŷ
enw	partner/gŵr/gwraig/cariad
enw	brawd/chwaer
enw	ysgol
mêc	ffôn
enw	tiwtor
lliw	gwallt
lliw	llygaid

Ymarfer ac ynganu

Efo'ch partner, llenwch y bylchau ac wedyn darllenwch y paragraf yn uchel :

Ceri dw i. Dw i'n byw yng (Caernarfon) ond dw
i'n gweithio yng (Capel Curig). Mae fy
(teulu) i gyd yn byw yng (Gwynedd).

Roedd fy (tad) i'n byw efo mam yn (Trefriw)
ond yn gweithio ar y trêb bach yn (Tal-y-llyn).

Mae fy chwaer i'n byw yn (Dinas Mawddwy)
ond yn gweithio yn (Dolgellau). Mae fy
(brawd) i'n byw ym (Bethesda) ond yn gweithio ym
..... (Bangor). Mae fy (partner) i, Pat yn
gweithio ym (Pwllheli) ond yn byw ym
(Porthmadog) . Mae fy (car) i'n hen. Dw i'n gyrru
qormod yng (Gooledd) Cymru!

Sgwrs

Gwrandewch ar y sqwrs a llenwch y grid

Mam: Wyt ti wedi gorffen pacio?

Sam: Do... bron iawn...

Mam: Da iawn. Dan ni'n mynd mewn hanner awr. Dan ni'n hedfan am un ar ddeg o'r gloch heno.

Sam: Mam!

Mam: Ia?

Sam: Lle mae fy nghês i?

Mam: Ar y gwely wrth gwrs!

Sam: Lle mae fy fflip-fflops i?

Mam: Dan y gwely, mae'n siŵr.

Sam: Lle mae fy mrws dannedd i?

Mam: Yn y stafell ymolchi, wrth gwrs.

Sam: Lle mae fy nghamera i?

Mam: Dan y gadair yn y stafell fyw, dw i'n meddwl.

Sam: Lle mae fy mhasbort i?

Mam: Yn fy mag i, wrth gwrs.

Sam: O na! Dw i ddim yn medru ffeindio fy ffôn i. Lle mae o?

Mam: Dim problem, fyddi di ddim angen ffôn.

Sam: Pam lai?

Mam: Dwyt ti ddim yn medru chwarae gemau ar yr awyren, ac mi wnes i anghofio deud...

Sam: Deud be?

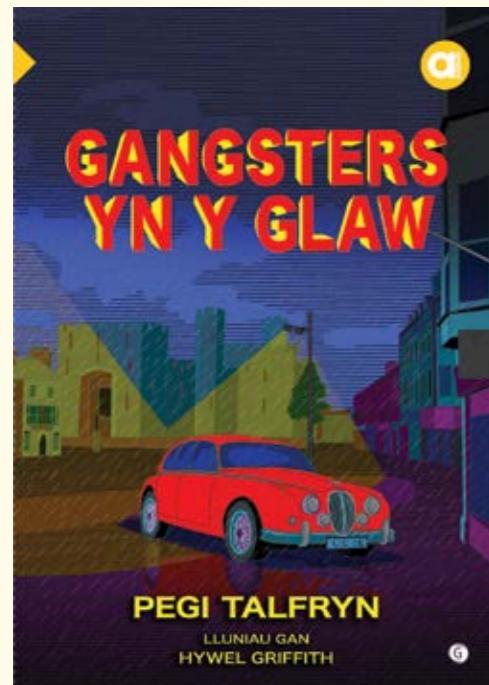
Mam: Dydy'r we ddim yn gweithio ar yr ynys!

Sam: Be? Dw i ddim isio mynd, 'ta...

Robin Radio

Dach chi rŵan yn medru darllen *Gangsters yn y Glaw* gan Pegi Talfryn. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

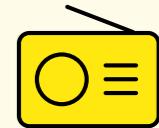
Elsa Bowen dw i. Ditectif preifat dw i. Dw i'n byw yng Nghaernarfon. Dw i'n dŵad o Gaernarfon yn wreiddiol. Dw i'n gweithio yng Nghaernarfon. **Cofidre** dw i. Dw i ddim yn hoffi Caernarfon ond mae Caernarfon yn fy **ngwaed** i.

Cofidre – a native of Caernarfon;

gwaed – blood

a) Atebwch:

Ydy Rhian yn hoffi rygbi?

Be mae Rhian a Bethan yn hoffi ei wneud yn Abertawe?

Be fydd Rhian yn ei brynu i Bethan?

b) Gwrandewch am:

Dw i wrth fy modd efo chwaraeon. _____ *I love sport*
Sgen i ddim diddordeb. _____ *I have no interest.*
fy hoff siop _____ *my favourite shop*

c) Cyfieithwch:

Thank you for phoning.

She will be sixty.

I forgot to say.

Help llaw

1. This is the first possessive pronoun that you have come across. The pronoun **fy** (my) is followed by the **Treiglad Trwynol/Nasal Mutation:**

T > Nh	D > N
C > Ngh	G > Ng
P > Mh	B > M

2. Often this **fy** is changed in speech to **y** before the above letters, and **yn** before other letters.

3. You will hear both **fy nghar** and **fy nghar i.**

4. You have now been introduced to the two main occasions when we use the **Treiglad Trwynol:**

Following the preposition **yn**, meaning 'in'.

Following the possessive pronoun **fy**.

family 1

family 2

Uned 20 (dau ddeg/ugain) - Dy, Eich

Nod: Gofyn cwestiynau am eiddo a pherthnasau pobl eraill/ Asking questions about other people's possessions and relatives (dy lyfr di, eich llyfr chi)

Geirfa

gardd (gerddi) — garden(s)
llysferch — stepdaughter
mam faeth — foster mother
mam-ynghyfraith — mother-in-law

maneg (menig) - glove(s)
modryb — auntie
ras(y)s — race(s)
rhestr(i) — list(s)

amser sbâr — spare time
diddordeb(au) — interest(s)
ewythr — uncle

llysfab — stepson
llystad — stepfather
tad maeth — foster father
tei(s) — tie(s)

dringo — to climb
dwyn — to steal
sillafu — to spell

teithio — to travel
tyfu — to grow
ymarfer — to practise

rhan-amser — part-time

teuluol — family

pa? — which?

Geiriau pwysig i mi

X
X

X
X

Dyma eich ffeil chi.
 Dyma eich desg chi.
 Dyma eich ffôn chi.
 Dyma eich goriad chi.
 Dyma eich sbectol chi.
 Dyma eich beiro chi.

Dyma eich tocyn chi.
 Dyma eich llyfr chi.
 Dyma eich côt chi.
 Dyma eich rhestr siopa chi.
 Dyma eich paned chi.
 Dyma eich menig chi.

Be ydy'ch enw chi? _____ What is your name?
 Be ydy'ch cyfeiriad chi? _____ What is your address?
 Be ydy'ch cod post chi? _____ What is your post code?
 Be ydy'ch gwaith chi? _____ What is your job?

Syrjeri Aberheli

Enw	Cyfeiriad	Rhif ffôn	Dyddiad geni

Dyma dy ffeil di.
 Dyma dy ffôn di.
 Dyma dy sbectol di.

Dyma dy docyn di.
 Dyma dy gôt di.
 Dyma dy baned di.

Dyma dy ddesg di.
 Dyma dy oriad di.
 Dyma dy frawd di.

Dyma dy fwyd di.
 Dyma dy lyfr di.
 Dyma dy restr siopa di.

Be ydy dy enw di? _____ What is your name?
 Be ydy dy ebost di? _____ What is your email?
 Be ydy dy rif ffôn di? _____ What is your phone number?
 Be ydy dy broblem di? _____ What is your problem?

Lle mae dy ddosbarth di? _____ Where is your class?
 Pryd mae dy ddosbarth di'n dechrau? When does your class start?
 Pryd mae dy ddosbarth di'n gorffen? When does your class finish?
 Pwy ydy dy diwtor di? _____ Who is your tutor?

Yr Wyddgrug 9.30 – 12.30 Wenna Williams	Dolgellau 14.00 – 16.00 Delyth Davies	Bangor 18.00 – 21.00 Bethan Barker	Aberystwyth 1.30 – 3.30 Alun ap Aled
Rhuthun 19.00 – 21.00 Rhys Rhisiart	Pwllheli 9.00 – 13.00 Pedr Parri	Wrecsam 14.15 – 17.00 Wil Williams	Y Drenwydd 9.00 – 12.00 Teleri Tomos
Llangefni 10.00 – 14.30 Llinos Lloyd	Caernarfon 18.30 – 21.00 Catrin Carter	Llandudno 9.15 – 12.45 Llion Llwyd	Dinbych 9.45 – 13.15 Dewi Dafydd

Diddordebau

Be dach chi'n hoffi ei wneud yn eich amser sbâr? /
Be wyt ti'n hoffi ei wneud yn dy amser sbâr?

Enw	diddordeb

Ynganu - Y Treiglad meddal

Ydy dy **deulu** di'n mynd i **deithio** i **Dreffynnon**?
 Ydy dy **gariad** di'n mynd i **Gaerdydd** i **ganu**?
 Ydy dy **blant** di'n mynd i **Bwlheli** i **brynu'r bêl binc**?
 Ydy dy **fôs** di'n mynd i **fyw** i **Fethesda**?
 Ydy dy **ddeintydd** di'n mynd i **Dolgellau** i **ddysgu Cymraeg**?
 Ydy dy **ŵr/wraig** di'n mynd i **Wynedd** i **weld yr ardd**?
 Ydy dy **fam** di'n mynd i **Fachynlleth** i **feddwli**?
 Ydy dy **lysferch** di'n mynd i **lenwi tanc y Lamborghini**?
 Ydy dy **rieni** di'n mynd i **Ruthun** i **redeg ras**?

Sgwrs - Chi a Ti

A: Lle mae eich tei chi?
 B: Pa dei?
 A: Eich tei du chi.
 B: Dw i ddim yn cofio.
 A: Ydy o yn eich tŷ chi?
 B: Ella, ond ella ddim.

A: 'Ta gan eich tad chi?
 B: Dw i ddim yn siŵr.
 A: Bobol bach! Ydy eich tei du chi yn eich tŷ chi 'ta gan eich tad chi?
 B: Sgen i ddim syniad.

Rŵan, efo partner, newidiwch (*change*) y ddeialog o **chi i ti**

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle oedd Twm yn byw?

Faint o blant sgan Twm?

Be ydy gwaith newydd Twm?

b) Gwrandewch am:

Ydw i'n eich nabod chi? *Do I know you?*
 Dw i newydd symud yn ôl. *I have just moved back.*
 ers talwm *since ages/a long time ago*

c) Cyfieithwch:

Where is your house?

How old are your children?

What is your new job?

Help llaw

1. The possessive pronoun **dy** (your, informal) is always followed by the soft mutation.

dy dŷ di	dy ddrws di	dy fam di
dy gar di	dy ardd di	dy lofft di
dy bapur wal di	dy feic di	dy rieni di

2. No mutation follows **eich** (your, formal & plural).

3. You will hear both of the following:

dy gar di	dy gar
eich car chi	eich car

Uned 21 (dau ddeg un) Dewch yma!

Nod: Cyfarwyddo/

Giving instructions

(Codwch / Coda; Ewch / Dos, Dewch / Tyrd, Gnewch / Gwna)

Geirfa

braich (brechiau) — arm(s)
ceg(au) — mouth(s)
coes(au) — leg(s)

damwain (damweiniau) — accident(s)
lôn (lonydd) — lane(s)

bys(edd) — finger(s)
ces(yss) — case(s)
golau — light
golau (goleuadau) - light(s)

lifft(iau) — lift(s)
prawf — test
tedi(s) — teddy bear(s)
trwyn(au) — nose(s)
(y)sbwriel — rubbish

brwsio — to brush
brysio — to hurry
cylieithu — to translate
esgusodi — to excuse

gwisgo — to dress, to wear
taro — to hit
tynnu llun — to take a photo

chwith — left
de — right

gofalus — careful
gyferbyn — opposite

Geirianau pwysig i mi

X

X

X

X

Dach chi'n cofio?

Cymraeg Dosbarth:	Codwch	Eisteddwch	Esgusodwch fi
Ynganu:	Dudwch		
Robin Radio:	Atebwch	Gwrandewch	Cyfieithwch
	Peidiwch		
Gwaith cartref:	Ysgrifennwch	Anfonwch	Atebwch
	Darllenwch	Ffeindiwch	Llenwch
	Newidiwch	Gofynnwch	

Dyma sut dan ni'n deud wrth bobol am wneud rhywbeth!

Chi

Codwch!	Get up!
Eisteddwch!	Sit down!
Symudwch!	Move!
Stopiwch!	Stop!

Yn y swyddfa: (chi)	
Eisteddwch wrth y ddesg.	Sit by the desk.
Agorwch y post.	Open the post.
Edrychhwch ar y papurau.	Look at the papers.
Darllenwch ebost.	Read an email.
Anfonwch ebost.	Send an email.
Siaradwch efo'r bòs.	Talk to the boss.
Atebwch y ffôn.	Answer the phone.

Cyn mynd ar wyliau...

Paciwch eich cês.	Pack your case.
Codwch am bedwar o'r gloch.	Get up at four o'clock.
Cofiwch eich pasport.	Remember your passport.
Gyrrwch i'r maes awyr.	Drive to the airport.
Parciwch yn y maes parcio.	Park in the car park.
Ymlaciwch!	Relax!

Efo'ch partner, newidiwch y geiriau wedi eu tanlinellu (bob yn ail).
Change the underlined words (in turn).

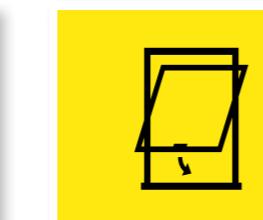
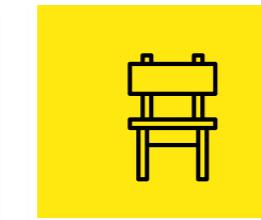
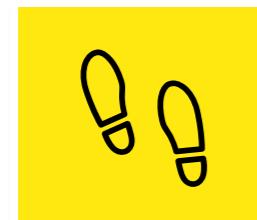
Golchwch eich **gwallt** chi.
Ffoniwch eich **bòs** chi.
Bwytwch eich **swper** chi.
Smwddiwrch eich **crys** chi.
Cofiwch eich **ffôn** chi.

OND....

Rhedeg	Rhedwch yn gyflym.	Run quickly.
Cerdded	Cerddwch yn araf.	Walk slowly.
Yfed	Yfwch eich dŵr chi.	Drink your water.
Cymryd	Cymwch eich cerdyn chi.	Take your card.
Gadael	Gadewch neges.	Leave a message.
Gwrandeo	Gwrandewch ar y neges.	Listen to the message.
Aros	Arhoswch yma.	Wait here.
Cau	Caewch y drws.	Close the door.
Rhoi	Rhowch y sbwriel allan.	Put the rubbish out.

Gwrando

Gwrandwech ar y gorchymynion (commands)
a sgwennwch rif y gorchymyn wrth y llun.

Byddwch yn ofalus.	<i>Be careful.</i>
Byddwch yn ddistaw.	<i>Be quiet.</i>
Byddwch yn barod.	<i>Be ready.</i>
Byddwch yn dda.	<i>Be good.</i>

Mynd	Ewch i'r dde.	<i>Go right.</i>
	Ewch i'r chwith.	<i>Go left.</i>
Dŵad	Dewch yma.	<i>Come here.</i>
	Dewch i mewn.	<i>Come in.</i>
Gwneud	Gwnewch eich gwaith cartref.	<i>Do your homework.</i>
	Gwnewch eich gorau.	<i>Do your best.</i>

Ti

Coda!	<i>Get up!</i>
Eistedda!	<i>Sit down!</i>
Cerdda!	<i>Walk!</i>
Stopia!	<i>Stop!</i>

Yn y ti: (ti)

Eistedda ar y soffa.	<i>Sit on the sofa.</i>
Edrycha ar y teledu.	<i>Watch television.</i>
Darllena'r papur.	<i>Read the paper.</i>
Ateba'r ffôn.	<i>Answer the phone.</i>
Siarada efo Nain.	<i>Talk to Granny.</i>

Cyn mynd i'r ysgol...

Coda o dy wely di.	<i>Get out of your bed.</i>
Rho dy dedi di ar y gwely.	<i>Put your teddy on the bed.</i>
Bwyta dy frecwast di.	<i>Eat your breakfast.</i>
Gwisga dy wisg ysgol di.	<i>Put on your school uniform.</i>
Golcha dy wyneb di.	<i>Wash your face.</i>
Brwsia dy ddannedd di.	<i>Brush your teeth.</i>
Pacia dy fag di.	<i>Pack your bag.</i>
Cofia dy waith cartref di.	<i>Remember your homework.</i>
Brysia!	<i>Hurry up!</i>

Bod	Bydda'n ofalus.	<i>Be careful.</i>
	Bydda'n ddistaw.	<i>Be quiet.</i>
Mynd	Dos i'r dde.	<i>Go right.</i>
	Dos i'r chwith.	<i>Go left.</i>
Dŵad	Tyrd yma.	<i>Come here.</i>
	Tyrd i mewn.	<i>Come in.</i>
Gwneud	Gwna dy waith.	<i>Do your work.</i>
	Gwna dy orau.	<i>Do your best.</i>

Symudwch eich corff chi!/Symuda dy gorff di!

Codwch!

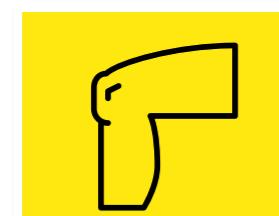
Codwch eich braich dde chi.
 Codwch eich braich chwith chi.
 Codwch eich coes dde chi.
 Rhowch eich coes dde chi i lawr.
 Symudwch eich coes chwith chi.
 Symudwch eich troed dde chi.
 Rhowch eich bys ar eich trwyn chi.
 Rhowch eich bys ar eich ceg chi.
 Rhowch eich llaw dde ar eich pen chi.
 Trowch o gwmpas.
 Eisteddwch!

Coda!

Coda dy fraich dde di.
 Coda dy fraich chwith di.
 Coda dy goes dde di.
 Rho dy goes dde di i lawr.
 Symuda dy goes chwith di.
 Symuda dy droed dde di.
 Rho dy fys ar dy drwyn di.
 Rho dy fys ar dy geg di.
 Rho dy law dde ar dy ben di.
 Tro o gwmpas.
 Eistedda!

braich

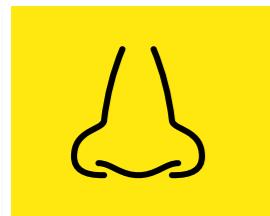
coes

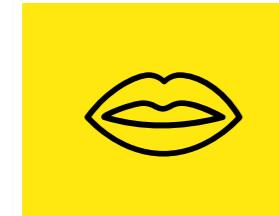
troed

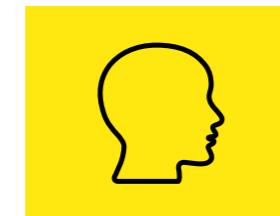
bys

trwyn

ceg

pen

llaw

Penwythnos i ffwrdd yng Nghymru

	chi	ti
Lle > mynd?		
Pryd > mynd?		
Sut > mynd?		
Lle > aros?		
Be > bwyta?		
Be > yfed?		
Lle > cerdded?		
Sut > dŵad adre?		

Peidiwch!	Don't!	Paid!
Peidiwch â gyrru'n gyflym.	Don't drive quickly.	Paid â gyrru'n gyflym.
Peidiwch â thalu.	Don't pay.	Paid â thalu.
Peidiwch â chodi.	Don't get up.	Paid â chodi.
Peidiwch â pharcio.	Don't park.	Paid â pharcio.
Peidiwch ag agror y drws.	Don't open the door.	Paid ag agror y drws.

Mewn parau, edrychwrh ar y lluniau a dewis gorchmynion:

i) Peidiwch ii) Paid.

Sgwrs

Arholwr:

Reit, trowch i'r dde yma.
Ewch allan o'r maes parcio.
Ewch yn araf.
Gyrrwch yn ofalus!
Arafwch...
Peidiwch ag edrych ar eich ffôn!
Edrychwrh ar y ffordd!
Arafwch...
Arhoswch wrth y...
Brêciwch rŵan!
Stopiwch!
Parciwch yma – rŵan!

Mr Evans: Ydw i wedi pasio?

Arholwr: Pasio? Nac ydach wir!

Mr Evans: Pam?

Arholwr: Pam? Dach chi wedi taro wal a wnaethoch chi ddim stopio wrth y golau coch. Dw i'n teimlo'n sâl!

Mr Evans: Ond chaethon ni ddim damwain.

Arholwr: Ewch adre wir, Mr Evans, ar y bws.

Mr Evans: O wel, diolch yn fawr. Wela i chi tro nesa.

Arholwr: Dim diolch - byth eto!

Ynganu – Darllenwch y ddeialog yma:

A: Prynawn da, Theatr Gogledd Cymru.

B: **Prynawn da. Ydy hi'n bosib prynu dau docyn i'r ddrama nos yfory, os gwelwch chi'n dda?**

A: Ydy, wrth gwrs. Lle dach chi isio eistedd?

B: **Dw i ddim yn siŵr. Mae fy nhad i'n hen, a dydy o ddim yn medru cerdded yn dda.**

A: Eisteddwch wrth y drws, mae digon o docynnau ar gael.

B: **Hyfryd. Dan ni'n mynd i gyrraedd tua chwarter wedi saith.**

A: Dewch i'r ddesg ac mi fydd 'na rywun yma i'ch helpu chi.

B: **Diolch yn fawr i chi. Mae'r staff bob amser yn glên iawn.**

A: Mwynhewch y ddrama a diolch am ffonio.

Gwylio – Dewch i Ruthun

Gwyliwch y fideo.

Y tro cynta, rhaid i chi gyfrif faint o weithiau dach chi'n clywed **ewch**:

Gwyliwch eto a nodwch y gorchmynion:

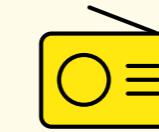

Robin Radio

a) Atebwch:

Be fydd yn digwydd ym mis Awst?

Be oedd Anti Mair yn wisgo yn y lluniau?

Lle mae Stiwdio Radio Rocio?

b) Gwrandewch am:

Roeddech chi'n sôn... _____ You were saying...
 ers y dechrau _____ from the start
 gyferbyn â'r llyfrgell _____ opposite the library

c) Cyfieithwch:

I have a present for Anti Mair.

Where is the studio?

I will be in the studio tomorrow morning.

Help llaw

1. To give a command or instructions, you need to find the stem of the verb. This will come in useful in many other grammatical patterns so it is worth taking the time to learn them thoroughly now.

On the whole, if the verb finishes with a **consonant**, add the ending **-wch** or **-a** to the whole word:

Edrychwch/a, Darllenwch/a, Eisteddwch/a

If it finishes with a **vowel**, drop the last vowel before adding **-wch** or **-a**:

Codi > Codwch/Coda
Ffonio>Ffoniwch/Ffonia

Bwyta>Bwytwch/Bwyta
Ymlacio>Ymlaciwch/Ymlacia

However, there are some irregular stems which you need to learn.
 If a verb ends in **-ed** or **-eg**, this ending will be dropped. '**Eds** will roll and **egs** will smash'!

Cerdded>Cerddwch/Cerdda
Rhedeg>Rhedwch/Rheda
 Some verbs have slightly different informal commands:
Troi > Trowch/Tro
Rhoi > Rhowch/Rho

2. As usual, the verbs **mynd**, **dod** and **gwneud** are irregular:

Mynd > Ewch (sometimes Cerwch)	Dos (sometimes Cer)
Dŵad > Dewch (often pronounced as Dowch)	Tyrd
Gwneud > Gnewch	Gwna

3. **Peidio â** – (not to) is ... followed by the infinitive of the verb and an Aspirate Mutation (an added **H**) following the letters **T**, **C** and **P**.

Peidiwch â mynd.
Peidiwch â thalu.
Paid â chodi.
Paid â phoeni.

4. **Â** becomes **ag** before a vowel:
Paid ag agror y drws.

Uned 22 (dau ddeg dau) – Yn y gwaith

Nod: Siarad yn y gwaith ac adolygu unedau 16-21/

Speaking in work and revision of units 16-21

(Pwy sy...? Be sy...? Faint sy...?)

Geirfa

afon(ydd) —— river(s)

pont(ydd) —— bridge(s)

cwpwrdd —— cupboard(s)

(cypyrrddau)

cwrs (cyrsiau) —— course(s)

ffigwr (ffigyrâu) —— figure(s)

dangos —— to show

rheoli —— to manage

arbennig —— special

llawn —— full

dim byd —— nothing

erioed —— never

heb —— without

neb —— nobody

o gwbl —— at all

rhwng —— between

rhyw (rhai) —— some

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Gêm o gardiau

	♠	♦	♣	♥
A	Sut fydd y tywydd yfory?	Faint o'r gloch wyt ti'n bwyta dy ginio fel arfer?	Be oeddech chi'n hoffi ei wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Be ydy enw'r dyn drws nesa?
2	Be wnaethoch chi ddoe?	Lle fydd di'n mynd yfory?	Sgynnoch chi anifeiliaid anwes?	Be ydy enw dy ffrind gorau di?
3	Be ydy/oedd enw dy fös di?	Sut mae'r tywydd heddiw/heno?	Lle fydd y plant dydd Llun nesa?	Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?
4	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?	Dudwch rywbeth am eich gwaith chi.	Sut oedd y tywydd ddoe?	Be ydy lliw dy gar di?
5	Dudwch rywbeth am ffrind.	Be wnaethoch chi neithiwr?	Faint o'r gloch wyt ti'n bwyta dy frecwast fel arfer?	Be fyddwch chi'n ei wneud nos Sul?
6	Faint o'r gloch mae eich dosbarth chi'n dechrau?	Be ydy dy enw di? (enw 1af)	Lle fyddwch chi dydd Nadolig?	Be ydy/oedd eich gwaith chi?
7	Be fydd y plant yn ei wneud yfory?	Faint o'r gloch wnaethoch chi godi dydd Sadwrn diwetha?	Be ydy enw'r ddynes drws nesa?	Be dach chi'n ei hoffi ar y teledu?
8	Faint o'r gloch dach chi'n mynd i gysgu fel arfer?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be fydd di'n ei wneud penwythnos nesa?	Faint ydy pris peint o gwrr mewn tafarn?
9	Sgynnoch chi deulu?	Lle dach chi'n byw?	Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?	Be ydy lliw dy esgidiau di?
10	Efo pwysig i mi siarad Cymraeg?	Be ydy lliw dy lygaid di?	O le mae dy deulu di'n dŵad?	Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw?
Jac	Lle fyddwch chi'n mynd ar wyliau nesa?	Be ydy lliw esgidiau'r tiwtor?	Sut fydd y tywydd yn Siberia heno?	Pryd dach chi'n dysgu Cymraeg?
Brenhines	Be ydy eich enw chi? (enw llawn)	Be fyddwch chi'n ei wneud mis nesa?	Be wnaethoch chi neithiwr?	Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?
Brenin	Faint ydy pris paned o goffi mewn caffi?	Sut fydd y tywydd yn y Sahara yfory?	Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?	Be dach chi'n hoffi ei wneud yn eich amser sbâr chi?

Sgwrs 1

Gwrandewch ar y sgwrs a llenwch y grid

Ar goll	Lle?

- Ceri:** Bore da, Ms Davies-Hughes.
Sut oedd y daith yma
heddiw?
Ms. D-H: Roedd y traffig yn ofnadwy
unwaith eto. Mae'n gas gen i
yrru ar y ffordd fawr ar fore
Llun. A deud y gwir, mae'n gas
gen i bob bore Llun.
- Ceri:** Dach chi isio paned?
Ms. D-H: Mewn munud. Lle mae fy
mhost i?
Ceri: Ary ddesg, yn eich swyddfa
chi.
Ms. D-H: Lle mae fy mhapurau i?
Ceri: Mae rhai ar y silff wrth y ffenest,
ac mae rhai ar y ddesg.
- Ms. D-H:** Lle mae fy ffeiliau i?
Ceri: Yny cwpwrdd ffeiliau.
Ms. D-H: Dw i wedi colli fy ffôn
symudol i. Wyt ti'n gwybod
lle mae o?
Ceri: Ary bwrdd, dan eich post chi.
Ms. D-H: A lle mae fy nghyfarfod
cyntaf i bore 'ma?
Ceri: Mi fydd eich cyfarfod Skype
chi yn y swyddfa yma!
Ms. D-H: Bendigedig!
Ceri: Ac mi fydd eich paned chi
ar eich desg mewn munud.
Ms. D-H: Diolch yn fawr Ceri, rwyd ti'n
werth y byd!
- Gwerth y byd – "worth the world" –
idiom fel "worth your weight in gold".

Dach chi'n cofio?

- Pwy sy'n siarad? **(RR uned 2)**
- Be sy'n bod? **(RR uned 11)**
- Be sy'n digwydd? **(Cymraeg dosbarth uned 12)**
- Pwy sy'n gwneud y rhaglen? **(RR uned 12)**

Pwy sy'n gweithio heddiw? ————— Who is working today?
Gareth.

Pwy sy'n dŵad i'r briodas? ————— Who's coming to the wedding?
Pawb.

Pwy sy'n chwarae heno? ————— Who is playing tonight?
Wrecsam.

Pwy sy'n dysgu'r dosbarth? ————— Who is teaching the class?
Eleri Elis.

Pwy sy'n actio yn y ffilm? ————— Who is acting in the film?
Ioan Ifans.

Be sy'n bod? ————— What is the matter?
Dim byd.

Be sy'n digwydd? ————— What is happening?
Dim byd.

Faint sy'n mynd? ————— How many are going?
Neb.

Faint sy'n aros? ————— How many are staying?
Neb.

Sgwrs 2

Pa gwestiwn sy'n mynd efo pa lun?

Pwy sy'n protestio?

Pwy sy'n gwneud y baned?

Be sy'n bod?

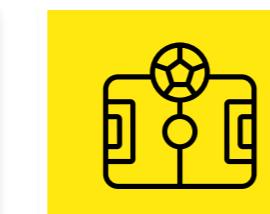
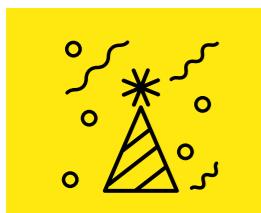
Pwy sy'n canu yn y cyngerdd?

Pwy sy'n rhedeg y marathon?

Pwy sy'n cael parti?

Pwy sy'n siarad?

Pwy sy'n chwarae'r gêm?

Pwy sy 'na? _____ Who is there?
Pwy sy ('na) ar y ffôn? _____ Who is on the phone?
Be sy ('na) ar y teledu heno? _____ What is on television tonight?
Faint sy ('na) yn y dosbarth ? _____ How many are in class?

A: Fyddi di'n mynd i'r cyfarfod mawr wythnos nesa?

B: Dw i ddim yn siŵr. Pryd mae o?

A: Dydd Mercher.

B: Faint o'r gloch mae o'n dechrau?

A: Chwech o'r gloch.

B: Lle mae o?

A: Yn y gwesty mawr drws nesa i'r orsaf yn y dre. Ac mae 'na swper wedyn efo siaradwr.

B: Faint ydy'r pris?

A: Un deg pum punt.

B: Ga i lifft?

B: Cei, wrth gwrs.

B: Grêt. Mi fydda i'n cofrestru.

Gwrando

Llenwch y grid:

Beth	Amser dechrau * Defnyddiwch rifau * Use numbers	Pris
Barbeciw		
Ras Rafftiau		
Sioe Ffasiynau		
Sioe Flodau		
Noson Karaoke		

**Siaradwch efo eich partner – lle dach chi isio mynd?
Wedyn sgwennwch ddeialog fach ar batrwm Sgwrs 2 am y digwyddiad yna.**

Choose one event you would like to go to. Write a dialogue on the pattern of Sgwrs 2 about that event.

Sgwrs 3:

Pennaeth: Bore da bawb. Croeso i'r cyfarfod. Croeso arbennig i Twm Tomos o swyddfa Abercastell.

Twm Tomos: Diolch.

Pennaeth: Dach chi wedi bod yn Swyddfa Caerheli o'r blaen Twm?

Twm Tomos: Naddo.

Pennaeth: Twm, dyma Rhian, Ryan, Rhys, Rhodri a Rhiannon.

Twm Tomos: Siaradwch yn araf os gwelwch chi'n dda.

Pennaeth: Peidiwch â phoeni. Reit, mae gynnon ni broblem fawr. Dw i isio dechrau efo'r ffigyrâu yma. Edrychwch ar y graff.

Twm Tomos: O diar, dw i ddim yn dallt graffiau yn dda iawn.

Pennaeth: Mae'n hawdd – mae'r ffigyrâu gwerthu yn mynd lawr bob mis, yn arbennig ym mis Awst yn Abercastell. Be sy'n bod, Twm?

Twm Tomos: Wel, dw i wedi bod ar ben fy hun yn y swyddfa am ddau fis. Mae Gwyn wedi bod yn gweithio i ffwrdd.

Pennaeth: Lle mae Gwyn wedi bod yn gweithio?

Twm Tomos: Yma!

Pennaeth: Pam?

Twm Tomos: Achos dach chi wedi bod ar y cwrs "Ymlacio efo Yoga" yn Madeira am fis.

Pennaeth: Dw i'n gweld. Reit, amser paned dw i'n meddwl. Wedyn dan ni'n mynd i drafod y Parti Nadolig. Pwy sy'n trefnu'r bws?

Be ydy'r ateb?

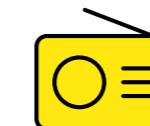
1	Fydd i'n cael diwrnod i ffwrdd dydd Nadolig?	Bydd.
2	Fyddi di'n cael picnic ym mis Awst?	Byddwn.
3	Fydd hi'n wyntog yfory?	Byddan.
4	Fyddwn ni'n cael gwaith cartref wythnos yma?	Byddi.
5	Fyddwch chi yma wythnos nesa?	Byddwch.
6	Fydd y dosbarth yn edrych ar S4C dydd Sul?	Bydda.

Gwyliau

Gwrandewch ar Gwilym Bowen Rhys yn canu 'Tŷ Bach Twt' a llenwch y bylchau.

Mae dipyn o bach twt,
 O bach twt, o bach twt.
 Mae dipyn o bach twt,
 A'r gwynt i'r bob
 Hei di ho, di hei di hei di ho,
 A'r gwynt i'r bob
 A dipyn o gil y
 O gil y , o gil y
 A dipyn o gil y
 Gael gweld y a'r tonnau.
 Hei di ho, di hei di hei di ho,
 Gael gweld y a'r tonnau.
 Ac yna byddaf yn llon myd,
 Yn llon fy myd, yn llon myd.
 Ac yna byddaf yn llon myd
 A'r i'r bob
 Hei di ho, di hei di hei di ho,
 A'r i'r bob
 Hei di ho, di hei di hei di ho,
 A'r i'r bob

Robin Radio**a) Atebwch:**

Pwy ydy Mr Richards?

Faint fydd oed Anti Mair mis nesa?

Be mae Mr Richards isio trefnu?

b) Gwrandewch am:

Mae hi wrth ei bodd. ————— She is delighted.
 Dydy hi byth yn hwyr. ————— She is never late.
 yma o hyd ————— still here

c) Cyfieithwch:

She isn't here yet.

She will be very sad.

Here he is now.

Help llaw

The use of **sy** will be fully explained in the next coursebook, but for the time being, learn that it follows **Pwy**, **Be** and **Faint** with verbs and prepositions:

Pwy sy'n siarad?
Be sy'n digwydd?
Faint sy'n mynd?

Pwy sy ('na) wrth y drws?
Be sy ('na) ar y teledu?
Faint sy ('na) yn y dosbarth?

Uned 23 (dau ddeg tri) – Rhaid i mi

Nod: Siarad am orfod gwneud rhywbeth / Talking about having to do something
 (Rhaid i mi, Oes rhaid i mi?, Does dim rhaid i mi)

Geirfa

sigarét (sigaréts) - cigarette(s)

angor ————— anchor
cloc larwm ————— alarm clock
eryr ————— eagle

fideo(s) ————— video(s)
iechyd ————— health
lliw haul ————— suntan
nwy ————— gas

caru ————— to love
cychwyn ————— to start
cyrraedd ————— to arrive

cytuno ————— to agree
dathlu ————— to celebrate
dewis ————— to choose

byr ————— short

ar lan... ————— on the bank of...
ar unwaith! ————— at once!
mewn pryd ————— in time

os ————— if
unwaith ————— once
tu allan (i) ————— outside

Geiriau pwysig i mi

X

X

Rhaid i mi siopa yfory. — I must go shopping tomorrow.
 Rhaid i mi smwddio nos Sul. — I must do the ironing on Sunday night.
 Rhaid i mi bostio llythyr wythnos nesa. — I must post a letter next week.
 Rhaid i mi brynu car newydd flwyddyn nesa. — I must buy a new car next year.

Oes rhaid i ti fynd i gyfarfod heddiw? — Do you have to go to a meeting today?
 Oes rhaid i ti lenwi'r tanc petrol heno? — Do you have to fill the petrol tank tonight?
 Oes rhaid i ti weithio wythnos nesa? — Do you have to work next week?
 Oes rhaid i ti dalu'r bil treth mis nesa? — Do you have to pay the tax bill next month?

Oes. Nac oes.

Does dim rhaid i ni dalu bil heddiw. — We don't have to pay a bill today.
 Does dim rhaid i ni brynu petrol heddiw. — We don't have to buy petrol today.
 Does dim rhaid i chi fynd i'r cyfarfod. — You don't have to go to the meeting.
 Does dim rhaid i chi weld y deintydd. — You don't have to see the dentist.

Taith Dosbarth

Siaradwch! Lle dach chi'n medru mynd fel dosbarth i ymarfer Cymraeg cyn diwedd y flwyddyn? Rhaid i chi feddwl am ddau opsiwn: Defnyddiwch **Rhaid i ni**.
 Wedyn mi fyddwch chi'n dewis!

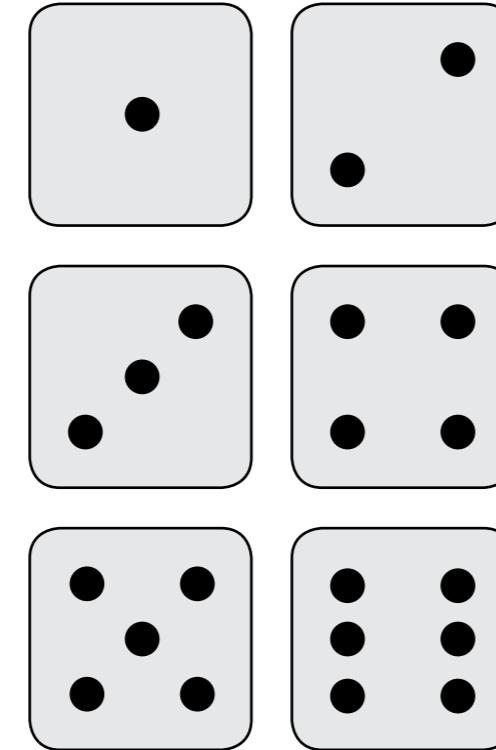
Rhaid i Marc weithio dydd Sadwrn. — Marc must work on Saturday.
 Rhaid i Mari weithio dydd Sul. — Mari must work on Sunday.
 Rhaid iddo fo ffonio ffrind. — He must phone a friend.
 Rhaid iddo fo dalu bil. — He must pay a bill.
 Rhaid iddi hi brynu car newydd. — She must buy a new car.
 Rhaid iddi hi fynd at y deintydd. — She must go to the dentist.
 Rhaid i'r plant fynd i'r ysgol. — The children must go to school.
 Rhaid iddyn nhw ddarllen. — They must read.
 Rhaid iddyn nhw chwarae yn yr iard. — They must play in the yard.

nhw			dydd Sadwrn
Carwyn			rwan
y ffans			yfory
fo			rwan
y babi			bore Llun
y plant			dydd Gwener
hi			rwan
fo			heno

Ymarfer

smwddio
torri'r lawnt
garddio
siopa
peintio'r tŷ
golchi'r car
mynd â'r plant i barti
golchi dillad
llenwi'r tanc petrol
coginio cinio dydd Sul
dysgu

1 – fi 3 – fo 5 – chi
 2 – ti 4 – hi 6 - nhw

Mae'r gath yn sâl.		Rhaid iddo fo fynd at y barbwr.
Dydy'r car ddim yn cychwyn.		Rhaid iddo fo brynu Chili coch.
Dw i isio gwneud Tai Kwando.		Rhaid i ti ffonio'r garej rŵan.
Mi wnaeth y plant golli'r bws eto bore 'ma.		Rhaid i ti wisgo dillad haf.
Dw i isio bwyta tapas.		Rhaid i ni ymarfer siarad bob dydd.
Dan ni ar gwrs Cymraeg..		Rhaid iddi hi fynd at y fet.
Dw i'n teimlo'n boeth.		Rhaid i ti symud i Sbaen.
Dan ni isio mynd ar saffari.		Rhaid i ti wisgo helmed.
Mae Carl isio coginio cyrri.		Rhaid iddyn nhw gael cloc larwm.
Mae Bob isio gwallt byr.		Rhaid i chi fynd i Affrica.

Rhaid i mi beidio â smocio. ————— I mustn't smoke.
 Rhaid i mi beidio â siarad Saesneg. ————— I mustn't speak English.
 Rhaid i mi beidio â bwyta gormod. ————— I mustn't eat too much.
 Rhaid i mi beidio â bod yn hwyr. ————— I mustn't be late.

Sgwrs

Eryl: Dw i'n caru Taid, ond mae o'n flin iawn heddiw.
Jo: Ydy, mae o wedi bod at y doctor. Mae gynno fo dipyn bach o beswch.	Eryl: Rhaid iddo fo stopio mynd i'r clwb i edrych ar y rygb.
Jo: Dydy o ddim yn edrych ar y gêm, mae o'n chwarae i'r tîm dros wyth deg oed!
Eryl: Be wnaeth y doctor ddeud?
Jo: Rhaid iddo fo stopio smocio.	Eryl: Chwarae? Ond mae o'n naw deg saith! Rhaid iddo fo stopio chwarae rygbi ar unwaith!
Eryl: Dw i'n cytuno, mae sigaréts yn ddrud, ac mae gynno fo beswch ers wythnosau.
Jo: Canu gormod yn y clwb ar ôl y gêm rygbi, yn ôl Taid.	Jo: Roedd y doctor yn cytuno...
Eryl: Wel, iechyd da i Taid, beth bynnag!

Iechyd da – idiom: Literally "Good Health" but idiomatically "Cheers!"

Ynganu

- A:** **Prynhawn da, dach chi'n iawn?**
- B:** Mae gen i dipyn o broblem, a deud y gwir. Dw i ddim yn gwybod lle mae fy nghar i.
- A:** **Ydy o yn y maes parcio mawr?**
- B:** Nac ydy. Mi wnes i barcio ar y stryd, tu allan i siop bapurau.
- A:** **Pa siop bapurau? Mae pedair siop yn yr ardal.**

- B:** Maen nhw'n adeiladu tai newydd dros y ffordd, os dw i'n cofio'n iawn.
- A:** **Siop Ifan. Mae hi rownd y gornel yma. Ond brysiau.**
- Dim ond am hanner awr mae'n bosib parcio ar y stryd yna.**
- B:** Hanner awr? O na! Dw i wedi parcio'r car ers chwarter i naw. Rhaid i mi fynd.

Gwyliau - "Os dach chi'n dŵad i Gaernarfon..."

Edrychwr ar y fideo. Rhowch y brawddegau mewn trefn:

Siarad Cymraeg efo pobol newydd
Gweld Lloyd George
Mynd i weld y castell
Gweld yr angor
Cerdded ar lan Afon Menai

Edrych ar yr eryr
Mynd i'r siop lyfrau
Prynu paned neu beint yn Gymraeg
Mynd i'r maes

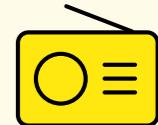

Heb edrych ar y llyfr, efo eich partner, triwch gofio be mae'n rhaid i chi wneud yng Nghaernarfon.

Robin Radio

a) Atebwch:

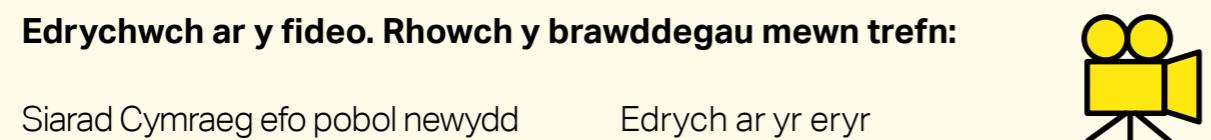
Pam mae Anti Mair yn hwyr?

Pam mae Llinos yn yr ysbyty?

Be mae Llinos yn ei wneud heno?

b) Gwrandewch am:

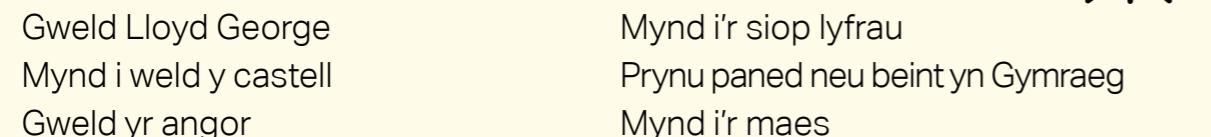
Dach chi i fod yma. _____ You are supposed to be here.
Mae'n ddrwg gen i mod i'n hwyr. _____ I'm sorry I'm late.
Roedd rhaid i mi fynd. _____ I had to go.

c) Cyfieithwch:

Llinos must work.

I don't have to!

You must make a cuppa.

Help llaw

1. Here is the verb pattern for **Rhaid** in full:

Rhaid i mi
Rhaid i ti
Rhaid iddo fo
Rhaid iddi hi

Rhaid i ni
Rhaid i chi
Rhaid iddyn nhw

The question form is **Oes rhaid i mi?** etc. and the negative is **Does dim rhaid i mi.**

2. The **treiglad meddal** following the pattern **Rhaid i mi** is caused by the **i:** **Rhaid i mi fynd.**

3. There is no **yn** in this pattern.

4. **MAE rhaid i mi/ i ti /iddo fo** etc is the full pattern but the word **MAE** is mainly dropped in speech. However **ROEDD rhaid i mi** (as heard in **Robin Radio**) is essential to show that you are talking about the past. We will practise this pattern in the next revision unit.

5. **Mynd at y doctor/ mynd i'r ysbyty** – In Welsh there are two forms of "going to":

Mynd i'r gwaith/i'r swyddfa **mynd + i + lle**
Mynd at y doctor **mynd + at + person**

6. Look at the difference between

Rhaid i mi beidio. I must not.

Does dim rhaid i mi. I don't have to.

Uned 24 (dau ddeg pedwar) – Cyn ac ar ôl

Nod: Siarad am gyfres o ddigwyddiadau yn eu trefn
Talking about a series of events in sequence
(Cyn i mi, Ar ôl i mi)

Geirfa

Cymraes ——— dynes o Gymru
Saesnes ——— dynes o Loegr

sêl cist car ——— car boot sale
stondin(au) ——— stall(s)

ambiwlans ——— ambulance
Cymro (Cymry) ——— dyn o Gymru
(pobl o Gymru)
da-da ——— sweets
gyrrwr (-wyr) ——— driver(s)
melynion ——— sweets
oriawr ——— watch

paent ——— paint
Sais (Saeson) ——— dyn o Loegr
(pobl o Loegr)
syched ——— thirst
tegan(au) ——— toy(s)
tegell ——— kettle
tŷ bach ——— toilet

gweddol ——— so-so

berwi ——— to boil
bwydo ——— to feed
cuddio ——— to hide

deffro ——— to wake up
meindio ——— to mind
methu ——— to fail

achos ——— because

parod ——— ready

Geirianau pwysig i mi

X	X
X	X

Ar ôl

- Pryd wnaethoch chi**
- ddechrau dysgu Cymraeg?** ——— When did you start learning Welsh?
- Ar ôl i mi ddechrau'r ysgol.** ——— After I started school.
- Ar ôl i mi gael swydd newydd.** ——— After I got a new job.
- Ar ôl i mi symud i Gymru.** ——— After I moved to Wales.
- Ar ôl i mi gyfarfod fy mhartner.** ——— After I met my partner.
- Ar ôl i mi gael plant.** ——— After I had children.
- Ar ôl i mi ymddeol.** ——— After I retired.

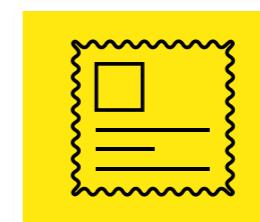
	y tiwtor	fi		
codi				
cael cawod				
bwyta brecwast				
mynd i'r tŷ bach				
edrych ar y we/ffôn/cyfrifiadur				
brwsio dannedd				
edrych ar y teledu				
darllen papur				
bwydo'r ci/y gath/y plant				
gwisgo				
codi'r plant				
golchi gwaltt				
mynd â'r ci am dro				
yfed paned				
mynd â'r plant i'r ysgol				
mynd i'r dre				
mynd i'r gwaith				

Cyn

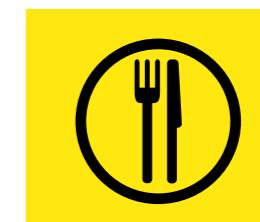
- Cyn i mi agor y drws, rhaid** ——— Before I open the door,
- i mi ffeindio'r goriad.** ——— I must find the key.
- Cyn i mi fynd adre, rhaid** ——— Before I go home,
- i mi orffen y gwaith.** ——— I must finish the work.
- Cyn i mi fynd i'r parti,**
rhaid i mi brynu anrheg. ——— Before I go to the party,
I must buy a gift.
- Cyn i mi yrru car, rhaid** ——— Before I drive a car,
- i mi basio fy mhrawf.** ——— I must pass my test.

Cysylltwch y lluniau a dudwch frawddegau:

marathon

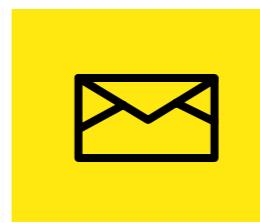
stamp

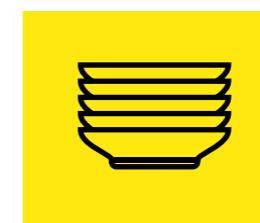
swper

tegell

illythyr

illestri

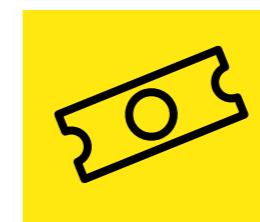
paned

ymarfer

parcio

tocyn

- Rhaid i Rhys fynd adre.** ————— Rhys must go home.
- Ar ôl iddo fo gyrraedd adre,
rhaid iddo fo smwddio.** ————— After he arrives home,
he must do the ironing.
- Rhaid i Rhian fynd adre.** ————— Rhian must go home.
- Ar ôl iddi hi gyrraedd adre,
rhaid iddi hi ffonio Nain.** ————— After she arrives home,
she must phone Granny.
- Rhaid i Rhian a Rhys fynd adre.** ————— Rhian and Rhys must go home.
- Ar ôl iddyn nhw gyrraedd adre,
rhaid iddyn nhw ymlacio.** ————— After they arrive home,
they must relax.

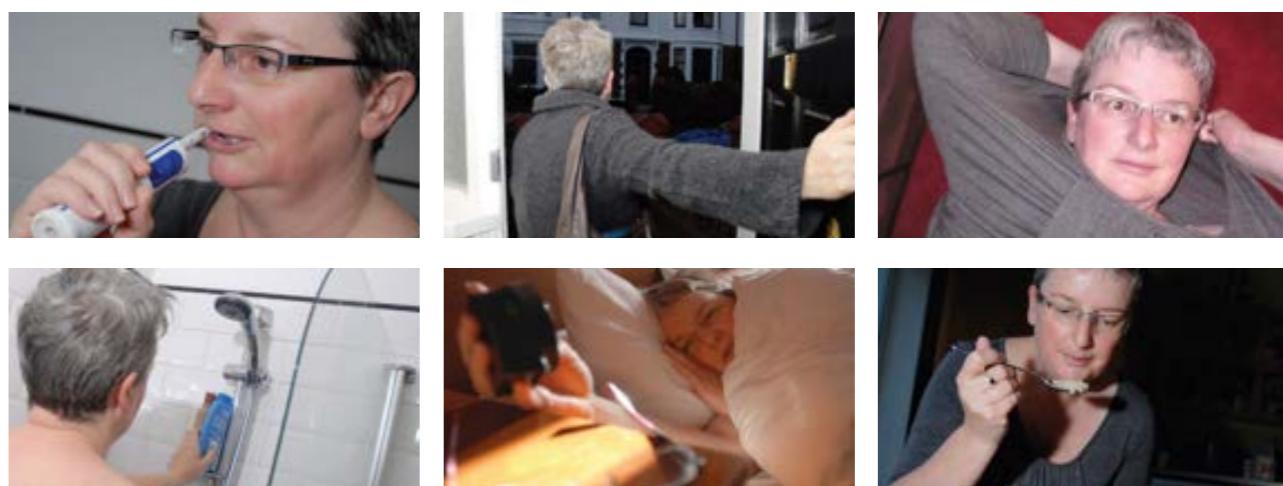

Noson Nefyl

- Neithiwr mi aeth Nefyl allan am saith o'r gloch.**
-**fynd allan, mi aeth o i'r dafarn.**
-**gyrraedd y dafarn, mi wnaeth o gael bwyd.**

Bore Beti

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Gwrando

Pryd fyddi di'n mynd adre?

Ar ôl i'r dosbarth orffen. After the class finishes.

Ar ôl i'r ffilm orffen. After the film finishes.

Ar ôl i'r bws gyrraedd. After the bus arrives.

Ar ôl i'r dafarn gau. After the pub shuts.

Pryd fydd y plant adre?		Ar ôl i'r pitsa gyrraedd.
Pryd fyddwn ni'n prynu car newydd?		Ar ôl i'r larwm ganu.
Pryd fyddi di'n nôl llefrith?		Ar ôl i'r siec loteri gyrraedd.
Pryd fydd y parti'n gorffen?		Ar ôl i'r tegell ferwi.
Pryd fyddwch chi'n nôl pres?		Ar ôl i'r ysgol orffen.
Pryd fyddwch chi'n bwyta heno?		Cyn i'r banc gau.
Pryd dan ni'n mynd i gael paned?		Ar ôl i'r heddlu gyrraedd.
Pryd fyddi di'n codi yfory?		Ar ôl i'r car fethu'r MOT eto.
Pryd fyddi di'n ymddeol?		Ar ôl i'r siop agor.

Ynganu

A: Noswaith dda. Sut dach chi heno?

B: Wedi blino. Roedd hi'n brysur iawn yn y gwaith heddiw.

Ar ôl i mi ddŵad adre mi wnes i gysgu am awr ar y soffa.

A: Lle dach chi'n gweithio?

B: Dw i'n gweithio fel gyrrwr ambiwlans yn yr ysbtyt.

A: Pryd wnaethoch chi ddechrau?

B: Tair wythnos a hanner yn ôl, ar ôl i mi orffen fy nghwrs coleg.

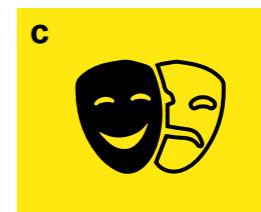
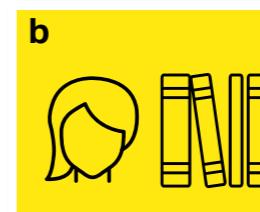
A: Dach chi'n mwynhau'r gwaith?

B: Dim llawer. Dw i'n symud i swydd newydd cyn bo hir.

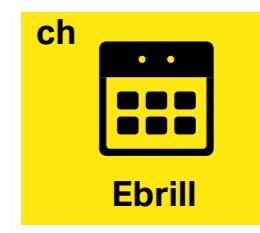
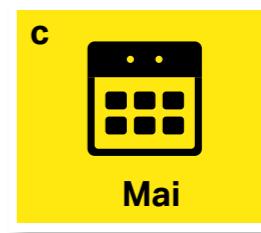
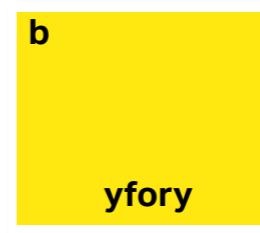
Rhowch lythyren yr ateb cywir yn y bocs:

Put the letter of the correct answer in the box:

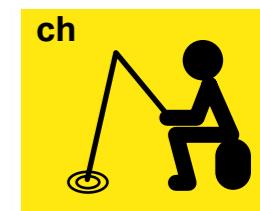
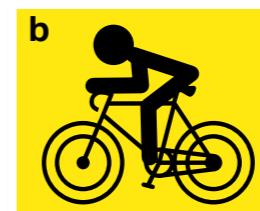
1. Ble/Lle mae Catrin yn mynd?

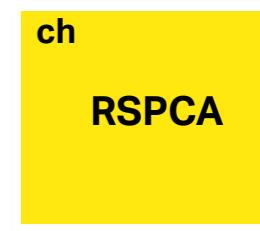
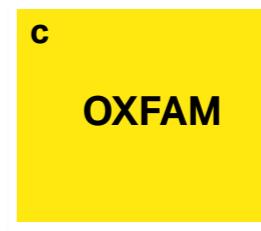
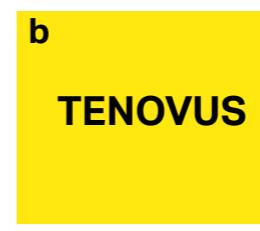
2. Pryd mae Catrin yn rhedeg y ras?

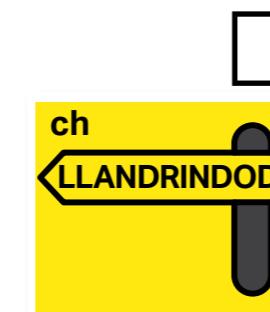
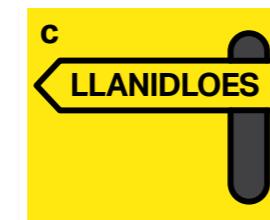
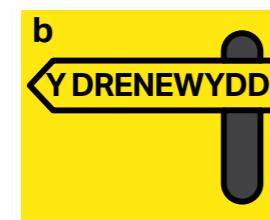
3. Beth mae Aled yn hoffi ei wneud nawr/rŵan?

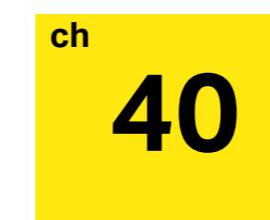
4. I bwy mae'r Clwb Seiclo'n codi arian/pres ddydd Sadwrn?

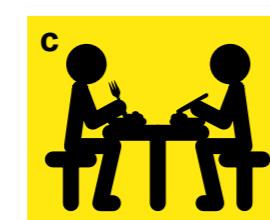
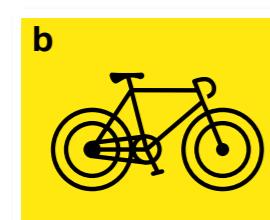
5. Ble/Lle mae ras Aled yn gorffen?

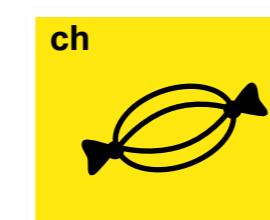
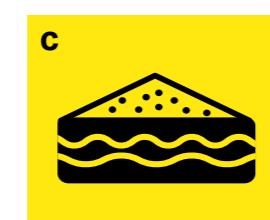
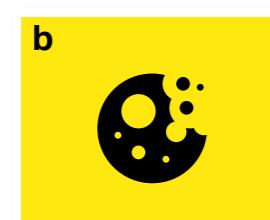
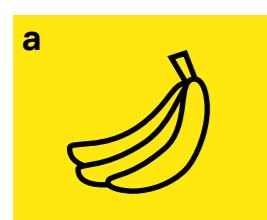
6. Faint o ferched sy yn y Clwb Seiclo?

7. Beth mae Catrin yn mynd i'w wneud am 1.30?

8. Beth mae Aled yn ei brynu yn siop y garej?

Sgwrs - Yn y Sêl Cist Car

“

Carys: Ga i barcio fy nghar i yma?

Bill: Cewch, wrth gwrs. Dach chi wedi bod mewn sêl cist car o'r blaen?

Carys: Naddo, ond cyn i ni symud tŷ mae'n syniad da i ni werthu tipyn o bethau.

Bill: I lle dach chi'n symud?

Carys: I Aberystwyth.

Bill: Braf iawn. Ro'n i'n arfer byw yn Aberystwyth. Dyna lle wnes i ddysgu Cymraeg.

Carys: Dach chi wedi dysgu Cymraeg? Dach chi'n siarad yn wych!

Bill: Diolch! Sais dw i o Chesterfield, ond mi wnes i ddysgu ar ôl i mi gyfarfod fy ngwraig i. Cymraes ydy hi, o Langefni.

Carys: O Langefni! Byd bach, mae fy nain i o ynys Môn hefyd.

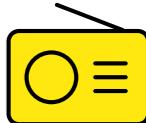
Bill: Mae'r plant yn hoffi mynd ar wyliau i ynys Môn, mae'r traethau'n fendigedig yna. Ga i helpu efo'r bocsys?

Carys: Diolch yn fawr. Carys dw i. Diolch am eich help chi.

Bill: Croeso, Bill dw i. Ar ôl i ni gario'r bocsys o'r car, dach chi isio paned o de? Mae gen i fflasg yn y car!

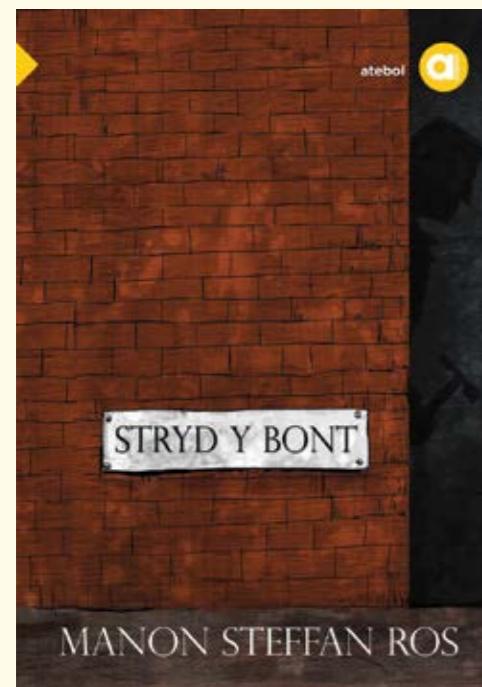

Robin Radio

Dach chi rŵan yn medru darllen *Stryd y Bont* gan Manon Steffan Ros. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

Dydd Gwener, 6.12pm

Mae Sioned yn cerdded drwy'r drws. Mae Rhif 1, Stryd y Bont yn dywyll, ac mae Sioned wedi blino ar ôl diwrnod prysur yn y gwaith. Mae hi'n tynnau ei hesgidiau, ac yn tynnau ei chot.

tywyll – dark

a) Atebwch:

Pam oedd Gwen yn hwyr yn dŵad adre?

Pam wnaeth gŵr Gwen fynd i'r banc?

Pam mae Gwen yn ffonio Radio Rocio?

b) Gwrandewch am:

Roedd gen i olwyn fflat. — *I had a flat tyre.*

Pen-blwydd priodas hapus! — *Happy anniversary!*

Mwynhewch y noson! — *Enjoy the evening!*

c) Cyfieithwch:

After the mechanic arrived...

They didn't take cards.

After I saw the flowers...

Help llaw

This pattern is very similar to Rhaid.

1. Here is the verb pattern for **Cyn/Ar ôl** in full:

Cyn/Ar ôl i mi

Cyn/Ar ôl i ni

Cyn/Ar ôl i ti

Cyn/Ar ôl i chi

Cyn/Ar ôl iddo fo/iddi hi

Cyn/Ar ôl iddyn nhw

Cyn/Ar ôl i Eryl

2. Again, the **treiglad meddal** following the pattern **Cyn/Ar ôl i mi** is caused by the **i**: **Cyn i mi fynd**.

3. Again, there is no **yn** in this pattern. e.g. **Ar ôl i mi ymddeol**.

4. There is no difference between past, present and future.

Look at the rest of the sentence to work out the tense.

Before I go/Before I went = **Cyn i mi fynd**.

After I go/After I'd gone = **Ar ôl i mi fynd**.

Uned 25 (dau ddeg pump) – Mae 'na fwyd yn y caffi

Nod: Gofyn am bethau mewn caffi/

Asking for things in a café

(Mae 'na fwyd, Oes 'na fwyd? Does 'na ddim bwyd.
Mae'r bwyd... Ydy'r bwyd...? Dydy'r bwyd ddim...)

Geirfa

bwydlen(ni) — menu(s)

gwraig tŷ — housewife

adeiladwr (-wyr) — builder(s)

bwletin — bulletin

bwyty (bwytai) — restaurant(s)

cerddor(ion) — musician(s)

cig eidion — beef

cig moch/bacwn — bacon/pork

cig oen — lamb (cig)

cyw iâr — chicken

darn(au) — piece(s)

diwrnod(au) — day(s)

dwyrain — east

garddwr (-wyr) — gardener(s)

gorllewin — west

gweithiwr — worker(s)

(gweithwyr)

gwleidydd(ion) — politician(s)

gŵr tŷ — househusband

gwynt(oedd) — wind(s)

Pasg, y — Easter

porc — pork

pryd(au) — meal(s)

adeiladu — to build

agos — close

eitha — fairly, quite

gwan — weak

hoff — favourite

nunille — nowhere

rheina — those

ychydig — a little, a few

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Yn y caffi

Sut mae'r bwyd yn y caffi?

Mae'r te'n oer. — The tea is cold.

Mae'r brechdanau'n ffres. — The sandwiches are fresh.

Mae'r coffi'n gryf. — The coffee is strong.

Mae'r cacennau'n flasus. — The cakes are tasty.

Ydy'r te'n oer?

Is the tea cold?

Nac ydy.

Ydy'r coffi'n dda?

Is the coffee good?

Ydy.

Ydy'r cacennau'n flasus?

Are the cakes tasty?

Ydyn.

Ydy'r staff yn glên?

Are the staff nice?

Nac ydyn.

Siaradwch

Siaradwch am dŷ bwyta yn yr ardal.
Gofynnwch gwestiynau i'ch partner.

Dydy'r bwyd ddim yn barod. — The food isn't ready.

Dydy'r brechdanau ddim yn barod. — The sandwiches aren't ready.

Dydy'r te ddim yn boeth. — The tea isn't hot.

Dydy'r cyrri ddim yn boeth. — The curry isn't hot.

Cerdyn post o'r gwyliau

Gwyliau gwych

tywydd
gwesty
traeth
môr
bwyd
gwin
plant

Mae 'na...

- Mae 'na siwgr ar y bwrdd.** — There is sugar on the table.
- Mae 'na lefrith yn y jwg.** — There is milk in the jug.
- Mae 'na gacennau ar y cownter.** — There are cakes on the counter.
- Mae 'na frechdanau ar y cownter.** — There are sandwiches on the counter.

Gwyliau ofnadwy

tywydd
gwesty
traeth
môr
bwyd
gwin
plant

- Mae 'na lawer o fwyd yma.** — There is a lot of food here.
- Mae 'na ddigon o fwyd yma.** — There is enough/plenty of food here.
- Mae 'na ormod o fwyd yma.** — There is too much food here.
- Mae 'na ychydig o fwyd yma.** — There is a little food here.

- Oes 'na siwgr yn y coffi?** — Is there sugar in the coffee?
- Oes 'na siwgr ar y bwrdd?** — Is there sugar on the table?
- Oes 'na lefrith ar y bwrdd?** — Is there milk on the table?
- Oes 'na ddigon o lefrith yn y te?** — Is there enough milk in the tea?

- Does 'na ddim brechdanau ar ôl.** — There are no sandwiches left.
- Does 'na ddim cacennau ar ôl.** — There are no cakes left.
- Does 'na ddim llefrith ar ôl.** — There is no milk left.
- Does 'na ddim byd ar ôl.** — There is nothing left.

Edrychwrh ar y lluniau efo'ch partner a sgwennwch dair brawddeg yn dechrau efo 'Mae 'na...' neu 'Does 'na ddim'... wrth bob llun.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Yn eich ardal – Oes 'na....?

pwll nofio	sinema	theatr
gorsaf heddlu	gorsaf drenau	canolfan siopa
gwesty	tafarn	swyddfa bost
ysgol	garej	llyfrgell
siop ddillad	siop esgidiau	ysbyty

Sgwrs 1 – Yn y Tŷ Bwyta – Bwyty Bwyd y Byd

A: Noswaith dda. Croeso i fwyty "Bwyd y Byd". Dach chi ar ben eich hun?	B: Paella... Poeth?
Ia, mae 'na lawer o tsili a paprica yn y paella.
B: Mae'n ddrwg iawn gen i, mae fy ffrind i, Jen, yn mynd i fod yn hwyr iawn.	B: Dw i ddim yn siŵr...
Rhaid i chi gael y paella.
O'r gorau.
A: Wel, dan ni'n brysur iawn... bwrdd i un, felly?	A: Ac i yfed? Mae ein gwin coch Bordeaux ni yn mynd yn dda iawn efo'r paella...
B: Na, dw i isio bwrdd i dda.	B: lawn... Mi fydd gen i syched ar ôl bwyta tsili poeth.
A: O'r gorau. Mae'r pysgod wedi mynd, ond mae 'na un pryd arbennig ar ôl ar y fwydlen.	A: Mwynhewch eich bwyd!
B: Be ydy o?	
A: Ein Paella Poeth. Mae o'n fendigedig.	

Sgwrs 2 – Yn y caffi.

A: Pnawn da. Tydy'r tywydd yn ofnadwy!

B: Ydy wir, mae hi'n stormus iawn, tydy? Mae'r gwynt yn ofnadwy.

A: Dw i wedi bod yn cerdded am oriau! Oes 'na fwyd poeth ar gael yma?

B: Nac oes, mae'n ddrwg gen i, dan ni'n cau mewn hanner awr.

A: Oes 'na frechdanau, 'ta?

B: Oes, mae gynnon ni frechdanau cyw iâr... O na, mae'n ddrwg gen i, maen nhw wedi mynd hefyd.

A: Oes 'na unrhyw fwyd o gwbl?

B: Wel, mae gynnon ni gacen lemon a bara brith.

A: Reit, dw i isio'r rheina, os gwelwch yn dda. Ga i ddarn o gacen lemon a darn o fara brith – efo mwg mawr o goffi llefrith, plis?

B: Dim problem, ar eu ffordd rŵan.

Darllenwch y darn eto a newid y geiriau wedi eu tanlinellu i siarad am "Y Dafarn".

Gofyn cwestiwn

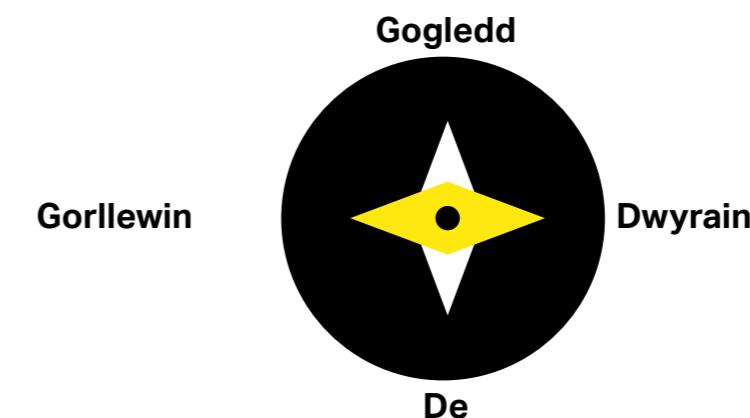
Mae

Sut mae'r teulu?	<i>How is the family?</i>
Sut mae'r gwaith?	<i>How is work?</i>
Sut mae'r tywydd?	<i>How is the weather?</i>
Lle mae'r car?	<i>Where is the car?</i>
Pryd mae amser paned?	<i>When is coffee time?</i>

Ydy

Pwy ydy'r tiwtor?	<i>Who is the tutor?</i>
Be ydy eich enw chi?	<i>What is your name?</i>
Faint ydy'r bil?	<i>How much is the bill?</i>
Faint o'r gloch ydy hi?	<i>What time is it?</i>

Y cwmpawd

Mae Bangor a Wrecsam
yng ngogledd Cymru.

Mae Caerfyrddin a Chasnewydd yn
ne Cymru.

Mae Casnewydd a Wrecsam
yn nwyrain Cymru.

Mae Caerfyrddin a Bangor
yng ngorllewin Cymru.

Mae Bangor yn y gogledd orllewin.

Mae Wrecsam yn y gogledd
ddwyrain.

Mae Caerfyrddin yn y de orllewin.

Mae Casnewydd yn y de ddwyrain.

Lle mae...?

Caerdydd	Tyddewi	Caergybi	Yr Wyddgrug
Nant Gwrtheyrn	Pontypridd	Llangrannog	Y Fflint

Oedran

Be ydy oed y plentyn? _____ How old is the child?

Be ydy oed y plant? _____ How old are the children?

Be ydy oed dy fab di? _____ How old is your son?

Be ydy oed dy ferch di? _____ How old is your daughter?

Mae o'n un oed. _____ He is one

Mae o'n ddwy oed. _____ He is two.

Mae hi'n dair oed. _____ She is three.

Mae hi'n bedair oed. _____ She is four.

Ynganu

A: Noswaith dda. Croeso i Dŷ Bwyta'r Ddraig.

B: **Diolch yn fawr. Ydy hi'n bosib cael bwrdd i ddau, os gwelwch chi'n dda?**

A: Dan ni'n llawn ar hyn o bryd, mae'n ddrwg gen i.

B: **Mae hi'n brysur iawn yma. Fydd rhaid i ni aros yn hir?**

A: Tua awr, ella.

B: **Mae popeth yn edrych yn hyfryd, ond dw i isio bwyd rŵan.**

A: Mae siop sglodion rownd y gornel os dach chi isio bwyd cyflym.

B: **Syniad da. Dan ni'n medru cael pysgod a sglodion heno a dŵad yn ôl nos yfory.**

Ymarfer Arholiad

Nyrs/doctor ydy hi.

Mae hi'n gweithio mewn ysbyty.

Athro ydy o.

Mae o'n gweithio mewn ysgol.

Gyrrwr bws ydy hi.

Mae hi'n gyrru bws.

Tiwtor Cymraeg ydy o.

Mae o'n dysgu Cymraeg i bobl.

Ysgrifenyddes ydy hi.

Mae hi'n gweithio mewn swyddfa.

Garddwyr ydy o.

Mae o'n garddio bob dydd.

Actores ydy hi.

Mae hi'n actio ar y teledu.

Cogydd ydy hi.

Mae hi'n coginio mewn gwesty.

Adeiladwr ydy o.

Mae o'n adeiladu tai.

Gofyn cwestiwn

Dyma Tom.

Byw:	Bangor
Teulu:	3 o blant
Hoffi:	darllen
Neithiwr:	i'r dafarn
Gwaith:	(Llun/Picture)

Edrychwr ar y llun o Tom. Efo partner, atebwch y cwestiynau:

Lle mae Tom yn byw?

Sgynno fo deulu?

Be mae o'n hoffi ei wneud?

Be wnaeth o neithiwr?

Be ydy gwaith Tom?

Efo'ch partner, sgwennwch o leia (at least) tri chwestiwn efo'r geiriau yn y blwch:

Lle	eich	ydy	dosbarth	mae
hi	plant	teulu	Sut	car
gwaith	o'r gloch	mae'r	Faint	chi
Be	Pryd	enw	tywydd	?

Gwrando - Bwletin Tywydd

1. Heddiw, roedd hi'n

2. Heno, mae hi'n

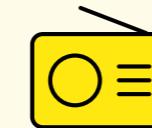
3. Yfory, mi fydd hi'n

4. Dydd Sul, mi fydd hi'n

Robin Radio

a) Atebwch:

Be sy'n agor nos Sadwrn?

Be mae Anti Mair yn hoffi ei fwyta?

Be dydy Llinos ddim yn hoffi ei fwyta?

b) Gwrandewch am:

yn agos at yr afon close to the river
 Cymro ydy'r cogydd? Is the chef a Welshman?
 Sais o Lerpwl ydy o. He is an Englishman from Liverpool.

c) Cyfieithwch:

What is the name of the restaurant?

The menu is in Welsh and English.

Are you a vegetarian?

Help llaw

1. Mae'r goffi ar y bwrdd. – The coffee is on the table. (specific)

ond

Mae 'na goffi ar y bwrdd. – There is coffee on the table. (non-specific)

2. Ydy'r goffi ar y bwrdd? – Ydy. (specific)

ond

Oes 'na goffi ar y bwrdd? – Oes. (non-specific)

3. Edrychwch ar y treigladau:

Mae 'na goffi / Oes 'na goffi?/ Does 'na ddim goffi.

Mae **treiglad meddal** ar ôl 'na.

4. Learn when to use **ydy and when to use **mae** when there is a definite noun or a pronoun in the question:**

PWY, BETH, FAINT+ YDY

PRYD, BLE, SUT + MAE

However there is only one word in the corresponding patterns in the past and future:

Sut oedd y tywydd + Faint oedd y bil?

Sut fydd y tywydd + Faint fydd y bil?

5. Age is always feminine in Welsh.

dwy oed tair oed pedair oed

Uned 26 (dau ddeg chwech) – Ei/Ein/Eu

Nod: Siarad am bethau a phobl sy'n perthyn i bobl eraill
Talking about other people's belongings and relatives
 (ei dŷ e; ei thŷ hi, ein tŷ ni; eu tŷ nhw)

Geirfa

sir(oedd) —— county (counties)

Siôn Corn —— Santa Claus

annwyl —— dear
 aur —— gold
 del —— pretty
 gorau —— best

hyfryd —— lovely
 taclus —— tidy
 trydydd —— third

defnyddio —— to use

Geiriau pwysig i mi

X	X
X	X

Adolygu Fy a Dy

Sam ydy enw fy mhartner i.
 Coch ydy lliw dy gar di?

Be ydy dy hoff fwyd di?
 Be ydy dy hoff ddiod di?
 Be ydy dy hoff lyfr di?
 Be ydy dy hoff ffilm di?

Pitsa ydy fy hoff fwyd i.
 Coffi ydy fy hoff ddiod i.
 Y cwrs Mynediad ydy fy hoff lyfr i.
 Batman ydy fy hoff ffilm i.

Enw	Be? – bwyd	Be? – diod	Be? – llyfr	Be? – ffilm	Pwy? – actor	Pwy? – canwr

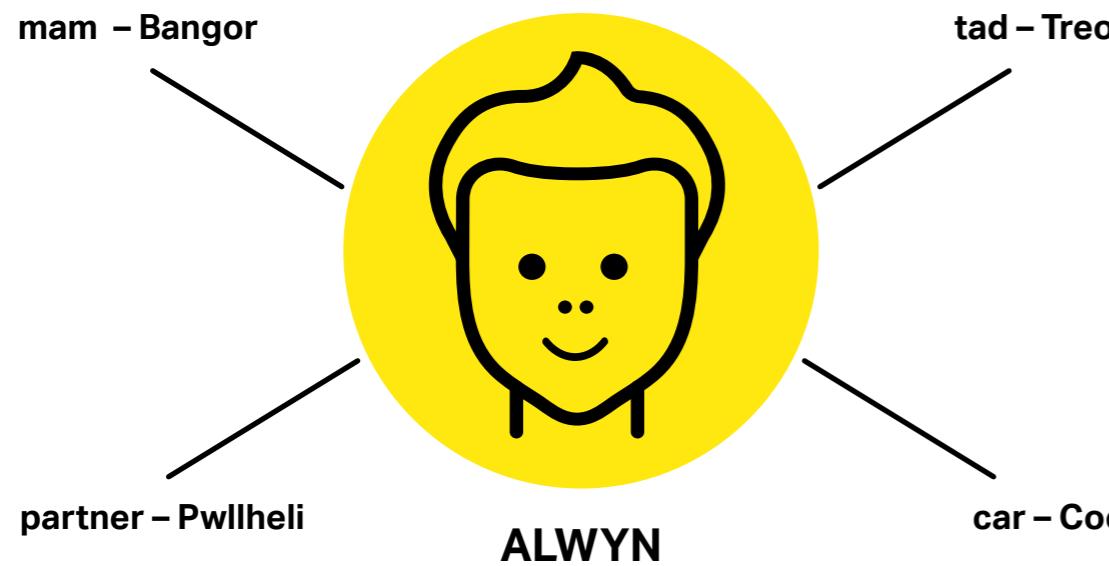
Llenwch o leiaf (at least) 5 blwch:

enw partner	
enw mab	
enw merch	
enw babi	
enw (anifail)	
lliw (anifail)	
mêc car	
lliw car	
enw bòs	
enw tŷ	
enw stryd	
enw mam/tad	
enw brawd/chwaer	
enw ysgol	
mêc ffôn	
enw tiwtor	
lliw gwali	
lliw llygaid	

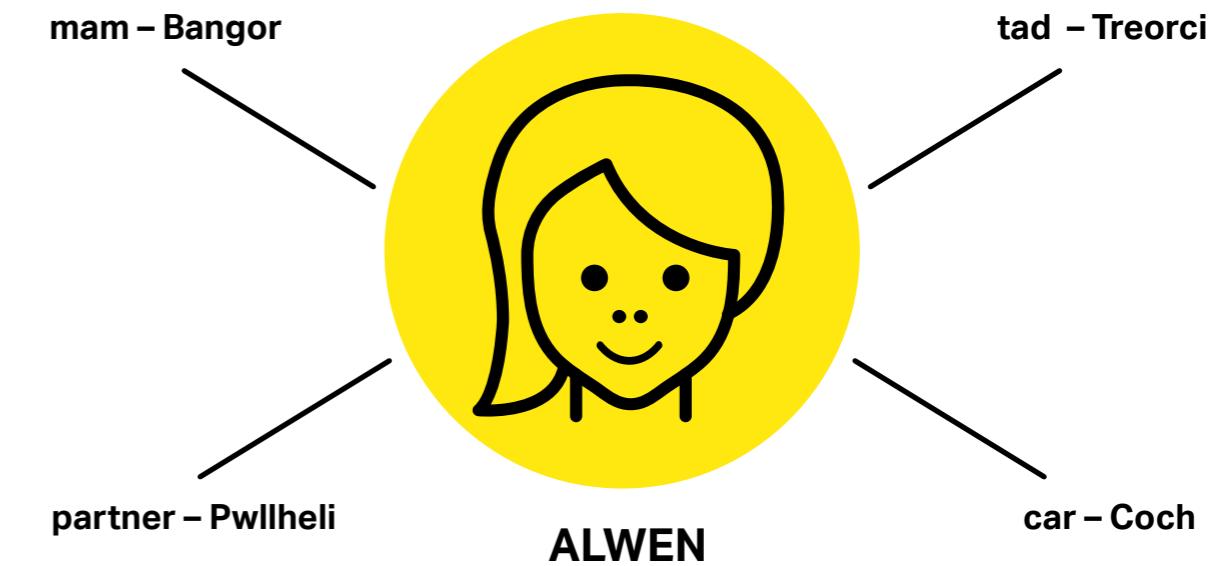
Ei _____ o

Ei _____ hi

Dyma fy ffrind i.
 Alwyn ydy ei enw o.
 Mae ei dad o'n dŵad o Dreorci.
 Mae ei gar o'n goch.
 Mae ei bartner o'n dŵad o Bwllheli.
 Mae ei fam o'n dŵad o Fangor.
 Mae ei wallt o'n frown.
 Mae ei lygaid o'n las.

Dyma fy ffrind i.
 Alwen ydy ei henw hi.
 Mae ei thad hi'n dŵad o Dreorci.
 Mae ei char hi'n goch.
 Mae ei phartner hi'n dŵad o Bwllheli.
 Mae ei mam hi'n dŵad o Fangor.
 Mae ei gwallt hi'n frown.
 Mae ei llygaid hi'n las.

Sgwrs

- Mae ein tŷ ni'n hen.** _____ Our house is old.
- Mae ein tŷ ni'n fodern.** _____ Our house is modern.
- Mae ein car ni'n hen.** _____ Our car is old.
- Mae ein car ni'n newydd.** _____ Our car is new.
- Mae eu tŷ nhw'n hen.** _____ Their house is old.
- Mae eu tŷ nhw'n fodern.** _____ Their house is modern.
- Mae eu car nhw'n hen.** _____ Their car is old.
- Mae eu car nhw'n newydd.** _____ Their car is new.

A.	Dach chi'n nabod Elwyn Evans?	A.	Ydyn. Dyna chi.
B.	Elwyn Evans. Oedd ei dad o'n blismon yn Llanberis ers talwm?	B.	Mi aeth ei frawd o i Awstralia neu rywle.
A.	Oedd. Dyna chi.	A.	Do, i Seland Newydd. Dyna chi.
B.	Mae ei bartner o'n gweithio yn y Cyngor Sir.	B.	Dydy o ddim yn cadw gwesty ym Mhwllheli efo ei frawd arall?
A.	Ydy. Dyna chi.	A.	Ydy. Dyna chi. Dach chi'n ei nabod o?
B.	Mae ei blant o yn ysgol Abercastell.	B.	Nac ydw, dim o gwbl.

Ynganu

Darllenwch y ddeialog yn uchel efo'ch partner:

- Arweinydd:** Tawelwch, os gwelwch yn dda. Dyma'r plentyn nesa i ganu yng Nghyngerdd Nadolig Llandudoch.
- Nain/taid:** **O, tydy hi'n edrych yn ddel?**
- Arweinydd:** Heulwen Huws ydy ei henw hi. Mae hi wedi dŵad â'r pianydd o'i hysgol hi, Ysgol Hafod y Coed.
- Nain/taid:** **Da iawn, Mrs Prydderch.**
- Arweinydd:** Mae hi'n saith oed. Mae hi'n mynd i ganu'r gân "Annwyl Siôn Corn".
- Nain/Taid:** **O dw i wrth fy modd efo "Annwyl Siôn Corn".**
- Arweinydd:** Felly pawb yn y Neuadd yn dawel a rhowch groeso mawr i Heulwen Huws.

Newidiwch y cwestiwn cynta i: Dach chi'n nabod Elwen Evans (hi)?

Siaradwch am eich ffrind gorau/bòs/cymdogion chi.

Be ydy ei enw o? (e.e. Gwyn ydy o.)

Be ydy ei waith o?

Be ydy ei ddiddordebau o?

Be ydy ei henw hi?

Be ydy ei gwaith hi?

Be ydy ei diddordebau hi?

Be ydy eu henwau nhw?

Be ydy eu gwaith nhw? ydy X.

ydy Y.

Be ydy eu diddordebau nhw?

Gwyliau

Edrychwr ar y fideo o'r gân 'Traws Cambria,' gan Steve Eaves. Bws oedd Traws Cambria, yn mynd bob dydd o Fangor i Gaerdydd drwy Aberystwyth, Caerfyrddin ac Abertawe. Roedd o'n cymryd llawer iawn o amser!

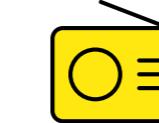
Sut dach chi'n hoffi teithio?

trên/car/bws/awyren/beic/beic modur/llong/cerdded?

Sut dach chi ddim yn hoffi teithio?**Cofiwch:**

Dw i'n hoff o fynd mewn trênlcar/awyren/bws/llog
ar feic/feic modur.

Dw i'n hoff o gerdded.

Robin Radio**a) Atebwch:**

Faint o ystafelloedd gwely sy yn nhŷ newydd Siân?

Be arall sy yn nhŷ newydd Siân?

Be mae Siôn wedi ei wneud efo ei bres?

b) Gwrandewch am:

yr un _____ each
stafell ymolchi _____ bathroom (literally "washing room")
stafell haul _____ conservatory (literally "sun room")

c) Cyfieithwch:

her new car

in his old caravan

his money

Help llaw

family 1 family 2

1. Here is a table of all the pronouns covered in this unit.

	ei _____ hi	ei _____ o	ein _____ ni	eu _____ nhw
tŷ	ei th ŷ hi	ei d ŷ o	ein tŷ ni	eu tŷ nhw
car	ei char hi	ei gar o	ein car ni	eu car nhw
plant	ei p hant hi	ei b lant o	ein plant ni	eu plant nhw
brawd	ei b rabd hi	ei f rabd o	ein brawd ni	eu brawd nhw
doctor	ei d octor hi	ei d octor o	ein doctor ni	eu doctor nhw
gwaith	ei g waith hi	ei g waith o	ein gwaith ni	eu gwaith nhw
mam	ei m am hi	ei f am o	ein mam ni	eu mam nhw
lle	ei ll e hi	ei ll e o	ein lle ni	eu lle nhw
rhieni	ei r hieni hi	ei r hieni o	ein rhieni ni	eu rhieni nhw
oed	ei h oed hi	ei o ed o	ein hoed ni	eu hoed nhw

2. **Ei** (his) ... causes the **soft mutation**, like **dy** (your).

Ei (her) ... causes the **aspirate mutation**. This entails adding a **H** to any words starting with the consonants **C, P** and **T**, and also any words starting with a vowel (**A, E, I, O, U, W, Y**).

Plural possessives do not in general take a mutation. However, it is necessary to add a **H** to any word starting with a vowel following **ein** (our) or **eu** (their) - eu **henw** ni, eu **henw** nhw.

3. Adjectives usually follow the noun as in **car du, cath ddu**. However, a few adjectives go **before** the noun. One of the most useful is **hen** (old) e.g. **hen gar**. Notice that after the adjective the noun takes a **soft mutation**.

Uned 27 (dau ddeg saith) – Pobl y Cwm

Nod: Siarad am eiddo a pherthnasau/
Talking about possessions and relatives

Geirfa

cyfnither(od) —— cousin(s)
ffordd (ffyrdd) —— way(s), road(s)
nith(od) —— niece(s)

opera (operâu) —— opera(s)
prifysgol/ion) —— university
(universities)

canol —— middle, centre
capten —— captain
cefnder (cefndryd) —— cousin(s)
cyfeiriad(au) —— address(es)
cyfenw(au) —— surname(s)
cylchgrawn —— magazine(s)
(cylchgronau)
ffôn (ffonau) —— mobile phone(s)
symudol
gair (geiriau) —— word(s)

hanes(ion) —— history/histories
hen beth(au) —— antique(s)
mêc —— a make
nai (neaint) —— nephew(s)
tim (timau) —— team(s)
ystyr(on) —— meaning(s)

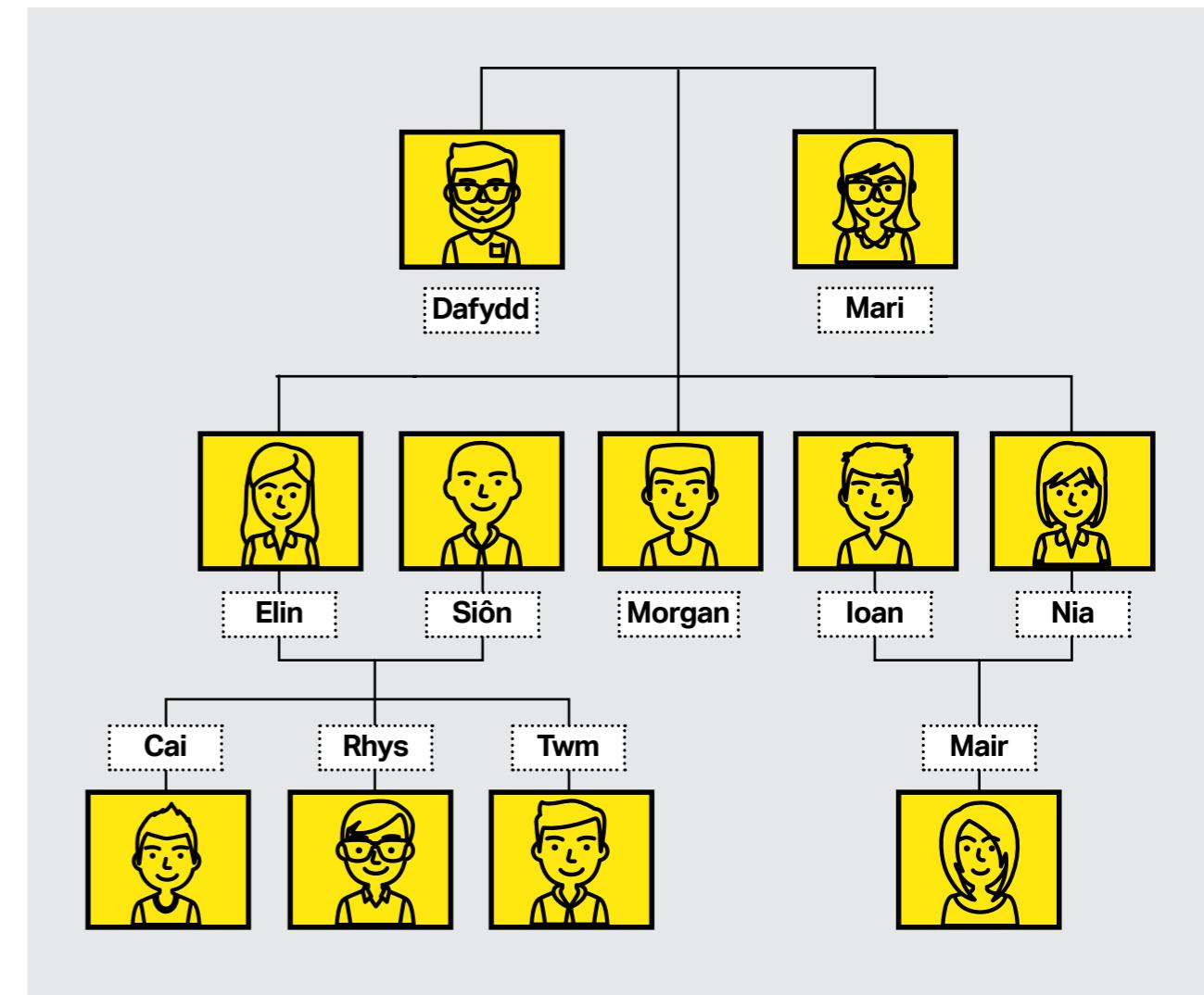
llond ceg —— a mouthful

Gairiau pwysig i mi

X X
X X

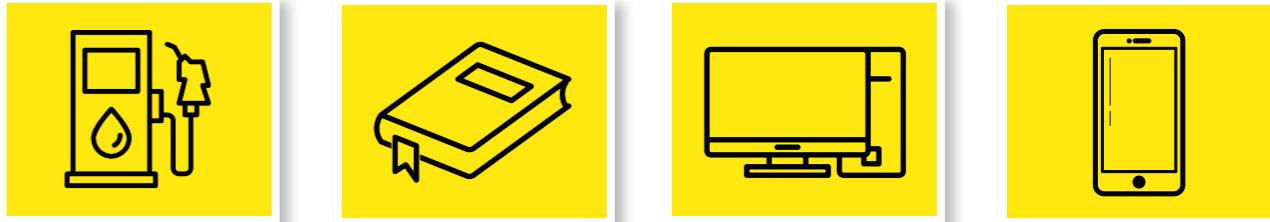
Mam Siân dw i. ————— I'm Siân's mother.
Brawd Siân dw i. ————— I'm Siân's brother.
Ewythr Siân dw i. ————— I'm Siân's uncle.
Ffrind Siân dw i. ————— I'm Siân's friend.

Coeden deuluol

Be ydy enw dy dad di? ————— What is your father's name?
Be ydy enw dy frawd di? ————— What is your brother's name?
Be ydy enw dy fodryb di? ————— What is your aunt's name?
Be ydy enw dy bartner di? ————— What is your partner's name?

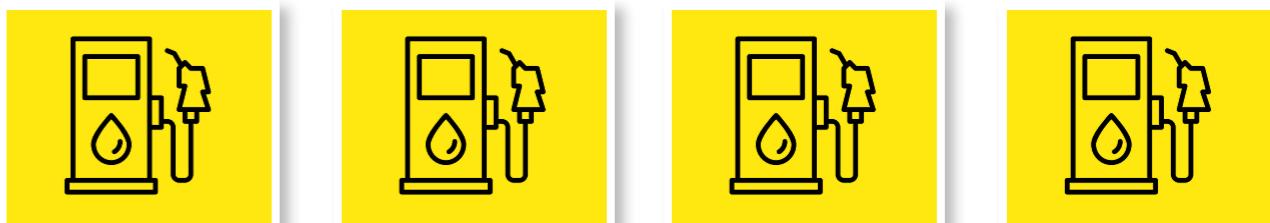
Fiesta ydy mēc fy nghar i. — Fiesta is the make of my car.
Coch ydy lliw fy nghar i. — Red is the colour of my car.
Dr Jones ydy enw fy noctor i. — Dr Jones is the name of my doctor.
Banc Bryncastell ydy enw fy manc i. — Banc Bryncastell is the name of my bank.

Pwy wnaeth ddeud?
Bart **Simon Cowell** **Sali Mali** **Juliet** **Shakespeare** **Batman**

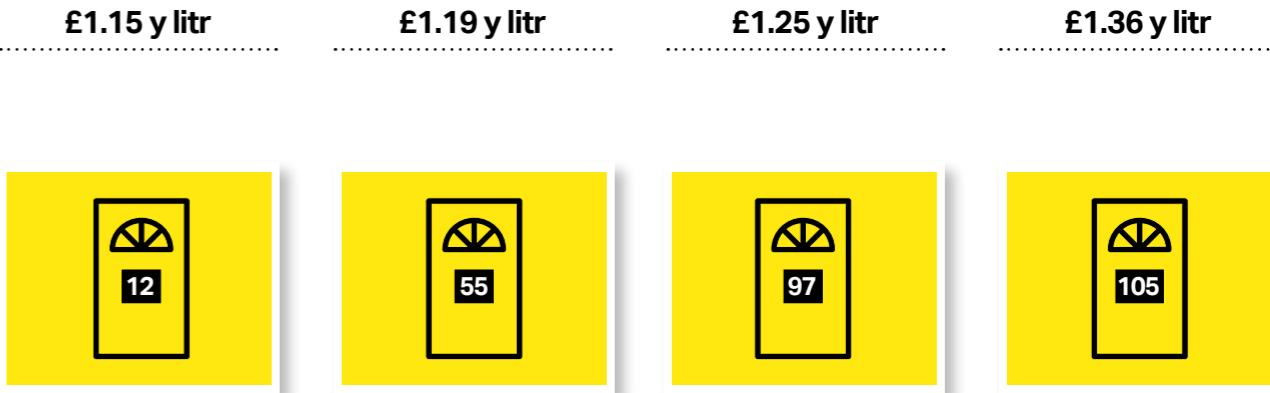
Romeo ydy enw fy nghariad i.
 Batmobile ydy enw fy nghar i.
 Homer ydy enw fy nhad i.
 Jac y Jwc ydy enw fy ffrind i.
 X Factor ydy teitl fy rhaglen i.
 King Lear ydy teitl fy nrama i.

Be ydy pris y petrol? — What is the price of the petrol?
Be ydy rhif y tŷ? — What is the number of the house?
Be ydy enw'r tŷ? — What is the name of the house?
Be ydy enw'r dre? — What is the name of the town?

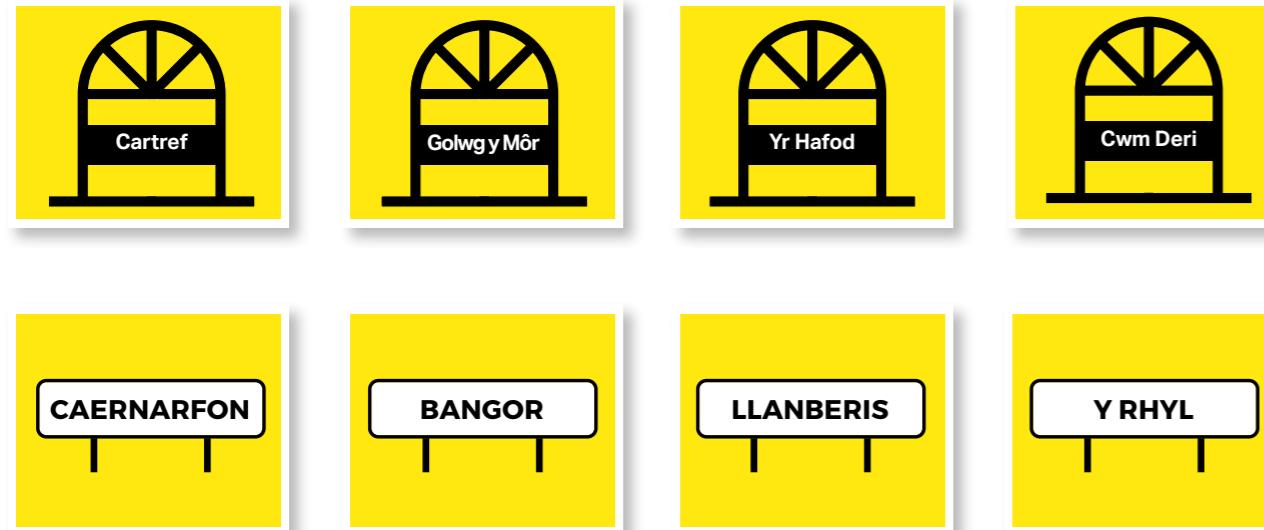

Holiadur – Gofynnwch y cwestiynau i bum person yn y dosbarth

Enw	mēc car	lliw car	enw doctor	enw banc

Be ydy pris petrol? — What is the price of petrol?
Be ydy pris cwrs Cymraeg? — What is the price of a Welsh course?
Be ydy pris cyfrifiadur? — What is the price of a computer?
Be ydy pris ffôn symudol? — What is the price of a mobile phone?

Pwy ydy'r capten? Who is the captain?

Pwy ydy capten y tîm? Who is the captain of the team?

Pwy ydy capten tîm Cymru? Who is the captain of the Welsh team?

Efo'ch partner, cyfieithwch:

Who is the head?

Who is the head of the school?

Who is the head of Aberheli School?

Who is the teacher?

Who is the teacher of the class?

Who is the teacher of Year 6?

Where is the middle?

Where is the city centre?

Where is the centre of the city of London?

Efo'ch partner, sgwennwch y cwestiwn:

JK Rowling ydy awdur llyfrau Harry Potter.

Ian Fleming oedd awdur llyfrau James Bond.

Shakespeare oedd awdur Macbeth.

Bethan Gwanas ydy awdur llyfrau Blodwen Jones.

John Davies oedd awdur Hanes Cymru.

Dylan Thomas oedd awdur Under Milk Wood.

Ynganu

Bryn Terfel

Mae Bryn Terfel yn dŵad o Bant Glas yng Ngogledd Cymru yn wreiddiol ac mae o wedi gweithio'n galed iawn i lwyddo ym myd opera. Erbyn hyn, mae o'n canu dros y byd. Mi aeth o i'r coleg yn y Guildhall yn Llundain lle wnaeth o ennill y fedal aur. Mi wnaeth o ddechrau gweithio efo Cwmni Opera Cenedlaethol Cymru yn 1990 pan wnaeth o ganu Cosi Fan Tutte. Wedyn mi aeth o i weithio ym Mrwsel cyn canu yn Figaro yn Covent Garden yn 1992. Ym mis Medi 2011, mi wnaeth o ganu yn Central Park, Efrog Newydd o flaen dros saith deg mil o bobl. Mae o'n helpu Urdd Gobaith Cymru, Shelter Cymru a Chanolfan Therapi Plant Bobath yng Nghaerdydd.

Sgwrs – Yn Siop y Gornel

- A: **Helô 'na! Esgusodwch fi, ond be ydy pris y cylchgrawn yma?**
- B: Dwybunt ydy pris y cylchgrawn yna. Bargen!
- A: **Wel ydy, mae'n dipyn o fargen. Mmm! Ydy hi'n bosib archebu'r cylchgrawn bob mis?**
- B: Ydy, wrth gwrs. Un munud. Be ydy'r enw?
- A: **Ann. Ann Rhydderch.**
- B: Diolch. Ann... Beth oedd y cyfenw eto, plîs?
- A: **Rhydderch. Mae'n dipyn o lond ceg!**
- B: A be ydy'ch cyfeiriad llawn chi, Ann?
- A: **7 Ffordd y Parc, Aberheli.**
- B: Na! 7 Ffordd y Parc! Mam Dafydd Rhydderch dach chi?
- A: **Ia. Pam? Be mae o wedi wneud rŵan?**
- B: Dim byd. Ond tad Siân dw i, cariad Dafydd.
- A: **Chi ydy Mr Davies, tad Siân?**
- B: **O, byd bach!**

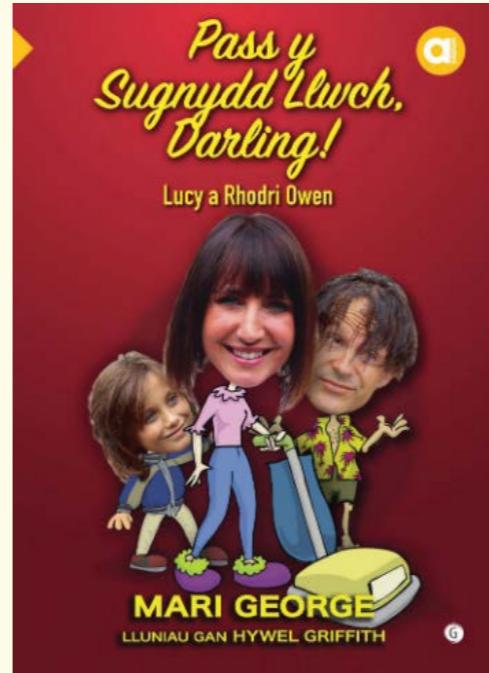
Gwyliau – Croeso i Gaerdydd

Gwyliau y fideo a sgwennwch y lleoedd dach chi'n gweld – 5 lle.

Dach chi rŵan yn medru darllen *Pass the Sugnydd Llwch, Darling!* gan Rhodri a Lucy Owen. Dach chi'n medru prynu'r llyfr yn eich siop Gymraeg leol chi neu ar www.gwales.com.

Dyma'r clawr (cover) ac un paragraff:

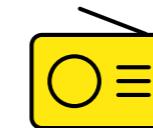

Mae Rhodri a Lucy Owen yn byw yn **y Bont-faen** gyda eu mab Gabriel. Mae'r ddau yn gwneud gwaith **cyflwyno** ar y teledu. Mae Rhodri yn cyflwyno ar y rhaglen deledu *Heno* ac mae Lucy yn darllen y newyddion ar BBC Wales. Mae Gabriel a Rhodri yn siarad Cymraeg yn **rhugl**. Mae Lucy yn dysgu Cymraeg. Hoff beth Gabriel ydy hanes, hoff beth Rhodri ydy **cadw'n heini**. Hoff beth Lucy ydy **hwfro**. Mae hi'n hoffi hwfro'r tŷ.

Y Bont-faen
rhugl
hwfro

Cowbridge
fluent
to Hoover

cyflwyno
cadw'n heini
*to present
to keep fit*

Robin Radio**a) Atebwch:**

I ba dre/ddinas aeth Catrin dros y penwythnos?

Pam doedd hi ddim isio mynd i'r Senedd?

Faint o gestyll sy yn y sgwrs?

b) Gwrandewch am:

Be ydy dy hanes di? ————— *What's your history? (lit.)*
What have you been doing?

Dyfala lle es i. ————— *Guess where I went.*

Dw i newydd fod... ————— *I've just been...*

c) Cyfieithwch:

I don't like antiques.

I must have a clue.

Is The Millennium Centre the answer?

Help llaw

1. This pattern, **pris te, pris y te** can sometimes be difficult because it is so different to English. Think of it as **Pobl y Cwm** syndrome.
The People of the Valley = Pobl y Cwm.

Un THE yn Saesneg (*the price of petrol*)

Dim 'Y' yn Gymraeg
(pris petrol)

Dau THE yn Saesneg (*the price of the petrol*)

Un 'Y' yn Gymraeg
(pris y petrol)

2. When something belongs to or is associated with a person or place, we have no **y** at all:

*The Welsh team
The University of South Wales
The National Library of Wales*

Tîm Cymru
Prifysgol De Cymru
Llyfrgell Genedlaethol
Cymru

3. Notice that **y** or **yr** appears as '**r**' when following a vowel:

Be ydy rhif y car?
Be ydy cyfeiriad yr ysgol?
Be ydy enw'r rheolwraig?

4. Notice the answer **la** in the Deialog. We answer **la** to an emphatic question. In Welsh, a non-emphatic sentence or question begins with a verb. However, if there is a different part of speech at the beginning, we answer **la** or **Na / Naci**. Look at the examples:

Mam Dafydd Rhydderch dach chi?
Coch ydy lliw eich gwallt chi?
Doctor dach chi?
(Dach chi'n gweithio fel doctor?)

la/Na. (Naci, Nage)
la/Na. (Naci, Nage)
la/Na. (Naci, Nage)
(Ydw/Nac ydw).

Uned 28 (dau ddeg wyth) – Adolygu'r cwrs ac edrych ymlaen

Nod: Adolygu lefel Mynediad

Geirfa

campfa ——— gym
ffurflen(ni) ——— form(s)

rownd ——— round (gêm / diod)

iechyd ——— health

lle(fydd) ——— place(s)

torri ——— to break, to cut
trio ——— to try

tynnu ——— to pull, to take off,
to take out

aml ——— often
diddorol ——— interesting
ola ——— last

perffaith ——— perfect
tal ——— tall

gwir neu gau ——— true or false
llongyfarchiadau ——— congratulations

ymlaen ——— forward
yn barod ——— already

Geiriau pwysig i mi

X

X

X

X

Gêm o gardiau

	♠	♦	♣	♥
A	Sut mae'r tywydd heddiw?	Lle aethoch chi i'r ysgol?	Be wnaethoch chi cyn i chi ddŵad yma heddiw?	Sut oedd y tywydd ddoe?
2	Be wnaethoch chi wythnos diwetha?	Pryd wnaethoch chi godi bore 'ma?	Be gest ti i frecwast heddiw?	Be wnaethoch chi ddoe?
3	Lle dach chi wedi bod yn Ne Cymru?	Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?	Be mae rhaid i chi wneud yfory?	Dach chi wedi gweld Pobol y Cwm?
4	Gofynnwch gwestiwn i fi, os gwelwch chi'n dda!	Dach chi'n mynd i gampfa?	Be oeddech chi'n hoffi ei wneud pan oeddech chi'n blentyn?	Be mae rhaid i chi wneud heno?
5	Sgynnoch chi anifail anwes?	Be ydy'ch gwaith chi?	Efo pwy dach chi'n siarad Cymraeg?	Sgynnoch chi deulu?
6	Be fyddwch chi'n ei wneud dros y penwythnos?	Sut fydd y tywydd yn Sawdi Arabia yfory?	Be dach chi'n hoffi ei wneud yn eich amser sbâr?	Be wnaethoch chi brynu mewn siop ddiwetha?
7	Be wnaethoch chi weld ar y teledu ddiwetha?	Be gest ti i ginio dydd Sul?	Faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gwely fel arfer?	Lle oeddech chi nos Galan ddiwetha?
8	O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?	Dach chi'n hoffi wyau Pasg siocled?	Be dach chi'n hoffi ei wneud ar ddydd Sadwrn?	Am faint o'r gloch dach chi'n edrych ar y newyddion?
9	Pwy ydy dy hoff actor di?	Be ydy mêc eich car chi?	Be ydy dy hoff air Cymraeg di?	Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?
10	Be wnaethoch chi ar ôl i chi adael yr ysgol?	Faint o'r gloch ydy hi rŵan?	Pwy ydy dy gymdogion di?	Lle dach chi'n byw?
Jac	Be ydy lliw eich llygaid chi?	Be dach chi'n hoffi ei yfed mewn caffi?	Be ydy dy hoff ffilm di?	Be wnaethoch chi neithiwr?
Brenhines	Lle dach chi isio mynd ar wyliau?	Be ydy enw eich ffrind gorau chi?	Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?	O le mae eich teulu chi'n dŵad yn wreiddiol?
Brenin	Lle wyt ti'n hoffi mynd am dro yng Nghymru?	Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw?	Dach chi wedi bod i lwerddon?	Be dach chi'n hoffi ei yfed mewn parti?

Efo'ch partner, parwch hanner o'r grid cynta â hanner o'r grid nesa.

Rhaid	Nyrs	Ydy'r plant yn hapus?	Dw i'n edrych	Be ydy dy	Dw i'n mynd i'r
Mae'r ferch yn (3)	Mi fydd hi'n	Mae'r babi'n un	Dyma fy	Rhaid i	Mae hi'n chwarter
Mae'r trênam	Mae'r hogyn yn (4)	Mae'r swyddfa'n	Dw i'n gweithio yn	Sut	Mi wnaeth o
Wnaethon nhw ddim	Pwy	Faint	Dw i'n gwrando	Wnaeth	Be wnest
Roedd hi'n	Be ydy eich	Mae Aled yn gweithio	Mae hi'n hanner awr	Pryd	Lle
*****	*****	*****	*****	*****	*****
bedair oed	i bedwar	dri o'r gloch	i mi brynu bara	oer ddoe	waith di?
brysur iawn heddiw	mae swper?	mae'r teulu?	enw chi?	ydy hi	dair oed
ar y teledu	wedi dau	mae'r ysgol?	ydy'r pris?	chi fynd	wyntog yfory
yr ysbty	mewn banc	ydy'r bös?	gwaith rŵan	nheulu i	ar y radio
Ydyn	y plant gysgu?	mynd i'r gêm	fynd i'r parti	oed	ti neithiwr?

Gwrandeo a darllen - Yn y parc

Enw	Pryd maen nhw yn y parc?	Pryd maen nhw'n mynd i'r parc?	Pa anifail anwes sgynnyn nhw?
Mair	1	2	3
Gareth	4	5	6
Enw	Pam roedden nhw yn yr ysbty?	Lle maen nhw'n mynd ym mis Hydref?	
Mair	7	8	
Gareth	9	10	

Mair: Helô Gareth, sut wyt ti ers talwm?

Gareth: Dw i'n iawn diolch, Mair. Rywt ti'n edrych yn dda. Wyt ti'n rhedeg yn aml?

Mair: Ydw, dw i'n trio rhedeg bob dydd, ond dim ond ar y penwythnos dw i'n dŵad yma. Dw i'n mynd i'r gampfa yn y gwaith o ddydd Llun i ddydd Gwener.

Gareth: Dw i'n dŵad yma bob dydd. Mae'n lle braff i fynd â'r ci am dro.

Mair: Ydy wir. Helô, Pero.

Gareth: Sgen ti anifail anwes?

Mair: Dim rŵan. Roedd gynnon ni gath pan oedd y plant yn fach.

Gareth: Felly pam wyt ti'n rhedeg bob dydd, Mair?

Mair: Dw i'n ymarfer – dw i'n rhedeg hanner marathon Caerdydd ym mis Hydref.

Gareth: Da iawn ti! Wyt ti'n codi arian at rywbeth?

Mair: Ydw – at ysbty Abercastell. Maen nhw angen arian drwy'r amser.

Gareth: Roedd rhaid i mi fynd i ysbty Abercastell pan o'n i'n blentyn. Roedd rhaid i mi gael tynnu fy nhonsils. Roedd y bwyd yn ofnadwy ond roedd y nysys yn glên iawn – mi un diwrnod. Roedd gen i ddolur gwddw ar ôl i mi gael tynnu fy nhonsils!

Mair: Mi wnes i dorri fy nghoes yn chwarae hocia yn yr ysgol. Roedd rhaid i mi gael plastar yn yr ysbty ond wnes i ddim aros dros nos.

Gareth: Dyma ti – deg punt, achos dw i'n mynd ar wyliau ym mis Hydref.

Mair: Diolch yn fawr. Lle wyt ti'n mynd tro'ma?

Gareth: I Sbaen, wrth gwrs, fel arfer. A dw i'n mynd yn y car, felly dw i'n medru mynd â Pero hefyd!

Mair: Braf iawn. Hwyl i ti, a diolch am y pres. A hwyl fawr i ti ar dy wyliau, Pero!

Gareth: Pob hwyl yn y ras, Mair.

Dach chi'n cadw'n heini? Sut?

Gwrando a darllen – Diwedd y cwrs

Be oedd rhaid i ti wneud bore 'ma?

What did you have to do this morning?

Roedd rhaid i mi fynd â'r biniau allan. — *I had to take the bins out.*

Roedd rhaid i mi fynd â'r ci am dro. — *I had to take the dog out for a walk.*

Roedd rhaid i mi olchi'r llestri. — *I had to wash the dishes.*

Roedd rhaid i mi fynd â'r plant i'r ysgol. — *I had to take the children to school.*

- Tiwtor:** Reit, dyma'r dosbarth ola. Llongyfarchiadau i bawb! Dan ni wedi gorffen y cwrs!
- Dosbarth:** Hwrêl!
- Tiwtor:** Cyn i ni fynd i'r dafarn i ddathlu, mi fydd rhaid i ni wneud un peth bach. Rhaid i chi lenwi ffurflen am y cwrs.
- Dosbarth:** Oes rhaid i ni?
- Tiwtor:** _____! Gawn ni ymarfer bach yn gynta? Cwestiwn un. Dach chi wedi mwynhau'r cwrs?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Dach chi'n dŵad yn ôl i wneud y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Oedd y cwrs yn ddiddorol?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Oeddech chi'n hapus efo popeth?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Wnaethoch chi ddysgu'r treigladau yn berffaith?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Fyddwch chi'n gwneud y cwrs Sylfaen nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Dach chi'n mynd i ymarfer Cymraeg cyn y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Fyddwch chi'n edrych ar S4C?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Fydd Radio Cymru yn y car bob dydd?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs
- Tiwtor:** Reit – dach chi isio i mi ddeud popeth eto?
- Dosbarth:** _____ wir! (x)
- Tiwtor:** Sgynnoch chi gwestiwn?
- Dosbarth:** _____ wir! (x)
- Tiwtor:** Dach chi isio taflen am y cwrs nesa?
- Dosbarth:** _____, wrth gwrs.
- Tiwtor:** Da iawn chi – dw i'n mynd i brynu'r rownd gynta i bawb!

Cyn y dosbarth nesa...*Before the next class...***Mi fydd rhaid i ni edrych ar S4C.***We will have to watch S4C.***Mi fydd rhaid i ni wrando ar Radio Cymru.***We will have to listen to Radio Cymru.***Mi fydd rhaid i ni siarad Cymraeg mewn siop.***We will have to speak Welsh in a shop.***Mi fydd rhaid i ni gyfarfod ffrindiau i siarad Cymraeg.***We will have to meet friends to speak Welsh.*

Cymraeg

Gwrandeo a darllen - Yn y Siop**Gwrandewch ar y sgwrs ac atebwch y cwestiynau.****Gwir neu Gau:**

Mi fydd Anti Sali yn saith deg oed dydd Sadwrn.

Mi fydd Tomos yn saith oed dydd Sadwrn.

Mae Carys isio prynu cacen i Anti Sali.

Mae Aled isio prynu trêñ bach i Tomos.

Cyfeithwch:

birthday cake _____

afternoon tea _____

birthday present _____

T-shirt _____

Dach chi'n medru meddwl am rywbeth arall?

cacen _____ te _____

anrheg _____ crys _____

Carys: Bore da Aled, sut wyt ti?**Aled:** Helô Carys, dw i'n iawn, diolch.**Carys:** Ga i ofyn cwestiwn i ti? Pa gerdyn wyt ti'n hoffi? Yr un efo balŵns pinc, 'ta'r un yma efo cacen pen-blwydd?**Aled:** Dw i ddim yn siŵr, i bwy mae'r cerdyn?**Carys:** Mae chwaer fy mam, Anti Sali, yn wyth deg oed dydd Sadwrn. Dan ni'n mynd â hi i Westy Portmeirion i gael te prynhawn.**Aled:** Bendigedig! Rhaid i ti ddewis y cerdyn efo'r gacen, dach chi'n siŵr o gael cacen arbennig iawn ym Mhortmeirion!**Carys:** A deud y gwir, dw i wedi coginio un yn barod, mae Anti Sali yn hoffi cacen ffrwythau efo digon o frandi – a dw i'n edrych mlaen at fwyta'r gacen hefyd!**Aled:** Wel, wyt ti'n medru helpu efo dewis anrheg pen-blwydd i Tomos?**Carys:** Dy fab di? Be mae o'n hoffi ei wneud?**Aled:** Mae o'n hoffi trenau. Mae'r llyfr yna'n edrych yn dda, ond mae o dipyn bach yn anodd.**Carys:** Be am y crys T yna? Yr un efo trêñ glas.**Aled:** Perffaith! Glas ydy ei hoff liw o. Wyt ti'n medru gweld un i hogyn saith oed? Mae o'n cael ei ben-blwydd o'n chwech oed dydd Sadwrn, ond mae o'n fachgen tal iawn.**Carys:** Fel ei dad o! Dyma fo, crys T i blentyn saith oed. Lle dach chi'n cael parti?**Aled:** Yn y ganolfan hamdden, efo castell bownsio. Mae'r dosbarth i gyd yn dwâd, ac mi fydd 'na jeli coch i bawb!**Carys:** Pob lwc efo'r parti!**Aled:** Diolch. Gobeithio bydd hi'n braff ym Mhortmeirion!

Siaradwch

Pryd oedd y tro diwetha wnaethoch chi fynd i barti?
Parti pwy? Lle oedd y parti?

Fyddwch chi'n dathlu rhywbeth yn y misoedd nesa?
Be? Lle? Sut? Efo pwy?

Robin Radio

a) Atebwch:

Lle mae Robin yn mynd?

Pam?

Pam mae Anti Mair yn mynd hefyd?

b) Gwrandewch am:

Ga i air? *Can I have a word?*

Paid â bod yn swil. *Don't be shy.*

Gawn ni weld. *We shall see.*

c) Cyfieithwch:

Can you come here?

What am I going to do?

It will be terribly boring.

Yr Arholiad

Paratoi at Arholiad Mynediad
Preparing for the Entry level exam

Geirfa

blwyddyn *year(s)*
(blynnyddoedd)

arholiad(au) *exam(s)*
cyfweliad(au) *interview(s)*

manylion *details*
trip(iau) *trip(s)*

paratoi *to prepare*

niwlog *foggy, misty*

tebyg *similar; likely*

Geirianu pwysig i mi

×

×

×

×

Papur 1 ydy'r Papur Darllen a Deall.

Mae hanner awr i wneud tri chwestiwn.

Cwestiwn 1 – Hysbysebion

Mae'r cwestiwn yn codi yn y Gwaith cartref am y tro cynta yn Uned 17.

Cwestiwn 2 – Deialog

Efo'ch partner, darllenwch y ddeialog, ac yna llenwch y gridiau ar sail yr wybodaeth a roddir.

Read the dialogue, then complete the grids based on the information given.

Mae Dafydd a Bethan yn cyfarfod yn noson gofrestru (registration) y dosbarthiadau nos yn y Coleg.

Dafydd: Helô Bethan. Sut wyt ti? Wyt ti'n mynd i wneud cwrs Sbaeneg eto eleni?

Bethan: Mi wnes i fwynhau'r cwrs Sbaeneg yn fawr iawn llynedd, ac ro'n i'n mynd i wneud cwrs Sbaeneg Blwyddyn 2 eleni. Ond dydy'r cwrs ddim yn mynd i redeg achos does 'na ddim digon o bobl.

Dafydd: O, mae'n ddrwg gen i. Fel rwyt ti'n gwybod, do'n i ddim yn hapus o gwbl efo'r cwrs Sbaeneg llynedd. Do'n i ddim yn licio'r tiwtor a doedd y tiwtor ddim yn fy licio i!

Bethan: Pa gwrs wyt ti'n mynd i'w wneud eleni, 'ta?

Dafydd: Ro'n i'n mynd i wneud cwrs coginio ond mae o'n costio gormod.

Bethan: O wel, dim dosbarth nos i ti a fi eleni!

Dafydd: Bechod!

Bethan: Wnest ti ddefnyddio dy Sbaeneg ar dy wyliau?

Dafydd: Naddo, wnes i ddim mynd i Sbaen. Mi wnes i aros mewn carafán yn Harlech am wythnos. Roedd y tywydd yn wlyb bob dydd. Byth eto!

Bethan: Wel, mi wnes i gael gwyliau bendigedig yn Sbaen. Roedd y bwyd yn dda, roedd y tywydd yn ardderchog ac mi wnes i siarad tipyn bach o Sbaeneg bob dydd. Mi wnes i fwynhau pob munud.

Dafydd: Rhaid i mi fynd i Sbaen ar wyliau y flwyddyn nesa. Dw i'n mynd i ofyn pwy ydy tiwtor y cwrs Sbaeneg Blwyddyn 1 eleni. Os bydd 'na diwtor newydd, dw i'n mynd i wneud y cwrs eto!

Does dim rhaid i chi ysgrifennu brawddegau, ond rhaid llenwi'r ddau grid.

You do not need to write sentences, but you must fill in both grids.

Enw	Pa gwrs wnaethon nhw llynedd?	Pa gwrs rodden nhw isio ei wneud eleni?	Pam dydy hynny ddim yn bosib?
Bethan	1	2	3
Dafydd	4	5	6

Enw	Lle wnaethon nhw fynd ar wyliau llynedd?	Sut roedd y tywydd?
Bethan	7	8
Dafydd	9	10

Cwestiwn 3 ydy Llenwi bylchau (Gap-filling)

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun

mewn cromfachau neu'r llun, fel y bo'n briodol:

Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets or the pictures, as appropriate:

1. Beth (gwneud) chi ddoe?
2. mae'r bws yn mynd? Am saith o'r gloch.
3. Mae hi'n heddiw.
4. Dw i'n hoffi gwrando y radio.
5. Ydy'r plant yn mynd?
6. Mae hi'n i'r gwaith bob dydd.
7. Mae'r ddrama'n dechrau am hanner wedi wyth.
8. Rhaid John fynd i'r banc.
9. Maen nhw'n gweithio ym (Pontypridd).
10. Roedd hi'n gweithio ysgol.

Trïwch eto!

1. Beth (gwneud) ti ddoe?
2. mae'r cyngerdd? Yn y neuadd.
3. Mae hi'n heddiw.
4. Dw i'n hoffi edrych y teledu.
5. Wyt ti'n mynd allan heno?
6. Ga i fynd os chi'n dda?
7. Mae'r dosbarth yn dechrau am awr wedi saith.
8. Rhaid ni weithio heno.
9. Maen nhw'n dod o (Bangor).
10. Mae'r plant yr ysgol heddiw.

Papur 2 ydy'r Papur Ysgrifennu (30 munud)

Cwestiwn 1 - Cerdyn Post

Llenwch y bylchau:

Annwyl (enw'r tiwtor)
Dyma fi yn Mae'r tywydd yn Mi wnes i
gyrraedd
..... (ffordd o deithio) neithiwr. Dw i'n aros mewn
Neithiwr mi wnes i fwyta ac yfed
Heddiw dw i'n mynd i
..... Heno dw i'n mynd i
Dw i wedi prynu i ti! Dw i (isio/ddim isio)
dŵad adre! Wela i ti

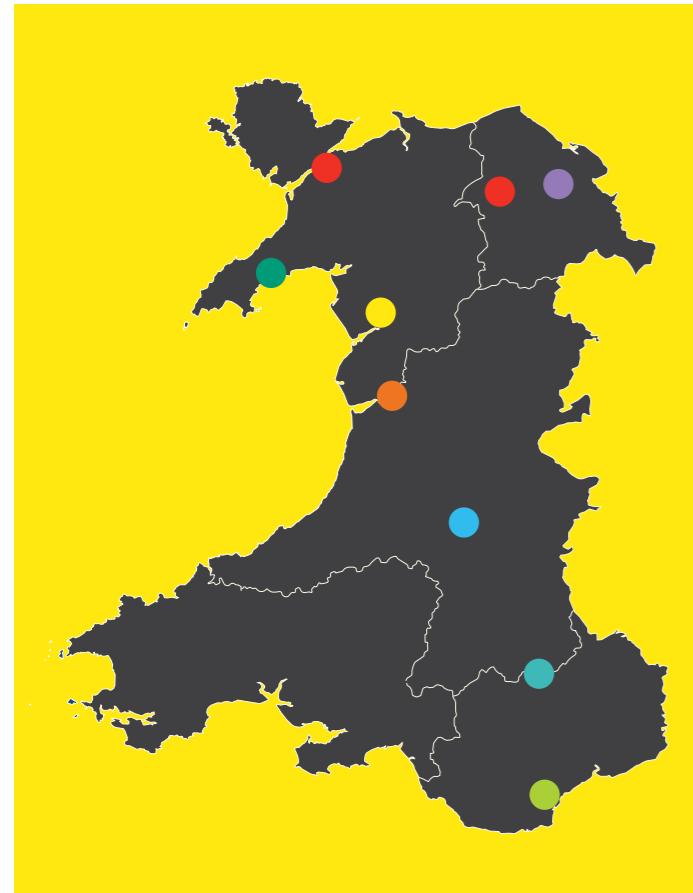
Nesa, sgwennwch frawddegau yn defnyddio'r geiriau yma:

Ffrainc
Caerdydd
tywydd
gwesty
bwyd
nofio
ymlacio
siopa
bwyta
ddoe
heddiw
yfory

Gwnewch y cerdyn post o'r papur arholiad yn y Gwaith cartref.

Cwestiwn 2 – Portread (*Portrait*)

Cofiwch:

- ym Mangor/o Fangor
- yn Nhreffynnon/o Dreffynnon
- yn Nolgellau/o Ddolgellau
- ym Machynlleth/o Fachynlleth
- yn Rhuthun/o Ruthun
- ym Mhwllheli/o Bwllheli
- yng Nghaerdydd/o Gaerdydd
- yn Llandrindod/o Landrindod
- yng Nglyn Ebwy/o Lyn Ebwy

Mae gynno fo/gynni hi:

un plentyn/un hogyn/un hogan (ci/gath)

ddau o blant/dri o blant/bedwar o blant

ddau hogyn/dri hogyn

ddwy hogan/dair hogan

ddau gi/ddwy gath

Sgynno fo/Sgynni hi ddim plant.

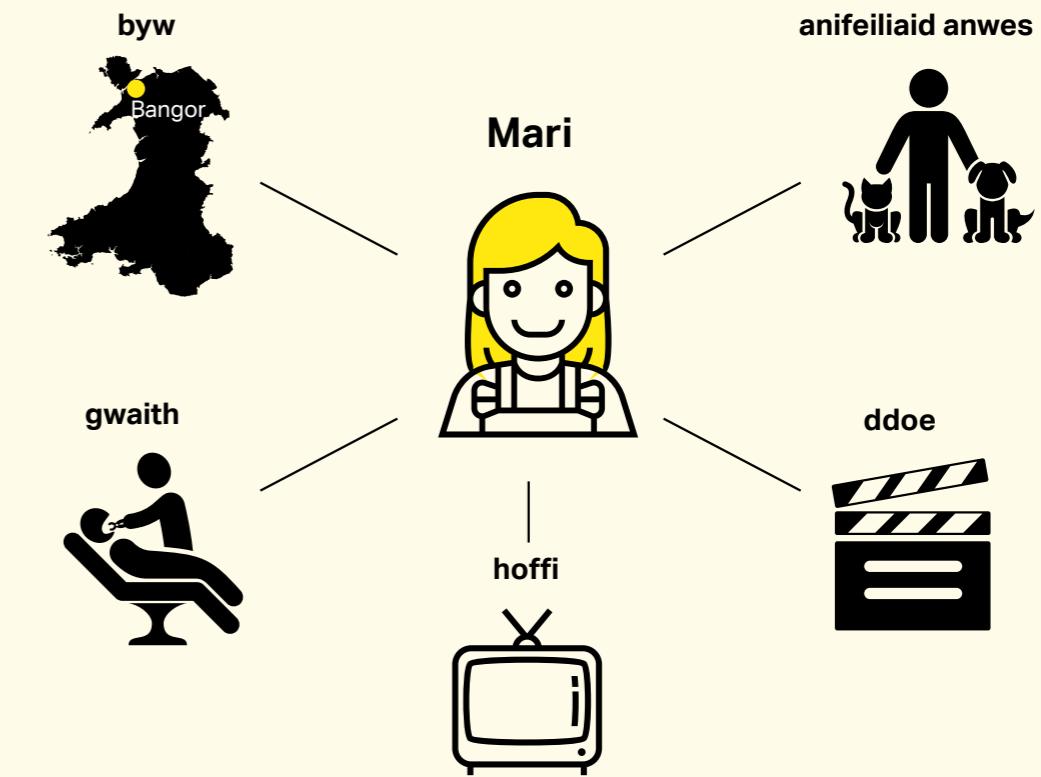
Mi wnaeth o fynd i'r theatr. Roedd o yn y dafarn.

Mi wnaeth hi nofio. Mi wnaeth hi edrych ar y teledu.

2. Portread /Portrait

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the surrounding symbols.

Dyma Mari.

1.
2.
3.
4.
5.

Papur 3 ydy'r Gwrando a Deall.

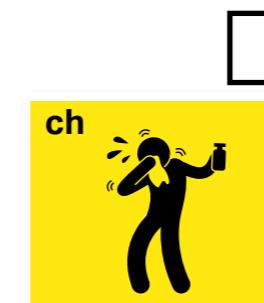
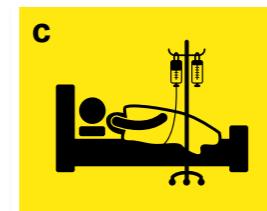
Rhan 1 – Deialog

Mae Lowri a Geraint yn cyfarfod mewn siop.

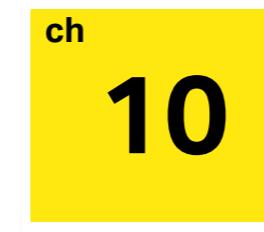
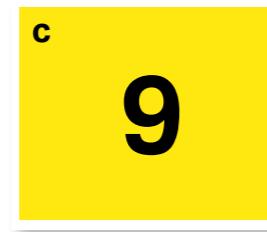
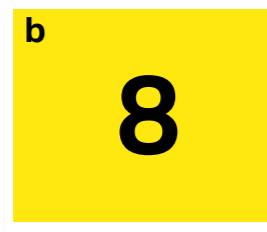
Rhowch lythyren yr ateb cywir yn y blwch:

Put the letter of the correct answer in the box:

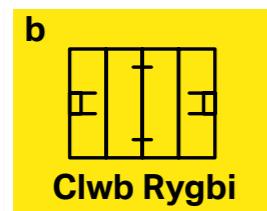
1. Beth sy'n bod ar wraig Geraint?

2. Faint fydd oedran/oed Siôn yfory?

3. Ble/Lle bydd parti Siôn?

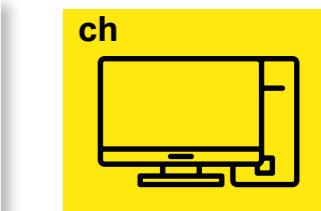
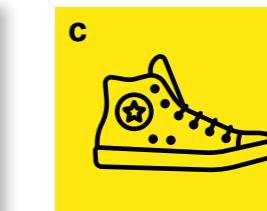
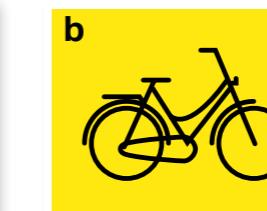
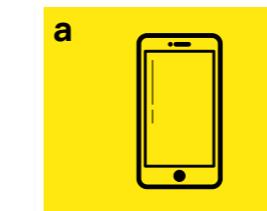

Canolfan Hamdden
Clwb Rygbi
Gartre / Adre
Sinema

4. Pwy sy'n dod/dŵad i'r parti, ar ôl i'r plant gael bwyta?

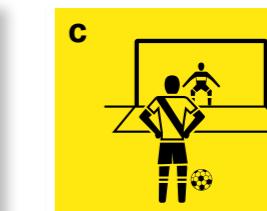
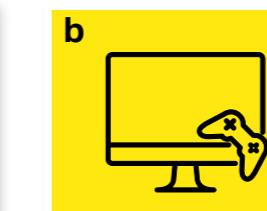
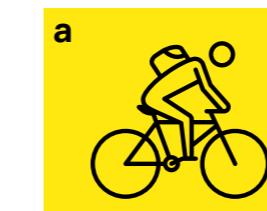
5. Beth bydd Siôn ei gael ar ei ben-blwydd?

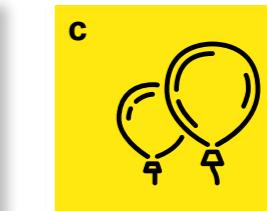
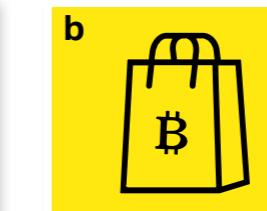
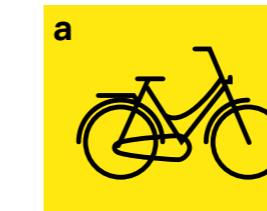
6. Faint gostiodd yr anrheg? Faint wnaeth yr anrheg ei gostio?

7. Beth mae Siôn yn hoffi ei wneud yn ei amser sbâr nawr/rŵan?

8. Beth mae Geraint yn mynd i'w brynu nesa?

Rhan 2 - Bwletin Tywydd

Llenwch y bylchau efo'ch partner.

Dyma'r bwletin __ y__ y__.

Roedd hi'n g__ m__ lo__ ddoe.

Roedd hi'n __ t__ r__ u__ iawn neithiwr.

Mae hi'n w__ n__ o__ heddiw.

Mae hi'n s__ ch a__ r__ frŵan.

Ond mi fydd hi'n n__ w__ o__ ac yn troi'n __ l__ b heno.

Mi fydd hi'n b__ r__ g__ a__ drwy'r nos.

Yn y bore mi fydd hi'n __ w__ w__ e__ r__ , ac yn o__ r iawn.

Erbyn y pnawn mi fydd hi'n __ y__ a h__ u__ o__ , diolch byth.

Llenwch y bylchau efo'ch partner.

Dyma'r bwletin tywydd.

..... da i chi i gyd. Wel, roedd hi'n iawn dros Gymru neithiwr. Ond , mae hi'n Amser da i dyn eira! Mwynhewch y tywydd , achos erbyn bore fory, mi fydd hi'n ym mhob man. Mi fydd 'n cyrraedd y Gogledd ddydd Sul eto ond erbyn dydd Llun mi fydd y tywydd yn iawn ledled Cymru, a drwy'r wythnos wedyn, diolch byth. Os dach chi isio mynd rhaid i chi wneud hynny ar ôl A dyna'r bwletin tywydd.

Gorffennwch y brawddegau yma, ar sail yr wybodaeth yn y bwletin. Fyddwch chi ddim yn colli marciau am wallau sillafu.

Complete these sentences on the basis of the information in the bulletin.

You will not lose marks for spelling mistakes.

1. **Heddiw, roedd hi'n**
2. **Heno, mae hi'n**
3. **Yfory, bydd hi'n**
4. **Wythnos nesa, bydd hi'n**

Rhan 3 - Amserau a phrisiau

punt	ugain punt	chwe phunt	un deg chwech o bunnau	tair punt
am ddim	naw punt	dwy bunt	dwy bunt pum deg	wyth punt
pum punt pum deg	pedair punt	un deg pum punt	saith deg pum ceiniog	pum punt
deg punt	dau ddeg pum punt	pum deg ceiniog	tri deg pum punt	saith punt

Y Prawf Llafar (siarad)

Rhan 1 ydy Darllen deialog

Dach chi wedi bod yn darllen deialogau yn y dosbarth.

Rhan 2 – Ateb Cwestiynau

Byddwch chi'n clywed 5 hysbysiad am ddigwyddiadau gwahanol. Ysgrifennwch amserau dechrau a phrisau'r digwyddiadau yn y colofnau priodol. Defnyddiwch **rifau**, e.e. £5.75. Chewch chi ddim marciau am ysgrifennu geiriau.

You will hear 5 announcements about different events. Write the start times and the prices of these events in the appropriate columns. Use **numbers**, e.g. £5.75. You will receive no marks for using words.

Beth	Amser dechrau	Pris
	* Defnyddiwch rifau * Use numbers	* Defnyddiwch rifau * Use numbers
Noson gomedi		
Taith gerdded		
Trip		
Sioe ffasiwn		
Sadwrn Siarad		

Yn yr arholiad, mi fyddwch chi'n ateb chwech o'r cwestiynau yma. Gofynnwch y cwestiynau i'ch partner (bob yn ail/every other). Cofiwch ateb efo 1 frawddeg lawn (full sentence).

Lle dach chi'n byw?
O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?
Oes gynnoch chi deulu?
Oes gynnoch chi anifeiliaid anwes?
Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw?
Be dach chi'n (ei) hoffi ar y teledu?

Sut mae'r tywydd heddiw?
Sut oedd y tywydd ddoe?
Am faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?
Am faint o'r gloch dach chi'n cael swper fel arfer?
Am faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gwely fel arfer?

Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?
Lle aethoch chi i'r ysgol?
Be ydy'ch gwaith chi?

Be dach chi'n hoffi'i wneud yn eich amser sbâr?
Be mae'n rhaid i chi'i wneud yfory?
Be dach chi'n wneud heno?

Be dach chi'n wneud y penwythnos nesa?
Be wnaethoch chi neithiwr?
Be wnaethoch chi ddoe?
Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?
Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha chi?

Be oeddech chi'n hoffi'i wneud pan oeddech chi'n blentyn?

Rŵan, edrychwch ar y cwestiynau mewn **italics**. Gofynnwch y cwestiynau i'ch partner eto, ond y tro 'ma, rhaid i chi feddwl am gwestiwn arall. (Think of a supplementary question.)

Defnyddiwch **Lle?** / **Pryd?** / **Efo pwy?** / **Sut?** / **Be?**

Yn yr arholiad, mi fydd dau gwestiwn atodol (supplementary).

Rhan 3 – Ateb cwestiynau am y llun.

Cofiwch – brawddegau llawn (full sentences)

Dyma lun o berson gyda gwybodaeth amdano. Bydd y cyfwelydd yn gofyn cwestiynau i chi a dylech chi ateb gan ddefnyddio'r wybodaeth a roddir, gan ddefnyddio brawddegau llawn.

Here is a picture of a person with some information about him. The interviewer will ask you questions, and you should answer using the information given, using full sentences.

Dyma Dafydd.

Yn wreiddiol:	Porthmadog
Ddoe:	i'r dre
Teulu:	2 o blant
Gwaith:	athro
Amser sbâr:	(llun/picture)

Rhan 4 – Gofyn cwestiwn

Yn olaf, efo'ch partner meddyliwch am gwestiwn efo'r geiriau yma yn y cwestiwn. Dach chi'n medru defnyddio cwestiynau o Ran 2 os dach chi isio.

byw	enw	heno
yn wreiddiol	teulu	yfory
gweithio	plant	wythnos nesa
gwyliau	car	amser sbâr
mynd	neithiwr	Lle
cerdded	ddoe	Pryd
darllen	wythnos diwetha	Sut
medru	penwythnos diwetha	Faint
hoffi	i swper	o'r gloch
tywydd	i frecwast	gwyliau

Gwaith cartref

Unedau 1 – 27

Gwaith cartref Uned 1 (un)

1. Atebwch/Gofynnwch y cwestiynau/Answer/Ask the questions:

Pwy dach chi?

Sut dach chi?

..... ? Aberystwyth.

..... ? lawn, diolch.

2. Yr Wyddor

Llenwch y bylchau efo'r llythyren goll/Fill in the gaps with the missing letter:

A	B		Ch	D	
E	F		G		H
	J	L		M	N
O	P		R		S
T		U		Y	

3. Sgwennwch y rhifau ffôn mewn geiriau/

Write the telephone numbers in words:

0300 323 4324 Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol
The National Centre for Learning Welsh

.....
01758 75033 (Nant Gwrtheyrn)

.....
01970 63963 Mudiad Meithrin –
Welsh Early Years Specialists

Gwaith cartref Uned 2 (dau)

4. Write the appropriate greetings for the time of day:

08:00

07:00

15:00

09:00

16:00

11:00

Gair gan y tiwtor /A word from the tutor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Sut wyt ti?

A

B

C

CH

D

2. Atebwch (with a full sentence):

i. Wyt ti'n licio cyrri?

.....

ii. Wyt ti'n licio smwddio?

.....

iii. Wyt ti'n hoffi dawnsio?

.....

iv. Wyt ti'n darllen papur newydd?

.....

v. Wyt ti'n mynd i'r dosbarth Cymraeg yfory?

.....

Gwaith cartref Uned 3 (tri)

3. Atebwch (with a full sentence):

Be wyt ti'n licio ei wneud?

Be wyt ti'n ei hoffi ar y teledu?

4. Translate:

Hello, how are you? I am John. I read (name a newspaper). I don't like (name a TV programme). Bye!

5. Geirfa

Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

B_n_d_g_d_g

N_s_a_th

D_w_s_o

Pê_d_o_d

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

1. Darllenwch y ddau tecst/Read the two text messages:

Helô Lowri

Nos Wener – hwrê!
Wyt ti isio pitsa i
swper?

Hwyl, Ffion

Haia Ffion

Oes, plîs, dw i isio
pitsa, a dw i isio hufen
iâ!

Hwyl, Lowri

Llenwch y bylchau/Fill in the gaps with different words:

Helô

Haia

Nos - hwrê! Oes, plîs, dw i isio

Wyt ti isio i swper? a dw i isio

Hwyl, Hwyl,

2. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

i. Dw i isio y Daily Times heddiw.

ii. Dw i mynd i'r dosbarth nofio yfory.

iii. Dw i isio bwyta cyrri Findalŵ.

iv. Dan isio gweld Batman.

Gwaith cartref Uned 4 (pedwar)

3. Cyfieithwch/Translate:

I eat ice cream.

I want to eat ice cream.

I don't want to eat ice cream.

4. Newidiwch (change) YN i ISIO

i. Dw i'n chwarae rygbi heno. Dw i isio chwarae rygbi heno.

ii. Dw i'n chwarae cardiau heno.

iii. Dw i ddim yn gweithio heddiw.

iv. Dw i'n darllen y papur newydd.

v. Dan ni'n cael cyrri heno.

vi. Dan ni ddim yn bwyta pitsa.

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Llenwch y bylchau:

i. Dan ni'n i Aberystwyth ar wyliau.

ii. O dach chi'n dŵad?

iii. Lle wyt ti'n mynd Fawrth?

iv. wyt ti'n chwarae golff?

2. Atebwch mewn brawddegau llawn (in full sentences):

i. O le wyt ti'n dŵad yn wreiddiol?

ii. Lle wyt ti'n mynd yfory?

iii. Be wyt ti'n mynd i wneud nos yfory?

iv. Be wyt ti'n mynd i wneud dydd Sul?

v. Lle wyt ti'n licio mynd ar wyliau?

vi. Sut wyt ti'n dŵad i'r dosbarth?

Gwaith cartref Uned 5 (pump)

3. Helô bawb, dw i ddim yn dŵad i'r dosbarth wythnos nesa.

Sgwennwch neges/ebost byr at bawb yn y dosbarth – dach chi mynd i ffwrdd wythnos nesa. Sgwennwch lle dach chi'n mynd, beth dach chi'n mynd i wneud, be dach chi'n mynd i weld.

Write a short note/email to everyone in class to say that you are going away next week. Write where you are going and what you are going to do and see.

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor

1. Atebwch/Answer:

- i. Be wnaethoch chi p'nawn ddoe?
 - ii. Be wnaethoch chi bore ddoe?
 - iii. Be wnaethoch chi ei fwyta ddoe?
 - iv. Be wnaethoch chi ei brynu ddoe?
 - v. Lle wnaethoch chi fynd dydd Sadwrn?
 - vi. Lle wnaethoch chi fynd dydd Sul?
 - vii. Lle wnaethoch chi fynd nos Wener?

2. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

- i.** Mi wnes i fynd dosbarth neithiwr.
 - ii.** Mi wnes i Cymraeg yn y dosbarth.
 - iii.** Mi i'r gwaith cartre.
 - iv.** Mi wnes i edrych S4C.
 - v.** Mi wnes i i'r gwely.

Gwaith cartref Uned 6 (chwech)

3. Trefnwch y ddeialog / Make a dialogue. The box on the left hand side is in the correct order.

Wnest ti fynd i'r gêm neithiwr?	Garmon Ifans?
Do, mi wnes i gael amser da.	Ydw, dw i'n mynd i redeg efo Garmon.
Do, efo Garmon.	Naddo, dw i ddim yn licio rygbi. Wnest ti fynd?
Ia. Dach chi'n nabod Garmon?	Wnest ti fynd i'r clwb hefyd?
Byd bach!	

4. Geirfa / Vocabulary:

- i. lle i ddarllen llyfrau
- ii. lle i brynu stamp
- iii. lle i chwarae
- iv. lle i weld ffilm
- v. lle i yfed efo ffrindiau

Gair gan y tiwtor / A word from the tutor:

.....
.....
.....
.....
.....

1. Sgwennwch y rhifau:

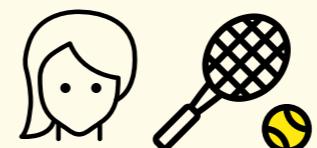
37	28
64	59
71	16
42	83
100	

2. Sut mae'r tywydd yn:

- i. Siberia?
- ii. Y Sahara?
- iii. Malaga?
- iv. Skegness?
- v. Iwerddon?

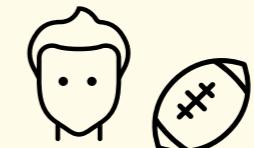
3. Disgrifiwch (describe) Gareth a'r teulu Jones. Dilynwch y patrwm (follow the pattern):

MACHYNLLETH

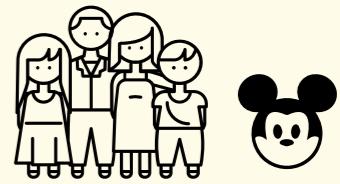
Rhian
Dŵad o: Machynlleth
Licio: chwarae tennis
Ar wyliau: Wimbledon

BLAENAU FFESTINIOG

Gareth
Dŵad o: Blaenau Ffestiniog
Licio: gwylio rygbi
Ar wyliau: Iwerddon

CAERDYDD

Teulu Jones
Dŵad o: Caerdydd
Hoffi: ffilmiau cartŵn
Ar wyliau: Eurodisney

Gwaith cartref Uned 7 (saith)

Dyma Rhian. Mae hi'n dŵad o Fachynlleth yn wreiddiol. Mae hi'n hoffi chwarae tennis. Mae hi'n mynd i Wimbledon ar wyliau.

Dyma Gareth

Dyma'r teulu Jones

4. Atebwch:

i. Sut mae'r tywydd heddiw?

ii. Sut mae'r gwaith?

iii. Sut mae'r teulu?

iv. Sut mae'r dosbarth Cymraeg?

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor:

.....

.....

.....

1. Atebwch y cwestiwn (efo brawddeg!):

Ydy hi'n braf?

Ydy hi'n bwrw eira?

Ydy hi'n stormus?

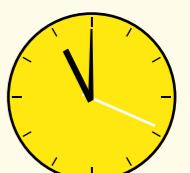
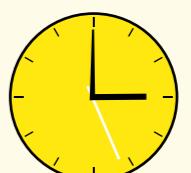
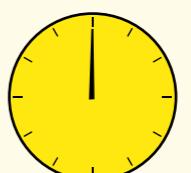
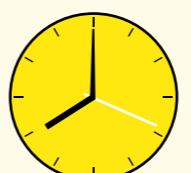

Ydy hi'n wyntog?

Ydy hi'n bwrw glaw?

2. Faint o'r gloch ydy hi?

Gwaith cartref Uned 8 (wyth)

3. Gofynnwch ddau gwestiwn am berson enwog! Ask two questions about a famous person.

.....
.....

4. Atebwch y cwestiynau yma! Answer the questions here.

.....
.....

5. Sgwennwch bum brawddeg am gaffi/tŷ bwyta yn yr ardal! Write five sentences about a café/restaurant in the area.

.....
.....

.....
.....

Gair gan y tiwtor! A word from the tutor:

.....
.....

.....
.....

.....
.....

1. Be ydy gwaith y bobl yma?

Dilynwch y patrwm! Follow the pattern:

Dyma Marc. Meddyg ydy o. Mae o'n gweithio mewn meddygfa.

Nia

Siân

Tomos

2. Cyfieithwch! Translate:

i. May I pay?

ii. May I start?

iii. May I leave?

iv. May I have tickets?

v. May I have cream?

Gwaith cartref Uned 9 (naw)

3. Sgwennwch baragraff yn cyflwyno eich huriad

Write a paragraph introducing yourself

Gair gan y tiwtor/A word from the tutor

1. Be wnest ti neithiwr?

- i.** Be wnest ti p'nawn ddoe?
 - ii.** Be wnest ti bore ddoe?
 - iii.** Be wnest ti fwyta i frecwast heddiw?
 - iv.** Be wnest ti brynu ddoe?

2. Atebwch. Dilynwch yr esiampl!/Follow the example.

- i.** Be wnaeth John yn y llyfrgell?
Mi wnaeth o ddarllen papur newydd.
.....

ii. Be wnaeth y plant yn y pwll nofio?
.....

iii. Be wnaethon ni yn y disco?
.....

iv. Be wnaethoch chi yn y sinema?
.....

v. Be wnest ti yn y siop ddillad?
.....

vi. Be wnaeth y dosbarth yn y wers?
.....

Gwaith cartref Uned 10 (deg)

3. Beth ydy'r gair?

Ile i goginio

.....

Mae'r Beatles yn dŵad o

mynd ar y beic

Mae 'na dîm pêl-droed mawr yma. A _____ e.

4. Cyn y wers nesa:

Anfonwch ebost at eich tiwtor yn deud be wnaethoch chi dros y penwythnos/ *Send an email to your tutor saying what you did over the weekend.*

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....

1. Atebwch mewn brawddegau llawn:

i. Sut est ti i Sbaen?

ii. Sut aeth y teulu i Lundain?

iii. Sut aeth Capten Hook i'r Caribî?

iv. Sut aethon ni adre?

v. Sut aeth hi ar y trip ysgol?

2. Atebwch: (Cofiwch: Es i ddim allan...)

i. Lle aethoch chi nos Wener?

ii. Lle aethoch chi dydd Sadwrn?

iii. Lle aethoch chi dydd Sul?

iv. Lle aethoch chi nos Sul?

Gwaith cartref Uned 11 (un ar ddeg)

3. Llenwch y bylchau efo'r berfau yn y bocs/

Fill in the gaps. Use the verbs in the box.

Dros y penwythnos mi aeth y teulu i'r traeth . Mi wnaeth
mam yn y môr, mi wnaeth dad
Mi wnaeth y plant hufen iâ.

nofio	bwyta	ymlacio
-------	-------	---------

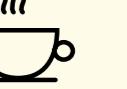
4. Ysgrifennwch y tymor/Write the name of the season.

- i. Pryd mae Dydd Gŵyl Dewi?
- ii. Pryd mae Dydd Nadolig?
- iii. Pryd mae'r dail yn oren, coch a melyn ar y coed?
- iv. Pryd mae'r tennis yn Wimbledon?

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....

1. Llenwch y bylchau/Fill in the gaps:

- i. Mi ges i ddoe.
- ii. Mi gest ti newydd.
- iii. Mi gaeth Kylie
- iv. Mi gaethon ni newydd.
- v. Gaethoch chi ?
- vi. Ches i ddim

2. Atebwch:

- i. Be gest ti i ginio ddoe?
- ii. Be gaethoch chi i swper ddoe?
- iii. Be gaeth Pierre i frecwast bore 'ma?
- iv. Be gaeth y plant i ginio yn yr ysgol?

3. Mi aethoch chi i siopa efo ffrindiau. Dilynwch y patrwm:

- i. Mi es i i'r siop chwaraeon, *mi ges i bêl rygbi.*
- ii. Mi aeth Aled i'r siop lyfrau,
- iii. Mi aethon ni i'r siop ffrwythau,
- iv. Mi aeth y plant i'r siop siocledi,
- v. Mi aeth Mair i'r siop gacennau,
- vi. Mi est ti i'r siop ddillad,
- vii. Mi aethoch chi i'r farchnad,

Gwaith cartref Uned 12 (deuddeg)

4. Be ydy'r gair?

- cath, ci, pysgodyn
 Maen nhw'n rhedeg yn y Grand National.
 brawd a
 Dach chi'n yn y gwely yn y nos. 😞
 Dach chi'n gorfol cael un i weld meddyg.

Gair gan y tiwtor:

.....

1. Trowch i'r negyddol/Change to the negative:

- i. Mae gen i broblem.
 ii. Mae gen i amser.
 iii. Mae gen i waith.
 iv. Mae gen i syniad.

2. Atebwch (brawddegau llawn/full sentences)

- i. Sgen ti gar?
 ii. Sgen ti ffôn symudol?
 iii. Sgen ti waith cartref?
 iv. Sgen ti ddosbarth wythnos nesa?
 v. Sgen ti gyfarfod wythnos nesa?

3. Chwilair: Teulu ac anifeiliaid/Word search

g	ch	a	b	th	c	ch	t
w	d	w	a	r	b	d	a
r	l	c	a	r	i	a	d
a	dd	a	m	e	m	e	f
i	r	e	n	t	r	a	p
g	r	ŵ	g	t	ff	g	m
ch	c	e	ff	y	l	ng	a
c	i	n	i	ng	e	n	b
n	a	i	n	d	i	a	t

merch, brawd, cariad, cath, chwaer, ci, tad, mam, gwraig, ceffyl, gŵr, nain, taid, partner.

Gwaith cartref Uned 13 (un deg tri)

4. Sgwennwch chwe brawddeg am ffrind, e.e.

Mae gen i ffrind. Mari ydy hi. Mae gynni hi ddau o blant. Mae gynni hi gallo. Mae gynni hi gwrdd. Mae gynni hi gi Labrador. Mae gynni hi wallt du.

Gair gan y tiwtor

1. Newidiwch o heddiw i ddoe. Dilynwch y patrwm:

- i. Mae hi'n brysur heddiw > *Roedd hi'n brysur ddoe.*
 - ii. Mae hi'n oer heddiw >
 - iii. Mae gen i broblem heddiw >
 - iv. Mae gan y plant waith cartref heddiw >
 - v. Mae gynnyn nhw ateb da heddiw >
 - vi. Mae gynno fo ffliw heddiw >

2. Pam doedd pawb ddim yn y dosbarth wythnos diwetha?

Sgwenwch reswm i bum person/Write a reason for five people's absence from last week's class. Use their names.

- i.
 - ii.
 - iii.
 - iv.
 - v.

3. Sut oedd y twyvudd?

Erbyn y wers nesa, sgwennwch ddyddiadur tywydd (*write a weather diary*) am bob diwrnod.

Gwaith cartref Uned 14 (un deg pedwar)

4. Be ydy'r gair?

Maen nhw'n dda i gario siopa.

dau berson neu ddau beth?

da iawn, iawn, iawn

2019 (.....), 2020 (nawr), 2021 (y flwyddyn nesa)

1. Atebwch:

i. Lle dach chi'n byw?

ii. Lle dach chi'n gweithio?

iii. Lle oeddech chi'n byw pan oeddech chi'n blentyn?

iv. Lle oeddech chi'n arfer gweithio?

v. Be oeddech chi'n hoffi ei wneud pan oeddech chi'n blentyn?

2. Edrychwrh ar y lluniau ac atebwrh y cwestiynau.

(Look at the boxes and answer the questions.)

CAERDYDD		Dyma Carwyn. Lle mae o'n byw ac yn gweithio?	
GLYNNEBWY		Dyma Gwen. Lle mae hi'n byw ac yn gweithio?	
TALYBONT		Dyma Tomos. Lle oedd o'n byw ac yn gweithio?	
DOLGELLAU		Dyma Delyth. Lle oedd hi'n byw ac yn gweithio?	

Gwaith cartref Uned 15 (un deg pump)

PENARTH		Dyma Prys. Lle oedd o'n byw ac yn gweithio?	
BANGOR		Dyma Bryn a Berwyn. Lle oedden nhw'n byw ac yn gweithio?	

- i.
- ii.
- iii.
- iv.
- v.
- vi.

3. Sgennwch ebost at y tiwtor yn deud lle oeddech chi a be wnaethoch chi dros y penwythnos:

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

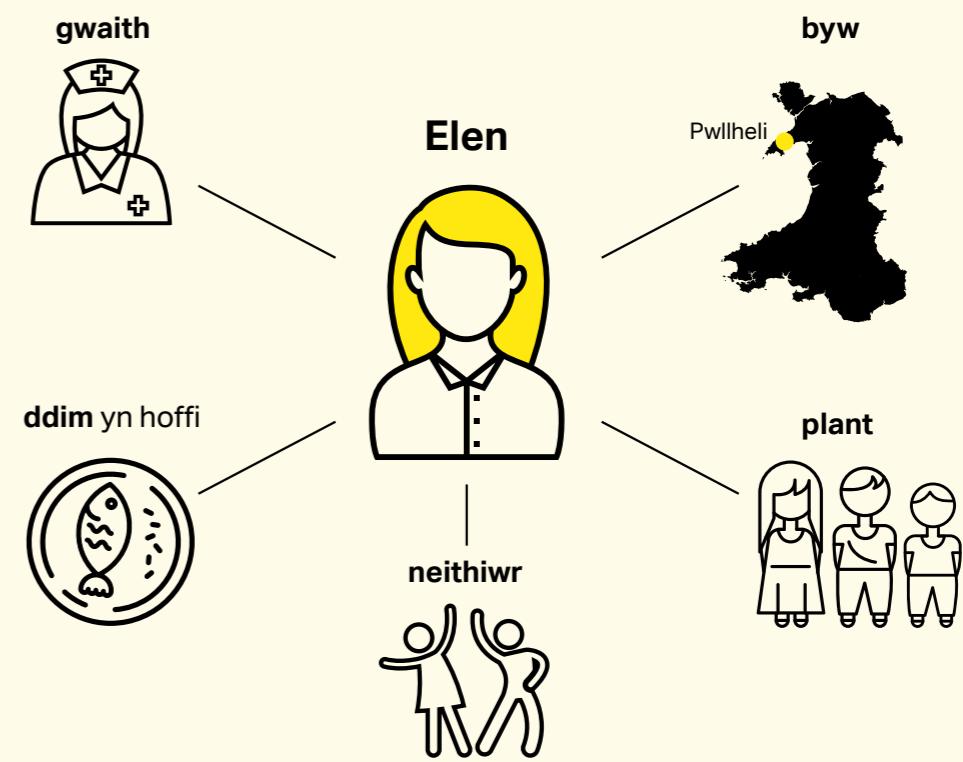
.....

.....

1. Sgennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma / Write five questions using these words:

- i. byw
- ii. teulu
- iii. neithiwr
- iv. swper
- v. sut

2. Sgennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas. / Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the symbols around her.

Dyma Elen.

- i.
- ii.

Gwaith cartref Uned 16 (un deg chwech)

- iii.
- iv.
- v.

3. Sgwennwch gerdyn post at y tiwtor

Annwyl

Dyma fi yn Roedd y daith yma yn

Mae hi'n heddiw ond roedd hi'n ddoe.

Mi wnaethon ni fynd i weld ddoe. Heddiw dan ni'n mynd
i

Dan ni'n aros mewn Mae o'n

Dw i'n bwyta bob dydd ac yn yfed

Dw i isio dŵad adre!

Wela i chi

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Sgwennwch yn llawn:

£5.50 £4.30 £6.60 £9.85

02:45 14:20 16:25 16:35

2. i. Faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?

ii. Faint o'r gloch dach chi'n cael cinio fel arfer?

iii. Faint o'r gloch dach chi'n cael swper fel arfer?

iv Faint o'r gloch dach chi'n mynd i'r gweily fel arfer?

3. Ysgrifennwch ymum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma/

Write 5 questions using these words:

- i.** yn wreiddiol ?
 - ii.** gweithio ?
 - iii.** yfory ?
 - iv.** tywydd ?
 - v.** gwyliau ?

4. Darllenwch yr hysbysebion ac atebwch y cwestiynau/

Read the advertisements and answer the questions:

Trip Rygbi

Mae'r clwb rygbi'n trefnu trip i weld gêm Cymru yn erbyn Ffrainc ar 18 Mawrth yn Stadiwm Caerdydd. Bws yn gadael maes parcio'r eglwys am 8.00 y bore. Cost: £60 (yn cynnwys tocyn i'r gêm a bws) £35 i blant ysgol. Tocynnau ar gael yn y clwb rygbi neu ffoniwch John ar 01234 987650. Sieciau: Clwb Rygbi Abercastell.

Cwmni Drama'r Dre

yn perfformio "Castell y Nos" gan Mari James yn Theatr yr Ysgol. Chwefor 24-25. Drysau'n agor am 6.30. Perfformiad yn dechrau am 7.00. Pris: £8 (£4 i blant ysgol). Tocynnau ar gael yn swyddfa'r ysgol 01234 567890.

Bore Coffi

i Ddysgwyr Cymraeg
Yn Neuadd y Dre, Abercastell
(drws nesa i'r siop fara).
Dydd Gŵyl Dewi, Mawrth 1af
yn dechrau am 10 am tan 1 pm.
Mae te, coffi a bisged/bara brith
ar gael am ddim.
Croeso i bawb!

Llenwch y bylchau:

- i. Mae yn chwarae yn erbyn Cymru yn y gêm.
- ii. Mae'r bws yn gadael o
- iii. Mae'r trip yn costio
- iv. wnaeth ysgrifennu'r ddrama.
- v. Mae'r ddrama'n dechrau am
- vi. Mae tocyn hanner pris i
- vii. Mae'n bosib prynu tocyn i'r ddrama
- viii. Mae neuadd Abercastell

Gwaith cartref Uned 17 (un deg saith)

- ix. Mae'r bore coffi'n gorffen am
- x. Yn y bore coffi mae mynediad
- xi. Dach chi ac un plentyn isio mynd i'r gêm yng Nghaerdydd.
Faint ydy o?

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Atebwch:

- i. Fydd hi'n braf yfory?
- ii. Fydd dosbarth yr wythnos nesa?
- iii. Fydd hi'n oer yn Alaska heno?

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i. ddoe
- ii. pryd
- iii. hoffi
- iv. heno
- v. plant

3. Darllenwch yr hysbysebion ac atebwch y cwestiynau:

Noson Gomedi Gymraeg

Bar Glyndŵr, Gwesty'r Saith Seren,
Bryncastell
Nos Wener Gorffennaf 16
8.00 i 11.30
Efo Twm Tomos o
"Comedi Cymru"
Disgo o'r 70au wedyn
Mynediad: £6 yn cynnwys un ddiod
Dewch i chwerthin yn Gymraeg!

Ffair Haf Melin y Cwm

Maes chwarae Ysgol y Felin.
Gorffennaf 24
Bydd seren S4C Llio Llwyd yn agor
y Ffair am 10 o'r gloch.
Castell Bownsio, cystadleuaeth
carioci, twrnamant pêl-droed 5 bob
ochr. Mi fydd lemonêd melyn, te a
choffi ar werth. Mynediad am ddim
i blant ysgol, £2 i oedolion. Dewch i
gefnogi'r ysgol – a dewch i
gael hwyl!

Dach chi'n hoffi mynd ar wyliau i Sbaen?

Mae Gwersi Sbaeneg yn Gymraeg ar gael yma yn y dre!
Efo Ricardo Roberts o Batagonia.
Dim ond £80 am 20 gwers. Hanner pris i bobol ddi-waith.
Coleg Abercastell, bob nos Fercher (dim gwyliau ysgol).
Yn dechrau Medi 10, o 7 i 9 o'r gloch.
Croeso i bawb!

i. Pryd mae'r noson gomedi yn gorffen?

.....

ii. Be fydd yn digwydd ar ôl y comedi?

.....

iii. Be dach chi'n ei gael am £6 yn y noson gomedi?

.....

iv. Faint o'r gloch mae'r ffair yn dechrau?

.....

v. Be dach chi'n medru ei brynu yn y ffair?

.....

vi. Faint ydy pris tocyn i'r ffair os dach chi'n 15 oed?

.....

vii. O le mae'r tiwtor Sbaeneg yn dŵad?

.....

viii. Faint dach chi'n ei dalu am y cwrs os dach chi ddim yn gweithio?

.....

ix. Lle mae'r gwersi Sbaeneg?

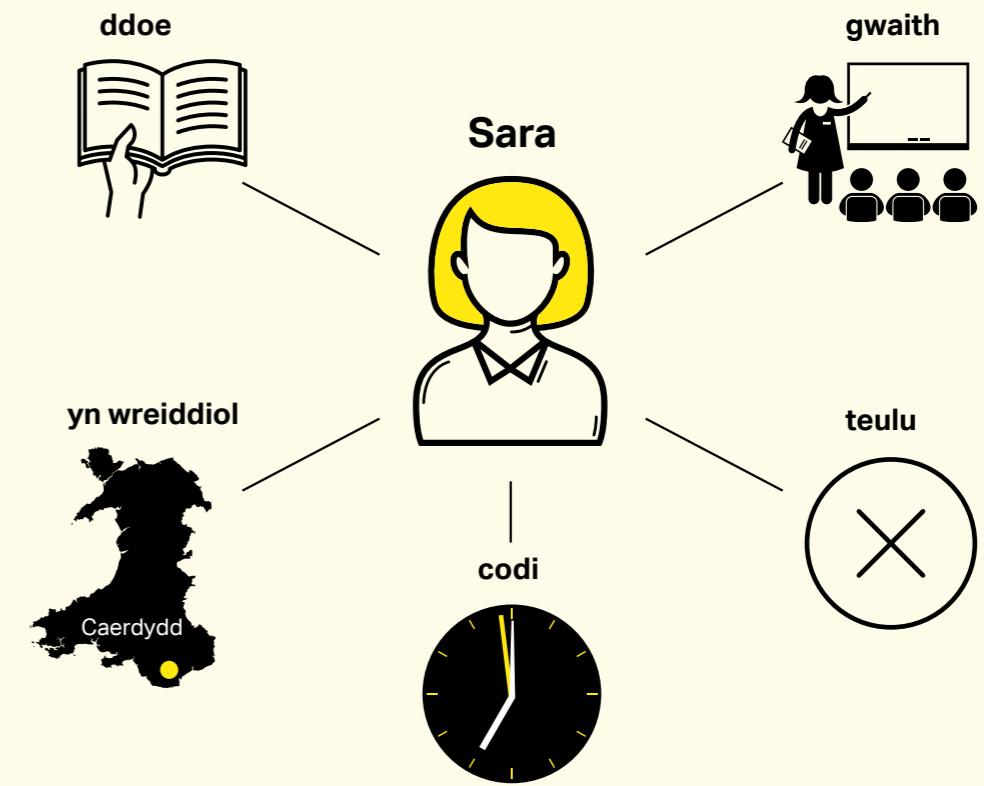
.....

x. Pryd fydd na ddim gwersi Sbaeneg?

4. Portread/Portrait

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun gan ddefnyddio'r wybodaeth yn yr arwyddion o'i chwmpas.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the surrounding symbols.

Dyma Sara.

i.

ii.

iii.

iv.

v.

Gwaith cartref Uned 18 (un deg wyth)

5. Ysgrifennwch bedair brawddeg yn disgrifio'r tywydd yn yr ardal:
(Write four sentences describing the weather in the area)

- Roedd neithiwr.
Mae heddiw.
Mi fydd heno.
Mi fydd yfory.

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....

1. Rhowch y brawddegau mewn trefn ac yna atebwch y cwestiwn!
Unscramble the sentences and then answer the question.

chi wneud nesa ? penwythnos fyddwch be 'n

.....
.....

ar ? 'n nesa fyddwch lle mynd wyliau chi

.....
.....

fyddi efo mynd pwy di ? wyliau 'n ar

.....
.....

di mynd 'n gwely pryd heno ? fyddi i'r

.....
.....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i. penwythnos diwetha
- ii. o'r gloch
- iii. cerdded
- iv. car
- v. mynd

Gwaith cartref Uned 19 (un deg naw)

3. Mi fydd y tiwtor yn gofyn wythnos nesa dach chi wedi bod i Eisteddfod erioed. Os dach chi WEDI bod i Eisteddfod, sgwennnwch dipyn bach i ddeud wrth y dosbarth (Pryd, lle, pam!)

4. Ysgrifennwch ebost at y tiwtor yn ymddiheuro eich bod chi'n mynd i golli'r wers nesa. Defnyddiwch "Mi fydda i/Mi fyddwn ni" i esbonio/ Write an email to your tutor apologising for missing the next lesson. Use "Mi fydda i/Mi fyddwn ni" to explain.

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Ailsgwennnwch y paragraff "Ynganu" efo eich gwybodaeth eich hun/ Rewrite the "Ynganu" paragraph with your own information.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i. faint
- ii. wythnos nesa
- iii. i frecwast
- iv. darllen
- v. lle

3. Llenwi bylchau Gap-filling

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun: Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets:

- i. Dw i ddim yn gwybod lle mae fy i.
- ii. Beth ydy pris y tocyn? punt. (£3)
- iii. Wyt ti'n mynd i'r dosbarth heddiw?
- iv. Beth (gwneud) ti neithiwr?
- v. Mae hi'n iawn heddiw.
- vi. Mae hi'n gweithio siop.

Gwaith cartref Uned 20 (dau ddeg)

- vii. Sut 'r tywydd heddiw?
- viii. Dw i'n hoffi gwrando y radio.
- ix. y gêm yn dda iawn ddoe.
- x. Mae hi'n bump gloch.

**4. Erbyn wythnos nesa, dewch â llun o deulu/ffrindiau i ddisgrifio i'r dosbarth – pwy ydyn nhw, lle maen nhw/oedden nhw'n byw.
Sgwennwch nodiadau (notes) i helpu.**

Gair gan y tiwtor:

1. Trowch(*Turn*) o chi i ti:

- Be ydy'ch enw chi?
- Be ydy lliw eich gwallt chi?
- Beth ydy'ch rhif ffôn chi?
- Be ydy oed eich plentyn chi?
- Be ydy mês eich car chi?

Trowch o ti i chi:

- Be ydy lliw dy lygaid di?
- Be ydy rhif dy dŷ di?
- Be ydy rhif dy gar di?
- Be ydy dy gyfeiriad di?
- Be ydy dy waith di?

2. Ysgrifennwch bum cwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- penwythnos nesa
- medru
- enw
- amser sbâr
- wythnos diwetha

3. Darllenwch y ddeialog ac atebwch y cwestiynau
Angharad: Helô, Gwyn. Wyt ti'n mynd i'r pwl?
Gwyn: Nac ydw. Dw i ddim yn medru nofio o gwbl, ond mae'r plant yny dosbarth nofio.
Angharad: Mae fy mhlant i'n dysgu nofio ar nos Lun, ond maen nhw mewn dosbarth jiwdio heno. Dyna pam dw i'n mynd i'r caffi yma. Wyt ti isio dŵad am goffi?
Gwyn: Dim diolch. Dw i'n mynd i chwarae badminton. Be ydy oed dy blant di, 'ta? Tua deg oed?
Angharad: Naci, mae Jac yn ddeuddeg ac mi fydd Siân yn wyth y mis nesa.
Gwyn: Wel, maen nhw'n tyfu'n gyflym! Mae fy mhlant i'n bump ac yn chwech oed erbyn hyn. Wyt ti'n dal i weithio yn y swyddfa?
Angharad: Nac ydw. Dw i'n gweithio'n rhan-amser yn siop y garej. Mae'n braff iawn – dim gwaith papur!
Gwyn: Bendigedig! Mae gen i waith papur drwy'r amser yn yr ysgol. Wnest ti ddŵad i weld ein cyngerdd ni yn yr ysgol neithiwr?
Angharad: Naddo. Ro'n i'n gweithio. Wnest ti fynd?
Gwyn: Do, wrth gwrs. Roedd o'n dda iawn. Roedd y plant wedi ymarfer am wythnosau.
Angharad: Dw i'n siŵr. Wel, pob hwyl efo'r badminton!
Gwyn: Diolch!

Enw	Be maen nhw'n mynd i wneud heno?	Oed rŵan?
Angharad		
Plant Gwyn		

Enw	Be maen nhw'n mynd i wneud heno?	Lle maen nhw'n gweithio?	Lle aethon nhw neithiwr?
Gwyn			

Plant Angharad		

Gwaith cartref Uned 21 (dau ddeg un)

3. Sgwennwch bum brawddeg am be dach chi'n hoffi ei wneud yn eich amser sbâr.

Gair gan y tiwtor:

1. Newidiwch chi > ti:

- i.** Golchwch eich car!
 - ii.** Ewch adre!
 - iii.** Byddwch yn ofalus!
 - iv.** Trowch i'r dde.

2. Newidiwch ti > chi:

- i.** Paid â phoeni!
 - ii.** Tyrd yma!
 - iii.** Cofia dy oriadau!
 - iv.** Gwna dy waith!

3. Rhowch gyngor i rywun – sut i ddysgu Cymraeg yn dda/Give someone advice on how to learn Welsh.

- i.
 - ii.
 - iii.

4. Edrychwrch ar yr arwyddion. Dudwch wrth ffrind be i wneud/
Look at the signs and tell your friend what they must do.

- i.
 - ii.
 - iii.
 - iv.
 - v.

Gwaith Cartref Uned 22 (dau ddeg dau)

5. Ysgrifennwch nodyn at eich ffrind yn deud bod chi'n mynd i ffwrdd am wythnos. Gofynnwch i'ch ffrind wneud pedwar peth yn y tŷ/yr ardd/y dre/y gwaith/ Write a note to your friend saying that you are going away for a week. Ask your friend to do 4 jobs in the house/garden/town/work.

6. Ysgrifennwch gwestiwn yn defnyddio'r geiriau yma:

- i. Sut
- ii. Byw
- iii. Neithiwr
- iv. Teulu
- v. I swper

7. Edrychwch o gwmpas (around) lle dach chi'n byw erbyn wythnos nesa a feindiwch arwyddion Cymraeg neu ddwyieithog (bilingual) – tynnwch lun efo camera neu ffôn os dach chi'n medru!

Gair gan y tiwtor:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1. Be ydy'r cwestiwn? Dilynwch y patrwm:

Mae Wrecsam yn chwarae heno. Pwy sy'n chwarae heno?

- i. Mae Sam yn gweithio dydd Sadwrn.
-
.....

- ii. Mae Jac yn byw yn y pentre.
-
.....

- iii. Mae ugain yn mynd i'r parti.
-
.....

- iv. Mae deg o blant ar y cwrs.
-
.....

- v. Mae Mari ar y ffôn.
-
.....

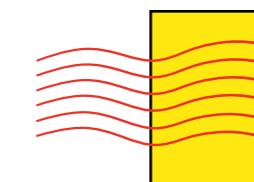
- vi. Mae drama newydd ar S4C heno.
-
.....

2. Ysgrifennwch gerdyn post yn defnyddio'r 5 gair yma

neithiwr heulog yfory gwesty bwyt

Annwyl Chris

9 Mehefi

Chris Mori

2 Ffordd y Bryn
Caerddinas
Cymru
SY12 2DL

Pob hwy|

3. Hysbysebion

Advertisements

Darllenwch yr hysbysebion yma. Yna, atebwch y cwestiynau sy'n dilyn ar sail yr wybodaeth yn yr hysbysebion. Does dim rhaid defnyddio brawddegau.

Read these advertisements. Then, answer the questions which follow on the basis of the information in the advertisements. You do not need to use sentences.

Recordio Carolau Nadolig

Dewch i ganu!

Mae cwmni teledu Arad yn recordio noson o garolau Nadolig nos Wener 8 Mehefin o 7 o'r gloch ymlaen yng Nghapel Moreia (dros y ffordd i'r ysgol gynradd).

Mynediad am ddim, a phaned o de ar hanner amser.

Mi fydd y rhaglen ar y teledu ar
ddydd Nadoliq eleni.

Dosbarth nofio

Dach chi isio dysgu sut i nofio?
Mae dosbarth bob nos Fawrth
yn y ganolfan hamdden rhwng
6.00 a 7.00.

Cost: £5 y sesiwn

I bobl sy **ddim** yn medru nofio.

**Tiwtor: Gwyn Jones
Ffoniwch 07797 263514**

Bingo!

Dewch i chwarae Bingo yn
neuadd y pentre bob nos lau o
7.00 tan 11pm.

Dach chi'n medru ennill
pum deg punt!

Pris mynediad: £2 y person
Aled Gwyndaf ydy'r bingo-feistr.
Llawer o hwyll!

i. Faint o'r gloch maen nhw'n dechrau recordio'r rhaglen?

ii. Lle mae'r capel?

iii. Faint ydy cost mynd i'r noson recordio?

iv. Pryd bydd pobl yn gweld y rhaglen?

v. Faint o'r gloch mae'r dosbarth nofio'n dechrau?

vi. I **bwy** mae'r dosbarth nofio?

vii. Pwy ydy Gwyn Jones?

viii. Ar ba noson mae'r bingo?

ix. Pryd mae'r bingo'n gorffen?

x. Faint mae'n bosib ei ennill yn y bingo?

4. Chwilair: Ffeindiwch y 30 gair.

byw	yfory	Ble/Lle
yn wreiddiol	wythnos nesa	Pryd
enw	penwythnos nesa	Sut
teulu	wythnos diwetha	Faint
plant	penwythnos diwetha	mynd
car	amser sbâr	o'r gloch
gweithio	gwyliau	hoffi
neithiwr	tywydd	cerdded
ddoe	i swper	darllen
heno	i frecwast	medru

b	i	s	w	p	e	r	u	a	i	l	y	w	g	i
dd	h	e	dd	i	w	p	r	y	d	o	f	c	e	f
f	e	ll	ff	o	m	e	d	r	u	i	o	r	g	r
t	n	a	l	p	e	ng	i	t	o	dd	r	â	h	e
l	o	d	ll	m	i	n	y	i	o	i	y	b	n	c
p	r	ph	i	b	y	w	th	r	rh	e	s	s	e	w
t	a	th	a	w	y	i	u	i	w	r	y	r	ll	a
b	c	e	r	dd	e	d	c	ff	e	w	ch	e	r	s
d	p	e	n	w	y	th	n	o	s	n	e	s	a	t
ff	o	r	g	l	o	ch	a	h	u	y	w	m	d	e
dd	d	n	y	my	u	l	u	e	t	n	i	a	f	ch
d	n	e	i	th	i	w	r	s	o	n	th	y	w	a

5. Gofynnwch 5 cwestiwn o'r 30 gair.

i.

Gwaith cartref Uned 23 (dau ddeg tri)

ii.

.....

iii.

.....

iv.

.....

v.

.....

6. Erbyn y wers nesa, awgrymwch (suggest) lle fyddwch chi'n medru mynd i ymarfer Cymraeg cyn diwedd y cwrs yn ystod gwers (during a lesson) – ella caffi/siop/tafarn/amgueddfa/canolfan.... Mi fyddwch chi'n pleidleisio (vote) wythnos nesa am y syniad gorau!

Gair gan y tiwtor:

.....

.....

.....

1. Llenwch y bylchau:

- i. rhaid i chi fynd?
- ii. Does rhaid iddyn nhw dalu.
- iii. Rhaid fo brynu car newydd.
- iv. Rhaid hi siarad Cymraeg efo'r cymdogion.
- v. Rhaid iddyn wrando yn y dosbarth.

2. Atebwch. Defnyddiwch 'rhaid' yn eich ateb.

i. Pam dach chi ddim yn dŵad i'r dosbarth nesaf?

ii. Pam dydy'r plant ddim yn yr ysgol?

iii. Pam maen nhw'n mynd i'r siop?

3. Rhowch gyngor/Give advice (Rhaid ...):

- i. Mae gen i gur pen.
- ii. Mae gan nain ffliw.
- iii. Mae'r plant wedi blino.
- iv. Sgan Tomos ddim pres.
- v. Mae Ceri isio cadw'n heini.

4. Darllen a Deall

Darllenwch y ddeialog, ac yna llenwch y gridiau.

Siân: Bore da, Dillad Dandi, Llanaber. Siân sy'n siarad. Ga i helpu?

Gwyneth: Cewch. Gwyneth Jones dw i. Dw i'n rhedeg y siop flodau yn Llanaber.

Siân: Dw i'n gwybod. Sut dach chi, Mrs Jones?

Gwyneth: lawn, diolch. Dach chi'n gwerthu gwisg ysgol i blant Ysgol y Parc?

Siân: Ydan. Maen nhw mewn stoc yma. Pryd dach chi isio dŵad i'r siop i gael y dillad, Mrs Jones?
Gwyneth: Rhaid i mi ddŵad i'r dre i siopa dydd Sadwrn, felly gwela i chi dydd Sadwrn...
Siân: Mae'r siop ar agor o hanner awr wedi naw tan bump o'r gloch bob dydd, ond dw i'n cau'r siop am un o'r gloch ddydd Sadwrn yma, achos rhaid i fi fynd i weld fy mam.
Gwyneth: Dach chi'n lwcus. Rhaid i fi agor y siop flodau am saith o'r gloch bob bore. Mae fy ngŵr i'n mynd â'r ferch i'r ysgol.
Siân: Ydy hi yn Ysgol y Parc?
Gwyneth: Nac ydy, ddim eto, ond mi fydd hi'n mynd yno ym mis Medi. Mae hi'n un ar ddeg oed.
Siân: Mae fy merch i yn Ysgol y Parc yn barod. Mae hi'n ddeuddeg oed.
Gwyneth: Ydy eich merch chi'n hoffi'r ysgol?
Siân: Ydy. Mae hi'n chwarae llawer o hoci.
Gwyneth: O, dydy fy merch i ddim yn hoffi chwaraeon. Mae hi'n hoff o chwarae'r trwmped.
Siân: Mi fydd hi'n hapus iawn yn yr ysgol, dw i'n siŵr. Mae gynnyn nhw fand pres da iawn. Rhaid i mi fynd. Wela i chi ar iard yr ysgol y flwyddyn nesa!
Gwyneth: Siŵr o fod. Diolch yn fawr.

Enw	Ble maen nhw'n gweithio?	Beth maen nhw'n mynd i'w wneud dydd Sadwrn?	Pryd maen nhw'n dechrau gweithio bob bore?
Siân	1	2	3
Gwyneth	4	5	6
Enw	Faint ydy oed...?	Beth maen nhw'n hoffi ei wneud?	
merch Siân	7	8	
merch Gwyneth	9	10	

Gwaith cartref Uned 24 (dau ddeg pedwar)

5. Erbyn y wers nesa, ysgrifennwch sgrift "Rhaid i chi..." am yr ardal i dach chi'n byw i helpu ymwelwyr, e.e. Rhaid i chi fynd i'r parc.

By the next lesson, write a script using **Rhaid i chi** about the area where you live to help visitors, e.g. **Rhaid i chi fynd i'r parc.**

Gair gan y tiwtor

1. Atebwch: (Defnyddiwch "Cyn i mi/Ar ôl i mi")

- i. Pryd wnaethoch chi gael brecwast heddiw?
.....
 - ii. Pryd fyddwch chi'n cael brecwast yfory?
.....
 - iii. Pryd wnaethoch chi gael paned ddiwetha?
.....
 - iv. Pryd fyddwch chi'n cael paned nesa?
.....
 - v. Pryd wnaethoch chi edrych ar eich ffôn ddiwetha?
.....
 - vi. Pryd fyddwch chi'n edrych ar eich ffôn nesa?
.....
 - vii. Pryd wnaethoch chi symud tŷ ddiwetha?
.....
 - viii. Pryd fyddwch chi'n symud tŷ nesa?
.....

2. Sgwennwch bum pwynt am ddoe, a phump am yfory.
Defnyddiwr "ar ôl i mi" neu "cyn i mi" bob tro:

DDOE

e.e. "Ar ôl i mi godi, mi wnes i baned"

- i.
 - ii.
 - iii.

- iv.
- v.
- YFORY**
e.e. "Cyn i mi fynd i'r gwely, mi fydda i'n mynd â'r ci am dro."
- vi.
- vii.
- viii.
- ix.
- x.

3. Hysbysebion/Advertisements

Darllenwch yr hysbysebion yma. Yna, atebwch y cwestiynau sy'n dilyn ar sail yr wybodaeth yn yr hysbysebion. Does dim rhaid defnyddio brawddegau.

Read these advertisements. Then, answer the questions which follow on the basis of the information in the advertisements. You do not need to use sentences.

Ysgol Roc

Dewch i gwrs gitâr efo'r gitarydd enwog Jeff Peck.

Yn Neuadd y Dre, Caelydan.

Dydd Sadwrn, 31 Hydref o 10 y bore tan 5 y prynhawn.

Dewch â'ch gitâr drydan.

Ffoniwch Ffred Ffrimstone ar 01339 44590 am le.

Pris llawn: £30

Dosbarth Dawnsio Bol

Tiwtor: Martha Jones

Yng Nghanolfan Gymunedol, Brodawel.

7.00-9.00 bob nos Fercher.

Dechrau: 5 Medi
£50 am 5 dosbarth.

Rhaid talu yn y dosbarth cynta.

Ffoniwch Martha ar 01678 457492 neu e-bostiwch martha@dawnscymru.co.uk

Mi fydd Megan Evans yn agor ei chaffi newydd am 8.00 bore Llun, 12 Mehefin!

Caffi'r Groes

Prynwch un brecwast mawr a chael un arall am ddim!

Mi fydd y chef teledu Chris Evans, brawd Megan, yno yn y prynhawn.

Dewch i'w gyfarfod!

Cwestiynau

- i. Pam mae Jeff Peck yn enwog?
- ii. Lle mae Neuadd y Dre?
- iii. Am faint o'r gloch mae'r cwrs gitâr yn dechrau?
- iv. Be ydy gwaith Martha Jones?
- v. Ar ba noson mae'r dosbarth dawnsio bol?
- vi. Faint ydy pris pump dosbarth dawnsio?
- vii. Pryd mae rhaid i chi dalu am y cwrs?
- viii. Caffi pwys ydy Caffi'r Groes?
- ix. Sut dach chi'n medru cael brecwast am ddim?
- x. Pryd bydd brawd Megan yn y caffi?

Gwaith cartref Uned 25 (dau ddeg pump)

4. Llenwi bylchau Gap-filling

Llenwch y bylchau yn y brawddegau yma, gan ddefnyddio'r sbardun mewn cromfachau neu'r llun, fel y bo'n briodol:

Fill the gaps in these sentences, using the prompts in brackets or the pictures, as appropriate:

i. Dw i'n hoffi yn y parc.

ii. Mae John yn gweithio swyddfa fawr.

iii. Oes coffi ar y bwrdd? (✓)

iv. Beth (gwneud) hi neithiwr?

v. Roedd hi'n ddoe.

vi. Faint ydy oed Aled? (3) oed.

vii. Dw i'n byw yn **Bangor**

viii. Dw i'n mynd i'r gwely am hanner wedi deg. **10.30**

ix. Ga'i ofyn cwestiwn, os chi'n dda?

x. Rhaid ni dalu'r bil.

Gair gan y tiwtor:

1. Cyfieithwch/Translate:

i. There is a new menu in the cafe.

The menu is on the table.

ii. Is there a restaurant in the village?

Is the restaurant expensive?

iii. There's no toilet in the village.

The toilet isn't working.

2. Llenwch y bylchau:

i. Be eich chi?

ii. o'r gloch hi?

iii. Sut mae'r ?

iv. Lle car?

v. mae'r dosbarth?

3. Atebwch y cwestiynau yma efo brawddeg lawn (full sentence):

i. Lle dach chi'n byw?

ii. O le dach chi'n dŵad yn wreiddiol?

iii. Lle aethoch chi i'r ysgol?

iv. Be ydy'ch gwaith chi?

v. Oes gynnoch chi deulu?

vi. Oes gynnoch chi anifeiliaid anwes?

vii. Lle aethoch chi ar eich gwyliau diwetha?

viii. Be wnaethoch chi ddoe?

ix. Be wnaethoch chi neithiwr?

x. Be wnaethoch chi penwythnos diwetha?

xi. Be dach chi'n ei wneud y penwythnos nesa?

xii. Be dach chi'n hoffi ei wneud yn eich amser sbâr?

xiii. Lle dach chi'n dysgu Cymraeg?

xiv. Sut wnaethoch chi ddŵad yma heddiw (i'r dosbarth)?

xv. Be dach chi'n ei hoffi ar y teledu?

xvi. Be mae'n rhaid i chi ei wneud yfory?

xvii. Sut mae'r tywydd heddiw?

xviii. Sut oedd y tywydd ddoe?

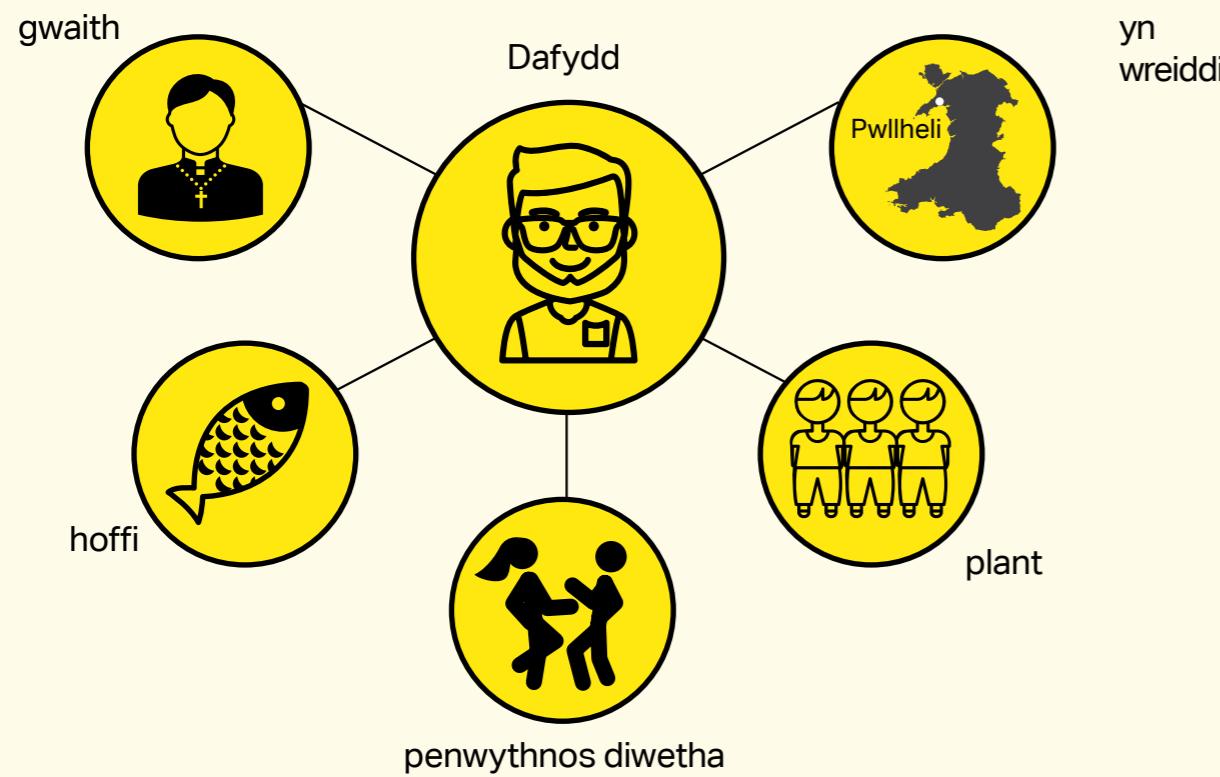
xix. Am faint o'r gloch dach chi'n codi fel arfer?

xx. Be oeddech chi'n hoffi ei wneud pan oeddech chi'n blentyn?

4. Portread/Porat

Ysgrifennwch 5 brawddeg am y person yn y llun yn defnyddio'r wybodaeth yn y symbolau.

Write 5 sentences about the person in the picture using the information in the symbols around him.

Dyma Dafydd.

- i.
- ii.
- iii.
- iv.
- v.

5. Sgwennwch fwletin tywydd i S4C am yr wythnos:

Sut oedd y tywydd yng Nghymru ddoe?

Sut mae'r tywydd heddiw?

Sut fydd y tywydd heno, yfory a dros y penwythnos?

Dyma'r bwletin tywydd. Ddoe

Heddiw

Heno

Yfory

a dros y penwythnos

felly

A dyna'r bwletin tywydd.

Gwaith cartref Uned 26 (dau ddeg chwech)

Gair gan y tiwtor

-

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Newidiwch: o > hi:

- i.** Be ydy lliw ei lygaid o?
 - ii.** Be ydy ei enw o?
 - iii.** Be ydy ei rif ffôn o?
 - iv.** Roedd ei wallt o'n ddu.
 - v.** Roedd ei dad o'n gyrru lori.
 - vi.** Mae o wedi torri ei goes.

2. Newidiwch: hi > o:

- i.** Be ydy mēc ei char hi?
 - ii.** Be ydy ei hoed hi?
 - iii.** Be ydy lliw ei gwallt hi?
 - iv.** Ydy ei phlant hi yn yr ysgol?
 - v.** Mae ei phartner hi wedi ymddeol.
 - vi.** Mae ei gwaith hi'n brysur.

3. Cymharwch (compare) chi a'r cymdogion, e.e.

Mae ein car ni'n hen, mae eu car nhw'n newydd.

- i.
- ii.
- iii.

4. Darllenwch y ddeialog ac atebwch y cwestiynau:

Mae Lowri a Tracy'n cyfarfod yn y parc.

Lowri: Tracy! Sut mae'r hwyl?

Tracy: O, ddim yn ddrwg. Mae gen i gur pen ar ôl bod efo'r ddau hogyn drwy'r dydd.

Lowri: Mae'n anodd, dw i'n gwybod. Dim ond un sy gen i, a dw i wedi blino bob dydd drwy'r dydd!

Tracy: Dw i'n gwybod. Mi wnes i fynd i'r gwely neithiwr am wyth o'r gloch.

Lowri: Dw i'n eitha lwcus. Mi wnaeth mam ddwad aton ni neithiwr i edrych ar ôl Gwenllian, felly mi wnes i a'r gŵr fynd am bryd o fwyd.

Tracy: Do? Lle wnaethoch chi fynd?

Lowri: Mi wnaethon ni fynd i'r lle newydd ar y stryd fawr. Rwyd ti'n gwybod... maen nhw'n gwneud pasta da iawn.

Tracy: O ia. Mae fy mam i wedi bod yno. Mae hi'n hoffi coginio bwyd yr Eidal, ac roedd hi'n hapus iawn efo'r lle.

Lowri: Mae dy fam di'n dda am goginio, tydy?

Tracy: Ydy.

Lowri: Mae fy mam i'n help mawr hefyd, ond mae hi'n brysur yn chwarae bowls yn yr haf.

Tracy: Ydy hi'n gweithio o gwbl?

Lowri: Nac ydy. Mae hi wedi ymddeol o'r ysbyty. Be am dy fam di?

Tracy: Mae hi'n gweithio'n rhan-amser yn yr ysgol erbyn hyn. Mae hi'n hoffi deud fel jôc, 'dw i'n nain amser llawn'!

Lowri: Ha! Mae'r plant yma'n barod i fynd adre.

Tracy: Ydyn. Hwyl, Lowri.

Enw	Be sy'n bod arnyn nhw?	Faint o blant sy gynnyn nhw?	Be wnaethon nhw neithiwr?
Lowri	1.	2.	3.
Tracy	4.	5.	6.
Enw	Be maen nhw'n hoffi'i wneud?		Lle maen nhw'n gweithio?
Mam Lowri	7.		8.
Mam Tracy	9.		10.

Gwaith cartref Uned 27 (dau ddeg saith)

Rŵan sgwennwch bedair brawddeg (sentences) am Lowri, a phedair a Tracy.

Lowri, e.e. Mae gynni hi un plentyn

- i.
 - ii.
 - iii.
 - iv.

Tracy, e.e. Mi wnaeth hi fynd i'r gwely am wyth o'r gloch neithiwr

- i.
 - ii.
 - iii.
 - iv.

Gair gan y tiwtor:

-

.....

.....

.....

.....

.....

1. Be ydy'r cwestiwn?

- i.** Cartref ydy enw'r tŷ.
 - ii.** Jac a Craig ydy enwau'r cymdogion.
 - iii.** CJ19 HHA ydy rhif y car.
 - iv.** Coch ydy lliw fy ngwallt i.

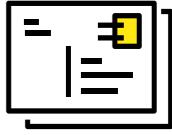
2. Atebwch

- i.** Be ydy lliw eich car chi?
 - ii.** Be ydy lliw eich llygaid chi?
 - iii.** Be ydy enw'ch deintydd chi?
 - iv.** Be ydy enw'ch ffrind gorau chi?

3. Sgennwch y paragraff yn y trydydd person/Rewrite the paragraph in the third person:

Dw i'n byw efo fy nhad i, Elfed, ym Mhwllheli. Dw i'n gweithio efo fy nhad hefyd ond dw i ddim yn mwynhau'r gwaith. Sgen i ddim plant. Dw i'n hoffi darllen a mynd i'r sinema efo ffrindiau. Mi es i'r dosbarth Cymraeg neithiwr ac mi wnes i ddysgu llawer. Mae'r tiwtor yn dda iawn.

Mae John yn byw

4. Ysgrifennwch frawddegau/gwestiynau yn dechrau efo pob un o'r patrymau:

- i. Dw i
- ii. Sgynnyn nhw
- iii. Ro'n i
- iv. Fyddan nhw
- v. Mae o wedi
- vi. Ydy hi wedi
- vii. Oeddet ti
- viii. Fydda i ddim
- ix. Dach chi wedi

5. Geirfa Uned 26. Llenwch y bylchau:

- i. Mab eich brawd ydy eich
- ii. Dach chi'n mynd i'r theatr i weld
- iii. "Mae eich yn canu. Atebwch o!"
- iv. Mae un ar ddeg o chwaraewyr pêl-droed mewn
- v. Siân ydy fy enw cynta. Jones ydy fy
- vi. Mae plant yn hoffi chwarae yn y

6. Ysgrifennwch gerdyn post yn cynnwys y geiriau isod i gyd.

Does dim rhaid iddyn nhw fod yn y drefn yma.

Dylech chi ysgrifennu rhwng 50 a 60 gair.

Write a postcard including all these words.

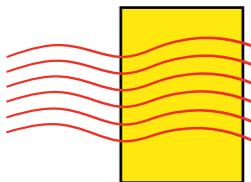
They do not have to be in this order.

You should write between 50 and 60 words

ddoe bwyd yfory darllen braf

7 Mehefin

Annwyl

Chris Morris

2 Ffordd y Bryn
Caerddinas
Cymru
SY12 2DL

Pob hwyl,

Gwaith cartref (Arholiad)

1. Ysgrifennu Cerdyn Post

Gair gan y tiwtor

1. Cerdyn Post

Postcard

Ysgrifennwch gerdyn post yn cynnwys y geiriau isod i gyd.

Does dim rhaid iddyn nhw fod yn y drefn yma.

Dylech chi ysgrifennu rhwng 50 a 60 gair.

Write a postcard including all these words.

They do not have to be in this order.

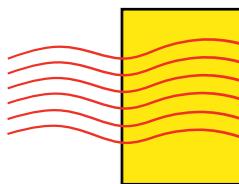
You should write between 50 and 60

You should write between 80 and 90 words

cerdded heno ddoe ystafell gwlyb

6 Mehefin

Annwyl Ann,

Ann Evans

3 Heol y Môr
Llanaber
Cymru
SA11 2NJ

**2. Edrychwrh ar y geiriau 'Gofyn cwestiwn' ar dudalen 265 a
sgwennwch gwestiwn i fynd efo pob gair. Defnyddiwch ddarn o bapur/
Use a piece of paper.**

Gair gan y tiwtor:

Geirfa

ben. – *fem.*, **gwr.** – *masc.*, **ll.** – *pl.*, **gw.** – *see*, **bôn** – *stem*

A

a (+ Treiglad Llaes) – *and*
 a dweud y gwir – *to be honest*
 Abertawe – *Swansea*
 actor (gwr.) – *an actor; actorion - actors*
 actores (ben.) – *an actress; actoresau - actresses*
 ac ati – *et cetera*
 achos – *because*
 adeilad (gwr.) – *a building; adeiladau - buildings*
 adeiladu – *to build* (bôn: adeilad-)
 adeiladwr (gwr.) – *a builder; adeiladwyr - builders*
 adolygu – *to revise* (bôn: adolyg-)
 adre – *home (homeward)*
 e.e. 'mynd adre' – *going home*
 afon (ben.) – *a river; afonydd – rivers*
 afreolaidd – *irregular*
 agor – *to open* (bôn: agor-)
 agos – *near*
 allan – *out*
 allwedd (ben.) – *a key; allwedi (De Cymru) – keys*
 am – *about*
 ambiwlans (gwr.) – *an ambulance; ambiwlansys – ambulances*
 amgueddfa (ben.) – *a museum; amgueddfeydd – museums*
 aml – *often*
 amser (gwr.) – *time, a time*
 amser sbâr – *spare time*
 angel (gwr.) – *an angel; angylion – angels*
 angen – *to need*
 angen (gwr.) - *a need; anghenion – needs*
 anghofio – *to forget* (bôn: anghofi-)
 anghywir – *incorrect, wrong*
 angor (gwr.) – *an anchor; angorau – anchors*
 anifail (gwr.) – *an animal; anifeiliaid – animals*
 anifail anwes (gwr.) – *a pet*

annwyd (gwr.) – *a cold; anwydau – colds*
 annwyl – *dear, beloved*
 anodd – *difficult*
 anrheg (ben.) – *a gift; anrhegion – gifts*
 apwyntiad (gwr.) – *an appointment;*
 apwyntiadau – *appointments*
 ar (+ Treiglad Meddal) – *on*
 ar gael – *available*
 ar lan... – *on the banks of..., on the shore of*
 ar ôl – *after, following*
 ar unwaith – *at once*
 ar werth – *for sale*
 araf – *slow*
 arall – *other*
 arbennig – *special*
 archebu – *to order, to book, to reserve*
 (bôn: archeb-)
 ardderchog – *excellent*
 arholiad (gwr.) – *an exam; arholiadau – exams*
 arian (gwr.) – *money, silver*
 aros – *to wait* (bôn: arhos-)
 ateb – *to answer* (bôn: ateb-)
 ateb (gwr.) – *an answer; atebion – answers*
 athrawes (ben.) – *a female teacher;*
 athrawesau – *female teachers*
 athro (gwr.) – *a male teacher; athrawon – male teachers*
 athro llanw (gwr.) – *a supply teacher*
 aur (gwr.) – *gold*
 awdur (gwr.) – *an author; awduron – authors*
 awr (ben.) – *an hour; oriau – hours*
 awyren (ben.) – *an aeroplane; awyrennau – aeroplanes*

B

babi (gwr.) – *baby; babis – babies*
 bach – *small*
 bachgen (gwr.) – *a boy; bechgyn – boys*
 bag (gwr.) – *a bag; bagiau – bags*
 banana (gwr.) – *a banana; bananas – bananas*
 banc (gwr.) – *a bank; banciau – banks*

bar (gwr.) – *a bar; bariau – bars*
 bara (gwr.) – *bread*
 bargen (ben.) – *a bargain; bargeinion – bargains*
 barn (ben.) – *opinion; barnau – opinions*
 bechgyn – *boys (gw. bachgen)*
 bechod! – *what a pity! (Gogledd Cymru)*
 beic (gwr.) – *a bike; beiciau – bikes*
 beic modur (gwr.) – *a motor bike; beiciau modur – motor bikes*
 beiro (gwr.) – *a biro; beiros – biros*
 bendigedig – *brilliant*
 berwi – *to boil (bôn: berw-)*
 beth? – *what?*
 beth bynnag – *anyway, whatever*
 bisged (ben.) – *a biscuit; bisgedi – biscuits*
 ble? – *where?*
 blin – *angry (Gogledd Cymru)*
 blodyn (gwr.) – *a flower; blodau – flowers*
 blwyddyn (ben.) – *a year; blynyddoedd – years*
 blynyddoedd – *years (gw. blwyddyn)*
 bod – *to be*
 bol / bola (gwr.) – *a stomach; boliau – stomachs*
 bore (gwr.) – *a morning; boreau – mornings*
 bowlio – *to bowl (bôn: bowli-)*
 braf – *fine*
 braich (ben.) – *an arm; breichiau – arms*
 brawd (gwr.) – *a brother; brodyr – brothers*
 brecwast (gwr.) – *a breakfast; brecwastau – breakfasts*
 brechdan (ben.) – *a sandwich; brechdanau – sandwiches*
 breichiau – *arms (gw. braich)*
 bron – *nearly*
 brws (gwr.) – *a brush; brwsys – brushes*
 brwsio – *to brush (bôn: brysi-)*
 brysio – *to hurry (bôn: brysi-)*
 buan – *soon*

bugail (gwr.) – *a shepherd; bugeliaid – shepherds*
 bwletin (gwr.) – *a bulletin; bwletinau – bulletins*
 bwrdd (gwr.) – *a table; byrddau – tables*
 bwrw eira – *to snow*
 bwrw glaw – *to rain*
 bws (gwr.) – *a bus; bysiau – buses*
 bwyd (gwr.) – *food; bwydydd – foods*
 bwydlen (ben.) – *a menu; bwydleni – menus*
 bwydo – *to feed (bôn: bwyd-)*
 bwyta – *to eat (bôn: bwyt-)*
 bwytty (gwr.) – *a restaurant; bwytai – restaurants*
 byd (gwr.) – *a world; bydoedd – worlds*
 byr – *short*
 bys (gwr.) – *a finger; bysedd – fingers*
 byth – *ever, never*
 byw – *to live*

C

cacen (ben.) – *a cake; cacennau – cakes*
 cadair (ben.) – *a chair; cadeiriau – chairs*
 cadw – *to keep, to reserve (bôn: cadw-)*
 cadw'n heini – *to keep fit*
 cael – *to have, to get*
 Caerdydd – *Cardiff*
 caffi (gwr.) – *a café; caffis – cafés*
 Calan Gaeaf – *Halloween*
 Calan Mai – *May Day*
 camera (gwr.) – *a camera; camerâu – cameras*
 campfa (ben.) – *a gym; campfeydd – gyms*
 cân (ben.) – *a song; caneuon – songs*
 canol (gwr.) – *centre, middle*
 canolfan (ben.) – *a centre; canolfannau – centres*
 canu – *to sing (bôn: can-)*
 capel (gwr.) – *a chapel; capeli – chapels*
 capten (gwr.) – *a captain; capteiniaid – captains*

car (gwr.) – *a car; ceir – cars*
 cariad (ben.) – *a girlfriend; cariadon – girlfriends*
 cariad (gwr.) – *a boyfriend; cariadon – boyfriends*
 carafán (ben.) – *a caravan; carafanau – caravans*
 cardiau – *cards (gw. cerdyn)*
 cario – *to carry (bôn: cari-)*
 cartref (gwr.) – *a home; cartrefi – homes*
 caru – *to love (bôn: car-)*
 casglu – *to collect (bôn: casgl-)*
 castell (gwr.) – *a castle; cestyll – castles*
 cath (ben.) – *a cat; cathod – cats*
 cau – *to close (bôn: cae-)*
 cawl (gwr.) – *soup; cawliau – soups*
 cawod (ben.) – *a shower; cawodydd – showers*
 caws (gwr.) – *cheese; cawsiau – cheeses*
 ceir – *cars (gw. car)*
 ceffyl (gwr.) – *a horse; ceffylau – horses*
 cefn (gwr.) – *a back; cefnau – backs*
 cefnder (gwr.) – *a (male) cousin; cefndryd – (male) cousins*
 cefnogi (bôn: cefnog-) – *to support*
 ceg (ben.) – *a mouth; cegau – mouths*
 cegin (ben.) – *a kitchen; ceginau – kitchens*
 ceiniog (ben.) – *a penny; ceiniogau – pennies*
 cenedlaethol – *national*
 cerdded – *to walk (bôn: cerdd-)*
 cerddor (gwr.) – *a musician; cerddorion – musicians*
 cerddoriaeth (ben.) – *music*
 cerdyn (gwr.) – *a card; cardiau – cards*
 ci (gwr.) – *a dog; cŵn – dogs*
 cig (gwr.) – *meat; cigoedd – meats*
 cig eidion (gwr.) – *beef*
 cig moch (gwr.) – *bacon*
 cig oen (gwr.) – *lamb meat*
 cinio (gwr.) – *dinner, lunch; ciniawau – dinners, lunches*
 clên – *agreeable, nice (Gogledd Cymru)*

cloc larwm (gwr.) – *an alarm clock; clociau larwm – alarm clocks*
 clust (ben.) – *a ear; clustiau – ears*
 clwb (gwr.) – *a club; clybiau – clubs*
 clywed – *to hear (bôn: clyw-)*
 coch – *red*
 codi – *to get up, to lift, to pick up (bôn: cod-)*
 coeden (ben.) – *a tree; coed – trees*
 coes (ben.) – *a leg; coesau – legs*
 cofio – *to remember (bôn: cofi-)*
 coffi (gwr.) – *coffee*
 coginio – *to cook (bôn: cogini-)*
 cogydd (gwr.) – *a (male) cook, chef;*
 cogyddion – *cooks, chefs*
 cogyddes (ben.) – *a (female) cook, chef;*
 cogyddion – *cooks, chefs*
 côr (gwr.) – *a choir; corau – choirs*
 cost (ben.) – *cost; costau – costs*
 côt (ben.) – *a coat; cotiau – coats*
 crac – *angry (De Cymru)*
 credu – *to believe (bôn: cred-)*
 crempog (ben.) – *a pancake; crempogau – pancakes*
 criced – *cricket*
 croeso – *welcome*
 cuddio – *to hide (bôn: cuddi-)*
 cur pen (gwr.) – *a headache (Gogledd Cymru)*
 cwestiwn (gwr.) – *a question; cwestiynau – questions*
 cwm (gwr.) – *a valley; cymoedd – valleys*
 cwmni (gwr.) – *a company; cwmnïau – companies*
 cŵn – *dogs (gw. ci)*
 cwrs (gwr.) – *a course; cyrsiau – courses*
 cwrw (gwr.) – *beer*
 cychwyn – *to begin (bôn: cychwynn-)*
 cyfarfod (gwr.) – *a meeting; cyfarfodydd – meetings*
 cyfarfod – *to meet*
 cyfarth – *to bark (bôn: cyfarth-)*
 cyfeiriad (gwr.) – *an address; cyfeiriadau – addresses*

cyfenw (gwr.) – a surname; cyfenwau – surnames
 cyfieithu – to translate (bôn: cyfieith-)
 cyflym – fast, quick
 cyfnither (ben.) – a (female) cousin;
 cyfnitherod – (female) cousins
 cyfrifiadur (gwr.) – a computer;
 cyrifiaduron – computers
 cyfweliad (gwr.) – an interview;
 cyfweliadau – interviews
 cylchgrawn (gwr.) – a magazine;
 cylchgronau – magazines
 cymaint – so much
 cymdogion – neighbours (gw. cymydog)
 cymoedd – valleys (gw. cwm)
 Cymraeg (ben.) – Welsh
 Cymru (ben.) – Wales
 Cymraes (ben.) – a Welshwoman
 Cymro (gwr.) – a Welshman
 Cymry – Welsh people
 cymryd – to take (bôn: cymer-)
 cymydog (gwr.) – a neighbour;
 cymdogion – neighbours
 cymylog – cloudy
 cyn – before
 cyngerdd (gwr.) – a concert;
 cyngherddau – concerts
 cyngor (gwr.) – a council, advice;
 cynghorau – councils
 cynnar – early
 cynnes – warm
 cynnwys – to include
 cynta(f) – first
 cyrraedd – to arrive at, to reach (bôn:
 cyrhaedd-)
 cysgu – to sleep (bôn: cysg-)
 cystadleuaeth (ben.) – a competition;
 cystadlaethau – competitions
 cystadlu – to compete (bôn: cystadl-)
 cytuno – to agree (bôn: cytun-)
 cyw iâr (gwr.) – chicken (meat)

Ch

chi – you (*plural and formal singular*)
 chwaer (ben.) – a sister; chwiorydd – sisters
 chwaith – either
 chwarae – to play (bôn: chwarae-)
 chwaraeon – sports
 chwarter (gwr.) – a quarter; chwarteri – quarters
 chwerthin – to laugh (bôn: chwerthin-)
 chwiorydd – sisters (gw. chwaer)
 chwith – left

D

da – good
 da-da – sweets (Gogledd Cymru)
 dail – leaves (gw. deilen)
 dal – to catch (bôn: dali-)
 dallt – to understand (bôn: dallt-)
 (Gogledd Cymru)
 damwain (ben.) – an accident;
 damweiniau – accidents
 dan (+ Treiglad Meddal) – under
 dangos – to show (bôn: dangos-)
 dannodd (ben.) – toothache
 dant (gwr.) – a tooth; dannedd – teeth
 darllen – to read (bôn: darllen-)
 darn (gwr.) – a piece; darnau – pieces
 dathlu – to celebrate (bôn: dathl-)
 dau (+Treiglad Meddal) – two
 dawnsio – to dance (bôn: dawnsi-)
 de (gwr.) – south
 de (ben.) – right
 deall – to understand (bôn: deall-)
 dechrau – to begin, to start
 (bôn: dechreu-)
 deffro – to wake up (bôn: deffro-)
 defnyddio – to use (bôn: defnyddi-)
 deilen (ben.) – a leaf; dail – leaves
 deintydd (gwr.) – a dentist; deintyddion – dentists
 del – pretty (Gogledd Cymru)

derbynnydd (gwr.) – receptionist;
 derbynnyddion – receptionists
 dewis (gwr.) a choice; dewisiadau – choices
 dewis – to choose (bôn: dewis-)
 diddordeb (gwr.) – an interest;
 diddordebau – interests
 diddorol – interesting
 diflas – miserable
 digon – enough
 digwydd – to happen, to occur (bôn: digwydd-)
 dillad – clothes (gw. dilledyn)
 dilledyn (gwr.) – a garment; dillad – clothes
 dim – zero
 dim byd – nothing
 dim ond – only
 dinas (ben.) – a city; dinasoedd – cities
 diod (ben.) – a drink; diodydd – drinks
 diog – lazy
 diolch – thanks
 di-waith – unemployed
 diwetha – last (previous)
 diwrnod (gwr.) – a day; diwrnodau – days
 dod – to come
 dolur gwddw (gwr.) – sore throat (Gogledd Cymru)
 dosbarth (gwr.) – a class; dosbarthiadau – classes
 drama (ben.) – a play; dramâu – plays
 dringo – to climb (bôn: dring-)
 dros (+ Treiglad Meddal) – over
 drud – expensive
 drwg – bad
 drwodd – through
 drws (gwr.) – a door; drysau – doors
 Duw (gwr.) – God
 dŵad – to come (Gogledd Cymru)
 dweud – to say (bôn: dwed-)
 dŵr (gwr.) – water;
 dwyn – to steal (bôn: dyg-)
 dwyrain (gwr.) – east
 dydd Calan – New Year's Day

dydd Gwener – Friday
 dydd Gŵyl Dewi – Saint David's Day
 dydd Iau – Thursday
 dydd Llun – Monday
 dydd Mawrth – Tuesday
 dydd Mercher – Wednesday
 dydd Nadolig – Christmas Day
 dydd Sadwrn – Saturday
 dydd Sul – Sunday
 dydd (gwr.) – a day; dyddiau – days
 dyfalu – to guess (bôn: dyfal-)
 dyma – here is, this is
 dymuno – to wish (bôn: dymun-)
 dyn (gwr.) – a man; dynion – men
 dyna – there is
 dyna drueni! – what a pity! (De Cymru)
 dyna pam – that's why
 dynes (ben.) – woman (Gogledd Cymru)
 dysgu – to teach (bôn: dysg-)

Dd

ddoe – yesterday

E

ebost (gwr.) – email; ebyst – emails
 echdoe – the day before yesterday
 edrych ar – to watch, to look at (bôn: edrych-)
 efo – with (Gogledd Cymru)
 eglwys (ben.) – a church;
 eglwysi – churches
 eira (gwr.) – snow
 eisiau – to want
 eistedd – to sit (bôn: eistedd-)
 eitha – fairly, quite
 ennill – to win (bôn: enill-)
 enw (gwr.) – a name; enwau – names
 enwog – famous
 erioed – never
 ers – since
 ers talwm – a long time ago (Gogledd Cymru)

eryr (gwr.) – *an eagle*; eryrod – *eagles*
esgid (ben.) – *a shoe*; esgidiau / sgidiau
– *shoes*

esgusodi – *to excuse* (bôn: esgusod-)

eto – *again*

ewythr (gwr.) – *an uncle*; ewythrod –
uncles

F

faint – *how much, how many*

fel – *as, like*

fel arfer – *usually*

felly – *so, thus*

fi – *me*

fideo (gwr.) – *a video*; fideos – *videos*

finegr (gwr.) – *vinegar*

Ff

ffair (ben.) – *a fair*; ffeiriau – *fairs*

ffatri (ben.) – *a factory*; ffatrioedd –
factories

ffeindio – *to find* (bôn: ffeindi-)

ffenest (ben.) – *a window*; ffenestri –
windows

ffermio – *to farm* (bôn: ffermi-)

ffermwr (gwr.) – *a farmer*; ffermwyr –
farmers

fferyllfa (ben.) – *a pharmacy*; fferyllfeydd
– *pharmacies*

ffigwr (gwr.) – *a figure*; ffigyrau – *figures*

ffilm (ben.) – *a film*; ffilmiau – *films*

ffisig (gwr.) – *medicine*; ffisigau –
medicines (Gogledd Cymru)

fflat (ben.) – *a flat*; fflatiau – *flats*

ffôn (gwr.) – *a phone*; ffonau – *phones*

ffôn symudol – *mobile phone*

ffonio – *to phone* (bôn: fffoni-)

ffordd (ben.) – *a way, a road*; ffyrdd –
ways, roads

Ffrainc – *France*

ffrind (gwr.) – *a friend*; ffrindiau – *friends*

ffrwyth (gwr.) – *a fruit*; ffrwythau – *fruit(s)*

ffurflen (ben.) – *a form*; ffurflenni – *forms*
ffyrdd – *ways, roads* (gw. ffordd)

G

gadael – *to leave* (bôn: gadaw-)
gaeaf (gwr.) – *winter*
gair (gwr.) – *a word*; geiriau – *words*
galw – *to call* (bôn: galw-)
gallu – *to be able to, can* (bôn: gall-) (De
Cymru)
gardd (ben.) – *a garden*; gerddi – *gardens*
garddio – *to garden* (bôn: garddi-)
garddwr (gwr.) – *a gardener*; garddwyr –
gardeners
garej (ben.) – *a garage*; garejis – *garages*
geiriadur (gwr.) – *a dictionary*;
geiriaduron – *dictionaries*
geiriau – *words* (gw. gair)
gêm (ben.) – *a game*; gemau – *games*
gerddi – *gardens* (gw. gardd)
glanhau – *to clean* (bôn: glanheu-)
glaw (gwr.) – *rain*;
go lew – *pretty good, middling* (Gogledd
Cymru, Gorllewin Cymru)
gobaith (gwr.) – *hope*; gobeithion –
hopes
gobeithio – *to hope*
gofalus – *careful*
gofyn – *to ask* (bôn: gofynn-)
gogledd (gwr.) – *north*
golau (gwr.) – *a light*; goleuadau – *lights*
golchi – *to wash* (bôn: golch-)
goleuadau traffig – *traffic lights*
golff (gwr.) – *golf*
gorau – *best*
gorfod – *to have to*
gorffen – *to finish, to end* (bôn: gorffenn-)
goriad (gwr.) – *a key*; goriadau – *keys*
(Gogledd Cymru)
gorllewin (gwr.) – *west*
gormod – *too much*
gorsaf (ben.) – *a station*; gorsafoedd –
stations

gwaith (gwr.) – *work*; gweithiau – *works*
gwaltt (ll.) – *hair*

gwan – *weak*

gwanwyn (gwr.) – *spring*

gwario – *to spend* (bôn: gwari-)

gwasanaeth (gwr.) – *a service*;

gwasanaethau – *services*

gweddol – *so-so*

gweithio – *to work* (bôn: gweithi-)

gweithiwr (gwr.) – *a worker*; gweithwyr –
workers

gweld – *to see* (bôn: gwel-)

gwell – *better*

gwely (gwr.) – *a bed*; gwelyau – *beds*

gwenu – *to smile* (bôn: gwen-)

gwers (ben.) – *a lesson*; gwersi – *lessons*

gwerth (gwr.) – *worth, value*

gwerthu – *to sell* (bôn: gwerth-)

gwesty (gwr.) – *a hotel*; gwestai – *hotels*

gwin (gwr.) – *wine*; gwinoedd – *wines*

gwir (gwr.) – *truth*

gwir neu gau – *true or false*

gwirion – *daft* (Gogledd Cymru)

gwisgo – *to dress, to wear* (bôn: gwisg-)

gwlad (ben.) – *a country*; gwledydd –
countries

Gwlad yr lâ – *Iceland*

gwleidydd (gwr.) – *a politician*;

gwleidyddion – *politicians*

gwlyb – *wet*

gwneud – *to do, to make*

gwobr (ben.) – *a prize*; gwobrau – *prizes*

gwîr (gwr.) – *a husband, a man*; gwîr –
husbands, men

gwîr tŷ (gwr.) – *a house husband*

gwraig (ben.) – *a wife, a woman*;

gwragedd – *wives, women*

gwraig tŷ – *housewife*

gwrandeo ar – *to listen to* (bôn:

gwrandaw-)

gwreiddiol – *original*

gwybod – *to know*

gwyl (ben.) – *a festival, a holiday*; gwyliau
– *festivals, holidays*

gwylio – *to watch* (bôn: gwyli-)

gwyn – *white*

gwynt (gwr.) – *wind*; gwyntoedd – *winds*

gwyntog – *windy*

gyda – *with* (De Cymru)

gyda'r nos – *in the evening*

gyferbyn (+ â) – *opposite*

gyrru – *to drive* (bôn: gyrr-)

gyrrwr (gwr.) – *a driver*; gyrwyr – *drivers*

Ng

H

haf (gwr.) – *summer*; hafau – *summers*

halen (gwr.) – *salt*

ham (gwr.) – *ham*

hanes (gwr.) – *history*; hanesion –
histories

hanner (gwr.) – *a half*; haneri – *halves*

hapus – *happy*

haul (gwr.) – *a sun*

hawdd – *easy*

heb (+ Treiglad Meddal) – *without*

hedfan – *to fly* (bôn: hedfan-)

heddiw (gwr.) – *today*

heddlu (gwr.) – *police*

hefyd – *also, too*

hel – *to collect* (bôn: heli-) (Gogledd
Cymru)

help (gwr.) – *help*

helpu – *to help* (bôn: help-)

hen – *old*

hen bethau – *antiques*

heno – *tonight*

het (ben.) – *a hat*; hetiau – *hats*

heulog – *sunny*

hir – *long*

hoc (gwr.) – *hockey*

hoff – *favourite*

hoffi – *to like* (bôn: hoff-)

hogan (ben.) – *a girl, a lass*; genod – *girls*,
lasses (Gogledd Cymru)

hogyn (gwr.) – *a boy, a lad*; hogiau – *boys, lads* (Gogledd Cymru)

hufen (gwr.) – *cream*

hufen iâ (gwr.) – *ice cream*

hwyl (ben.) – *fun*

hwyl – *good-bye*

hwyr – *late*

hydref (gwr.) – *autumn*; Hydref (gwr.) – *October*

hyfryd – *nice, pleasant*

hysbyseb (ben.) – *an advertisement*

hysbysebion – *advertisements*

I

i (+ Treiglad Meddal) – *to*

i ffwrdd – *away*

i fyny – *up, upward*

i gyd – *all*

i lawr – *down, downward*

iawn – *OK, very*

iechyd (gwr.) – *health*

ifanc – *young*

isio – *to want* (Gogledd Cymru)

Iwerddon (ben.) – *Ireland*

J

jam (gwr.) – *jam*; jamiau – *jams*

joio – *to enjoy* (bôn: joi-)

L

ledled – *throughout*

lemon (gwr.) – *a lemon*; lemonau – *lemons*

Lerpwl – *Liverpool*

lico – *to like* (bôn: lic-) (De Cymru)

licio – *to like* (bôn: lici-) (Gogledd Cymru)

lifft (gwr.) – *a lift*; lifftiau – *lifts*

lolfa (ben.) – *a lounge*;

lôn (ben.) – *a lane*; lonydd – *lanes*

lwc (ben.) – *luck*

lwcus – *lucky*

LI

llaeth (gwr.) – *milk* (De Cymru)

llais (gwr.) – *a voice*; lleisiau – *voices*

llawen – *happy, merry*

llawer – *a lot*

llawn – *full*

llawr (gwr.) – *a floor*; lloriau – *floors*

lle (gwr.) – *a place*; lleoedd – *places*

lle? – *where?* (Gogledd Cymru)

lleid (gwr.) – *width*

llefrith (gwr.) – *milk* (Gogledd Cymru)

llen (ben.) – *a curtain*; lleni – *curtains*

llenwi – *to fill* (bôn: llenw-)

llestr (gwr.) – *a dish*; llestri – *dishes*

llinell (ben.) – *a line*; llinellau – *lines*

lliw (gwr.) – *a colour*; lliwiau – *colours*

lliw haul (gwr.) – *a suntan*

Lloegr (ben.) – *England*

llond ceg (gwr.) – *a mouthful*

llong (ben.) – *a ship*; llongau – *ships*

llongyfarchiadau – *congratulations*

llun (gwr.) – *a picture*; lluniau – *pictures*

Llundain – *London*

llwnc (gwr.) – *a throat* (De Cymru)

llyfr (gwr.) – *a book*; llyfrau – *books*

llyfrgell (ben.) – *a library*; llyfrgelloedd – *libraries*

llyfrgellydd (gwr.) – *a librarian*; llyfrgellwyr – *librarians*

llygad (gwr.) – *an eye*; llygaid – *eyes*

llynedd – *last year*

llysfab (gwr.) – *a stepson*; lllys feibion – *stepsons*

llysferch (ben.) – *a step daughter*; lllys ferched – *step daughters*

llysiau – *vegetables*;

M

ma's – *out* (De Cymru)

mab (gwr.) – *a son*; meibion – *sons*

mabwysiadu – *to adopt* (bôn: mabwysiad-)

maes (gwr.) – *a field*; meysydd – *fields*

maes parcio (gwr.) – *car park*

mam (ben.) – *a mother*; mamau – *mothers*

mam faeth (ben.) – *a foster mother*;

mamau maeth – *foster mothers*

mam-gu (ben.) – *a grandmother*;

mam-guod – *grandmothers* (De Cymru)

mam-ying-nghyfraith (ben.) – *mother-in-law*

maneg (ben.) – *a glove*; menig – *gloves*

manylion – *details*

Marchnad (ben.) – *a market*;

Marchnadoedd – *markets*

mawr – *big*

mêc (gwr.) – *a make*; mêcs – *makes*

medru – *to be able to, can* (bôn: medr-)

(Gogledd Cymru)

meddwl – *to think* (bôn: meddyli-)

meddyg (gwr.) – *a doctor*; meddygon – *doctors*

meddygfa (ben.) – *a doctor's surgery*;

meddygfeydd – *doctors' surgeries*

mefus – *strawberries* (gw. mefusen)

mefusen (ben.) – *a strawberry*; mefus – *strawberries*

meibion – *sons* (gw. mab)

meindio – *to mind* (bôn: meindi-)

mêl (gwr.) – *honey*

melysion – *sweets*

menig – *gloves* (gw. maneg)

menyn (gwr.) – *butter*

menyw (ben.) – *a woman*; menywod – *women* (De Cymru)

merch (ben.) – *a girl, a daughter*;

merched – *girls, daughters*

methu – *to fail* (bôn: meth-)

mewn – *in a*

mewn pryd – *in time*

mil (ben.) – *a thousand*; miloedd – *thousands*

miliwn (ben.) – *a million*; miliynau – *millions*

mis (gwr.) – *a month*; misoedd – *months*

mis mêl (gwr.) – *a honeymoon*; misoedd

mêl – *honeymoons*

modryb (ben.) – *an aunt*; modrabet – *aunts*

moddion – *medicine*

môr (gwr.) – *a sea*; moroedd – *seas*

moron – *carrots* (gw. moronen)

moronen (ben.) – *a carrot*; moron – *carrots*

munud (ben./gwr.) – *a minute*; munudau – *minutes*

mwy – *more*

mwynhau – *to enjoy* (bôn: mwynheu-)

mynd – *to go*

mynd â – *to take*

mynd am dro – *to go for a walk*

mynediad (gwr.) – *entry*

N

nabod – *to know (someone), to recognise*

Nadolig (gwr.) – *Christmas*

nai (gwr.) – *a nephew*; neiaint – *nephews*

nain (ben.) – *a grandmother*; neiniau – *grandmothers* (Gogledd Cymru)

nawr – *now* (De Cymru)

neb – *nobody, no one*

neis – *nice*

neithiwr – *last night*

nes – *until*

nesaf(f) – *next*

neu (+ Treiglad Meddal) – *or*

neuadd (ben.) – *a hall*; neuaddau – *halls*

newydd – *new*

newyddion – *news*

nith (ben.) – *a niece*; nithod – *nieces*

niwlog – *foggy*

nofio – *to swim* (bôn: nofi-)

nôl – *to get, to collect*

nos (ben.) – *a night*; nosau – *nights*

Nos Galan – *New Year's Eve*

noson (ben.) – *an evening*

noswaith (ben.) – *an evening*;

nosweithiau – *evenings*

nunlle – *nowhere* (Gogledd Cymru)

nwy (gwr.) – *a gas*; nwyon – *gasses*

nyrs (ben.) – *a nurse; nyrsys – nurses*
nyrsio – *to nurse (bôn: nyrsi-)*

O

o (+ Treiglad Meddal) – *from*
o gwbl – *at all*
o gwmpas – *around*
o 'ma – *from here, away*
o'r gloch – *o'clock*
o'r gorau – *OK, alright*
ochr (ben.) – *a side; ochrau – sides*
oed (gwr.) – *age (of a person)*
oer – *cold*
oeri – *to get cold, to chill (bôn: oer-)*
ofnadwy – *terrible*
ola(f) – *last, final*
ond – *but*
opera (ben.) – *an opera; operâu – operas*
oriau – *hours (gw. awr)*
oriawr (gwr.) – *a watch (timepiece)*
os – *if*
os gwelwch chi'n dda – *please*

P

p'nawn (gwr.) – *an afternoon (gw. prynhawn)*
pa? (+ Treiglad Meddal) – *which?*
pabell (ben.) – *a tent; pebyll – tents*
pacio – *to pack (bôn: paci-)*
paent (gwr.) – *paint; paentiau – paints*
pam? – *why?*
pan (+ Treiglad Meddal) – *when*
paned (ben.) – *a cuppa; paneidau – cuppas*
papur newydd (gwr.) – *a newspaper;*
papurau newydd – *newspapers*
pâr (gwr.) – *a pair; parau – pairs*
paratoi – *to prepare (bôn: parato-)*
parc (gwr.) – *a park; parciau – parks*
parcio – *to park (bôn: parci-)*
parod – *ready*
parti (gwr.) – *a party; partïon – parties*

Pasg (gwr.) – *Easter*
passport (gwr.) – *a passport; pasportau – passports*
pasta (gwr.) – *pasta*
pawb – *everyone, everybody*
peintio – *to paint (bôn: peinti-)*
peiriant (gwr.) – *a machine; peiriannau – machines*
pêl (ben.) – *a ball; peli – balls*
pêl-droed (gwr.) – *football*
pell – *far*
pen (gwr.) – *a head; pennau – heads*
pen-blwydd (gwr.) – *a birthday;*
penblwyddi – *birthdays*
pennaeth (gwr.) – *a head (person), a principal; penaethiaid – heads, principals*
pensil (gwr.) – *a pencil; pensiliau – pencils*
pensiwn (gwr.) – *a pension; pensiynau – pensions*
pensiynwr (gwr.) – *a pensioner;*
pensiynwyr – *pensioners*
pentref(f) (gwr.) – *a village; pentrefi – villages*
penwythnos (gwr.) – *a weekend;*
penwythnosau – *weekends*
perffaith – *perfect*
perfformio – *to perform (bôn: perfformi-)*
pert – *pretty (De Cymru)*
peswch (gwr.) – *a cough*
peswch – *to cough (bôn: pesych-)*
pigyn clust (gwr.) – *earache (Gogledd Cymru)*
pinc – *pink*
plant – *children (gw. plentyn)*
pleidleisio – *to vote (bôn: pleidleisi-)*
plentyn (gwr.) – *a child; plant – children*
plismon (gwr.) – *a policeman; plismyn – policemen*
pob – *each, every*
pobl (ben.) – *people*
poen (ben.) – *a pain; poenau – pains*
poeni – *to worry*

poeth – *hot*
pont (ben.) – *a bridge; pontydd – bridges*
popeth – *everything*
porc (gwr.) – *pork*
porffor – *purple*
posib – *possible*
post (gwr.) – *post*
postmon (gwr.) – *a postman; postmyn – postmen*
prawf (gwr.) – *a test; profion – tests*
pres (gwr.) – *money (Gogledd Cymru), brass*
prif – *main, first, top, highest*
prifathro (gwr.) – *headmaster;*
prifathrawon – *headteachers*
prifathrawes (ben.) – *headmistress;*
prifathrawesau – *headmistresses*
prifysgol (ben.) – *an university;*
prifysgolion – *universities*
priod – *married*
priodi – *to marry (bôn: priod-)*
problem (ben.) – *a problem; problemau – problems*
pryd? – *when?*
prynhawn (gwr.) – *an afternoon;*
prynhawniau – *afternoons*
prynu – *to buy (bôn: pryn-)*
prysur – *busy*
punt (ben.) – *a pound (money); punnoedd – pounds*
pwdin (gwr.) – *a pudding; pwdinau – puddings*
pwll (gwr.) – *a pool; pyllau – pools*
pwll nofio (gwr.) – *a swimming pool*
pwll glo (gwr.) – *a coal mine*
pwy? – *who?*
pwysig – *important*
pys – *peas*
pysgodyn (gwr.) – *a fish; pysgod – fish(es)*

Ph**R**

radio (gwr.) – *a radio*
ras (ben.) – *a race; rasys – races*
rownd (ben.) – *a round; rowndiau – rounds;*
rownd – *round*
rwan – *now (Gogledd Cymru)*
rygbi (gwr.) – *rugby*

Rh

rhad – *cheap*
rhaglen (ben.) – *a programme; rhagleni – programmes*
rhai – *some*
rhan (ben.) – *a part; rhannau – parts*
rhan-amser – *part-time*
rhedeg – *to run (bôn: rhed-)*
rheina – *those*
rheoli – *to manage, to control (bôn: rheol-)*
rheolwr (gwr.) – *a manager; rheolwyr – managers*
rheolwraig (ben.) – *a manageress;*
rhestr (ben.) – *a list; rhestri – lists*
rhew (gwr.) – *ice*
rhif (gwr.) – *a number; rhifau – numbers*
rhwng – *between*
rhy – *too (before an adjective)*
rhyfedd – *strange, funny, odd*
rhyw (+ Treiglad Meddal) – *any, some*
rhywbeth (gwr.) – *something*
rhywle (gwr.) – *somewhere*
rhywun (gwr.) – *someone*

S

Saesnes (ben.) – *an Englishwoman;*
Saeson – *English people*
Saesneg (ben.) – *English (language)*

Sais (gwr.) – *an Englishman; Saeson – English people*
 sâl – *ill, sick, bad, poor*
 salad (gwr.) – *a salad; saladau – salads*
 Sbaen (ben.) – *Spain*
 sbâr – *spare*
 sbectol (ben.) – *spectacles (glasses)*
 sbwriel (gwr.) – *rubbish (gw. ysbwriel)*
 seiclo – *to cycle (bôn: seicl-)*
 sêl cist car (ben.) – *a car boot sale; sêls cist car – car boot sales*
 seren (ben.) – *a star; sêr – stars*
 sglodion – *chips;*
 sgorio – *to score (bôn: sgori-)*
 sgwennu – *to write (bôn: sgwenn-) (Gogledd Cymru)*
 siarad – *to talk (bôn: siarad-)*
 siec (ben.) – *a cheque; sieciau – cheques*
 sigaret (ben.) – *a cigarette; sigarêts – cigarettes*
 silff (ben.) – *a shelf; silffoedd – shelves*
 silff ben Tân – *mantelpiece*
 sillafu – *to spell (bôn: sillaf-)*
 sinema (gwr.) – *a cinema; sinemâu – cinemas*
 siocled (gwr.) – *chocolate; siocledi – chocolates*
 sioe (ben.) – *a show; sioeau – shows*
 Siôn Corn – *Santa Claus*
 siop (ben.) – *a shop; siopau – shops*
 siopa – *to shop (bôn: siop-)*
 siopwr (gwr.) – *a shopkeeper; siopwyr – shopkeepers*
 sir (ben.) – *a county; siroedd – counties*
 siwgr (gwr.) – *sugar*
 siŵr – *sure*
 smwddio – *to iron (bôn: smwddi-)*
 stamp (gwr.) – *a stamp; stampiau – stamps*
 stondin (ben.) – *a stall, a booth; stondinau – stalls, booths*
 stopio – *to stop (bôn: stopi-)*

stormus – *stormy*
 stryd (ben.) – *a street; strydoedd – streets*
 sudd (gwr.) – *juice; suddion – juices*
 sut? – *how?*
 swnllyd – *noisy*
 swper (gwr.) – *a supper; swperau – suppers*
 swydd (ben.) – *a job, a post; swyddi – jobs, posts*
 swyddfa (ben.) – *an office; swyddfeydd – offices*
 sych – *dry*
 syched (gwr.) – *thirst*
 symud – *to move (bôn: symud-)*
 syniad (gwr.) – *an idea; syniadau – ideas*
 syth – *straight*

T

tabled (gwr.) – *a tablet; tabledi – tablets*
 taclus – *tidy*
 tad (gwr.) – *a father; tadau – fathers*
 tad-cu (gwr.) – *a grandfather; tad-cuod – grandfathers (De Cymru)*
 tad maeth (gwr.) – *foster father; tadau maeth – foster fathers*
 tad-ying-nghyfraith (gwr.) – *father-in-law*
 tadau-ying-nghyfraith – *fathers-in-law*
 tafarn (ben.) – *a pub; tafarnau – pubs*
 taflen (ben.) – *a leaflet; taflenni – leaflets*
 tai – *houses (gw. tŷ)*
 taid (gwr.) – *a grandfather; teidau – grandfathers (Gogledd Cymru)*
 taith (ben.) – *a journey; teithiau – journeys*
 talu – *to pay (bôn: tal-)*
 tan (+ Treiglad Meddal) – *until*
 Tân (gwr.) – *a fire; tanau – fires*
 taro – *to hit, to strike*
 taten (ben.) – *a potato; tatws – potatoes*
 te (gwr.) – *tea*
 tebyg – *similar, alike*
 tedi (gwr.) – *a teddy bear*

tegan (gwr.) – *a toy; teganau – toys*
 tegell (gwr.) – *a kettle; tegelli – kettles*
 tei (gwr.) – *a tie; teis – ties*
 teimlo – *to feel (bôn: teiml-)*
 teithio – *to travel (bôn: teithi-)*
 teledu (gwr.) – *a television*
 tennis (gwr.) – *tennis*
 teulu (gwr.) – *a family; teuluoedd – families*
 teuluol – *family (e.e. y cartref teuluol – the family home)*
 ti – *you (informal singular)*
 tîm (gwr.) – *a team; timau – teams*
 tipyn – *a little, a bit*
 tocyn (gwr.) – *a ticket; tocynnau – tickets*
 tomato (gwr.) – *a tomato; tomatos – tomatoes*
 torri – *to break (bôn: torr-)*
 torri lawr – *to break down*
 torth (ben.) – *a loaf; torthau – loaves*
 tost (gwr.) – *toast*
 tost (ans.) – *sick, ill (De Cymru)*
 traed – *feet (gw. troed)*
 traeth (gwr.) – *a beach; traethau – beaches*
 trafod – *to discuss (bôn: trafod-)*
 tref (ben.) – *a town; trefi – towns*
 trefnu – *to arrange, to organise (bôn: trefn-)*
 trêñ (gwr.) – *a train; trenau – trains*
 trio – *to try (bôn: tri-)*
 trip (gwr.) – *a trip; tripiau – trips*
 trist – *sad*
 tro (gwr.) – *a turn*
 troed (ben.) – *a foot; traed – feet*
 troi – *to turn (bôn: troi-)*
 trwy (+ Treiglad Meddal) – *through*
 trwyn (gwr.) – *a nose; trwynau – noses*
 trydan (gwr.) – *electricity, electric*
 trydydd – *third*
 tu allan i – *outside*
 tua (+Treiglad Llaes) – *about*
 tudalen (gwr.) – *a page; tudalennau – pages*

twp – *stupid*
 twym – *warm, hot (De Cymru)*
 tŷ (gwr.) – *a house; tai – houses*
 tŷ bach – *a toilet*
 tyfu – *to grow (bôn: tyf-)*
 tymor (gwr.) – *a season, a term;*
 tymhorau – *seasons, terms*
 tynnu – *to pull (bôn: tynn-)*
 tynnu llun – *to take a picture; to draw a picture*
 tywydd (gwr.) – *weather*

Th

U

ugain – *twenty; ugeiniau – twenties*
 uned (ben.) – *a unit; unedau – units*
 unman – *nowhere*
 unrhyw (+ Treiglad Meddal) – *any*
 unwaith – *once*
 uwð (gwr.) – *porridge*

W

wal (ben.) – *a wall; waliau – walls*
 wedi blino – *tired*
 wedyn – *after, afterwards*
 weithiau – *sometimes*
 wir – *indeed*
 wrth (+ Treiglad Meddal) – *by*
 wrth gwrs – *of course*
 wy (gwr.) – *an egg; wyau – eggs*
 wyneb (gwr.) – *a face; wynebau – faces*
 wythnos (ben.) – *a week; wythnosau – weeks*

Y

y baban lesu – *the baby Jesus*
 y llynedd – *last year*
 y we (ben.) – *the web*
 ych-a-fil! – *horrid, yuck!*
 ychydig – *a little, a few*

yfed – *to drink* (bôn: yf-)
yfory – *tomorrow*
yma – *here*
ymarfer – *to practise, to rehearse*
ymddeol – *to retire* (bôn: ymddeol-)
ymlacio – *to relax* (bôn: ymlaci-)
ymlaen – *on, ahead, forward*
ymolchi – *to wash (one's self)*
(bôn: ymolch-)
ymweld (â) – *to visit* (bôn: ymwel-)
ymweliad (gwr.) – *a visit; ymweliadau – visits*
yn (+ Treiglad Trwynol) – *in*
yn barod – *already*
yn ôl – *back*
yn unig – *only*
yna – *there, then*
yno – *there*
ynys (ben.) – *an island; ynysoedd – islands*
Yr Alban (ben.) – *Scotland*
Yr Wyddfa (ben.) – *Snowdon*
ysbyty (gwr.) – *a hospital; ysbytai – hospitals*
ysbwriel (gwr.) – *rubbish*
ysgol (ben.) – *a school; ysgolion – schools*
ysgrifennu – *to write* (bôn: ysgrifenn-)
ystafell (ben.) – *a room; ystafelloedd – rooms*
ystyr (gwr.) – *a meaning; ystyron – meanings*

dysgcymraeg.cymru
learnwelsh.cymru